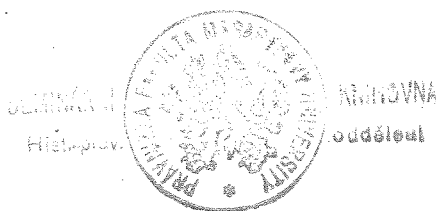

11-B-92

ČESKÉ
VYSOKÉ UČENÍ
TECHNICKÉ

v Praze

1938—1945

PRAHA MCMXLVIII

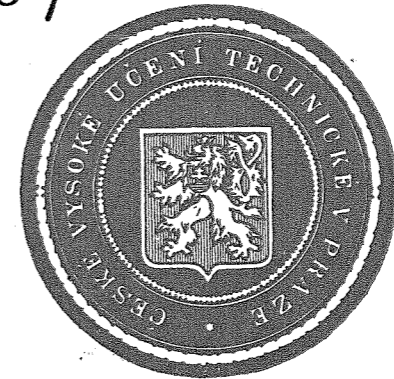
NÁKLADEM ČESKÉHO VYSOKÉHO UČENÍ TECHNICKÉHO V PRAZE

Koupi od
Darem od *ředitelství knih*
v *Prase* za Kčs -
Inv čis: *97.703*
Sign:

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
PŘÁVNICKÉ FAKULTY UJEP,
STARÝ FOND
C. inv.: *0190*

1707

1806

1869

1920

I. ZPRÁVA O ŠKOLNÍM ROCE 1938/39.

Na sobotu dne 2. prosince 1939 byla připravena instalace rektora Českého vysokého učení technického Prof. Ing. Dr. Antonína Engela. Nedošlo k ní, neboť vysoké školy byly po osudném 17. listopadu 1939 uzavřeny. Z nedokončené rektorské zprávy, která byla však bdělostí rektorátních zaměstnanců uchována, podává rektorát výňatek v tomto — v podstatě nezměněném — znění:

Již při zpětném pohledu na uplynulý školní rok 1938/39 jsou patrné také v životě našeho vysokého učení hluboké stopy vichřice, která se přehnala přes naše hlavy koncem září a začátkem října loňského roku. Ještě nebylo možno ani to nejhorší překonati a již nový státoprávní poměr naší vlasti daný událostmi letošního března*) znovu změnil od základu nejen naše postavení politické, hospodářské, ale dal také nutně kulturním našim snahám a možnostem zcela nový směr.

Nebyly to však jen tyto vnější okolnosti, které ve svých důsledcích zasáhly těžce samy kořeny naší národní bytosti. Také vnitřní život našeho vysokého učení byl — částečně v přímé nebo nepřímé souvislosti s událostmi vnějšími — provázen zjevy jistě zcela neobvyklými, jejichž důsledky jsou pro život vysokých škol, které vyžadují pro plnění svého poslání určitého klidu a pevnosti řádu, největšího dosahu. Běží tu především o důsledky vládního nařízení č. 379/1938 Sb. z. a n. o úpravě některých personálních poměrů ve veřejné správě, doplněné vládním ustanovením z listopadu r. 1938 o dočasném zastavení jmenování, příp. povyšování ve veřejných službách. Prve uvedeným vládním nařízením zkrácena byla doba činné služby vysokoškolských profesorů ze 70 na 65, příp. 64 a 63 roky věku, v důsledku čehož odešlo do trvalé výslužby deset profesorů, aniž bylo možno během 3 měsíců postarati se o řádnou jejich náhradu.

Řada těch, kteří neočekávaně odešli ze síní a laboratoří našeho vysokého učení, rozmnožena jest — bohužel — ještě těmi, kdož opustili nás navždy, jsouce odvoláni vůlí Nejvyššího, mnohdy ještě od díla nedokončeného. Často zavál smuteční prapor na budovách našeho vysokého učení, aby ohlásil smutnou zprávu, že odešel některý z našich členů a spolupracovníků.**)

Celkový osobní stav našeho vysokého učení byl ke konci roku 1938 tento:

Profesorů řádných 78 (méně o 3 než loni), mimořádných 13 (méně o 2 než loni), bezplatných, titulárních a smluvních 7 (jako loni), soukromých docentů 82 (proti loňsku o 4 více), honorovaných docentů, suplentů a lektorů 232 osoby, t. j. o 6 více než loni, vědeckých úředníků 11, tedy méně o 2, kteří odešli do trvalé výslužby, konstruktérů, asistentů, demonstrátorů a stipendistů 254, takže proti loňsku jeví se přírůstek 7 osob. Úředníků administrativních a kancelářských sil bylo 35, o 4 méně než loni, podúředníků, zřízců a ostatních pomocných sil 207 osob — jako loni — námezdních sil jako loni 42. Celkem působilo koncem roku 1938 na našem vysokém učení 921 osob.

Posluchačů bylo zapsáno na našem vysokém učení koncem roku 1938/39 celkem 4402,

*) Roz.: 1939.

**) Příslušné zprávy a nekrology jsou uvedeny ve statích jednotlivých vysokých škol.

t. j. více o 222 než loňského školního roku. Největší počet posluchačů byl zapsán na vysoké škole obchodní — 1220 —, pak na stroj. a elektrotechn. inž. 978, chem. technol. inž. 542, staveb. inž. 495, zeměděl. a les. inž. 475, architekt. a pozem. stavitelství 395, a nejmenší počet posluchačů — 297 — vykazovala vysoká škola speciálních nauk. Z celkového přírůstku posluchačů proti loňsku měla vysoká škola stroj. a elektrotechn. inž. —120 —, poté vysoká škola obchodní — 63 —, chemickotechn. inž. 49. Ostatní vysoké školy zaznamenávají úbytek posluchačů, který byl největší na vysoké škole architekt. a pozem. stavitelství — 47 — a na speciálních naukách — 34 —. Poměrně malý úbytek vykazuje vysoká škola zeměd. a les. inž. a vys. škola inž. stavitelství. Z celkového počtu posluchačů 4402 bylo 323 žen, o 36 více nežli loňského školního roku. Největší počet posluchaček měla vysoká škola obchodní — 137 — pak vysoká škola architektury a pozem. stavitelství 66, chemickotechn. inž. 57 a zeměděl. a les. inž. 27. Největší přírůstek posluchaček — proti loňsku — měla vysoká škola chem. techn. inž. — 14 — a architekt. — 11 —. Cizinců studovalo na našem vysokém učení 417 posluchačů, což je o 64 posluchače více než loni. Tento přírůstek cizinců připadá především na vysokou školu obchodní — 70 — a inž. stavitelství — 20 —. Ostatní vysoké školy zaznamenávají stejný počet cizinců jako loni, případně nevelký úbytek. Největší počet cizinců měla vysoká škola stroj. a elektrotechn. inž. — 106 —, obchodní — 98 —, inž. stavitelství — 84 — a zeměděl. a les. inž. — 48 —. Ve školním roce 1938/39 složilo 460 posluchačů I. státní zkoušku. Oprávněné užívání stavovského označení Ing. úspěšným složením druhé státní zkoušky dosáhlo 551 absolventů, t. j. o 31 méně než loňského školního roku. Jeví se tedy celkem stálý pokles v počtu vycházejících inženýrů, předloni méně o 93 než v předcházejícím školním roce. Největší počet inženýrů loni vyšel z vysoké školy stroj. a elektrotechn. inženýrství — 128 — poté z vysoké školy inž. stavitelství — 110 — a z vysoké školy obchodní — 94 —. Největší počet inženýrů-cizinců absolvovalo vysokou školu inž. stavitelství — 15 —, pak zeměděl. a les. inž. — 13 — a stroj. a elektrotechn. inž. — 8.

Promováno bylo v uplynulém školním roce na našem vysokém učení celkem 56 doktorů, což jest také méně než loni o 12, takže i tu jeví se ponenáhly pokles — předloni méně o 11 —. Z toho promovalo na chemickotechn. inž. 16 kandidátů, na stroj. a elektrotechn. inž. stejně jako na zeměděl. a les. inž. — 12 —, doktoráty obchodních věd byly uděleny 3. Mezi promovanými je jedna žena — chemička.

Významnějších událostí většího měřítka v uplynulém školním roce na našem vysokém učení nebylo.

Velmi čilá byla činnost akademických funkcionářů — s rektorem prof. Ing. Dr. h. c. Vojtěchem Káislerem v čele. Byly vykonány přčetné návštěvy intervenční, aby bylo dosaženo vhodnějšího řešení otázky pensionování vysokoškolských profesorů, jejíž přímočaré provádění nemohlo přispěti ke klidnému vystřídaní na místech profesorských a která způsobila i určité potíže v osobě úřadujícího rektora. Nedosáhlo-li se vždy úspěchu, nelze to nikterak přičítati na vrub vysokým školám. Doba sama byla příliš neklidná a hlučná, než aby v ní byl vždy slyšen i velmi vážný hlas našich institucí vysokoškolských a kulturních. Přední snahou akademického senátu bylo dále odstraniti následky záříjových opatření vojenských, jimiž počátek školního roku posunut byl o celý měsíc. Zakročeno bylo na příslušných místech, aby urychlena byla demobilisace posluchačů — záložníků — a aby nebyly vojenskými opatřeními poškozeny zájmy povolovaných absolventů, případně posluchačů z oddělovaných částí a po letošním březnu i posluchačů ze Slovenska a dř. Podkarpatské Rusi.

II. REKTORÁT V OKUPACI A V DOBĚ REVOLUČNÍ.

Politické události, které předcházely druhé světové válce, zvláště pak mnichovský diktát, měly na Českém vysokém učení technickém velmi živou odezvu. Všichni jeho příslušníci, ať zaměstnanci či studenti, byli přímo zrceni naší národní katastrofou. Nepropadli však ani panice ani zoufalství a záhy začali uvažovat o odboji. Požadavky, které kladly řídicí se události na ústředí vysokého učení — na rektorát — vzrostly nebyvalou měrou, neboť při začátku školního roku 1938/39 nastal nával nově se hlásících posluchačů na pražské školy z vysokých škol rakouských, zejména pokud šlo o příslušníky národnosti židovské a ze zabíraných území hraničních; ze Slovenska a z Podkarpatské Rusi přibývali četní zaměstnanci školského resortu, které bylo nutno náhradně přesunout do našich služeb.

Na akademickou půdu techniky vstoupila surová bota okupantských vetřelců po prvé ve večerních hodinách dne 15. března 1939, kdy Němci vtáhli do bloku hlavních budov techniky na Karlově náměstí a usadili se v úřadovnách rektorátu a děkanství vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství, zasedací síni profesorských sborů, i v některých ústavech. Byli zde skoro týden, než bylo provedeno jejich rozdělení ve Velké Praze. Za tuto dobu napáchali zde však dostatek zla: rektorátní kancelář a děkanská kancelář vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství byly vybrakovány, nezůstala tam ani tužka ani pero. Vzápětí následovala řada opatření u posluchačů, zejména výluky studentů židovské národnosti. Přes to se však pokračovalo v přednáškách i cvičeních až do osudných listopadových dnů.

V letních měsících došlo k rozpuštění naší československé branné moci a velké množství důstojníků a vojenských gázistů bylo přesunováno do služeb civilních. Na vysoké učení bylo přiděleno asi 400 osob vojenských, které byly přikázány službou ústavům i akademickým úřadům.

Přes všechny potíže doby, které s sebou nesla kvapně prováděná opatření odpovídající příkazům nových poměrů i názorů, připravovalo se vysoké učení na nový školní rok 1939/40. Napětí se stupňovalo, zejména když byly zakázány oslavy 21letého trvání československé státní samostatnosti. Výbuch 28. října zavalil příčinu k událostem smutných dnů listopadových 1939. V noci ze dne 16. na 17. listopad, v časných hodinách ranních toho dne, obsadili gestapáci všechny studentské koleje, vpadli do akademických budov, takže v den 17. listopadu 1939 byl již znemožněn vstup profesorů a studentů na akademickou půdu. Oddíly SS počínaly si na vysokých školách nemilosrdně a barbarsky a záměrně ničily hodnoty, které budeme trvale postrádat. Cenné přístroje, uchovávané v dřevěných nebo kožených pouzdrech, byly prostě vyhazovány na dvůr za tím účelem, aby vojáci získali ochranná pouzdra pro svoje soukromé potřeby. Sukno akademických talárů hodilo se SS-manům na čištění vysokých holínek.

Asi za týden bylo nařízeno, aby úředníci rektorátu a děkanství se dostavili do svých úřadoven a zlikvidovali věci posluchačské tak, že doklady zde uschované (indexy, vysvědčení atd.) zašlou se na adresu rodinných příslušníků, neboť velký počet studentů byl gestapem po 17. listopadu zajištěn a mnozí z nich odvezeni do koncentračních

táborů v Německu, zejména v Oranienburku. Velký počet posluchačů, kteří unikli, tajně se schovával na různých místech, aby nebyli dostíženi gestapem a nestihl je osud odvečených a zbitých jejich kolegů.

Tento příkaz byl prováděn v kancelářích za nepřetržitého dozoru SS příslušníků, kteří byli většinou vybráni z řad sudetských Němců a ovládali češtinu, takže mohli kontrolovat každé slovo, které úředníci mezi sebou i v úředním styku pronesli. Přesto však se nám podařilo odnésti řadu ilegálních letáků jak z úřadoven rektorátu, zejména množství čísel časopisu „V boj“, tak z děkanství vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství všechny osobní spisy důstojníků a gázistů, kteří tam byli po likvidaci čs. branné moci služebně příkázáni. Akce tato byla nadmíru obtížná a nebezpečná, poněvadž dozorcí orgánové gestapa a SS prováděli soustavné, za den mnohokrát opakované, osobní prohlídky zaměstnanců. Na instalaci rektorskou, která byla stanovena na sobotní dopoledne 2. prosince 1939 a k níž byl připravován příslušný spisový materiál, ovšem nebylo možno již vůbec pomýšlet.

Od listopadových dnů byly naše akademické budovy natrvalo obsazeny okupanty, kteří se snažili zničit vše, co se jen zničit dalo. Pálili knihy v kotelnách ústředního topení, cennější nábytkové a vnitřní zařízení vystěhovali a jenom bdělostí zaměstnanců, kteří v našich budovách bydlili jako topiči, vrátní, a některých zřízenců, jejichž služby Němci potřebovali k udržování ústředního topení, vodovodu, plynovodu a rozvodu elektrické energie, jakož i přispěním úřednictva a ostatního zaměstnanectva se podařilo závčas zachránit před okupanty všechny cennější archivní materiále, zejména katalogy o prospěchových a státních zkouškách. Všechn tento drahocenný materiál, bez kterého by nebylo možno zahájit v květnu 1945 vyučovací činnost, byl uskladněn v Kolowratově paláci v Praze I. na Ovocném trhu, který ministerstvo školství a osvěty zajistilo pro tento účel a zřídilo tam t. zv. archiv vysokých škol. Všichni profesori byli dáni s urychlením na t. zv. dovolenou s čekatelným a zaměstnanci byli službou příkázáni na různá místa, zejména ministerstvu školství a osvěty a zemskému úřadu v Praze. Při tom však valná většina z nich udržovala vzájemný styk a pokud to bylo možné, vyřizovala i úřední věci a studentské záležitosti ve svých bytech. Jejich postavení bylo velmi svízelné, neboť hrozilo nebezpečí zákroku gestapa; i ve svých nových pracovištích byli však považováni za t. zv. bezprizorné.

Koncem června 1941 všichni příslušníci prvního odboje byli násilně přeloženi do výslužby, zřejmě za tím účelem, aby — jak okupanti předpokládali — byl rozdrčen duch kolektivismu správně předpokládané odbojové práce těchto zaměstnanců. Opatření toto vyznělo však naprázdno, neboť někteří vojáci z prvního odboje udržovali i nadále trvalé spojení, o čemž svědčí ta okolnost, že odbojová skupina „Svoboda“ vedená mjr. M. Brumlou, měla ve svých řadách na význačném místě odborného učitele Josefa Mlčocha jako vedoucího skupiny „Česká technika“ spolu s bratry Josefem Beštou a Josefem Tesařem. O činnosti této skupiny je podán referát ve stati této publikace prof. Ing. Dr. h. c. Václava Krouzy.

Tato trojice se ujala také po květnové revoluci velmi iniciativně budovatelské práce na našem vysokém učení, zejména pokud jde o blok hlavních budov techniky na Karlově nám. č. 13, ježto hrála rozhodující úlohu v revolučním národním výboru, jehož členy, kromě shora uvedených bratrů byli ještě prof. Dr. Zdeněk Trnka, Ing. Karel Malý a doc. Ing. Dr. Antonín Beneš. Z tohoto revolučního výboru stala se valná většina členy zaměstnanecké rady vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství a rektorátu, která si vytkla za úkol se všim urychlením zahájit normální vyučování

a vědeckou činnost na našem vysokém učení přes to, že všechny laboratoře a učebny byly úplně demolovány.

Za spolupráce všech zaměstnanců, od profesorů až po uklízečky a svépomocí jsme vyčistili všechny naše budovy od trosků a rumu. S krajním napětím bylo opatřeno potřebné množství skla k zasklení oken, která byla při bombardování a revolučních bojích rozbita. Revolučnímu národnímu výboru a později zaměstnanecké radě podařilo se doplnit prořídle řady zaměstnanců o nové síly, takže se nám v rekordně krátkém čase podařilo již v pondělí dne 4. června 1945 zahájit v hlavní budově na Karlově náměstí přednášky za přítomnosti ministra školství prof. Dr. Zdeňka Nejedlého.

Funkce rektora byla svěřena osvědčenému odbojovému pracovníku prof. Dr. Františku Kadeřávkovi, který na počátku musel sdílet společnou úřadovnu s Karlovou universitou. Jeho činnost v dobách porevolučních byla velmi vyčerpávající, ježto současně mu byl uložen úkol provést distribuci všech ústavních místností v bloku budov na Karlově náměstí. V této nadměrné činnosti mu velmi přispěl ředitel rektorátní kanceláře JUDr. František Dvořák a v té době ještě celkem málo početný stav ostatních rektorátních úředníků.

Nadměrné povinnosti, které pro naše akademické úřady, zejména pro rektorát, vyplývaly v této době bouřlivého budování vysokých škol, byly velmi úspěšně zdolávány spoluprací se zaměstnaneckou radou vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství a rektorátu a později utvořenou podnikovou radou. Z obou těchto institucí vyšly velmi cenné náměty. Tak na př. vypracován návrh na reformu vysokoškolského odboru ministerstva školství a osvěty, návrh na změnu názvu vysokého učení na technickou universitu, návrh na úpravu služebních platů profesorů a asistentů vysokých škol, zevrubné pojednání ve věci novelisace a sjednocení právních předpisů na vysokých školách, připomínky k navrhované reorganizaci veřejné správy, návrh na jednotnou úpravu studijního programu. Ze zaměstnanecké rady vyšel také návrh, aby posluchárny, v nichž před okupací přednášeli umučení členové profesorského sboru prof. Ing. Dr. Viktor Felber, prof. Ing. Dr. Leopold Šrámek a asistenti Ing. Dr. O. Mirtes a Ing. Dr. Otakar Runa byly označeny natrvalo jejich jmény.

Účast podnikové rady a zaměstnaneckých rad měla velmi příznivý vliv také na řešení otázek našich zaměstnanců, jak patrné z toho, že rektorát po dohodě s podnikovou radou vypracoval v rámci renominace a nominace návrhy asi na 400 našich zaměstnanců.

Při té příležitosti nutno také zdůraznit velký význam Revolučního odborového hnutí, resp. Svazu zaměstnanců školství a osvěty, vedeného prof. Dr. M. A. Valouchem, který velmi konstruktivně zasáhl při řešení mnohých našich problémů, ať již osobních nebo věcných.

Z uvedeného je patrné, že postavení našich akademických úřadů se podstatně upevnilo proti stavu předválečnému v tom směru, že se velmi vydatně opírají o součinnost s orgány lidovými, vybudovanými lidově-demokratickým našim státním zřízením. Je jenom žádoucí, aby se tato spolupráce úřadů s těmito orgány prohlubovala stále více a více ku prospěchu našeho vysokého učení a milované naší republiky.

Jos. Tesař.

III. VYSOKÁ ŠKOLA INŽENÝRSKÉHO STAVITELSTVÍ.

Škola inženýrského stavitelství, jedna z nejstarších škol, nebyla před válkou vhodně umístěna. V hlavní budově na Karlově náměstí byl jen první ústav matematiky, dvě jednookenní místnosti, a ústav deskriptivní geometrie a stereotomie, rovněž dvě jednookenné místnosti, a v přístavbě do dvora malá místnost na sbírky. Velká posluchárna č. VII a rýsovna č. VIIa byly sice těmto ústavům k dispozici, ale byly ve všech volných chvílích od rána až do večera obsazeny četnými přednáškami a cvičeními škol B, C, F a i jinak byly využívány. Slušně byl umístěn v nádvorní budově hlavní budovy na Karlově náměstí fyzikální ústav s velmi cennými sbírkami přístrojů, z nichž některé měly i značnou cenu historickou. I geologický ústav, přestěhovaný v posledním čase z nemožných místností domu u Müllerů na Karlově náměstí do bývalé školy chemické v Trojanově ul. č. 13, byl slušně umístěn. Do nové budovy v Bubenči, Šolínova 7, dostal se jen ústav staveb ze železového betonu a železných konstrukcí pozemního stavitelství a s ním spojené výzkumné a zkušební ústavy jednak hmot a konstrukcí stavebních, jednak přirozených kamenů. Tyto ústavy, vybavené v poslední době, byly velmi slušně zařízeny a měly mnoho drahých přístrojů, bohaté knihovny a slušné archivy.

Většina ústavů školy se tísnila v soukromých domech. Tak v sousedství hlavní budovy, u Sedlerů na Karlově náměstí č. 18, byly v nevhodných místnostech namačkány ústavy: druhé matematiky, stavitelství železničního, ústav nádrží a využití vodní energie, první i druhý ústav pozemního stavitelství, ústav hydrauliky, hydrologie a úprav toků a ústav stavitelství silničního a tunelového. V nájemném domě v Žitné ul. č. 1 tísnil se ústav stavební mechaniky, ústav mostního stavitelství a stavební mechaniky a druhý ústav stavitelství mostního. V Ječné ul. č. 10 byl v dvorním křídle zastrčen ústav obecné nauky o strojích a mechanické technologie. Velmi nevhodně byly umístěny geodetický ústav, první ústav stavitelství mostního a ústav zakládání staveb a stavby vodních cest v činžovním domě u Helmů, Lazarská ul. č. 10, který byl nastaven do nemožné výše a při tom ještě byl uzavřen jeden jeho vchod z Vodičkovy ul. tím, že z průjezdu byl udělán lokál hospody. Hospody byly ve všech dosud uvedených domech školy, u Helmů mimo to ještě velmi hřmotné dílny v přízemí, což nikterak nezvyšovalo malou vhodnost těchto školních místností. Ústav vodárenství, stokování obcí, čištění odpadních vod a technologie vod a ústav meliorací byl na Karlově nám. č. 319 v nároží Moráně. I tu byla provedena velká nástavba, která neklid v domě ještě zvýšila. Ústav statiky a dynamiky byl sice v moderní budově Sekuritas, Vodičkova ul. 20, ale jako školní místnosti byly i tyto nové místnosti málo vhodné.

Škola měla ve školním roce 1939/40 jen jedenáct řádných profesorů, jednoho mimořádného profesora a jednoho titulárního mimořádného profesora. Na odpočinku bylo toho času pět profesorů a v posledních třech letech zemřelo osm profesorů. Deset ústavů nebylo obsazeno a bylo spravováno prozatímními správci z řad profesorů činných. Na škole bylo habilitováno deset soukromých docentů, kteří měli ohlášeno třináct přednášek, dále byly dány dvacet čtyři učební příkazy. Osmnáct povinných a doporučených přednášek obstarávaly učitelské síly z jiných vysokých škol.

Děkanství mělo dvě místnosti v nájemném domě u Helmů, vedoucího úředníka, kancelářského úředníka a podúředníka a jednu sílu převedenou sem z řad likvidovaného vojska a bylo toho času bez zřízení.

Na škole byli zaměstnání mimo to jeden adjunkt, třináct konstruktérů, dvacet šest asistentů, tři pomocné síly vědecké, dva demonstrátoři, jeden podúředník-mechanik, sedm definitivních zřízenců a dva podúředníci. Jedno místo podúředníka-mechanika, tři místa definitivních zřízenců a dvě zřízenců-podúředníků nebyla obsazena a tu bylo vypomáháno silami, které na dobu vyučování byly přijímány v kategorii myček.

Na výzkumném ústavu bylo neobsazeno místo správce. Byl tu prozatímní správce z řad profesorů, jeho zástupce, jeden konstruktér, dva asistenti, tři smluvní techničtí úředníci, dvě smluvní technické síly, tři administrativní úřednice, jeden účetní, jeden mechanik, jeden zřízenec, (druhé zřízenecké místo nebylo obsazeno), a deset smluvních zaměstnanců.

Na škole bylo zapsáno tehdy celkem 700 posluchačů.

Všimněme si událostí za okupace a počneme děkanstvím školy! Roku 1939 dostalo děkanství přidělenou sílu, rotného Nováka, z likvidovaného vojska. Ten v děkanátě rozmnožoval různé letáky a blány k nim pečlivě uschoval v registratuře. Při prvním nárazu na vysoké školy dne 15. března 1939 zůstal děkanát jako součást nájemného domu bez povšimnutí, zato ale 17. listopadu 1939 byl obsazen Němci a nikdo tam nesměl. Je pochopitelné, že byly veliké obavy, co bude, najdou-li tam Němci letáky. Čas míjel; místo trvalého obsazení uzavřeli jen děkanát a polepili nálepkami, které jednoho dne byly strhány. Byl z toho křik, ale žádné vážné důsledky. Vedoucí úředník děkanství, Jandera, vystopoval, kdy odchází německá pochůzka a jakmile se tak jednoho dne stalo, vtrhl dovnitř s panem Škvorem, který měl náhradní klíče. Odstranili letáky i blány a viděli, jak se Němci zařídili. Místo na slavnících spali na spisech po zemi rozházených. V tomto stavu zůstal děkanát až do převratu, ztratily se pouze protokoly o druhých státních zkouškách z oboru vodohospodářského.

Zajímavý byl osud ústavu deskriptivní geometrie a stereotomie a prvního ústavu matematiky v hlavní budově na Karlově náměstí. Brzy po Mnichově přišel do budovy profesor Akademie Němec Hönich a nikomu se neohlásiv, dal si ukázati místnosti v nástavbě, tehdy patřící astronomickému ústavu prof. Svobody a prohlásil, že jsou málo využity a brzy nato se do nich se svou školou z Akademie přestěhoval. Doby byly pohnuté a denně do největších návalů posluchačů inženýrského stavitelství, strojního a elektrotechnického inženýrství, architektury a pozemního stavitelství a jiných, pletli se vyzývavě Sudetáci ve svých bílých punčochách a tyrolských kloboučcích. Naši studenti tehdy se nedali vyprovokovati a tak tato akce se minula cílem. Přišel patnáctý březen 1939. Ráno u hlavního vchodu stály dva tanky a byly zapíchnuty dvě plechové standarty. Nikdo do školy nesměl, byla použita jako kasárny. Týden tu řádili, pak odtáhli; musili použít vysokou školu a při tom řada kasáren byla prázdná! Bylo všude plno slámy a nečistoty, tabule v posluchárně VII byla popsána anglickým cvičením: I am a german soldier, I am fighting for Führer. We will go to England... Moudrý pan vrátný Vorel dal nastavit lavice před kabinety a tak se do nich Němci nedostali a sbírky a knihovny zůstaly beze škod. Hůře bylo po 17. listopadu 1939. Tu si Němci zařídili. Školníky i vrátného bili, zahnali do jedné místnosti a všechno si otvírali bodákem, po případě sekýrou. Nikdo se do ústavu nedostal. Pan asistent Růžička a Hrbek se pokusili o vniknutí do budovy, ale vyneslo jim to stání v pozoru od 9 hodin do 16 hodin a pak byli teprve s příslušným ponaučením propuštěni. Po čase, když p. děkan

Smetana sjednal přístup, šel prof. Kadeřávek pro tři Hynaisovy originály do svého ústavu se školníkem Hurtem a jedním pomocníkem. Ve vestibulu byli shromážděni čeští profesori a němečtí vojíni. Každý pán dostal einen Mann, jen prof. Kadeřávkovi bylo řečeno: Der da wird mitgehen! Byl upozorněn, že nesmí nikam vstupovat. Otevřenými dveřmi pracovny asistentů bylo vidět, že zásuvky jsou vypáčeny; v okně stál kulomet a police na rysy byly plné ručních granátů. Dva z žádaných obrazů byly na místě, třetí nebyl k nalezení. Hledáno ve sbírkách. Byl to smutný pohled. Sbíрка modelů, jejíž nejstarší kusy byly z roku 1806 a původem francouzské, — byly tu i vzácné modely Vaubanových opevnění — unikáty Morstadtovy z reliefní perspektivy, Tilšerovy modely ploch zborcených, které byly mistrovským dílem mechaniky a jiné, byla zde i sbírka rysů od roku 1821 a nejstarší české katalogy od roku 1864 — to vše bylo ze skříní vyházeno, sádry rozbity, kovové modely rozdupány. Obraz tu také nebyl a byl nalezen až v zadním kabinetu v traktu do Resslerovy ul. přichystaný k odvezení. Průvodce Kadeřávkův se velmi zajímal o tyto obrazy a proti tvrzení, že jsou to starší práce studentské nakonec prohlásil: To nejsou žádné studentské práce! Já jsem odborník a jsem tu od prof. Macka. Mack byl profesorem deskriptivní geometrie na německé technice a na kolegu si poslal svého člověka. Několik dní poté hlásil výhybkář elektrických drah Kadeřávkovi, že Němci nakládali do velikého auta krásný černý dubový nábytek, obrazy a jiné věci. Auto mělo nápisy Zollfrei nach Deutschland a podle popisu seznal prof. Kadeřávek, že mu byl odvezen veškerý nábytek z pracovny. Za čas dělali Němci v ústavě „pořádek“; byla ohlášena nějaká vyšší návštěva. Dopadlo to tak, že co zbývalo a nešlo naházet do skříní, vyneslo se v koších na dvůr, tam polilo petrolejem a zapálilo. Jeden voják hromadu knih prohrabával železnou tyčí, aby knihy lépe hořely. Tak vzala za své na tisíc svazků čítající knihovna s mnohými unikáty, na př. Smolíková Freie Perspektive s českým věnováním autora. Školníku, který upozorňoval, že jsou to vědecké a většinou německé knihy, bylo stručně řečeno: Do toho ti nic není, to je naše válečná kořist (Kriegsbeute). V ústavě chována byla poprsí rektorů Tilšera a Šolína od sochaře Strachovského a krásný portrét Tilšerův od Seydana a řada litografií a ocelorytin Monge, Tilšera, Skřivana, Skuherského, Gerstnera a jiných. To vše bylo rozbito a vyhozeno na smetiště.

Z prvního ústavu matematiky byly knihy odvezeny na různá místa, do matematického ústavu u Karlova, do Libně, Podolí a do sklepů na Scheinerově náměstí. Nábytek zmizel úplně.

Velmi zlý byl osud fyzikálního ústavu. Prof. Valouchovi se sice podařilo některé cenné věci odnésti s poukazem, že jsou jeho vlastním majetkem, ale většina padla za oběť německému furoru. V ústavech deskriptivní geometrie a stereotomie, matematiky první a zejména fyzikálním se časem vystřídaly kasárny esesáků, pak vojáků, poté to byl útulek Hitlerovy mládeže a dětská německá nemocnice a konečně ústavy německé techniky, které ovšem přicházely do místností úplně vyloupených.

Druhý ústav matematiky pochodil poněkud lépe. Byl v nájemném domě a prof. Vojtěch přes zákaz s německé strany jej navštěvoval a z knihovny asi čtvrtinu nejlepších knih odnesl a tím zachránil. Ústavy umístěné v Žitné ul. č. 1, byly za války likvidovány a proměněny na byty úředníků firmy Explosia. Nábytek rozvezen neznámo kam, část knihovny prof. Bažanta a Záhorského dostal výzkumný ústav na zákrok tehdejšího jeho správce dr. Hacara. Zařízení a sbírky vzaly za své; nalezeny jen seznamy zapsaných posluchačů u prof. Záhorského.

Ústavy v domě v nároží Karlova nám. a ulice na Moráni byly za války zabrány pro

školu ministerstva hospodářství a práce, ovládaného zlopověstným Bertschem. Knihovny nacpány bez jakéhokoli soupisu do malého skladiště, mnoho knih se ztratilo, ostatní byly nevhodným uložením poškozeny. Sbířky a modely naházeny bez ladu a skladu do sklepa, kde též mnoho podlehllo zkáze. Celá sbírka pomůcek, po léta sbíraná prof. Hráským, beze stopy zmizela. Skleněné aparáty ústavu pro vodohospodářskou pedologii a klimatologii byly prostě rozbity a vyhozeny, sbírka klasických půdních profilů z Ruska i z jiných zemí zničena. Němci prováděli tu řadu adaptací a přitom vytrhali veškeré vedení plynu i vody a i silné přívody elektrického proudu, čímž znovuzařízení ústavu bylo značně ztíženo.

Ústav vodních nádrží byl sice 17. listopadu 1939 obsazen německými vojáky, ale po několika dnech opuštěn. Zůstal netknut až do léta roku 1942, kdy byla sem přestěhována Královská učená společnost. Nábytek ústavu s většinou přístrojů byl odvezen z domu, knihovna a písemnosti uloženy na hromady v zadních dvou pokojích, kde zůstaly až do konce války. Rovněž z ústavu stavitelství mostního se zachovalo velmi málo. Další ústav umístěný u Helmů, ústav geodesie, zachránil sice přístroje, ale špatným uložením byly značně poškozeny; byly totiž převezeny k Sedlerovým, kde byly neodborně uloženy, knihovna, spisy a mapový materiál byl uskladněn ve sklepích nedostavěné polykliniky na Karlově náměstí a jak knihovna, tak zejména sbírka map utrpěla veliké ztráty. Nábytek z učeben byl nacpán do pátého poschodí budovy u Helmů a kabinetní porůznu uskladněn nebo i používán.

Velmi zle byl postižen ústav geologický. Před ním vybuchly při náletu dne 14. února 1945 dvě pumy, které vytloukly okna i s rámy, poškodily stropy a omítky stěn. Nábytek byl rovněž značně poškozen a zejména část sbírek umístěná v části do Václavské ulice utrpěla značnou škodu. Cenná část sbírek byla připravena v bednách k odvezení. Nejvíce utrpěly sbírky dynamické geologie. Ve sklepě se našly knihovny zdejšího ústavu, geologického ústavu z vysoké školy báňské v Příbrami, astronomického ústavu, fyzikálního ústavu a mineralogického ústavu v nevalném pořádku.

Ústavy umístěné v domě u Sedlerů měly také zlý osud. Z valné části byly přeměněny na byty pro postižené náletem a před tím používány jako kanceláře. Nábytkový inventář ústavu hydrauliky, hydrologie a úprav toků byl úplně zničen, knihovna nalezena v jedné místnosti bez 103 spisů, z přístrojů se zachoval jen nivelační aparát s latí, dvě staré vodoměrné vrtule a fotografický aparát. Celkem tu spáchána škoda za 230.000,— Kčs. Oba ústavy pozemního stavitelství, rovněž kdysi u Sedlerů, byly použity za války jednak pro konservatoř, jednak na byty. Školní nábytek odvezen do Libně, kde při náletech v roce 1945 asi shořel. Knihy odvezeny do sklepů polykliniky, při čemž se mnoho poztrácelo; cenné sbírky instalační a stavitelské byly zničeny úplně.

Obdobné byly i osudy dalších ústavů v tomto domě umístěných. Ústav statiky a dynamiky ve Vodičkově ul. č. 20 byl 17. listopadu 1939 obsazen asi 10 vojáky se strojní puškou. Teprve těsně před vánocemi bylo prof. Daškovi dovoleno odnésti si soukromý majetek. Inventář zůstal celkem beze škody do roku 1944, kdy místnosti dány firmě Siemens. Knihy dány k Helmům, část nábytku se našla u komisaře Fiedlera. Od Helmů byly stěhovány knihy do polykliniky a zachovala se jich jen asi třetina. Ostatní zařízení vzalo za své.

Vysoce zajímavé jsou osudy výzkumného a zkušebního ústavu hmot a stavebních konstrukcí za války. 15. března 1939 se sice vojáci nastěhovali do budovy školy architektury, ale ústav s poukazem na to, že je institutem, byl tehdy ušetřen. 17. listopadu 1939 bylo náměstí obsazeno policií, před vraty byly kulometry, stejně tak byla za-

jištěna i nároží. Kolem jezdily vozy se zatčenými a do Ruzyně odváženými studenty, kteří zpívali a volali Nazdar! Sem tam pobíhali studenti s různými věcmi, ten s peřinou, onen s dekou a hleděli se dostat do bezpečí. V Bajkale prof. Engel, Jelínek, dr. Hacar a jiní měli v 11 hodin poradu a pak se šlo do ministerstva. Sekční šéf Maule prohlásil, že si musí pomoci sami, že sami neví co bude. Proto se dr. Hacar obrátil na ministerstvo veřejných prací k radovi Ing. Šiškoví a Ing. Breberovi. Po zralé úvaze provedena věc takto: Ministerstvo veřejných prací se obrátilo přímo na Hrad, kde poukázalo na veliké rozdělané stavby, zejména na most v Podolsku, že tedy je ústavu nezbytně zapotřebí. Protektorátní správa vybidla ministerstvo veřejných prací k podání žádosti, což se stalo 21. listopadu 1939. Mezi tím byl dr. Hacar volán do ústavu. Kulometry byly za dveřmi. Dostal příkaz otevřít všechny zámky. Trvalo to celé dvě hodiny, řadu věcí prohlašoval dr. Hacar za svůj majetek, klíče sic musel všechny nechat uchvatitelům, ale jeden od tresoru si ponechal. To již byly příruční pokladny vypáčeny. Podařilo se mu vynést inventář ústavů. Z řeči Němců usoudil, že přitáhli již v úterý v noci ze 14. na 15. listopad a byli ve štábu. V prvním patře byl umístěn likvidační úřad vojska ženíjního s přednostou generálem Ing. Sládečkem. Němci obsazovali budovu od čtyř hodin ráno, postavili školníky čely ke zdi a nechali tak stát až do odpoledne. Večer již tu bylo z magistrátu 30 chlapců, Čechů, nakomandovaných ke stěhování nábytku. Druhý den byla veliká bouřka. Našel se revolver v č. 521 v I. patře. Byla to místnost po vojácích a to bylo velké štěstí. Generál Sládeček to urovnal. Mezi tím stále jednalo ministerstvo veřejných prací s Hradem. Došla zpráva, že věcně byla žádost příznivě vyřízena, že však musí k politickému řízení, to je k vyjádření se K. H. Frankem, ale k tomu nikdy nedošlo. Státní zaměstnanci chodili si pro platy na zemský úřad, smluvní vyplácel Dr Hacar z konta na poštovní spořitelně, úřadovalo se u něho v bytě. 11. ledna 1940 přišlo pozvání od komisaře školy prof. Fiedlera k návštěvě. Němci totiž podřídili každou školu svému komisaři, bez jehož svolení se nic nemělo dít, škola stavebního inženýrství dostala prof. Fiedlera, škola architektury, z níž byl rektor, dostala „pouze“ docenta Wunderlicha. Fiedler oznámil Dr Hacarovi, že přišel rozkaz dát instituty do pořádku a zejména, pokud mají význam hospodářský nebo technický a i jinak se mělo zjistit, jaké škody byly obsazením natropeny, začínalo se totiž počítati i s tím, že vybavení českých škol mohlo by se případně použiti i pro říšské školy. Byl to výsledek porad rektorů a K. H. Franka v kadetce dne 6. ledna 1940. Příslušné usnesení mělo tři hlavní body: Zjistit stav inventářů a škody, uvést výzkumné ústavy do chodu a ustanovení, že úřad komisaře je Ehrenamtlich funkce, tedy nehonorovaná. Fiedler měl tyto výnosy dva a jednoho se při své návštěvě Dr Hacar zmocnil. Fiedler se vypravil do ústavu, ale tam byl zle od esesáků přijat. V únoru 1940 chtěli Němci ze zkušebny udělat garáže a stroje prostě vyházet na dvůr. Na to upozornil pan Mottl, který stále v ústavu bydlil. Dr Hacar ihned to hlásil prof. Buntru, který byl pověřeným vrchním rektorem všech německých škol v Praze a ten se na esesáky 19. února 1940 s Fiedlerem a Dr Hacarem vypravil. Výsledek byl lepší, něco bylo vyklizeno, něco ne, zejména z dílen se jim nechtělo. Ve zkušebně a dílnách bylo množství zbraní a střeliva a na prohlášení, že se za nic neručí, vyřešili Němci vyklizení jednoduše. Zbraně a munice vyházeli okny a z ulice si to pak stěhovali. Tak se dostal ústav do ruky Dr Hacara. Ve velké zkušebně bylo osm kotlů polních kuchyní a pomeje lili Němci do základů strojů; všady plno rzi a prachu, sazí a špíny. Podle zachráněného inventáře pak šest neděl dělal asistent prof. Gessnera z německé techniky revisi inventáře. Každý kus byl prohlédnut a sepsán protokol o ztrátách. Ztráty tehdy byly asi 10 procent, t. j. asi

350.000.— Kč a navíc výdaje za čištění, skladné za věci na nádraží a opravy, čímž škoda vzrostla na 500.000.— Kč. Buntru to nechtěl zaplatiti a taky nezaplatil. Tehdy Fiedler dělal revisi dalších ústavů, valně potěšen nebyl, věci byly roztahány po celé budově, mnoho scházelo a nábytek byl i ve studentských kolejkách. Pátého dubna 1940 se dostavil do ústavu prof. Gessner, že prý bude přejímat jako akademický komisař ústav. Ježto však Dr Hacar znal ze spisu sebraného prof. Fiedlerovi skutečné usnesení rektorů společně s K. H. Frankem, odmítl požadavek prof. Gessnera a rovněž odepřel vydat spořitelni knížky ústavu, propustit smluvní zaměstnance a dávat si předpisovat, co se bude zkoušet a hlásil to prof. Fiedlerovi, který se s Gessnerem nenáviděl. Asi si to páni mezi sebou vyřídili a pak dal již Gessner pokoj. Dr Hacar stále zdůrazňoval, že ústav je autorisovaný a má svůj statut a jednací řád. Statut byl sice Fiedlerem na pokyny Buntru změněn, ale Dr Hacar prosadil, že byl vložen článek první, že funkce komisaře je čestná a nehonorovaná. Nový statut byl doručen Dr Hacarovi 31. května 1940, musil si statut před Buntru přečíst a měl prohlásiti, že nemá námitek. Vyžádal si lhůtu a přeptal se na poměr Gessnera k ústavu. Bylo mu sděleno, že je odborným komisařem, protože má obdobný ústav, hlavním komisařem však zůstává Fiedler, který taky rozhoduje v personálních otázkách. Současně sdělil Buntru, že se má v ústavě začít ihned pracovat a tak se počalo pracovati dne 3. června 1940. Tehdy se ozval Gessner, byl vlídný a když spatřil, že jeho funkce je jen čestná, prohlásil česky: Za málo peněz, málo muzik! Nemám čas! Žádal jen o občasně informace, byly mu dávány týdně velmi stručné: došlo tolik kostek, tolik prutů, tolik cementu. Průpisy podepsané vracel, což byl nápad Fiedlerův, který o Gessnerovi prohlásil, že na něj musí být opatrní, protože je numismatik a schlechter Kerl. Zahájení činnosti 30. května 1940 bylo písemně oznámeno ministerstvu školství, sekčnímu šéfovi Dr Šípovi a taky Fiedlerovi, aby bylo jasné, že ústav je autonomní. Hlásili se ihned spolupracovníci a interese z říše. Předně, ministerstvo letectví z Berlína, válečné německé loďstvo a první přišel Junkers. Tato společnost měla již velikou konstrukční kancelář velmi blízko, v zabraném reálném gymnasiu v Praze XIX na Velvarské třídě; pracovalo tu asi 10 Němců a na 400 Čechů. S touto firmou byla uzavřena smlouva pracovní a honorářová bez komisařů na podnět Junkers, aby se zamezilo vymáhání profitu z jejich strany. Smlouva byla poslána do Desavy, byla pečlivě studována, dvě komise přijely na dohovor a po šesti týdnech byla v původním znění přijata. Tarif honorářový byl výhodnější, než jaký smlouvalo ministerstvo školství ve věci Letovu. Za celou válku nebyla tato smlouva měněna. Podle ní byli přijímáni další zaměstnanci a to i absolventi škol českých, ač to bylo jinak výslovně zakázáno. Taky byli hned v září 1940 přijati. Stejně byli přijímáni a nebyli propouštěni legionáři. Tak zachráněni pro ústav mechanici i vrátný. V roce 1944 nemusil ústav nikoho nasadit ani do říše ani na zákopy, naopak, ještě v té době přijal 11 nových lidí, takže ke konci války bylo v něm 72 zaměstnanců, z toho 12 asistentů techniky. Ústav měsíčně nadlepšoval svým zaměstnancům platy a stále měl téměř za milion Kč fingovaných objednávek, aby srážel výnos ústavu v očích komisařů. Smlouvy s Junkersem byly velmi výhodné. Pracovalo se 12, maximálně 15 procent pracovní doby a Junkers za to dával 75 až 80 procent všech ústavních příjmů. Proto se i za války mohly dělat výzkumy, na př. přehradové cementy, zborcené konstrukce a j. R. 1943, když Dr Hacar byl ve Zlíně, přišli do ústavu Buntru, Gessner a Walter Frank, bratr K. H. Franka, novopečení docent německé techniky, který se vrátil jako superarbitrováný voják z — Tábora! Chtěl v ústavu pracovati, zajímal se zejména o průzkum zvuku. Chtěl místnost, telefon a zařízení.

Byl dán do I. patra vedle záchodu a telefon platil Buntru. Na ústavu se měl tento docent Werkstoffprüfung (zkoušek materiálu) zaučovat! Gessner o něj neměl zájem a upozorňoval, že je dobře držet si Franka od těla. To už bylo po Stalingradě a pan Gessner se stával vlídným a rozumným! Z Prahy se musel vystěhovat a dojížděl z Konstantinových lázní. Chtěl po ústavu dokonce potvrzení, že potřebuje motocykl. Zejména byl smutný, když prožil i se svým nábytkem při stěhování v Plzni velký nálet v květnu 1943! Walter Frank v ústavu překážel. Byl proto přestěhován do nových místností, které vyžádány od esesáků a to hezky daleko od ústavu. Část těchto místností ihned byla pronajata Junkersovi za slušný nájem a přibráno dalších 45 českých zaměstnanců. S Frankem to prováděl zejména dobře Ing. Štěpánek, bývalý asistent radiotechniky. Pomáhal mu občas při práci a při tom si okopíroval nové aparáty a když je měl, tak už ochota pomáhat značně ochabovala. Občas brousil krystaly do vysilaček a pak vždy na čas raději zmizel z dohledu a podnikal vodní výlety na kanoi, aby nebyl tak snadno dosažitelný! Na naléhání ministerstva školství byly pro úředníky první zkoušky z němčiny, z 12 jich propadlo pouze 7. Další zkoušky prováděl na návod Dr Hacara sám pan Gessner za 40.— K kus a tak zřízení a vrátný prošli bezvadně. Dvě třetiny osazenstva měly chodit na kursy němčiny; dělali to tak, že nechodili nikam a dvěma učitelům se hodiny jen podpisovaly. Moravcovo ministerstvo chtělo dělat revise, ale nebylo do ústavu vpuštěno s poukazem na to, že se tam konají důvěrné zkoušky. Moravec ještě počátkem roku 1945 vymáhal od ústavu seznam zaměstnanců bez zkoušky z němčiny, ale nedočkal se ho. Na výstavy ani apely se nechodilo. Na výslovný rozkaz uspořádán jen jeden v roce 1944. Nastrčen do toho prof. Fiedler, který to řekl německy a pak taky česky. Tu němčinu přidal na výslovný příkaz Buntru. Po heidrichiádě musel Dr Hacar ad verbum audiendum k Buntru. Slyšel nadávky zrádců, hrozby šibenicí, zastřelením, koncentráky a že prý jeden ručí za všechny. S ním tam byli Dr Teyssler a Dr Holub. 16. dubna 1945 se začal stěhovat zbytek Junkerse. Dřív platili slušně a včas, teď zůstali dlužní a tak přišlo asi 350.000.— K do reparací a škoda ústavu vzrostla na celý milion.

Už na podzim roku 1944 utíkali esesáci z budovy po částech — Frank tehdy chtěl udělat z Prahy nemocniční město. To však padlo a 3. května 1945 přijeli do budovy štábu němečtí cyklisti a 50 se jich usadilo se zbytkem Hitlerjugend v budově techniky. Obsadili dílny, kde byli dobře kryti zahrádkami před budovou. Proto musili ruské čtyři střilet 9. května do dílen ústavu. Útok byl velmi úspěšný. Po několika ranách vytáhli Němci bílé prostěradlo a bylo po slávě. Někteří se skryli a zlobili ještě několik dní v kanálech ústavu, až byli s konečnou platností vyřizeni.

Ústav zprostředkoval r. 1943 u spolku pro chemickou a hutní výrobu umístění studentů Filsaka, Naara a jiných, vrátivších se z koncentráku. Roku 1944 umístil u Junkerse z Dachau propuštěného studenta Bogunoviče. Při dobrozdání o stavu Waldštýnského paláce vystěhován šéf tisku a pracovalo se pomalu, pomaloučku. Dělal tam taky devět politických vězňů a zřízena jim dobrá kuchyň, až to nešlo sekčnímu radovi — Němci — Krausovi pod vousy, prý se tam tuze vykrmují. Rovněž plán Moravcův na chodbu krytu pod Opyší do Jeleního příkopu zmařen s poukazem na vymyšlené prameny v Opyši a možnost sesuvu nebezpečných vrstev. Ústav působil i při posudku o stavu Národního divadla. Prohlášeno, že pod stropem by se musila dát síť, doporučeno mírné vytápění k vůli vysušení, čímž získalo Národní divadlo 15 vagonů uhlí a oslava 20. dubna 1945 v Národním divadle nebyla!

Za neklidných dob v počátku roku 1939 zemřel prof. Ing. Dr techn. Antonín Klír a za protektorátu zemřeli prof. Ing. Dr techn. h. c. Jan Vladimír Hráský dne 12. dubna 1939 a prof. Ing. Dr techn. Josef Klobouček dne 18. dubna 1939.

Profesor Antonín Klír, syn Jana, dělníka v železárnách, narodil se ve Strašicích v Čechách. Vystudoval první pražskou českou reálku, roku 1890 složil státní zkoušky na vysoké škole stavebního inženýrství. Pak nastoupil státní službu a byl zástupcem stavebního ředitele komise pro kanalisování Vltavy a Labe. Roku 1905 se habilitoval, v letech 1907—09 suploval přednášky z vodního stavitelství a od 1. ledna 1909 působil jako řádný profesor do 31. prosince 1928, kdy odešel do výslužby. Byl v letech 1909—10, 1912—13 a 1916—17 děkanem a v roce 1914—15 rektorem. Jeho činnost byla bohatá. Byl řádným členem Akademie věd a umění, řádným členem Národohospodářského ústavu, členem vědecké rady a presidentem Masarykovy Akademie práce, zástupcem republiky Československé v mezinárodní komisi labské, členem Ústavu pro hospodářské a členem zkušební komise pro druhé státní zkoušky, členem Ústavu pro hospodářské využití paliv, členem státní elektrárenské rady, technickým členem patentního soudu. V roce 1919 působil jako tajemník dopravní sekce čs. mírové delegace v Paříži, pomáhal při překladech mírových smluv do češtiny a byl zástupcem zemského výboru v komisi pro kanalisování Vltavy a Labe. Publikoval řadu odborných článků v časopisech domácích i cizích. První jeho práce, Hradlový jez na Odře a Vrtání zemní při kanalisaci Odry jsou z roku 1892. Pro posluchače vydal vzorné učebnice, poslední společně s prof. Tolmanem.

Profesor Jan Vladimír Hráský narodil se z českých rodičů 22. dubna 1857 v Babule v Haliči; syn ředitele závodu Tuszow v Haliči, maturoval na první pražské české reálce roku 1873 a roku 1878 složil tehdy právě zavedené státní zkoušky na odboru stavebního inženýrství. Do roku 1884 působil u Ing. V. Hanče na Smíchově, při čemž poslední dvě léta byl současně asistentem na technice. Od roku 1884 byl zemským inženýrem v Lublani, kde působil do roku 1897, zároveň byl v Lublani i členem městské rady. Roku 1897 je jmenován řádným profesorem hydrologie. Na technice působil do roku 1927, kdy 1. října 1927 odchází do výslužby, ale suploval své přednášky ještě další tři léta. Děkaný úřad zastával v letech 1902/03, 1903/04, 1906/7, 1909/10 a 1921/22. Roku 1900/01 byl rektorem, opět byl zvolen roku 1902/03, ale volbu nepřijal. Vysoká škola mu vzdala poctu povýšením na doktora věd technických honoris causa. Vydal řadu knih a vědeckých publikací. Byl velmi činný ve veřejném životě, od roku 1901 až do r. 1918 byl zemským a říšským poslancem. Byl členem státních rad zdravotní, železniční a silniční a členem patentního soudu. Působil jako předseda v Ústředním svazu československých lázní a zřidel, spolku pro přírodní minerální zřídla, spolku pro stavbu průplavu pardubicko-přerovského a jako předseda správní rady uhličitých lázní v Poděbradech přivedl tyto lázně k nebývalému rozkvětu. Za své zásluhy jmenovala ho města Plzeň, Benešov, Sadská, Poděbrady, Nymburk, Přelouč, Račná a Logatec v Jugoslavii čestným občanem. Mimo uvedené funkce zastával ještě řadu důležitých hodností a úřadů.

Profesor Josef Klobouček, narozený 22. ledna 1875 v Pardubicích, zkoušený profesor matematiky a deskriptivní geometrie, působil na středních školách. Roku 1912 se habilitoval z analytické a synthetické geometrie, dne 31. prosince 1914 byl jmenován mimořádným a dne 7. září 1921 řádným profesorem matematiky. Publikoval řadu kvalitních prací ze svého oboru. Byl mimořádným členem Královské společnosti nauk, roku 1927/28 děkanem vysoké školy. Byl zdatným malířem-amatérem.

K uvedeným ztrátám řadí se další bolestné ztráty naší školy. Dne 17. listopadu 1939 byl v Ruzyni zastřelen nejmladší z devíti popravených obětí nacistické zvrhlosti, posluchač prvního ročníku vysoké školy inženýrského stavitelství, Václav Šaffránek. Narodil se 11. prosince 1920 jako syn vynikajícího geofysika, Ing. Josefa Šaffránka, poslední mužský potomek této větve starobylého rodu Krocínů-Šaffránků z Draho-
bejle, pocházející ze Žatecka. Její příslušníci bývali primátory města Prahy a Václav Krocín ozdobil Prahu památnou kašnou na Staroměstském rynku. Václav Šaffránek vydával „Hlas mladých“ a v roce 1938 odjel do Paříže, aby tu navazoval styky. Po svém návratu hlásil se dobrovolně do čs. armády. Roku 1939 vstoupil na vysokou školu inženýrského stavitelství a stal se zapisovatelem Svazu vysokoškolského studentstva. Proto byl z rána dne 17. listopadu 1939 doma zatčen a třebaže z ostatních studentů dovedených do Ruzyně byli ti, kteří byli mladší dvaceti let Němci propuštěni, byl devatenáctiletý Václav Šaffránek v Ruzyni zavražděn. Škola mu prokázala poctu jmenováním inženýrem im memoriam.

Další obětí německé zlovůle byl Josef Jandourek, narozený dne 27. června 1912 v Košťálově v Čechách. Otec byl rolníkem. Roku 1935 složil první státní zkoušku a měl absolvovanou vysokou školu. Němci zavlekli ho do koncentračního tábora, kde ho 8. května 1940 zavraždili. I jemu prokázala vysoká škola poctu jmenováním inženýrem im memoriam.

Pro svou úspěšnou činnost v domácím odboji byl roku 1941 zatčen konstruktér ústavu hydrauliky, hydrologie a úprav toků Ing. Karel Kašík. Byl synem poštovního úředníka, narozený 6. dubna 1908 a byl Němci zastřelen dne 22. listopadu 1942 v Praze. Vzdána mu pocta tím, že byl jmenován doktorem věd technických im memoriam.

Dále želíme ztráty Ing. Zdeňka Remty z Vlachova Březí v Čechách. Narodil se roku 1918 jako synek ředitele měšťanských škol. Padl při slovenském povstání roku 1944. Byl také vyznamenán doktorátem věd technických im memoriam.

Dne 7. října 1941 byli zatčeni členové předsednictva Čs. obce sokolské a mezi nimi i prof. Dr. Zdeněk Bažant. Byl vězněn v Terezíně, honěn tam na hrubé práce a později převezen do Drážďan. Odtud byl počátkem března roku 1942 propuštěn. Zkusil velmi mnoho, ale díky pevnému zdraví, pěstovanému soustavným tělocvikem, přečkal koncentrák bez škody.

Od října 1939 do konce roku 1941 byl vězněn Ing. O. Prášek, asistent ústavu vodních nádrží.

*

Po vyličení ztrát věcných i osobních možno se obrátiti k vypsání činnosti profesorů za okupace. Po uzavření škol byli jednotlivým školám určeni komisaři, bez nichž se nesmělo nic dít a kteří měli dbát na to, aby žádný profesor neprováděl ani vyučovací činnost ani se neobíral vědeckým bádáním. Naši škole byl přidělen prof. Fiedler z německé techniky, mající též obor jako p. děkan J. Smetana. Do státní služby vstoupil kdysi s prof. Pantoflíčkem, s nímž udržoval přátelské styky. Rád hovořil česky. Sezval české profesory do svého ústavu v ulici Karlově, vysvětlil tam česky situaci, při čemž poznamenal, že oni Eindringlinge — vetřelci to znají, ale že on nebude dělat žádného Draufgängra a Scharfmachra. Dokonce pomáhal jednotlivým členům do kabátů. Sluha byl esesák a Fiedler měl hnědou uniformu a stěžoval si, že toho Kerla by měl vlastně zdravit. Po čase si koupil nějaká léta ve straně a náskok svého sluhu vyrovnal.

Sbor se scházel v kavárně Tůmovce, kam i Fiedler občas zavítal. Zdálo by se, že byl českým kolegům nakloněn, dokonce když Tůmovka byla zaměněna za kavárnu „Urban“ na Malé Straně, varoval, že je to moc nápadné. Ale v jádru a duši byl režimu oddaný Němec. Přišlo varování, že Fiedler všelicos povídá, co by nemusil, zda to bylo z upovídání nebo zlé vůle dá se těžko posoudit. Ale přišly doby, kdy se ukázal v pravém světle. O školu mu svěřenou se nestaral. Když měl na přání Buntru zakročit na záchranu sbírek a zařízení, prohlásil, že to esesáci zničili a že se nedá nic dělat. Do Wasserwirtschaft napsal velmi útočný článek proti českým profesorům, kde je vinil z úmyslného škodění říší a prohlašoval, že jeho rad ve vodním hospodářství nebylo dbáno a kdyby vše nebyl hlídal, že by to bývalo Mistwirtschaft. I z rušení hranic vinil české profesory a pochvaloval si, že když padly hranice republiky, že se teprve může dělat jednotně a rozumně. Podobným tónem se nesl i jeho příspěvek do novoročního čísla Der Neue Tag z roku 1940. V Německu byl nazýván v odborných člancích „der grösste Sohn Deutschlands“.

Děkana Smetanu volal jen když potřeboval zvědět nějaká vodohospodářská data, ale o škole se skoro nezmiňoval.

Místa schůzek sboru se musila měnit a tak se vystřídaly po sobě kavárny Tůmovka, Urban, kavárna u vodárny na Letné, Bellevue na Masarykově nábřeží a Slovanka ve Václavské ulici. Někteří profesori byli stopováni členy Vlajky nebo skupiny Ano (akce národní obrody) a nemohli proto do všech schůzí přicházeti. Pěstovány styky s děkany ostatních škol a rektorem Englem a i s akademickými hodnostáři universitními, J. M. rektorem Hrozným, obzvláště činným děkanem Dr. J. Rypkou, s děkany Kadlcem, Šalomonem a Matějkou, který se vrátil z koncentráku. — Každý se přičiňoval podle svých sil a schopností. Přesný výčet všech počinů nelze podati. Pod rouškou rozprav o úpravě studia pracovala skupina v Jednotě československých matematiků a fysiků na plánech, jak a kterak rozšířiti vysoké školy. Pomýšleno na dvojí možnost: buď ponechat dosavadní stav po některých úpravách nebo zříditi jedinou vysokou školu. Zejména to byli profesori Vojtěch, Valouch a Vyčichlo. I zaměstnanci se pilně připravovali.

Prof. Bechyně u Skorkovských zaměstnával přes zákaz studenty a i u jiných firem je um stoval.

Profesor Dašek měl za války veliké nepříjemnosti. Jeden český továrník, spojivší se s Němcem Schützlem, chtěl ho vypuditi z jeho majetku — mlýna. Věnoval na soudy a podplácení na půl milionu, ale nepovedlo se mu. Tím prof. Dašek, který se tuze stranil toho, co by mohlo Němcům prospět a pilně vědecky pracoval, byl ve své práci zdržován a zneklidňován.

Prof. Kadeřávek byl předmětem živé pozornosti Rysovy Vlajky a skupiny Ano (akce národní obrody). Byl udán gestapu, po heidrichiádě měl prohlídky v bytě. Pracoval v Hlávkových kolejích a s ředitelem kolejí Weiserem a studenty byl činný nejen na vypravení pohřbu Jana Opletala, kterého se osobně zúčastnil, ale i na odstranění ředitele Weisera a studentů samosprávy do ciziny. Podařilo se mu umístiti i několik studentů, kteří se vrátili z koncentráku v Oranienburgu u firem a rovněž tak své demonstrátory. Pomáhal jako člen kuratoria převésti Studentský zdravotní ústav na středoškolský, čímž byl tento ústav mající značné jmění a drahé zařízení pro studenty zachován. Po celou válku v něm pomáhal při zdravotních prohlídkách mládeže a se sl. Matušovou zprostředkovával podpory dětem a ženám po vězněných nebo popravených. Tajně s prof. Vyčichlem tiskl v Jednotě čs. matematiků a fysiků nové vydání učebnice deskriptivní geometrie.

Suplent školy, profesor Ing. V. Krouza ke konci byl zle Němci sužován. U jeho domku byla postavena děla a Krouza donucen Němcům vařit a sloužit.

Profesor Kugler pilně pracoval na spise Stavitelství železniční, své asistenty umístil u stavebních firem a tím je uchránil před nasazením do říše.

Profesorovi Loskotovi, jako řadě na školu navržených pracovníků, bylo zdrženo jmenování. Musil se vrátit k vedení firmy Litické a. s. v Praze. Přechnodně tu zaměstnával vysokoškolské studenty, mnohé držel jako úředníky, třebaže stav úřednictva u firmy byl neúměrně vysoký. I dělnictvo vzdor hrozbám pracovního úřadu vcelku ochránil. Výroba lomů nešla do říše, ale výhradně zdejší železniční správě. To způsobilo firmě na dva miliony škod; dodávky do říše by byly daly značný zisk. Podával zprávy JUDr. Zdeňku Chytilovi o rozvratu výroby, nedostatku hmot a úpadku dopravy a o smýšlení dělnictva a byl Chytilem zpravován o zahraničních akcích.

Profesor Pantoflíček s pomocí svého bratra, ředitele Škodových závodů, umísťoval studenty do míst a chránil je tak před říší.

Profesor Vojtěch byl pensionován, vypovídán z bytu a hrozilo mu i nasazení za stavebního dělníka. Zkoušel po celou válku studenty doma, přednášel na pozvání výboru Elektrotechnického svazu více než 400 posluchačům od starších inženýrů až po posluchače průmyslových škol matematiku od října 1944 do konce dubna 1945. Vypracoval nové vydání učebnice Základy matematiky a knihu potají v Jednotě matematiků tiskl. Zůstal pokladníkem Studentského zdravotního ústavu a členem jeho kuratoria po celou válku a funkci nesložil ani když kuratorium zastřelením MUDr. Svěráka bylo vážně ohroženo. Zachránil tak statisíce českým vysokoškolákům.

Prof. Vyčichlo, za války ještě docent, přičiňoval se o nová vydání vysokoškolských učebnic v Jednotě čs. matematiků. Pracoval na návrhu úpravy vysokých škol po převratě s prof. Valouchem a připravoval i způsob rozdělení místností. Tím, že po Praze proměřoval a prokresloval se studenty umělecké památky pro památkovou komisi, uchránil i řadu studentů před nasazením do říše.

Profesor Záruba spolupracoval v domácím odboji s doc. Dr. Radimem Nováčkem. O potřebě a úkolech podzemního hnutí hovořil několikrát v létě 1939 s Ing. Nečasem, který svolal do jeho bytu v Bubenči, Školská 35 v srpnu 1939 jednu z přípravných schůzek politického ústředí. Schůze se účastnili Dr. Přemysl Šámal, Ing. J. Nečas, Dr. L. Rašín, Dr. L. Feierabend, Dr. A. Procházka a snad posl. Richter. Přesné datum této schůze bylo by lze určit z toho, že téhož dne přijela ráno do Bubenče Hitlerstandarte SS a obsazena po prvé i obecná škola u kostela sv. Gotharda. Na začátku jednání hovořilo se o tom, jak utvořit ústřední politické vedení domácího odboje, aby byly zahrnuty všechny složky národa a co podniknouti v den 28. října. Prof. Záruba nebyl členem politického ústředí a na vlastní důvěrné schůzi nebyl přítomen. Mluvil pak ještě několikrát s posl. Nečasem, ale k další schůzce u něho již nedošlo. Na počátku roku 1940 vyzval jej doc. Dr. Radim Nováček, aby podával soustavné zprávy pro zahraničí o přesunech vojska Prahou, neboť byl v té době zaměstnán na stavbě vinohradského tunelu. Protože znal Dr. Nováčka již řadu let a jako ostatní měl jej pro jeho opravdovost a vědeckou rozvážnost upřímně rád, nepochyboval o významu a vážnosti Nováčkova podnikání. Dodával zprávy jen písemně, stručně a jen v průklepech, při čemž vždy musel být podle přání Nováčkova originál i průklepový papír zničen. Většina dodaných zpráv byly jen drobné informace z ministerstva dopravy získané od Ing. Zitty a z okruhu Wilsonova nádraží od dopravních úředníků Ing. A. Mikuláška a Ing. J. Sedláčka. Získal i několik významných zpráv o zakládání nového průmyslu od vrch.

řed. Konstruktivy Ing. M. Schuberta. Další zprávy dostal pak od O. Plischkeho a Ing. O. Partla z okolí bývalého zeměpisného ústavu. Vedle zpráv opatroval Dr. Nováčkovi i peněžité příspěvky, které získal v okruhu známých a hlavně od firmy, s vědomím a souhlasem společníků Ing. Libora Záruby-Pfeffermanna a Ing. Dr. A. Dvořáka. Získal jednou větší obnos a Nováček mu nabídl, že příjem potvrdí heslem čs. rozhlasu z Londýna, což prof. Záruba odmítl, neboť Dr. Nováčkovi důvěřoval. Scházel se s ním různě, v kanceláři, na stavbě tunelu, v bytě v Bubenči, na schůzích geol. společnosti a i na ulici poblíž Národního musea. Byl opatrný a nechtěl, aby za ním prof. Záruba chodil do Musea, neboť byl připraven na pozornost gestapa a proto si chodil také pro nová čísla amer. časopisu Economic Geology, který Záruba dostával až do května 1941. Na poslední číslo, které u něj zůstalo si Dr. Nováček vzpomněl i ve vězení na Pankráci a zmiňuje se o něm v jednom svém motáku. V roce 1940 byl prof. Záruba ještě dvakrát na Slovensku a to od 26. do 30. března a od 9. do 12. října, protože tam jeho firma s inž. Velflíkem dokončovala stavbu na II. úseku dráhy B. Bystrica—Diviaky u Ulmanky. O poměrech slovenských referoval vždy Dr. Nováčkovi. V březnu 1941 se znovu pokoušel dostat na Slovensko, ale nedostal povolení a pas mu byl odebrán 27. III. 1941. Účetní firmy Václav Davídek, který mu vždy pas obstarával mu oznámil, že jej na Slovensko nepustí gestapo, neb má kartotékový lístek popsán červenými poznámkami. Oznámil to Dr. Nováčkovi a byli při schůzkách ještě opatrnější. Na podzim 1941 byl Dr. Nováček zatčen a tím končila spolupráce prof. Záruby s tímto významným členem domácího odboje.

Dne 3. dubna 1942 byl prof. Záruba zavolán do Bredovské ulice na gestapo. Nevěděl, proč byl vyšetřován, protože Dr. Nováček byl již 3 měsíce mrtev a jistě nic neprozradil. Ovšem některé zprávy mohly uvést na stopu, neboť bylo možno z nich určit pramen. Ukázalo se však, že byl vyšetřován pro něco zcela jiného. Vyšetřující komisař jej přivítal slovy, že jistě ví, proč je zavolán a aby se přiznal, že atd. Byl dobře zpraven o způsobu života prof. Záruby, o jeho cestách na Slovensko, o spolupráci na projektu podzemní dráhy, o stavbě vinohradského tunelu, o jeho příslušnosti k loži Dílo, o rodinných poměrech atd. Za 2 hodiny ztratil komisař trpělivost a začal sepišovat protokol o zatčení s fotografováním s velkým číslem na kabátě. Velmi jej zajímala otázka majetková, kde má uloženy hotové peníze, kde má osobní konto a nechtěl věřit, že vyjma podílu u firmy a na nemovitostech nemá prof. Záruba žádné jmění na hotovosti, naopak dluh 3 miliony u Pražské úvěrní banky. Musel vysvětlit, jak k tomuto dluhu přišel. Po pravdě tedy řekl, že firma provádí stavbu dráhy na Moravě za předválečné ceny a že příslušná místa velmi pomalu úřadují a že nejsou dosud projednány příplatky na zvýšené ceny, takže firma doplácí každý měsíc značný obnos. Pak se ptal, z čeho tedy žije a kde bere peníze pro rodinu, načež prof. Záruba řekl, že dostává od firmy měsíční plat K 6.000.—. Nevěřil tomu a řekl, že mu to nemůže stačit. Prof. Záruba přisvědčil, že je to málo, ale že si více vybrat nemůže, protože revisní úředník Pragobanky vydání firmy kontroluje a zejména výběry společníků firmy. Když si to po 3/4 hodiny ověřil bylo zřejmé, že ztratil gestapácký komisař zájem na osobě prof. Záruby i na jeho případu. Prohlásil, že nechce jej ničit ani jeho rodinu a že se má přiznat k tomu, že u něj byla v bytě schůze namířená proti zájmům říše. Když tvrdil prof. Záruba, že jde o omyl, přečetl mu úryvky z podrobného zápisu o schůzi v srpnu 1939. Musel to být zápis přímého účastníka schůze, protože některé podrobnosti nemohl nikdo jiný vědět. Na př. jak stáli u okna a dívali se na náměstí ke kostelu, když tam dojela Hitlerstandarte SS. Zápis byl psán poněkud s citovým

nadnesením. Byl velmi zaražen, neb se zdálo, že si někdo z účastníků pořídil zápis, který se dostal do rukou gestapa. Věděl, že posl. Nečas, Dr Feierabend a Dr A. Procházka jsou již za hranicemi, Dr Přemysl Šámal mrtev a Dr L. Rašín odsouzen k smrti, proto se pokusil dostat se z toho touto konstrukcí:

Řekl, že se sice stýkal s Ing. Nečasem, ale pouze na technickém poli nikoli na politickém a zdůraznil jeho zájem o Štěchovické přehrady a jeho spolupráci s otcem prof. Záruby na těchto projektech, jejichž plány a různé spisy mu doručoval. Přiznal, že si Ing. Nečase vážil, neboť byl tehdy hlavou cenového úřadu a proto mu nemohl odříci, když jej požádal o místnost pro schůzku s logickým oddůvodněním, že v jeho blízkém bytě na Uralském náměstí má jeho paní jinou rodinnou společnost. Dále řekl, že z účastníků schůzky znal jen Ing. Nečase, Dr Feierabenda a Dr Šámala, ostatní pány nikoliv a tvrdil, že při vlastní poradě nebyl a že tedy neví, o čem se jednalo a na této výpovědi setrval. Když se ho vyšetřující komisař zeptal, co tomu říká teď, když se dověděl, že šlo o schůzku říši nepřátelskou, odpověděl prof. Záruba, aby získal čas, že si nemůže vzpomenout na vhodné německé slovo a začal listovat v českoněmeckém slovníku, který vytáhl z kapsy. Pak řekl, že toho lituje. Listování se zdálo i gestapákovi směšné, dal se mu do smíchu a odpovědi se spokojil. Výslech prof. Záruby trval až do pozdního odpoledne a byl propuštěn s poznámkou, že by mu sice nemuseli věřit, ale že mu věří do té doby, dokud nevyjde nic na něj neb některého člena rodiny. Při rozchodu mu vytkl špatnou němčinu, která prý nenasvědčuje tomu, že by pěstoval spolupráci s Němci a že jej za čas přezkouší, jak pokročil v němčině. O svém výslechu zpravil prof. Záruba Ing. Zd. Kruliše, Ing. Dr Štěpána Ješe a Dr Velešlava Wahla, který mu řekl, že mu pravděpodobně další nebezpečí z obvinění již nehrozí, protože komisaři gestapa mají velkou pravomoc. Doporučil mu však, aby se zatím ničeho neúčastnil, že bude asi sledován, takže by byl nebezpečný druhým. Tento názor se ukázal správným, neboť už pak gestapem nebyl nikdy vyslýchán. Byl skutečně dále sledován a i pošta byla kontrolována, jak mu sděloval jeho listonoš p. Forst, zahrabal se do svých geologických studií a staral se o stavbu vinohradského tunelu, na níž pracovali všichni s klidným svědomím, neboť věřili, že ji dokončí až po válce a že ji tedy stavějí pro republiku. Z další své práce uvádí prof. Záruba, že společně s Ing. Hergertem soustavně zdržoval stavební program novostavby letecké továrny u Čakovic. Ve svých zprávách přehnaně zdůrazňoval nepříznivé geologické poměry a protože byl zasvěcen i Ing. Dr A. Myslivec, prováděli opření o autoritu velkého ústavu jen rozsáhlé sondovací práce, které měly jen vědecký význam. Na začátku roku 1944 snažil se znovu dostat do spolupráce s některou složkou domácího odboje a navázal styk s Ing. Dr Jirsákem a Ing. Dr Jelenem. Podle instrukcí od Dr Jelena byly vytvořeny pětičlenné skupiny, které dostávaly od něho různé letáky, pokyny a periodicky vycházející časopis Osvobození národa. Ve skupině prof. Záruby byli Karel Hromada, Miloš Reichert, Vladimír Roth, jeho syn Ctibor a později sl. Hana Bořkovicová. V dubnu 1945 dostala skupina úkol vyšetřit, jak jsou v okolí Prahy připravovány ke zničení důležité komunikační objekty. Členové skupiny soustavně hlídali, zejména trať z Vysočan do Čakovic. O přípravách dostal významné zprávy od přednosta stavebního oddělení Ředitelství drah v Praze Ing. V. Hájka. Tyto zprávy předal Dr Jelenovi, jehož prostřednictvím dostal se také do styku se št. Ing. Ježkem, tehdy přiděleným Hydrologickému ústavu, kterému podával různé zprávy z hlavního nádraží a ze stavby tunelu. V dubnu 1945 zúčastnil se porad technického výboru svolaného Dr Jelenem do Hydrologického ústavu, kterých se účastnili také prof. Ježdík, Ing. Dr Jirsák, Ing. Zd. Kruliš a Ing.

Pour a kde se společně radili o přípravách proti poškození štěchovické přehrady a některých dalších objektů. Pražské povstání zastihlo skupinu, v níž byl prof. Záruba, rozptýlenou v sobotu v poledne po Praze, ale všichni její členové se účastnili aktivně povstání ihned od 5. května.

Aktivní účast prof. Záruby potvrdil prof. Dr F. Slavík, emer. rektor university, který byl členem skupiny Nováčkovy a Krajiny.

*

Hned v prvních dnech povstání, ve středu dne 9. května 1945 přinesl prof. Kadeřávek na techniku povolení, aby v dorozumění s akademickými hodnostáři byly ihned otevřeny vysoké školy. Několik dobrovolníků — studentů ze školy inženýrského stavitelství se rozběhlo po Praze a psali křídou první společnou vyhlášku pražských vysokých škol: Vysokoškoláci dnes v 10 hod. všichni do techniky! Technika byla v pořádku zásluhou tří pracovníků, Josefa Mlčocha, Josefa Bešty a Josefa Tesaře a tam dopoledne se sešli profesori Horna, Kadeřávek, Smetana, Záruba a doc. Hacar a Dr Dvořák a v 11 hodin se učinil první projev na dvoře. Odpoledne dostavili se mimo předešlé prof. Konn, Krch a za universitu prof. Kadlický a opět, tentokrát již k většímu hloučku studentů učiněn projev a výzva k práci. Hned druhý den již počaly společné plenární schůze za střídavého vedení J. M. rektorem Englem a J. Sp. zástupcem nemocného rektora university prof. Rypkou. Nejprve se konaly schůze v dnešní pracovně rektora, pak v zasedací síni, ale poněvadž tu byla vytlučena okna a bylo chladno, přestěhovalo se zasedání do posluchárny nad mechanickými dílnami ve staré budově, kde byla okna a klid. Záhy se dostavili i zástupci brněnských škol, dlící toho času v Praze. Vedle toho ihned ve středu ustanovena informační kancelář, v níž veliké zásluhy má prof. Vyčichlo. Z ní šly ihned zprávy do novin, rozhlasu a dávány z ní ústní informace. Ihned přijímány písemné přihlášky všech, kdo z bývalých asistentů, docentů a učitelů i ze zaměstnanců se hlásil zpět do práce na školy. Brány byly i přihlášky těch, kdož chtěli podati jakkoliv pomocnou ruku k práci. Pro studenty vytištěny rychle dotazníkové archy, zasílány ven krajinským spolkům i jednotlivcům a v Praze vyplňovány přímo. Tím v několika málo dnech byl zjednan velmi podrobný obraz kolik a jakých studentů se hlásí na vysoké školy a spolu bylo z dotazníků vidět, co během okupace dělali. Návaly byly takové, že informační kancelář se musila přestěhovati do universitní budovy na Smetanově náměstí. Další důležitá práce informační komise byla uvedení pořádku do umístění ústavů a zabírání místností. Nebylo možno umístiti ústavy tam, kde bývaly před válkou, neboť Němci trpěli pohybovou maníí a stále něco stěhovali a přemísťovali. Z některých ústavů nadělali skladiště, jiné přeměnili na byty pro své zaměstnance a mnoho nájmu zrušili. Nezbylo proto, mělo-li se zabrániti velikým škodám poškozením a ztrátami a zejména, mělo-li se zameziti ztrátě času, nepomýšlet prozatím na stěhování ústavů do starých ubikací — nebyly by na to stejně stačily ani všechny pražské zasilatelské závody — a vzítí za základ stávající umístění ústavů. V technice, v úřadovně vedle zasedací síně, byly pak v několika málo dnech rozděleny pověřující listy na místnosti — nepovedlo se to na 100 procent, ale zamezily se ve značné míře zmatky a třenice, které by byly jinak vznikly. Za pomoci zaměstnanců a studentů sháněny zbytky školního zařízení — velmi mnoho lavic shořelo za náletu v Libni — sbírek, přístrojů, knih. Na výzvu i z řad obecnstva přinášeny do techniky náhodně uchovaný materiál a dodávány cenné

informace, kde Němci co ukryli nebo co kam bylo odvezeno a zavlčeno. Společný sbor akademických funkcionářů spolu se studenty a zástupci zaměstnanců pracoval denně a velmi pilně, nehledělo se na čas a výsledkem byl opravdový zázrak, české vysoké školy, tolik Němci zničené, zahájily zkoušení a od 1. června 1945 přednášky letního semestru, kterým se doplňoval přerušovaný studijní rok 1939/40. Na škole inženýrského stavitelství se započalo bez zvláštního slavnostního zahájení.

Děkanství bylo po zvonuzahájení umístěno ve fyzikálním ústavu, později přeneseno do budovy v Trojanově ulici.

Ústav stavební mechaniky prof. Dr. Zd. Bažanta byl umístěn v Praze I, Betlémské nám. 4. Letní semestr zahájen 18. 6. 1945, do pružnosti bylo zapsáno 96, do stavební mechaniky IIb pak 109 posluchačů. Od října 1945 pravidelné vyučování; do pružnosti se přihlásilo 240 posluchačů, do stavební mechaniky IIb 93 posluchačů. Od roku 1946/47 je již ústav ve vyhovujících místnostech v Trojanově ulici. V tomto roce 1946/47 bylo zapsáno 517 posluchačů do pružnosti, do stavební mechaniky IIb 233 posluchačů. Zkouškám se podrobilo do 30. 9. 45, 66 posluchačů, v roce 1945/46 281 posluchačů, a roku 1946/47 326 posluchačů.

Geodetický ústav od 5. 5. 1945 do konce září 1946 vedl prof. Pantoflíček, ač byl již 71 rok starý. Poté spravoval ústav prof. Snížek a po jeho smrti prof. Loskot. Umístěn byl opět v místnostech u Helmů. Ježto byl ústav příliš rozvrácen, byl místo letního semestru 1945 uspořádán kurs z vyrovnávacího počtu. Vlastní činnost zahájena škol. rokem 1945/46. Byli zapsáni současně posluchači II. i III. ročníku a geodesie přechodně přednášena paralelně. I přístroje bylo možno již používat po provedených opravách a čištění. Suplováním byl pověřen Ing. Dr. Trnka, zkoušel prof. Pantoflíček, který v zim. semestru 1946/47 přednášel i vyrovnávací počet statickou metodou. Počet zapsaných do geodesie nižší v roce 1945/46 byl 324, v témž roce do geodesie vyšší 340 posluchačů.

Ústavy matematiky profesorů Vojtěcha a Vyčichla a ústav deskriptivní geometrie a stereotomie prof. Kadeřávka byly sloučeny úmyslně se všemi ostatními matematickými ústavami vysokého učení, umístěny v budově v Praze II, Na bojišti 3, a zřízena společná knihovna i sbírky. Tím se dosahuje veliké výhody, nekupují se knihy tytéž několikrát, zato je možno odebírat různých knih daleko více. Přednášky byly zahájeny ihned 1. 6. 1945. V roce 1945 bylo v II. matematice 87 posluchačů, v roce 1945/46 v I. matematice 664 posluchačů a roku 1946/47 v II. matematice 514 posluchačů u prof. Vyčichla. Prof. Vojtěch zahájil 11. 6. 1945 pro 333 posluchačů, do 12. 9. 1945 denně zkoušel. V zimním semestru 1945/46 bylo zapsáno 275 posluchačů, letní semestr IIb 284 posluchači; zim. sem. 1946/47 Ib 374 posluchači, v let. 27 posluchačů do IIIb. Deskriptivní geometrii a stereotomii v roce 1945 a 1945/46 suploval prof. Vyčichlo, v mimořádném roce bylo zapsáno 284, v roce 1945/46 pak 664 posluchačů. Deskriptivní geometrie a stereotomie stejně jako matematika přednášela se v tomto školním roce v biografu Oko. Od roku 1946/47 přednáší opět prof. Kadeřávek, zapsáno v tomto roce 305 posluchačů.

Ústav stavitelství betonového a mostů kamenných a betonových prof. Bechyně umístěn byl v Praze I, Masarykovo nábřeží 6. Činnost zahájena velmi záhy, převzato zařízení prof. Guldana z německé techniky na Betlémském nám. a přeneseno do bývalého ústavu prof. Buntru. Od 30. 6. 1945 do 30. 7. 1947 vyzkoušeno 1396 posluchačů. Prof. Bechyně jako předseda komise pro II. státní zkoušku směru konstruktivního a dopravního zahájil také ihned činnost komise. Posluchači, kteří měli před uzavřením

vysokých škol v roce 1939 vykonánu písemnou část zkoušky, skládali již 30. 6. 1945 zkoušku ústní. Další termíny následovaly rychle za sebou a do 30. 9. 1947 vykonalo II. státní zkoušku na směru konstruktivním a dopravním 246 posluchačů.

Ústav statiky a dynamiky prof. Daška zahájil počátkem června 1945 v místnostech prof. Guldana v Praze I, Betlémské nám. 5, III. patro. Všechny věci z německého ústavu nezůstaly prof. Daškovi, část byla přidělena prof. Bechyňovi a Dr. Hacarovi. O prázdninách roku 1946 přestěhoval se ústav do vhodnějších místností v Trojanově ul. 13. V prázdninovém semestru 1945 chodilo do statiky a dynamiky 303 posluchačů, roku 1945/46 v letním semestru 578 posluchačů. Statika měla r. 1946/47 v zimním semestru 258 posluchačů, stavební mechanika I. měla v roce 1945/46 v zimním semestru 98 posluchačů, v letním semestru 221 posluchače, v obou semestrech 1946/47 545 posluchačů. Stavitelství betonové započato v roce 1947/48 se 137 posluchači.

Ústav vodních nádrží a využití vodní energie prof. Ježdíka, přestěhován byl do Prahy I, Masarykovo nábř. 6. Při zařizování odpracovali studenti 145 hodin. Prázdninový běh 1945 vodní nádrže měl 27 (35) a základy vodního stavitelství I. 55 posluchačů. V roce 1945/46 v zim. sem. by bylo v základech 127, v letním sem. ve vodních nádržích 22 (15) posluchačů. Rok 1946/47 vykazoval v základech 112, v nádržích 39 zapsaných posluchačů v zim. sem. a 104 a 46 (39) posluchačů zapsaných do těchto předmětů v let. sem. Čísly v závorkách jsou vyznačeni posluchači zapsaní do cvičení.

První ústav stavitelství pozemního spravoval přednosta druhého ústavu, prof. Vaněček. Suplování přednášek v prvním ústavu svěřeno bylo Ing. Moravcovi. Profesorský sbor se roku 1945 usnesl, že sečká s definitivním návrhem na profesuru až po provedení zamýšlené reformy celé školy. Ústav se zajímal o místnosti po německém ústavu v II. patře budovy Holara, v Praze I, Masarykovo nábř. 6. Ani v nové budově techniky v Šolínově ul. se nenašly vhodné místnosti a tak ústav se vrátil do domu u Sedlerů, Karlovo nám. 17, do tří místností v II. patře a přilehlé rýsovně, nábytek porůznu sehnán, ba i vypůjčen od spolku SIA. Bez veškerých pomůcek začat prázdninový semestr roku 1945 přednáškami o pozemním stavitelství II. a cvičeními z obou stavitelství. Velikým štěstím pro ústav bylo, že se vrátil Ing. Moravec, obdržev dovolenou z průmyslové školy. U Sedlerů taky počal školní rok 1945/46. Na podzim roku 1946 přestěhovaly se ústavy do budovy v Trojanově ul., když byly po celou dobu řídily adaptace a úpravy celé budovy. Veliký počet posluchačů (přes 400) si vynutil pět paralelních cvičení. První ústav stále je interesován na úpravách budovy v Trojanově ul., kdežto druhý ústav zúčastňuje se jednání o novostavbu školy v Bubenči.

Ústav hydrauliky, hydrologie a úprav toků prof. Smetany, počal ihned v prvních dnech s obnovou. Ing. Patočka opustil místo u Ředitelství pro stavbu vodních cest a přišel pomoci, rovněž téměř přímo z barikád nastoupil školník p. Rys, přechodně zaměstnaný v Hydrologickém ústavu v Podbabě. Ústavu byly přiděleny místnosti po německém ústavě v Praze I, Masarykovo nábř., ale směnou získány místnosti v přízemí budovy v Praze XIX, Šolínova 7. Byly velmi poškozené a v poslední době náležely Junkersovým závodům a byly obsazeny vojskem. Knihovna byla nalezena u Sedlerů, ale inventář nikoli a tak ústav počínal od počátku. Pořízen malý žlab a pokusné potrubí pro demonstraci laminárního a turbulentního pohybu kapalin. Se školními pracemi započato na začátku června 1945 a 15. téhož měsíce konaly se první zkoušky. Přednosta byl nesmírně zaměstnán jako úřadující děkan a vzdor tomu vypracoval plán reformy studia podle něhož se přednášelo již od roku 1946/47. S reformami je spojena snaha o ústav pro průzkum hmot a konstrukcí a ústav hydrotechnický, který by

sloužil i vyučování i bádání a též praxi. Přednosta ústavu, který je od 27. 6. 1946 přednostou vodohospodářského odboru Státní výzkumné rady, vypracoval resoluce o zřízení ústavu zdravotního inženýrství a výzkumného ústavu melioračního. Podal též generální návrh organizace všeho výzkumnictví v našem státě a jeho povšechný rozvrh, který byl ve státní výzkumné radě jednomyslně přijat.

Ústav vodárenství, stokování obcí a technologie vody prof. Snížka počal s činností 5. 6. 1945. Do vínku se mu dostal příslib pražských vodáren, že část souboru, který bude vystaven u příležitosti jubilea pražských vodáren, bude věnován jako sbírky ústavu. Za léta 1945/47 prošlo ústavem ve vodárenství 136 (76), ve stokování 72 (72), technologii vody 137 a v základech vodního stavitelství a hospodářství II. část 272 posluchačů, čísla v závorce udávají počet zapsaných do cvičení. Prof. Ing. Emanuel Snížek zemřel dne 17. 5. 1947. Narodil se 28. 10. 1880 v Žiželicích; v Kutné Hoře studoval a maturoval na tamní reálce, poté studoval na pražské české technice. Po studiích působil v zemské komisi pro splavnění řek v Čechách a roku 1912 nastoupil do regulačního oddělení města Smíchova, kde uplatňoval své mimořádné schopnosti v době pro Smíchov důležité, kdy se počínal mohutný rozvoj města. Roku 1914 nastoupil vojenskou službu. Jako důstojník vojenského zeměpisného ústavu prováděl triangulační práce na síti I. řádu. To bylo proň veliké obohacení vědomostmi i zkušenostmi, zejména v zeměměřičství, z něhož napsal řadu vědeckých pojednání. Po vojně nastoupil do vodárenského úřadu města Prahy a vypracoval se svými vědomostmi a schopností i všestranností až na vedoucí místo. Při tom přednášel jako docent na vysoké škole inženýrského stavitelství po prof. Hráském a geodesii na vysoké škole architektury. Když byl jmenován profesorem, věnoval se s nevšední péčí ústavu a studentům. Stále i sledoval důležité problémy vodárenského podniku města Prahy a vždy byl nápomocen radou svým bývalým spolupracovníkům. Roku 1946/47 byl děkanem a pracoval i za své těžké choroby.

Geologický ústav prof. Záruby záhy se probouzel k novému životu. Dobrovolná pomoc studentů umožnila, že bylo možno již v červnu 1945 zahájit v některých místnostech práci a přednášky. Letní běh 1945 vykazoval 312 posluchačů, rok 1945/46 687, a rok 1946/47 172 posluchačů. Praktická geologie s exkursemi roku 1945/46 228, a roku 1946/47 62 posluchače. Upraveny byly sbírky petrografické a dynamické geologie; pracuje se na úpravě stratigrafické geologie. Za pomoci doc. Dr. F. Prantla, komisaře Národního musea byly revidovány paleontologické sbírky, část speciálních sběrů byla odevzdána do paleontologického ústavu Karlovy university, část do geologického oddělení Národního musea. Roku 1945/46 přednášel prof. Záruba geologii pro posluchače architektury v počtu 583, roku 1946/47 převzal tyto přednášky nově habilitovaný docent Dr. Wachtl, měl 175 posluchačů.

Ústav základů mostního stavitelství a stavební mechaniky spravoval prof. Bažant od roku 1938. Přednášky suploval doc. Šourek a od srpna 1947 je vede prof. Dr. V. Tesař. Zachovaly se zápisy o posluchačích a 630 svazků z knihovny. První zkoušky byly již 25. 5. 1945 v bytě doc. Šourka.

Ústav ocelových konstrukcí, mostního a pozemního stavitelství prof. Faltuse, zabral místnosti německého profesora téhož předmětu v Praze I, Betlémské nám. 5. Rýsovalo se v posluchárně, prázdninový semestr 1945 byl včas zahájen. Ústav povstal sloučením části ústavu prof. Kloknera a prof. Koláře. Nastoupili bývalí asistenti Ing. Miasnikov, Novák, Zemín a prof. Faltus se ujal vedení. Zprvu dojížděl z Plzně, kde působil ve Škodových závodech a od zim. semestru 1945/46 se ujal plně přednášek. Jmenován byl na

jaře 1946. Do té doby formálním správcem byl prof. Dašek. Po úpravě Trojanovy ul. se ústav přestěhoval do těchto, lépe vyhovujících místností. Současně s ústavem se buduje laboratoř pro svařování ocelových konstrukcí, zejména pro účely vyučovací. Zřízení samostatného ústavu svářečské techniky narazilo na odpor ministerstva školství vzbuzený tým, že se o tento ústav uchází Bratislava. Také úzká spolupráce se školou strojního inženýrství nedospěla dosud ke kýženému cíli!

Ústav jezů a vodních cest prof. Jermáře vznikl rozdělením ústavu prof. Tolmana. Po revoluci nastoupil ihned bývalý asistent Ing. Prášek a se zatímním správcem prof. Ježdíkem zajistili místnosti a inventář po ústavech německé techniky v Praze I, Masarykovo nábř. 6. Jakmile bylo možno cestovati, přijel prof. Jermář a ujal se vedení ústavu; jmenován byl v lednu roku 1946 se zpětnou platností od října roku 1940. Činnost byla zahájena společně s ústavem o využití vodní energie prof. Ježdíka. Ústav je členem státní výzkumné rady. Ústavu byly přikázány místnosti nad prodejnou výtvarných umělců Hollar na Masarykově nábř., protože na uvolnění starých prostor u Helmů nebylo naděje. Radost z čistých místností kalilo jen vědomí, že tu není dost místa v přednáškových síních a rýsovnách a že místnosti byly nedopatřením slíbeny též Národní galerii. Ale díky uznalosti zástupců této instituce a přednosty Státního úřadu památkového, Dr. V. Wagnera, kteří uznali příkaz pověřence pro vysoké učení technické, mohly se v tomto přístřeší usadit tři ústavy. Sbírkové v převzatých ústavech byly sice po prvním zajištění policejním, vzaty do ochrany sokolskými a po nich studentskými hlídkami, ale pátráním po zbraních a zákroky při obsazování vznikly přece drobné škody, které bylo třeba opravit rychle svépomocí. Užitečné služby vykonal člen hlídky, posluchač strojního inženýrství Paukert s asistentem Ing. O. Práškem, kteří ústav střežili a ošetřovali v době obecných příprav. Jakmile byla vypracována pravidla pro poskytování úlev a hotovy studijní rozvrhy, bylo zahájeno zkoušení, přednášky a cvičení, a vypsaný lhůty II. zkoušek státních směru vodohospodářského a kulturního. Vždyť tu byli absolventi přihlášení k ústní zkoušce na listopad 1939! První prospěchové zkoušky byly 9. 6. 1945, přednášky ze Základů vodního stavitelství a hospodářství I. č. 11. 6. a první termín státních zkoušek 16. 6. 1945. Mezitím se zařizovaly místnosti. Nábýtku bylo málo, a neúčinněji pomohl ústavu vodních nádrží 4 americké knihovny a 2 knihovny ústavu jezů a vodních cest — mimo několik dalších kusů nábytkových. Při stěhování pomáhali posluchači, prof. Ing. Dr. S. Bechyně opatřil několikrát vůz od podnikatelství Ing. Dr. K. Skorkovského, mnoho pomůcek přinesl od Helmů zřízenec J. Kotrba, po dobu půldruhého měsíce pomáhal nynější zřízenec ústavu J. Absolon. Opravy elektrického vedení obstaral majitel elektrotechnického závodu p. F. Závozda nezištně a bez nároku na odškodnění. Ze starého inventáře nebyla nalezena velká část měřických a hydrometrických potřeb, zmizely nenahraditelné dokumenty úřední a některé cenné knihy; bolestná je ztráta jednotlivých svazků z děl vícesvazkových. Velmi málo se uchovalo náradí, ale knihovna z valné části byla neporušena. Zachovaná její část a pomůcky získané v nových místnostech musily být znovu uspořádány. Převzaté ústavy byly velmi staré, byly k nim přiřaděny i docentury a tak zde leželo nejen mnoho materiálu významného pro naše práce veřejné (na př. původní záznamy srážkoměrné, úřední spisy a pod.), ale i zbytečného. Nezbytné prohlížení za dlouhá léta nahromaděné spousty písemností a tiskovin bylo zdoluhavé, ale užitek pro ústav chabý. Nových knih z hlavních oborů zastoupených v ústavě bylo jen několik, ostatní byly většinou z oborů spřízněných nebo cizích. Velká práce byla i s pomůckami

patřícími jiným vysokým školám. Veliká část této práce se vykonala v létě 1945 a byl to zvláště zřízenec J. Kotrba, který při ní uplatnil zkušenosti z univerzitní knihovny. Váhu vyřazených pomůcek lze odhadnout asi na 25 q. Byly rozříděny podle oborů, zaslány příslušným ústavům vysoké školy a teprve když o ně nebyl zájem zde, byly postoupeny veřejným ústavům a institucím mimoškolním. Zvláštní pozornost se věnovala časopisům, aby se doplnily na řady co nejúplnější. Zbytek se podle usnesení profesorského sboru rozdělil zdejšími knihovnám, zvláště technické a věnoval vysokým školám v Bratislavě, v Jugoslavii a Polsku. Pátrání po ztracených věcech se věnovalo mnoho úsilí, ale mimo některé pomůcky uchované v kanceláři technické správy bylo bezvýsledné. Šťastnou náhodou se zachránily všechny katalogy a katalogy z Vodních nádrží a využití vodní energie od zahájení přednášek v roce 1921 byly nalezeny ve starém papíru na půdě u Helmů. Škody které ústav utrpěl činí 800.000,— Kčs. Jestliže tyto škody byly zmírněny v době co nejkratší a byl-li plný chod ústavu zahájen v několika málo týdnech, bylo to hlavně zásluhou obětavých pomocníků a asistentů. Všichni, kdo s ústavem v posledních letech před válkou měli co činit, se přihlásili k práci a konali ji — ať již mimo své denní povolání, či tak, že se vzdali dobrého a výnosnějšího postavení. Ústav jezů a vodních cest měl s ústavem vod. nádrží společné místnosti do začátku roku 1947. V prvních dvou měsících, než dopravní poměry dovolily příchod Ing. Dr. F. Jermáře ze Zlína, pečoval oň Ing. O. Prášek, vystřídáný koncem června Ing. F. Mautnerem a od začátku srpna Ing. E. Kuletem. Ti se také zasloužili o pořádání sbírek svého ústavu. Nabízené pomoci dřívějších asistentů bylo využito tak, že Ing. Dr. M. Jiránek se ujal organizačních prací společných celé vysoké škole a Ing. Č. Štoll vedení cvičení z vod. nádrží. S porozuměním pro vážné potřeby vysokých škol a s potlačením vlastního zájmu uvolnily Ústřední elektrárny od 1. 6. 1945 též Ing. L. Votrubu, který splnil slib, že při otevření vysokých škol se ujme staré povinnosti. Z dobrovolníků zasluhují zmínky tehdejší posluchači, Ing. J. Kostomlatský a Ing. C. R. Rys, který později po 6 neděl byl v ústavě náhradníkem, než 1. 8. 1945 nastoupil Ing. J. Štork pokračující v pořádání inventáře. Hned v prázdninovém běhu pečoval ústav o uvolnění prodejních spisů Spolku posluchačů inženýrství vodohospodářského a kulturního, sledovaných a zachráněných za války před zničením a dal zapsaným posluchačům do oběhu nalezené pomůcky z předválečné doby. Postaral se také o uvedení vydavatelské komise do chodu a o navrácení ústavních peněz původnímu účelu. O pořádání obsažné ústavní knihovny mají zásluhu paní L. Kučerová, od 1. 10. 1945 do 28. II. 1946 úřednice ústavu a po ní Ing. F. Malý, asistent od 1. 8. 1946, v době vojenské služby Ing. L. Votruby, pak náhradní asistent Ing. O. Valenta. Cenné služby při opatrování pomůcek vykonal náhradník Z. Vergner ve dvou prázdninových měsících roku 1947. Ústav jezů a vodních cest převzal prof. Ing. Dr. F. Jermář 28. 3. 1947. Do té doby pracovaly oba ústavy v těsném styku a v nejlepší shodě.

Ústav pro vodohospodářskou pedologii a klimatologii v Praze II, Karlovo nám 3, prof. Smolík, spravován byl dočasně prof. Zárubou. Pokusy prováděl v roce 1945/47 prof. Smolík ve výzkumném ústavu brněnských vysokých škol a za pomoci Národní rady badatelské i na jižní Moravě.

Ústav silničního a tunelového stavitelství prof. Loskota počal pracovat již od 8. 6. 1945. Mimo knihovnu a několik starých měřicích aparátů nezbylo nic. Knihy nalezeny ve sklepech polykliniky vlhké a zčásti plesnivé. Místnosti v paláci Lažanských byly zaplněny knihami, většinou z vysoké školy obchodní a zbylo tu i něco starého nábytku. Od německého profesora Pihery použit malý počet knih a nový promítací přístroj.

Po odvezení knih vysoké školy obchodní se značně uvolnilo a když Sp. děkan Smetana sjednal záměnu domu u Sedlerů za Lažanský palác, nastěhoval se ústav k Sedlerovým, třeba stavebně nebylo vše hotovo. Byl to těžký stav, knihy v bednách nebo na hromádách a nábytku málo. Teprve v říjnu 1947 mohla být zahájena normální práce. V roce 1945 zapsáno do tunelů 84 posluchačů, do zemních prací roku 1945/46 199, roku 1946/47 v zimním 37 a v letním 193. Do silničního stavitelství roku 1945/46 206, roku 1946/47 39 v zimním, 195 v letním a do tunelů roku 1945/46 168 v zimním, 25 v letním semestru a konečně roku 1946/47 50 v zimním a 164 posluchačů v letním semestru; do trasování roku 1945/46 9, roku 1946/47 59 posluchačů. Ústav má externího spolupracovníka v p. Ing. Zd. Váchovi, v. min. komisaři ministerstva techniky.

Základy stavitelství mostního, dočasný správce prof. Bažant, umístěny opět u Helmů. V říjnu 1945 počala činnost, suploval doc. Šourek. Do konce roku 1945 vyzkoušeno 17 posluchačů. Přednášky zahájeny 5. 11. 1945. Od 1. 9. 1947 ústav přestěhován do nových místností u Sedlerů.

Ústav zakládání staveb spravován byl prof. Ježdíkem. Zapsáno bylo roku 1945/46 119 posluchačů, roku 1946/47 89 v zimním a 212 v letním semestru. Laskavostí prof. Kuglera uvolněny ústavu dvě místnosti v Lažanském paláci a nábytek vypůjčen od prof. Loskota. Během léta 1945 přidělena ústavu část knihovny prof. Tolmana týkající se zakládání a doplněna byla duplikáty nebo vyřazenými knihami z jiných ústavů. Pomalu došel i objednaný nábytek. Dne 17. 11. 1946 přestěhoval se ústav na Karlovo nám. č. 17, provisorně do místností ústavu stavby silnic a tunelů a definitivně se usídlil v upravených přidělených místnostech u Sedlerů dne 10. 3. 1947. Laboratorní práce zahájeny 18. 8. 1947.

Obdobné byly osudy i několika zde neuvedených ústavů.

Povšimněme si výzkumného ústavu. Dne 9. 5. 1945 přišli do ústavu Ing. Jirsák, Štulík, Doležal, Skočdopolová a zřízenec Mottl, který tu celou válku bydlet. Dílny do náměstí byly rozstříleny rudými tankisty, poněvadž v nich kladly odpor poslední zbytky esesáků. Budova byla hlídána revoluční gardou, pak studentskou akademickou legií pod velením čs. armády. Ta zabrala budovy jako bývalá německá kasárna a zakázala do nich přístup. Jen p. Mottl mohl dovnitř a zachránil mnoho cenných předmětů. Po sjednání přístupu uzavřena okna dílen, protože tudy byl ústav z ulice volně přístupný. Ježto Dr. Hacar byl nemocen, ujal se Ing. Jirsák iniciativy, svolal pražské zaměstnance a za pomoci četnictva i venkovské. Po dlouhém jednání s vojenskými úřady, které se protáhlo dlouho do noci, byly mu místnosti ústavu postoupeny s povinností stavěti ozbrojené stráž, k čemuž povoleny i 4 pušky. Vypátrání 4 esesáci a 2 z Hitlerjugend, ozbrojení, kteří stříleli; byli zneškodněni za pomoci Rudé armády. Potíž byla v tom, že budova byla mylně pokládána za německá kasárna a proto i ústav pokládán za kořist. Bylo nutno stále hlídkovati a nalezené tu vojiny buď velmi slušně nebo i se zbraní vyváděti ven. Všude byly proto umístěny rusko-české nápisy, které hlásaly, že jde o státní a školní ústav. Aby se zamezilo vnikání vojinů z druhých částí budovy, byly brigádou z úředníků, zaměstnanců i dělníků postaveny ve schodišti oddělovací zdi a podobně i na dalších místech. Stavělo se vždy v sobotu a v neděli. Tím odpadly noční stráž a hlídka v noci jen p. Mottl. Práce byla zprvu velmi stěžována tím, že nejezdily elektrické dráhy a mnoho zaměstnanců ústavních chodilo z daleka pěšky nebo dojíždělo na kole. Přednášky a cvičení byly zahájeny v zimním semestru 1945/46. Do přednášek nauky o stavěch roku 1945/46 do I. části bylo zapsáno 518, do II. části

233 posluchačů, rok poté do I. části 272, do II. části 250 posluchačů. Mimo to přednášeno tu i pro architekturu roku 1945/46 590 a roku 1946/47 839 posluchačům. Ústav vyvíjel velkou činnost při záchranných a rekonstrukčních pracích Karolina, Míčovny, kláštera Redemptoristů se slavným refektářem, v němž po prvé zpívána v Tylově divadle, za účasti Palackého, hymna Kde domov můj, kláštera na Slovanech, vesměs v Praze. Mimo to podchycovány pobožené kostely sv. Jiří v Opavě a P. Marie v Ústí n. L. Ústav se zúčastnil i na pracích rekonstrukčních mostů v Bratislavě a Komárně, za kteréž práce byl přednosta Dr. Hacar vyznamenán zlatou medailí „Hrdinstvo v práci“.

Celkem možno říci, že po 9. květnu 1945 první úsilí mělo ráz společné práce všech — profesorů, docentů, asistentů, zaměstnanců i studentů. Šlo o vypracování podmínek pro rychlé možnosti doplnění studia posluchačů zdržených válkou, umožnění zkoušek nejen prospěchových, ale i státních; porada stíhala poradu od rána do pozdních hodin večerních. Pak bylo zajišťování místností, shledávání zbytků vybavení českých ústavů a získávání zbytků vybavy německých ústavů. Celé zařízení tu nezůstalo, velmi mnoho cenného bylo odvezeno nebo věnováno Němci zdejšími poškozeným školám v Říši. Společné úsilí, svornost a nezištná práce měla zdar, za tři neděle, od počátku června 1945, byl již v proudu život na naší škole. Zkoušelo se, vyučovalo se, cvičilo i rýsovalo, jak to za daných podmínek bylo nejlépe možno. Všem, kdož přiložili ruku k dílu, buď vřelý dík!

I zkoušky doktorské a promoce opět ožily. Poslední promoce před zavřením škol na vysokém učení technickém byla dne 9. 11. 1939, kdy byl povýšen na doktora věd technických Ing. Ladislav Pacholík, absolvent inženýrského stavitelství, syn krejčího, narozený dne 26. listopadu 1903 v Praze. Předložil práci: Příspěvek k dynamickému řešení staticky neurčitých soustav. Po převratu byli promováni: dne 6. 12. 1945 Ing. Alois Mazura, narozený 21. 6. 1900 v Doudlebech, syn zedníka, na práci: Příspěvek ku praktickému výpočtu spojitých nosníků větou třímomentovou, dne 13. 12. 1945 Ing. Evžen Weiser, syn obchodníka, narozený dne 18. 6. 1902 ve Zdechovicích, na práci: Soudržnost ocele s betonem, dne 17. 1. 1946 Ing. Vladimír Koloušek, narozený 16. 3. 1909 v Brně, syn profesora techniky Jana Kolouška, na práci: Statické a dynamické řešení kotvených antenních stožárů, dne 4. 4. 1946 Ing. Bedřich Polák, narozený 1. 3. 1909 ve Vršovicích, syn železničního zřízence, na práci: Měření základny u Feledinců, dne 11. 4. 1946 Ing. Ladislav Votruba z Radlic, narozený dne 6. 5. 1914, syn rolníka, na práci: Použití a zkoušení zemin při těsnění dna vodních nádrží, dne 23. 5. 1946 Ing. Leopold Ježek, syn obchodníka z Lukavice, narozený 14. 4. 1903, na práci: Nový způsob určování výšky vzlínání vody v zeminách, dne 26. 6. 1946 Ing. Josef Ulrych, domkářův syn ze Starhostic v Čechách, narozený dne 7. 7. 1905, na práci: Vodonosný terén jako objekt vyšetřování praxe kulturně technické, zvláště pak vodárenské, dne 28. 11. 1946 Ing. Zdeněk Jiroušek, syn učitele z Čermné, narozený dne 14. 10. 1906, na práci: Řešení staticky neurčitých konstrukcí postupným uvolňováním. V roce 1947 bylo povýšeno dalších devět absolventů inženýrského stavitelství na doktory věd technických.

Dosud nebylo ukončeno habilitační řízení o žádostech Ing. Dr. techn. Jaroslava Březiny z meliorací a Ing. Dr. techn. Jaroslava Šlechty z pružnosti a pevnosti, podaných

před okupací. Ing. Dr. Šlechta byl pozván ke kolokviu na den 17. listopadu 1939, kolokvium se již vykonat nemohlo.

Ukončena byla příznivě habilitační řízení, jimiž dosáhli soukromé docentury Ing. Dr. techn. Alois Myslivec z mechaniky zemin a zakládání budov, Ing. Dr. techn. Josef Vachtl z geologie a užité petrografie, Ing. Dr. techn. Miroslav Jiránek z meliorací, Ing. Dr. techn. Jaroslav Rameš ze stavební mechaniky tenkostěnných konstrukcí a techn. Ing. Dr. techn. Karel Waitzman z ocelových konstrukcí pozemního stavitelství a to do konce roku 1947.

Prof. Dr. Fr. Kadeřávek.

IV. VYSOKÁ ŠKOLA ARCHITEKTURY A POZEMNÍHO STAVITELSTVÍ.

Podle zpráv děkanství byl stav *vysoké školy architektury a pozemního stavitelství* před okupací tento:

Vysoká škola architektury a pozem. stavitelství měla v roce 1938/39 celkem 13 ústavů, z nichž 12 bylo umístěno v Dejvicích v budově vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství v ulici U nové techniky a 1 ústav na Karlově náměstí v Praze II. — Několik z těchto ústavů bylo právě v posledních letech před r. 1938/39 zařizováno zcela novým a všem moderním požadavkům vyhovujícím zařízením, které ovšem potom krátce po dodání vzalo za své v důsledku obsazení vysokých škol. Jiné ústavy měly zařízení starší. Celkové vybavení školy bylo postačující.

VŠA měla v roce 1938/39 celkem 7 profesorů řádných (Ing. architekti Dr. A. Engel, Dr. S. Ondřej, Dr. A. Ausobský, K. Vávra, Dr. A. Mendl, Ing. Dr. R. Kukač, akad. malíř O. Blažíček), 3 profesory mimořádné (Ing. architekti Dr. O. Stefan, Dr. V. Krch, Dr. A. Mikušková), a 1 docenta (Ing. Dr. O. Štěpánek); dále 19 asistentů a konstruktérů, 2 pomocné síly vědecké a řadu dalších sil z akce pro podporu nezaměstnané inteligence, 2 úředníky a 11 sil pomocného personálu (podúředníci, zřízenci, uklízečky).

Posluchačů bylo v r. 1938/39 zapsáno na VŠ A v zimním semestru 393, v letním semestru 395.

Studium v zimním semestru školního roku 1938/39 na VŠA se konalo normálně a i provoz školy se vyvíjel celkem normálně, ale pod tísnivým tlakem politických poměrů druhé republiky, které silně omezovaly chuť i možnosti práce.

II. Okupace: Tento stav potrvál až do násilné okupace 15. III. 1939. Bezprostředním důsledkem okupace bylo, že budovy a VŠA v Praze-Dejvicích byly na čas obsazeny německými okupanty, a to tak, že část budovy byla zabrána vojskem (některé místnosti pro ubikace vojska, jiné pro důstojníky a kanceláře) a ústavy školy se v důsledku toho musily uskrovniti, po případě místně slučovati. Po uvolnění místností vrátila se VŠA opět do původních kolejí a tento stav potrvál asi přibližně do počátku války, t. j. až do 1. IX. 1939. Od začátku války a od počátku nového studijního roku 1939/40, začaly se znovu objevovati úvahy o možnosti zabránění školy na ubytování vojska v budově, a to se strany pražského magistrátu, který měl je opatřiti pro německé vojsko. Konkrétní formu nabyly tyto požadavky rozhodnutím, že část naší budovy bude zabrána pro účely vojenské. Stalo se to asi kolem 1. XI. 1939, kdy komisionálně byla zjišťována kapacita budovy. Pro VŠA při tom největším problémem bylo takové rozdělení budovy, aby bylo možno vůbec udržeti přednášky a cvičení, i když ve stísněných poměrech. V téže době bylo také děkanovi VŠA ze MŠANO sděleno, že děkaní všech škol jsou okupantům osobně odpovědni za klid na školách. Příslušná vyhláška musila být vyvěšena na děkanství.

V této době se také vyhrotilo napětí dané událostmi jak se rozvíjely od studentské demonstrace 28. X. 1939 a vyvrcholily v pohřbu zabitého studenta medicíny Jana Opletala dne 15. XI. 1939. V tento den byla naše škola a její provoz kontrolovány německými civilisty, kteří se zdržovali v budově.

III. Obsazení vysokých škol v noci na den 17. XI. 1939 přišlo jako blesk. Jest sice pravda, že děkaní vysokých škol v Praze den před tím byli pozdě večer seznáni telefonicky do ministerstva školství a národní osvěty, kde jim bylo oznámeno, že podle depeše ministra Dra Chvalkovského z Berlína, vysoké školy mají býti zajištěny. Výklad tohoto opatření nebyl ovšem vůbec znám, ani nemohl býti podán, takže z děkanů si nikdo nepředstavil dosah a dokonce způsob, jakým zajištění má býti provedeno, i velikost pohromy, která se chystá a postihne i studenty v kolejích. Na škole se přednášelo a učilo 16. XI. až do večerních hodin.

Budova VŠA v Dejvicích byla obsazena v prvních hodinách ranních. Profesori, asistenti a studenti, kteří přicházeli ráno do ústavu, byli zastaveni již v okolí školy hlídkami SS-manů, s napřaženými bajonety a připravenými kulomety. Škola nebyla nikomu přístupná, budova a všechny její místnosti byly v rukách SS Todtenkopf Standarte, která si místnosti i budovu zařizovala pro svoji potřebu, jako ubikace a kanceláře. Tato úprava sestávala v tom, že nábytek z poslucháren, rýsoven a pracoven byl vyklizován do střešních a sklepních prostorů, skříně, ať šlo o knihovny, archivy učebných sbírek a pomůcek atd., byly vyprazdňovány tím způsobem, že jejich obsah byl prostě vyházen a v nejlepším případě shromážděn v hromadách ve sklepích a na půdě. Také vedlejší schodiště bylo zaplněno nábytkem, učebními pomůckami a knihami. Při tomto vyklizování se přirozeně vůbec nebral zřetel na vyklizované předměty, spousta jich byla spálena pod kotly vojenských kuchyní, dále pošlapána a poničena, takže každý den se odvážely hromady těchto zbytků na smetiště. Pokud nábytek nebyl používán, byl rozřezáván (hlavně jeho vnitřní dělení), na bedničky vojáků SS pro zásilky do Německa. Denně ze školy vyjížděla plná auta s bedničkami naplněnými viktualiiemi a ukořistěnými věcmi. Vedoucí důstojníci ve styku s Čechy předstírali sice určitou formu, snažili se dokazovati, že všechny zákroky při obsazování budov a zařízení jsou ohleduplné, ale ovšem skutečný stav byl zcela opačný, neboť záleželo na chování poddůstojníků a mužstva, kteří se dívali na budovu a na její veškerý obsah jako na válečnou kořist, kterýmžto přesvědčením se vůči členům vysoké školy německí vojáci nijak neskrývali.

Aby alespoň formálně bylo zachováno zdání ohledů k vysokoškolskému prostředí, za několik dnů po obsazení bylo povoleno některým profesorům i ostatním zaměstnancům VŠA v určité krátce časově vymezené lhůtě a pod přísnou kontrolou SS-manů, odvésti si z budovy osobní majetek. Prakticky to ovšem opět nemělo zvláštního významu, protože většinu věcí, zejména přístrojů, psacích strojů, fotografických aparátů, soukromých písemností, knih, kreseb, rozpracovaných prací atd., nebylo již možno nalézt. Proto také nemělo zvláštního významu vydání provisorních legitimací ke vstupu do budovy, které byly později zaměstnancům VŠA vydány s určitou omezenou časovou lhůtou.

V budově se zatím vystřídali jiní příslušníci zbraní SS, což přirozeně teprve nepřispělo k udržení jakékoli evidence v zařízení, nábytku i pomůckách ústavů, tím méně o soukromém majetku zaměstnanců. Byly-li dříve kavalce mužstva převážně ve velkých místnostech školy, rýsovnách a posluchárnách, zatím co kabinety profesorů a asistentů fungovaly jako ubikace nebo úřadovny pro důstojníky, došlo po změně oddílů k přeskupování zcela libovolnému, čímž byl zmatek zcela dovršen. Ani později se na tomto stavu ničeho nezměnilo, a obsazení a použití školy jako kasáren německého vojska bylo trvalé až do konce války a do vypuknutí národní revoluce.

Komisařem vysoké školy architektury a pozemního stavitelství určil rektor německé techniky architekta Ing. Dra Wunderlicha. Za něho vyžádali si Němci (berlínský policejní pluk) úplné vyklizení naší budovy. Nábytek, který nepotřebovali, uložený dosud

ve sklepích a na půdě, byl vystěhován do budovy chemie, kde byla k tomuto uskladnění určena řada místností v suterénu, stejně jako knihy, spisy a učebné pomůcky. Zbytky nábytku byly složeny v jedné velké místnosti, knihy a ostatní v menších místnostech. Stěhovalo se na otevřených vozech, dodaných magistrátem, většinou našimi zřízenci za dobrovolného dozoru děkana a některých dalších členů naší školy. K tomu byly vydány zvláštní propustky ke vstupu do vyhrazených místností. Knihy musily být složeny opět jak se dalo, bohužel v místnostech, kde byly vodovodní a chemické instalace, takže řada knih byla poškozena nebo zničena hlavně vodou; teprve později bylo dovoleno knihy uložit do skříní, při čemž jsme se snažili rozdělit je alespoň podle ústavů za předpokladu, že místnosti, v nichž byly uloženy zůstanou vyhrazeny VŠA po celou dobu války, jak nás Dr. Wunderlich ujistil, že je sjednáno. Uložením a hrubým roztríděním knih a prací posluchačů podle ústavů skončil veškerý náš styk s těmito předměty. Se zbytky těchto zařízení a sbírek jsme se shledali až po revoluci, ovšem na zcela jiných místech, neboť i z budovy chemie byly později vystěhovány. Zbytky nábytku VŠA byly většinou zničeny požárem prozatímní budovy Sokola na nábřeží u Štefanikova mostu.

Během války scházeli se děkani ČVUT pravidelně s rektorem prof. Dr. A. Englem v různých restauracích. Podobně i profesori a asistenti mívali schůzky občasné a příležitostně jednak v soukromí, jednak v odborných a vědeckých korporacích. Profesori volili styk v malých skupinách, aby na sebe neupozornili, spojku mezi nimi dělal děkan. Schůzky byly vždy spojeny s určitým nebezpečím, neboť úřady vyšetřovaly, jestli netrvá vyučování studentů v nějaké privátní formě dále. V r. 1940 byli profesori dáni na dovolenou s čekatelným, ostatní zaměstnanci, hlavně asistenti a úředníci byli přiděleni od r. 1940 do jiných kategorií protektorátních škol a úřadů, někteří si vyžádali na vlastní žádost bezplatnou studijní dovolenou. Ve styku s ministerstvem školství nutno uznati chvályhodnou snahu příslušných úředníků MŠANO (Maule, Komorous, Pokorný, Strábrný), pomoci v jednotlivých případech jak se dalo.

Při schůzkách profesorů, zejména ke konci války, bylo uvažováno o reformě školy, projednáváné již od r. 1938/39. Také v komisi pro „Stavební kulturu“ v MAP byly probírány otázky reformy vysokoškolského studia v oblasti stavebnictví. Tu během jara 1945 došlo také k dorozumění s úředníky děkanství o jejich zabezpečení pro okamžité nastoupení po skončení války.

Za války zemřel z profesorů působících na naší vysoké škole prof. Dr. Ing. Arch. Theodor Petřík, řádný profesor vysoké školy zemědělské a lesního inženýrství, zasloužilý a dlouholetý profesor zemědělského stavitelství a člen zkušební komise pro II. státní zkoušku na vysoké škole architektury a pozemního stavitelství a v r. 1944 zemřel prof. Dr. Ing. Arch. Antonín Mendl, řádný profesor architektury a člen zkušební komise vysoké školy architektury a pozemního stavitelství. Předčasný a nenadálý odchod profesora Dra Mendla, který se školou architektury neobyčejně cítil a velmi intenzivně a iniciativně pracoval na reformě školy vpravdě moderní, byl velikou a těžkou ztrátou naší školy. Z ostatního personálu (docenti, asistenti, zřízenci) zemřel za války 1 zřízenc a 1 uklízečka byla zabita při náletu 14. II. 1945. Značné ztráty byly v kruzích posluchačů: Jak z připojeného seznamu účastníků národního odboje vyplývá, v koncentračním táboře bylo celkem vězněno 30 posluchačů a ve vězení trpělo dalších 23 posluchačů. Čtyři posluchači zaplatili odboj smrtí v koncentračním táboře, dva další padli v revoluci v Praze ve dnech 5. a 7. V. 1945. Kromě těchto právě nejnadanějších a národně nejaktivnějších posluchačů většina posluchačů se rozprchla a byli zaměstnáni za války tím nejrůznějším způsobem.

Pokusy, které se za války dělaly na př. v Umělecké Besedě o zaměstnání studentů formou studijní kanceláře pro výzkum a studium Malé Strany atd., nebyly od Němců povoleny a nemohly být realizovány. Během války mnoho posluchačů se umístilo zejména do kanceláří architektů, do plánovací komise, do kresleného filmu, do průmyslu atd., bohužel mnozí byli ale zaměstnáni velmi špatně, protože musili projít totálním nasazením.

Ve středu 9. května 1945 byl vyzván děkan VŠA telefonicky prof. Dr. Kadeřávkem, který byl pověřen vládou otevřením ČVUT, aby se účastnil domácí slavnosti reaktive vysokého učení technického, což se stalo na nádvoří hlavní budovy na Karlově náměstí. V následujících dnech pak došlo k zabezpečení jednotlivých budov a ústavů německé vysoké školy architektury pro potřebu naší vysoké školy.

Po skončení války byly pro VŠA nejprve použitelné pouze místnosti německé techniky: t. j. III. patro paláce Lažanského, II. patro budovy Hollaru na Masarykově nábř. a několik místností v bývalé německé technice v Husově třídě. Budova v Dejvicích byla neupotřebitelná.

Místnosti po německé technice vyhověly pouze úřednímu provozu, posluchárny bylo třeba doplnit nábytkem (po Němcích zbylý nábytek nestačil, neboť počet posluchačů německé techniky byl malý). Pomůcky nebyly žádné. Při velkém návalu posluchačů byla situace velmi obtížná. Přece však byly zahájeny přednášky a cvičení v plném rozsahu 1. června.

Jelikož podle předběžného zápisu se hlásilo přes 800 posluchačů, byli zapsáni pouze předváleční posluchači, z nově zapsaných především ti, kteří měli abiturientské kursy na průmyslových školách. Z ostatních jen nejstarší ročníky v takovém rozsahu, aby počet posluchačů v letním semestru se přibližně rovnal očekávanému počtu v zimním semestru 1945/46. Přednášky musely být konány v bio Carltonu v Dejvicích a částečně i ve velké posluchárně Zemědělské školy (pro velký počet posluchačů). Cvičení byla konána až v šesti odděleních, neboť nebylo dostatečně velkých rýsoven. Mezitím budova v Dejvicích byla čištěna a opravovány škody způsobené boji za revoluce.

Těchto prací, jakož i všech ostatních (opatřování místností, zařízení, pomoci při zápisu) velmi vydatně se zúčastnili posluchači za vedení Spolku posluchačů architektury, který stanovil pracovní povinnosti. Značné potíže působilo umístění kreslíren a modeloven, neboť šlo nejen o školu architektury, ale i o kurs profesury kreslení. Podarilo se to tím, že byly škole přenechány také místnosti, které měla před válkou v hlavní budově na Karlově náměstí; zbytek byl umístěn v Husově ulici.

Letní semestr trval po celé prázdniny, takže prakticky nebylo přestávky mezi ním a zimním semestrem. Úprava budovy v Dejvicích trvala řadu měsíců, ale první dva ústavy (prof. Dr. S. Ondřeje a prof. Dr. V. Krcha), se do budovy nastěhovaly již 1. června 1945, když v květnu vlastními silami uvedli místnosti do takového stavu, aby jich bylo možno používat. Ostatní ústavy se nastěhovaly až v r. 1946.

Během letního semestru byl vypracován návrh reformy VŠA a PS; byl zásadní a znamenal podstatné změny proti dosavadnímu stavu. Byl pracován s urychlením, neboť byla naléhavá potřeba nových profesorů. Aby bylo možno stanovit jejich počet a učební povinnosti, bylo nutno zásadně přezkoumat obsah a rozsah výuky. Práce byly skončeny v letním semestru, takže v zimním semestru 1945/46 mohlo být přistoupeno k návrhu na osoby.

Zaměstnanci vysoké školy architektury a pozemního stavitelství se po skončení pražské revoluce spontánně přihlásili k nové práci a nastoupili velkou většinou ihned po

9. květnu. Jedině díky krajní obětavosti osobní všeho personálu VŠA bylo možno překonat nesmírné překážky, které se novému rozběhu naší vysoké školy stavěly v cestu a rozvinouti úspěšně a v tak krátké době novou činnost školy.

Pro odpor posluchačů vzdali se průběhem letního semestru 1945 činné služby profesori zdejší vysoké školy: Prof. O. Blažíček, prof. Ing. arch. Dr. Ant. Engel a prof. Ing. arch. Karel Vávra. Na podkladě toho byla jejich činnost za okupace přezkoumána podle platných dekretů, ale byla zjištěna u všech její nezávadnost.

Protože zbylý počet profesorů VŠA (t. j. Ing. architekti Dr. Ant. Ausobský, Dr. S. Ondřej, Dr. O. Štefan, Dr. V. Krch, Dr. Al. Mikuškovice a Ing. Dr. R. Kukač) byl pro neobyčejné zmnožení posluchačů naprosto nedostačující, byla již v letním semestru 1945 jmenována řada suplentů především z těch odborníků, kteří mohli přijít v úvahu pro jmenování profesory. Mimořádnou a velmi kladnou účast v návrhu a projednávání těchto osob vyvinul v té době i fakultní spolek.

Tomuto organizačnímu úsilí a krajní obětavosti všeho personálu VŠA, prokázané vždy i za okolností nejnepříznivějších, se skutečně podařilo, že od 1. června 1945 byly v trvalé činnosti všechny ústavy naší školy a že již dne 9. VI. 1945 se mohly konati první poválečné ústní státní zkoušky. Tento primát si udržela VŠA i v přísných zkouškách doktorských, jež první se konala 13. VII. 1945 a první promoce dne 23. VII. 1945.

Do letního semestru 1945 byli přijímáni i noví posluchači. V letním semestru 1945 bylo zapsáno celkem 376 posluchačů a z toho 234 nových posluchačů do I. ročníku.

Do konce letního semestru 1945 vykonalo II. státní zkoušku celkem 56 posluchačů.

Do zimního semestru 1945/46 se přihlásilo celkem 1.214 posluchačů, z toho 917 architektů a 297 kreslířů. Do I. ročníku bylo na architekturu inskribováno v zimním semestru 805 posluchačů a na škole kreslířské 243 posluchačů. Obrovský nával byl, jak již uvedeno výše, zvládnut jedině mimořádnými opatřeními, jako přednáškami v biografu, paralelními cvičeními atd. a po stránce osobní pověřením nových suplentů a zvětšením počtu asistentů i personálu pomocného.

V NÁRODNÍM ODBOJI SE ÚČASTNILI AKTIVNĚ:

Smítka Jaroslav Ing. arch. in memoriam, nar. 21. IV. 1914 v Praze, zemřel 1. III. 1943 v koncentračním táboře.

(Praha-Vršovice, Ruská tř. 566.)

Doubek Jan, absolvent, nar. 26. IV. 1906 v Plzni, padl v bojích o trojský most 7. V. 1945.

Filipi Miroslav, posluchač, nar. 1. X. 1923 v Želechovicích, vězněn v koncentračním táboře, zemřel 22. XII. 1947.

(Praha II., Perlová 8.)

Langhamer Vilém, absolvent, nar. 21. V. 1911 v Bitouchově, zemřel 11. X. 1944 v koncentračním táboře.

(Praha XIX., Sadová 1.)

Peter Zdeněk, posluchač, nar. 23. XI. 1921 v Praze, zemřel 5. V. 1945.

(Praha XIX., Velvarská 45.)

Pfeifer Josef, posluchač, nar. 1920 v Baltě — SSSR, zemřel v koncentračním táboře.

(Praha XII., Korunní 109.)

V KONCENTRAČNÍCH TÁBORECH BYLI VĚZNĚNI:

a) posluchači zapsaní na VŠA před okupací.

Bernat Zdeněk Ing. arch., Bubla Blahoslav Ing. arch., Filsák Karel Ing. arch., Frendlovský Jan Ing. arch., Harmáček Josef Ing. arch., Harmáček Václav Ing. arch., Hozáková-Fialová Věra Ing. arch., Horčic Josef Ing. arch. C., Jirkal Ivan Ing. arch., Klein Miroslav Ing. arch. C., Lauermann Lev Ing. arch., Lepša Jan Ing. arch., Martinek Jaroslav Ing. arch., Naar Antonín Ing. arch., Pošvic Jaroslav Ing. arch. (30 procent), Rosenfelder Otakar Ing. arch., Rousek Roman Ing. arch. C., Vácha Jan Ing. arch., Vintera Miloslav Ing. arch., Vodička Josef Ing. arch., Volráb Antonín Ing. arch.

Posluchači profesury kreslení:

Borůvka Karel, Matějka Vladimír, Mlček Josef, Smetana Jan, Tourek Bohumil.

b) posluchači zapsaní na VŠA po okupaci:

Černý Vratislav, Kadeřábek Jiří, Karous Miloslav, Klen Jiří, Mandys Bohuslav, Paroubek Jaroslav, Fried Josef

VE VĚZENÍCH DOMÁCÍCH TRPĚLI:

Fremr Bohumil, Gabríny Ján, Gardavský Zdeněk, Juráš Oto, Hadrávek Jiří, Hála Zbyněk, Holeček Jaroslav, Hornung Bohdan, Kleinová Judita, Kovařík Václav, Linhart Antonín, Mandys Josef, Princ Vladimír, Saveljev Anatol, Stojan Karel, Švec Jiří.

Partyzánů bylo činných 8.

Účastníků revoluce: 11.

Důstojníci zahraniční armády:

Nový Václav Ing. arch., nadporučík v záloze, Laník Eduard Ing. arch., poručík v záloze, Sitenský Ladislav Ing. arch. C., nadporučík v záloze.

Prof. Ing. Arch. Dr. Vojtěch Krch.

SPOLEK POSLUCHAČŮ ARCHITEKTURY V LETECH 1938—1945.

I. Počátkem studijního roku 1938/39 vyvíjel SPA jen normální spolkovou činnost. Avšak již v říjnu zúčastnil se organizačně demonstrací proti záboru pohraničního území. Nastala těžká doba českého národa a tíhu událostí si studenti architektury uvědomili. V tajných jednáních pokrokových složek na vysokých školách národně socialističtí, soc. demokratičtí a komunističtí studenti se dohodli vybudovat na všech fakultách a

kolejích ilegální organizace pro případ okupace republiky, posilovat veškeré demokratické tendence na školách a jako hlavní úkol si vytkli odstraňovat depresi — následek Mnichova — mezi inteligencí. Veřejně se projevovala tato činnost pořádáním přednášek a disk. večerů s pokrokovými, vysokoškolskými profesory. V rámci této činnosti poskytl SPA peněžitou podporu svému členu, který v roce 1939 uprchl za hranice a bojoval v naší zahraniční armádě. Také činnost vzdělávací nebyla opominuta, knihovny architektů a kreslířů byly sloučeny a připravovala se intenzivně obsáhlá výstava architektonických a výtvarných prací posluchačů.

Úspěšnost politické a odborné práce potvrdila valná hromada, konaná dne 31. ledna 1939, na které byl výbor po prvé v historii spolku jednomyslně zvolen.

II. Dne 15. března 1939 obsadilo německé vojsko techniku. Na zákrok SPA a s pomocí děkanství byly uvolněny spolkové místnosti, které byly značně poškozeny. Mnoho knih z knihovny bylo zničeno, jelikož Němci používali listů jako klosetového papíru.

V říjnu 1939 byla vypsaná soutěž na spolkovou chatu, pro kterou byl vyhlédnut pozemek u Prčic. Výsledky soutěže byly po uzavření vysokých škol zničeny Němci spolu s ostatním spolkovým majetkem a bohatým materiálem pro spolkovou výstavu.

Na podzim roku 1939 bylo jasné, že další studijní rok nebude klidně probíhat. Tento předpoklad se odrážel ve zvýšené studijní intenzitě, všichni se snažili co možná rychle dokončovat studia. V té době se často objevovaly na vývěsní tabuli politické letáky vlasteneckého obsahu.

Dne 26. října svolal rektor techniky prof. Engel předsedy vysokoškolských spolků a nabádal je ve smyslu své vyhlášky ke klidu dne 28. října. Tentýž den se sešli předsedové spolků v poslanecké sněmovně a usnesli se, že dají podnět k protiněmeckým demonstracím. Po demonstracích 28. října, kterým padl za oběť medik Jan Opletal a kdy bylo zřejmo, že Němci asi uzavrou vysoké školy, rozhodli se vysokoškolští ilegální pracovníci nekapitulovat a nepřipustit uzavření škol pouhým správním opatřením okupačních úřadů. Bylo dohodnuto, že při pohřbu J. Opletala budou opakovat demonstraci formou mohutného průvodu za rakví. O tomto postupu byl před 15. listopadem informován děkan VŠA prof. Ing. Dr. V. Krch. Jako pravý vlastenec pochopil plně správnost studentského stanoviska a s ním zásadně souhlasil.

Historie 17. listopadu je známa. Záhadným řízením osudu nebyli postiženi funkcionáři spolku. Po uzavření vysokých škol se jednotlivci zapojili do domácího i zahraničního odboje.

III. Po národní revoluci obnovil spolek svoji činnost již v květnu 1945 mimořádnou valnou hromadou v Národní kavárně. Spolkové místnosti byly zničeny a veškerý majetek zničen. Proto přidělilo děkanství spolku místnosti v Husově ulici po bývalém německém spolku posluchačů architektury.

V jednáních o úlevách se SPA postavil proti přemrštěným požadavkům nových posluchačů a program úlev byl dohodnut společně s profesorským sborem. Spolek požádal profesorský sbor o odloučení některých profesorů pro neshodu názorů. Připojil se i k ostatním fakultám techniky k požadavku, aby profesor VŠA a rektor ČVUT Ing. Dr. Ant. Engel se vzdal své funkce rektora. Ministerstvo žádostem vyhovělo.

Pro obnovu a vyčištění Nové techniky v Dejvicích byla vyhlášena dobrovolná pracovní povinnost, které se posluchači v hojném počtu zúčastnili. Uspíšili tak možnost zapojení budovy i zahájení přednášek. Slibně započatá spolupráce s profesorským sborem pak pokračovala v otázkách reformy školy a doplňování profesorského sboru.

IV. Počátek studijního roku 1945/46 byl zahájen uhelnou brigádou na dole „Anna

Laura“ v Rynholci. Zúčastnilo se jí 83 posluchačů. Spolek pracuje na znovuvybudování knihovny, na sociálním zabezpečení studentů a buduje rekreační akce. Hlavní svoji činnost však obrátil k hájení práv a požadavků studentů vůči veřejnosti, SVS, kam vysílá své delegáty a MSS. SPA přichází s myšlenkou jednotné školy architektury a Ústřední rady všech posluchačů architektury. Ze všech sil pracuje na jejich uskutečnění.

Navazuje se na tradici křtu nových posluchačů uspořádáním beanie v Městanské besedě. Konalo se několik úspěšných společenských podniků.

Ve spolku byly různé politické neshody, ale je nutno zdůraznit, že byly vždy demokratickou cestou urovnány a že spolek je jedním z nejprůbojnějších. Jeho činnost byla vždy podporována pokrokovým profesorským sborem, u kterého našel spolek vždy porozumění.

*Jaroslav Vlašánek, v. r.,
tiskový referent.*

V. VYSOKÁ ŠKOLA STROJNÍHO A ELEKTROTECHNICKÉHO INŽENÝRSTVÍ.

1. STAV PŘED OKUPACÍ.

Měla ve studijním roce 1939–40 své místnosti roztroušené v následujících budovách:

Hlavní budova na Karlově nám. 14 (nyní 13) s přilehlým křídlem v Resslově ul. 9. Na dvoře těchto objektů je provisorní pavilon a strojní laboratoř. Dvůr jest ohraničen budovou fyzikálních a elektrotechnických ústavů na straně severní a starou budovou bývalého Zderazského probošství (Zderazská 269) na straně západní.

Částečně zaujala vys. škola str. a el. inž. též budovu starého chemického ústavu v Trojanově ul. 13.

Další najaté místnosti:

U Helmů, nároží Vodičkovy a Lazarské ul. (Vodičkova 5).

Ječná ul. 10 (Praha II.).

Na Výtoni 60 (Praha II.).

Děkanství byl umístěn v hlavní budově na Karlově nám. Děkanem byl prof. Ing. Jaromír Jirák, děkanskou kancelář vedl vrch. akt. tajemník Jos. Tesař.

Vys. škola stroj. a el. inž. měla tyto ústavy:

Ústav textilní technologie a papírnictví, prof. Ing. Antonín Vyhlídal, Ječná ul. 10. Ústav má laboratoř.

Ústav theoretické a experimentální elektrotechniky, prof. Ing. Ludvík Šimek, budova ústavů fyzikálních a elektrotechnických. S ústavem jsou spojeny příslušné laboratoře.

Ústav hydraulických strojů a strojního chlazení. Prof. Ing. Dr. Jaroslav Hýbl, Karlovo nám. Labor. cvičení ve strojní laboratoři.

Ústav pružnosti a pevnosti, správce prof. Ing. K. Brunhofer, Zderazská 269.

Ústav obráběcích strojů, prof. Ing. Dr. Otakar Grössl, Karlovo nám. Mechanické dílny a laboratoře.

Ústav všeobecného strojnictví, budova ústavů fys. a el., Karlovo nám. Prof. Ing. Václav Krouza.

Ústav elektrotechniky slabých proudů, prof. Ing. Adolf Šubrt, budova ústavů fys. a el. Příslušná dílna a laboratoř.

Ústav spalovačích motorů, prof. Ing. Jan Košťál, Karlovo nám., laboratorní cvičení ve strojní laboratoři.

Ústav nauky o materiálu a metalografii, prof. Ing. Dr. Vojtěch Jareš, Karlovo nám. Laboratoře a dílny.

Ústav zdvihacích strojů a transmisí. Prof. Ing. Otakar Balcar, Zderazská 269.

Ústav matematický, prof. PhDr. Karel Rychlík, Na Výtoni 706.

Ústav matematický I., prof. PhDr. František Rádl, U Helmů.

Ústav deskriptivní geometrie, Karlovo nám., prof. Ing. Dr. Josef Kounovský.

Ústav parních motorů a kompresorů, prof. Ing. Ladislav Miškovský, Karlovo nám. Laboratorní cvičení ve strojní laboratoři.

Ústav obecné elektrotechniky, prof. Ing. Dr. Leopold Šrámek, budova ústavů fys. a el., cvičení v laboratoři.

Ústav aplikované matematiky, U Helmů, prof. Ing. Dr. Václav Hruška, laboratoř.

Ústav elektrotechnologie a mechanické technologie, budova ústavů fys. a el., prof. Ing. Jaromír Jirák.

Ústav výroby a rozvodu elektrické energie, prof. Ing. Dr. Josef Řezníček, Budova ústavů fys. a el.

Ústav strojnického rýsování a technické mechaniky, prof. Ing. Karel Brunhofer, Zderazská 269.

Ústav vysokofrekvenční elektrotechniky, prof. Ing. Dr. Josef Stránský, Karlovo nám., pavilon ve dvoře.

Ústav elektrických pohonů a drah, správce prof. Ing. Dr. J. Řezníček, budova ústavů fys. a el.

Ústav mechanické technologie, správce prof. Ing. Dr. O. Grössl, Karlovo nám.

Ústav hydrauliky, aeromechaniky a termodynamiky, správce prof. Dr. J. Kounovský.

Ústav elektrických strojů, správce prof. Ing. L. Šimek, budova ústavů fys. a el.

Ústav technické fyziky pro vys. školy C a D, správce prof. Ing. Dr. Josef Stránský, budova ústavů fys. a el.

Ústav parních generátorů, správce prof. Ing. V. Krouza, budova ústavů fys. a el. Laboratorní cvičení ve strojní laboratoři.

Ústav železničních strojů, správce prof. Ing. V. Krouza, Karlovo nám.

Ústav vytápění a větrání, správce prof. Ing. J. Košťál, Na Výtoni 706.

Ústav aerodynamiky. Neobsazeno. Na Výtoni 706.

Strojní laboratoř, Karlovo nám., na dvoře, přednosta prof. Ing. Dr. Jaroslav Hýbl.

Kursy učební pro letectví, Na Výtoni 706. Předseda kuratoria generál Ing. Jaroslav Matička, náměstkyně Ing. Ant. Julínek, Ing. Dr. Gust. Štícha, ředitel kursů prof. Ing. J. Košťál.

Učební kurs pro radiotechniku. Předseda: Ing. Josef Strnad, náměstkyně RNDr. K. Kuník, prof. Ing. Ad. Šubrt, ředitel kursu prof. Ing. Ludvík Šimek.

Když Němci obsadili Prahu dne 15. března 1939, sloužily po několik dní některé místnosti v hlavní budově za vojenské noclehárny. Brzo byly však tyto místnosti vyklizeny a činnost školy byla obnovena.

Tlak německé okupace byl citelný a pomalu se stupňoval, ale vůči vys. škole stroj. a el. inž. neprojevil se nějakým zvláštním zákrokem.

Studijní rok 39–40 započal bez překážky a probíhal normálně až do tragického dne 17. listopadu.

Počet posluchačů:

V roce 1937/38 bylo zapsáno 850 posluchačů, v roce 1938/39 960, v roce 1939/40 1.163 posluchačů.

2. ÚČAST ČLENŮ VYSOKÉ ŠKOLY V ODBOJI.

Dne 17. listopadu 1939 byli zaměstnanci vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství, spěchající za svým denním zaměstnáním v budovách na Karlově náměstí, překvapeni řadou strojních pušek, zabraňujících přístup k budovám. Ti, kteří měli klíč od zadních vrat na Zderaze a dostali se dovnitř (prof. Ing. Brunhofer, prof. Dr. Šrámek

a Dr Pulkrábek a j.), byli zadrženi, přesila německých pochopů je postavila v průjezdě do řady čelem ke zdi a zkoušela na nich více než dvě hodiny své známé surovosti; pak teprve byli posláni domů.

Vysoké školy byly uzavřeny „na tři léta“, čemuž optimisté rozuměli „na půl roku“ a střízliví pesimisté „do konce války“. Nastalo pronásledování studentů a hledány jakékoliv záminky k persekuci profesorů, docentů, asistentů i úředníků a zřízenců.

Dne 15. prosince 1939 bylo zaměstnancům povoleno, aby si pod dohledem členů Totenkopfstandarty SS, která techniku obsadila, vyzvedli nejnnutnější části soukromého majetku a po sepsání protokolu odnesli domů.

Přitom se pokusil prof. Ing. Dr Kouba zachránit zbytek ústavní dotace. Byl však přistižen, odveden na velitelství, vyslýchán surovým způsobem a pohroženo mu Gestapem. Věc však neměla dalších důsledků. Musily se ovšem též odstranit věci, které by byly svého majitele před očima zbrojnošů SS těžce kompromitovaly. Odstěhovaly se tajně v noci okny směrem na Zbořenec obětavostí pana Preclíka a s pomocí pí Jiřánkové.

Na den 16. ledna 1940 svolal prof. Gessner do svého ústavu v Husově ulici konferenci profesorů vysoké školy strojího a elektrotechnického inženýrství a seznámil je s instrukcemi, které dostal jako správce okupovaných ústavů a místností. Výsledek byl asi ten, že „Vůdce se nestaví zásadně proti vědecké činnosti profesorů a proto, že když budou potřebovat vypůjčit si nějakou knížku ze svého ústavu, nechť podají písemnou žádost, která bude prozkoumána. Bude-li vyřízení žádosti kladné, určí se den a hodina ke vstupu do ústavu za dozoru a garancie úředníka k tomu účelu vyslaného“. To byly vyhlídky tak vábné, že pokud je známo, nikdo nevyužil této velkomyslné nabídky.

Orientace německých rozhodujících činitelů se měnila, jak známo, s vývojem situace a tak se za nějaký čas o takovýchto maličkostech nedalo mluvit. Místnosti vysokých škol byly vyprázdněny, zařízení jednak přestěhováno, zasaňováno, rozbito, rozkradeno, spáleno. Vysoce ceněny byly budovy ústředně vytápěné a tak byla budova fyzikálních a elektrotechnických ústavů proměněna v nemocnici.

Později zabrala německá technika místnosti v budovách vysokých škol na Karlově náměstí a páni němečtí profesoři se tu zařídili s německou důkladností a velkorysostí na 1000 let. Revoluce dne 5. května 1945 je zastihla zcela klidně a nechápající; stopy, které zanechali, svědčí o bezhlavém, zcela nepřipraveném útěku, o náhlém probuzení ze spánku, ve kterém se tak krásně snilo při občasných ukolébávkách Frankových a Goebbelsových.

Při zabrání místností německým vojskem byla též těžce postižena Česká matice technická, jejíž úřadovny byly v přízemí budovy v Resslově ul. a sklady knih ve sklepech budovy ústavů fyzikálních a elektrotechnických. Zvláště velká škoda vznikla rozházením a zničením lístkového materiálu (několik set tisíc lístků) pro Strojnický slovník. Nenahraditelně je ztracen materiál názvosloví pivovarského a různých řemesel od zvěčnělých autorů specialistů Ing. Krátkého a Ing. Pokorného. Později svolila vojenská správa čs. techniky k vystěhování skladiště knih ČMT. V šibeniční lhůtě několika hodin bylo odvezeno několik set metrických centů knih, při čemž musili opětovně přiložit ruku pomocnou i profesoři, funkcionáři ČMT, prof. Dr Bažant, prof. Kukač, prof. Dr Ježdík a Dr Pulkrábek.

Rok 1940 přinesl změnu zaměstnanců vysoké školy. Asistenti a docenti nastoupili do jiných zaměstnání, ponejvíce v službách soukromých, a profesoři byli dáni od srpna

„na dovolenou s čekatelným“, čímž se rozuměly požitky pensistů s povinnostmi, ale nikoli právy aktivních zaměstnanců. Podle této zásady se profesorům srážely pensijní příspěvky až do konce války, i když nakonec bylo placení pensijních příspěvků u aktivních státních zaměstnanců zcela zrušeno. Platové úpravy aktivních zaměstnanců státních se ovšem netýkaly profesorů českých vysokých škol, až na nějakou nepatrnou almužnu.

V těch časech nebylo možno pěstovati soustavné styky členů profesorského sboru. Vždyť o významných dnech (28. X., 17. XI.) obcházel „nenápadný pán“ byt děkanův a byl zvědav, přijímá-li hosty. Přesto se scházivalo několik profesorů v kavárně Tůmovce a jiní vždy v pátek v kanceláři České matice technické ve Smečkách; ta zůstala na štěstí ušetřena přílišné pozornosti německých veličin a proto mohla být vždy dobře vybavena podrobnými mapami, k nimž podával odborný výklad tajemník ČMT pan major Wölfel.

S vývojem válečné situace doléhal osud stále tížeji na ty, kteří nesklonili šíji před zářivou velikostí věčné německé říše. Došlo k obětem.

První z nich byl prof. Ing. Dr Vítězslav Felber, popravený se svým synem dne 1. června 1942. Byla to krutá rána osudu, zasáhnuvší ideálního člověka, jehož jedinou vinou byl čistý morální charakter a nezlomná víra ve vítězství. Ještě r. 1940 psal prof. Ing. Dr Felber svému kolegovi: „Jak krásně se to bude žít i umírat, až se přestanou zatínat drápy hákového kříže do těla našeho národa!“ Osud mu nedopřál ani té vytoužené krásné smrti.

Druhou obětí byl prof. Ing. Dr Leop. Š r á m e k, popravený se svou chotí dne 29. září 1942 pro podporování vrahů Heydrichových.

Další obětí jsou: asistenti

Ing. Dr Otakar Runa — v červenci 1942 popravený

Ing. Dr Oldřich Mirtes — zemřel 20. března 1943 v koncentračním táboře v Osvětimě.

Dne 1. června 1946 uspořádala vysoká škola strojího a elektrotechnického inženýrství smuteční panychidu za uvedené 4 oběti. Výtah z řečí tehdy pronesených jest uveden v dalším.

V budovách vysoké školy technické na Karlově náměstí byla udržována německá posádka, zprvu silná, později slabší. Přes to se tu vyvinula činnost podzemní podskupiny „Česká technika“, „S“ (Svoboda) vojenské skupiny. Již po březnu 1939 scházeli se tu legionáři major M. Brumla, plukovník Dr Musílek, odborný učitel J. Mlčoch, vrchní oficiál J. Bešta, vrchní tajemník J. Tesař, mjr. Sadílek a plk. Fr. Sazíma.

Tiskly se zde letáky (v bytě p. Bešty), kolportovaly se časopisy „V boj“, „Rudé právo“ a detektivky, hlavně mezi vysokoškoláky.

Mlčoch měl poradou s brig. gen. O. Svátkem v jeho bytě na Žižkově; ten pak ustanovil majora Sadílka jako spojku mezi gen. štábem a skupinou.

Dne 4. VII. 1939 měl Mlčoch poradou s plk. Dr Fr. Langrem před jeho odjezdem za hranice, s letcem npor. Frant. Novákem. Převzal do úschovy dokumenty spisovatele Langra. Zároveň byla zajištěna sociální ochrana jeho paní a obstaráno doručení illegální korespondence zaslané Dr Langrem z Polska.

Při dalších schůzích s majorem Sadílkem přijala skupina od něho instrukce pro organisaci průmyslových sabotáží ve zbrojních závodech. Tak byly instruovány sabotáže v továrně J. Janáček v Ransku (výroba munice); dílovedoucí tohoto závodu Smutek byl později zatčen a odsouzen.

V září a říjnu 1939 byly v technice z příkazu mjr. Sadílka hromaděny zbraně (pušky,

pistole, ruční granáty a pod.) a ukládány do bezpečí, zazdívány v podzemních chodbách spolu s cennými vědeckými přístroji, nástroji a vzácnějšími kovy.

Učitel techniky p. Weigelt obstaral spojení skupiny s gen. Eliášem (svým švagrem). Několikrát vzkázal gen. Eliáš Mlčochovi, že schvaluje odbojovou akci skupiny a že jeho veřejná funkce je pouze formální.

Gen. Pavlík z Kolína navštívil Mlčocha; při svolané poradě pracovníků odboje byl Mlčoch pověřen, aby rozesílal časopis „V boj“ a letáky v obálkách na adresy vybraných důstojníků podle adresáře legionářského časopisu.

Po obsazení techniky vnikli členové skupiny pomocí školníka p. Brabce do techniky a odklízeli zbraně.

Dále bylo zachraňováno zařízení dílen a laboratoří podle pokynů profesorů, zejména děkana prof. Ing. Jiráka. Byly odstraňovány a odnášeny důležité spisy z kanceláří rektorátu a děkanství za vedení J. Bešty, J. Tesaře a s pomocí pp. Šorny, Trousilka a Ferkla.

V r. 1940 byl zmařen úmysl německé správy dát všechny obráběcí stroje do šrotu. Členové skupiny přemístili tyto stroje za součinnosti s doc. Ing. Dr. Teyslerem a s pp. Palackým a Slezákem do průmyslových škol a na údolní přehradu ve Štěchovicích. Celkem bylo tak zachráněno 15 strojů a velké množství nástrojů a materiálu.

Po atentátu na Heydricha musila se ihned zničit nebo zahrabat část ukrytých zbraní, neboť sklepy sousedily s kryptou kostela, v němž se skrývali původci atentátu.

V roce 1944 a 1945 přibrání k činnosti do skupiny Ing. Malý, Ing. Dr. Trnka, plk. Ing. Šlechta a plk. Ing. Zelinka.

Podle rozkazu z Londýna a Moskvy byl utvořen Revoluční národní výbor české techniky. Byl organizován takto:

pp. J. Mlčoch a Ing. Malý ve Zkušebním ústavě elektrotechnickém a pp. J. Tesař, plk. Šlechta, plk. Zelinka a Dr. Klobouček, ve Zkušebním ústavě strojnictvém vyvíjeli činnost směřující k praktickému provádění sabotáží na německých objednávkách a k přípravě konečného vyvrcholení boje. J. Bešta byl spojkou s vedoucím skupiny „S“, přejímal ilegální korespondenci a byl účasten činnosti v loveckém spolku s p. prof. Dr. Komárkem. Skupina „S“ vypracovala plány na dobývání a obranu Prahy, které prostřednictvím partyzánské brigády „Jana Žižky“ byly doručeny Svobodově armádě. Ing. Dr. Trnka opatroval ve Výzkumném ústavu Škodových závodů radiosoučástky pro vysílačky.

V posledních měsících před revolucí měli členové skupiny naprostou autoritu u všech českých zaměstnanců techniky a usměrňovali také německý vliv. Pro činnost skupiny byl získán též německý poddůstojník (mechanik Němce doc. Dr. Korba, vedoucího techniky), který skupinu zpravoval o činnosti německých profesorů a asistentů. Sestrojoval pro skupinu vysílačku. Informoval skupinu o účelu zvláštních přístrojů, které měli čeští zaměstnanci na technice vyrábět. Byly to miny připravované k boji proti Čechům a ke konečnému zničení budov vysokých škol.

Skupina zadržela Frankovy povolávací rozkazy německým profesorům a asistentům k nastoupení u vojenského svazu ve Zbraslavi dne 25. dubna 1945 a znemožnila připravený odvoz strojů a přístrojů. Informace, které — jak bylo shora vypsáno — si skupina dovedla opatřit, posloužily jí dokonale při revoluci, takže již od 5. května 1945 mohl revoluční národní výbor (pp. J. Mlčoch, Ing. Dr. Trnka a Ing. Malý, J. Bešta a J. Tesař) za pomoci českých zaměstnanců přikročit k soustavnému zabránění budov techniky ke zmaření připravených atentátů na budovy minami a zajistit majetek ústavů a skladiště po Hitlerjugend.

K uvedené činnosti skupiny „S“ lze ještě podotknouti, že Ing. Dr. Trnka fungoval od 1. dubna 1939 jako spojka skupiny vedené majorem Sadílkem (zemřel v červnu 1940 na Gestapu). Činnost záležela v opatrování zpráv o válečné výrobě v továrnách. Po smrti majora Sadílka byly odesílány zprávy přes americké vyslanectví (zprostředkoval Ing. Maděra), později přes Švýcara Ing. Mateydoreta (Baden, Brown-Boveri), který občas dojížděl do Prahy služebně.

Během působení ve výzkumném oddělení Škodových závodů podařilo se Ing. Dr. Trnkovi a Ing. Dr. Strnadovi přestěhovat část výzkumu do laboratoří prof. Ing. Šimka (ústav), které tehdy vedl Ing. Dr. Holub. Práce měly vysoký stupeň nutnosti a podařilo se jim podporovat ilegální činnost pánů J. Mlčocha a Ing. Malého, zaměstnance Zkušebního ústavu elektrotechnického. Tato buňka se zachovala až přes revoluci, přes četné pokusy Němců zmařit její činnost. Vzhledem k vysokému stupni nutnosti, jež měla uvedená práce, nepodařilo se buňku odstraniti ani vlivným Němcům (Dr. Korbovi). Pětiletá výzkumná práce Škodových závodů zůstala celá majetkem firmy a Wehrmachtu nebyla sdělena ani část výzkumu.

Dalším pracovníkem v odboji byl prof. Ing. Dr. Pulkrábek. V březnu 1939 se dohodl s doc. Dr. Krajínou, že vybudují několik vysílaček. Do svého programu zasvětili Ing. Jar. Štěpánka, asistenta radiotechnického ústavu, který při stavbě vysílaček pomáhal. Trojici se podařilo uvést v činnost několik vysílaček. Některé z nich Němci v r. 1941 vypátrali; účastníci byli většinou umučeni.

Významným účastníkem odboje byl též nynější profesor vysokého učení technického a známý politik a národohospodářský odborník Ing. Dr. Emanuel Šlechta. Již v r. 1939 se účastnil akce primátora Dr. Klapky a pomáhal svým známým při odjezdu za hranice. Jedním z prvních, který obdržel tuto pomoc, byl Dr. Fr. Munk, dnešní profesor na americké universitě v Portlandu. Pak byl Dr. Šlechta pověřen Dr. J. Fukátkem, aby sbíral hospodářské zprávy pro ilegální skupinu, která se tehdy tvořila (pozdější „Odboráři“, splynuvší se skupinou „Úvod“ a j.). Skupina zasílala zprávy za hranice, hlavně naší londýnské emigraci. Od června 1939 pracoval Dr. Šlechta s redaktorem Pešlem na posílání a přijímání zpráv v zahraničním spojení. V létě 1939 uspořádal několik ilegálních schůzí kovodělníků v restauraci Pešlově v Karlíně, upozornil na blízkou válku a na její význam pro výrobu.

Ve své chatě ve Slapech se často scházel s Dr. Klapkou, Dr. Nečasem, paní Nečasovou, Dr. Nestávalem a jinými; radili se o situaci, o postupu a o tom, koho je třeba vyslati za hranice.

Dr. Šlechta sám se připravoval odjeti za hranice, dostav výzvu z okolí presidentova, kterou zprostředkoval Dr. Munk. Ale 1. září 1939 byl zatčen, dopraven nejdříve na Pankrác, po 10 dnech do koncentračního tábora v Dachau. Tam zůstal několik týdnů, načež byl odtransportován do Buchenwaldu. Byl tam v ochranné vazbě až do osvobození 11. dubna 1945. Byl několikrát vyslýchán, hlavně pro své zahraniční styky. Pracoval zde ve venkovském pracovním oddílu, a měl tedy možnost dostávat zprávy zvenčí o postupu válečných událostí. Zprávy svěřoval systematicky spoluvězňům; o tom napsal několik článků do Hlasu osvobozených politických vězňů.

Po osvobození byl v Buchenwaldu jako delegát našeho národního výboru přidělen americkému veliteli tábora a organizoval naši repatriaci. Za svou odbojovou činnost dostal letos vyznamenání Československý válečný kříž.

Jak to dopadlo s budovami české techniky na Karlově náměstí a s jejich zařízením, je patrné z vyprávění p. Mlčocha, nynějšího předsedy závodní rady naší vysoké školy:

Hitlerova standarta, která budovy obsadila, vyznačovala se značnou ukázněností. Mnoho vojáků umělo česky, říkali, že měli zvláštní kursy češtiny. Aby p. Mlčoch a jeho pomocníci mohli zachraňovat cenné věci, dokumenty, přístroje atd., usnesli se, že budou vždy jeden den něco poškozovati (plynovod, elektrické vedení, telefon atd.) a druhý den to spravovati. Pan Mlčoch dostal propustku jako stálý instalatér, elektrikář a zámečnický a nebyl podroben prohlídce u vchodu. Přístroje a cenné věci z ústavů mechanické technologie a j. snesli do jedné místnosti, do níž byl přístup jen z dílen; okno (na chodbu) zazdili. Jiný cenný materiál zanesli do chodby pod sklepy a též zazdili.

Když byla však Hitlerova standarta vystřídána jiným oddílem vojska, nastal obrat: loupilo se a ničilo. Ve strojní laboratoři se ševcovalo z hnacích řemenů. Vojáci obsadili všechny ústavy, vyhazovali na dvůr knihy, výkresy atd. a na hromadách pálili. Stríleli do lamp, běhali v děkanských talárech a dobývali se do rektorátní pokladny.

V ústavě prof. Dr. Grössla se usadilo Gestapo, před nímž sice měli vojáci respekt, přesto se pokoušeli občas vniknouti do mechanických dílen, jejichž dveře naši pracovníci zabezpečili a stále hlídali. Tak se jim podařilo mnoho zachránit (na př. 350 pracovních obleků posluchačů, ukrytých v bytě p. Brabce).

Tak to šlo do ledna 1940. Jednoho dne přišlo několik vyšších důstojníků s rektorem německé techniky Buntru a prof. Gessnerem na prohlídku dílen a ukrytých předmětů. Tázali se, kdo rozbil některé přístroje. Nechtěli věřit, že to udělali vojáci a velmi se rozčlili. Vtom na štěstí vyrazili hlučící vojáci okované dveře na druhé straně místnosti a vnikli dovnitř. Další scénu nesměli naši zaměstnanci vidět, byli propuštěni. Ale bylo jasné, že nebudou moci působiti dosavadním způsobem. Proto šel p. Mlčoch s prof. Grösslem na ředitelství Škodovky, aby Škodovka vzala dílny pod ochranu. Dílny byly pak rekonstruovány pro provoz Škodovky; ta vybavila dílny a výdejnu nákladem několika milionovým.

Po půl roce se tu měla zavést vojenská výroba a nezaměstnané stroje měly být dány do šrotu. Na zakročení p. Mlčocha a doc. Dr. Teysslera u prof. Gessnera byly stroje dány jednak průmyslovkám, jednak přiděleny štěchovické přehradě.

Po převratě bylo dohodnuto se Škodovkou, aby naše vysoká škola převzala všechno do svého vlastnictví. Zařízení bylo doplněno stroji z pohraničí, takže počátkem letního semestru mohlo se zahájit cvičení s 1200 posluchači.

Okupaci nejvíce utrpěla hlavní budova na Karlově nám., sousedící křídlo v Resslerově ul., budova Zderazská a Strojní laboratoř na dvoře umístěná.

Vojenská posádka zde řádila a ničila, co se dalo. Vojáci vyprázdnili místnosti, které potřebovali, tím způsobem, že naházeli nábytek, knihy, přístroje a ostatní zařízení na hromadu v odlehlejších místnostech. Co se dalo zpeněžit (fotografické objektivy a pod.), ovšem si odnesli, a mnoho knih spálili. Pokud dovolili něco dodatečně odstěhovat, Hospodářská správa odvezla, ale při několikerém ještě nuceném stěhování mnoho se ztratilo a zničilo. Vždyť k takovýmto úkonům bylo vždy vyměřeno několik málo hodin.

Způsobené škody na místnostech a nábytku malou měrou opravili Němci sami, když umístili v hlavní budově některé ústavy německé techniky. Byla tu patrna tendence zařídit se definitivně na účet českého obyvatelstva. Tuto snahu brzdilo jen to, že nebylo možné opatřit potřebné zařízení pro všeobecnou nouzi.

Tato idyla netrvala však dlouho. Skončovalo ji povstání dne 5. května 1945. Bylo zajímavé pozorovati stopy bezhlavého útěku zcela nepřipravených profesorů a ostatního personálu. Stále ještě věřili, že je Frank hladce vyvede z nepříznivé doby do slavné německé budoucnosti.

Při bombardování Resslerovy ulice utrpěly též značně budovy na Karlově náměstí. I když nešlo o přímý zásah, bylo přece vytlučeno mnoho oken, někde spadly stropy a zbouraly se příčky.

Poměrně zůstaly ušetřeny najaté místnosti (U Helmů, v Ječné ul., na Výtoni). Ty byly sice uzavřeny, ale neobsazeny, tedy byly zničeny poměrně málo. Ale i tam byly značné ztráty na cenném inventáři.

Část místností na Výtoni obsadily strojnické a elektrotechnické laboratoře doc. Ing. Dr. Teysslera a Ing. Dr. Holuba. V nich se zachránilo něco přístrojů z obsazených laboratoří; též několik úředníků a zřízců vys. školy zde našlo zaměstnání a úkryt.

Po slavných dnech naší revoluce a konečného vysvobození národa z tíživého německého poddanství nastala ihned starost o opětné zahájení práce všude, tedy i u nás.

Děkan vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství prof. Ing. Jirák rozeslal ihned výzvy a vzkazy členům profesorského sboru, aby se dostavili na schůzi 14. května do techniky. Ač pošta nefungovala, pozvání správně došla, a ač nejezdila pouliční dráha, zúčastnili se schůze všichni členové sboru i ti, kteří bydlili na vzdálené periferii Prahy. Děkan referoval o veškeré své veliké práci, kterou konal v době okupace v zájmu vysoké školy, členů profesorského sboru a posluchačů, dále o krocích, které podnikl v prvních dnech svobody na kompetentních místech.

Hlavně tlumočil přání pana ministra školství a osvěty, aby bylo ihned zahájeno vyučování v t. zv. náhradním semestru. S pomocí závodní rady byly revidovány místnosti v technice a přiděleny jednotlivým profesorům, většinou podle stavu předválečného. Poměrně dobře bylo těm, kteří měli své místnosti téměř úplně scházely, mohli začít nejnětější nábytek a i když vyučovací pomůcky téměř úplně scházely, mohli začít pracovat.

Hůř bylo těm, kteří měli ve svém kabinetě vrstvu rumu na podlaze a jedinou třínohou židli nebo podobně. Jaké škody utrpěla vys. škola na majetku státním i knihovnách a pod. jejich profesorů a zaměstnanců, je patrné z toho, že k reparacím přihlásila částku Kčs 12,000,000,—. Ale v nadšení prvních dnů svobody se rádo jezdilo, shánělo, prosilo a svázelo. Tak se opravdu podařilo zahájit náhradní semestr hned v prvních dnech červnových. Semestr trval do poloviny září; do něho byli zapisováni jen starí posluchači, zapsaní již v roce 1939—40 a před ním.

Počáteční obtíže naší vysoké školy byly vystupňovány neobyčejným návalem posluchačů; o tom je zmínka na jiném místě. Bylo zapotřebí organisovat paralelní kursy, opatřit místnosti a náhradní síly učitelské k přednáškám i zkouškám.

Šlo též o úpravu studijního programu vzhledem k novým stupňovaným požadavkům rozvoje, pokroku techniky. Byly vypsány soutěže na nové profesury, jejichž část jest již obsazena novými silami.

Ke všemu tomu je zapotřebí místností pro kabiny profesorů, asistentů, přednáškových síní, laboratoří a dílen. A je ku podivu, že získávání nových místností naráží někdy na překážky velmi těžké. Je sice pravda, že některé ústavy našly útulek v bývalé německé technice v Husově ulici, ale je též pravda, že teprve nedávno byla uvolněna budova Zderazská, která byla před válkou sídlem tří ústavů. Mimo to nejsou ještě uvolněny pro naši vysokou školu všechny místnosti v hlavní budově na Karlově náměstí.

Je patrné, že reorganisace studia na naší vysoké škole a opatření nových učitelských sil a vhodných místností je hlavní program, se kterým vstupujeme do dalších příštích let.

3. ZMĚNY OSOBNÍ.

Profesorský sbor vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství od r. 1938/39 až do stud. r. 1945/46 inkl. prodělal velké změny.

V trudné době poroby (okupace od r. 1939 až do května 1945) postihly naši školu těžké rány, a to především předčasným odchodem některých členů profesorského sboru. Jedním z nich byl prof. Ing. Dr. Leopold Šrámek, ve stud. r. 1938/39 děkan naší vysoké školy, řádný profesor obecné elektrotechniky. Narodil se 11. května 1882 ve Vrbatkách na Moravě. Po ukončení studia na gymnasiu v Olomouci v r. 1902 absolvoval odbor strojního inženýrství na České vysoké škole technické v Praze roku 1909. Kromě vojenské služby, kterou strávil v r. 1905—6 a 1914—18 u námořnictva v Pulji, byl zaměstnán jako vědecký úředník v elektrotechnickém ústavu prof. Ing. Dr. Šimka na České vysoké škole technické v Praze. V r. 1919 zúčastnil se stavby naší první vysílací stanice radiotelegrafické na Petříně pod vedením prof. Ing. Dr. Šimka. Doktorátu věd technických dosáhl 1. února 1914 a habilitoval se 11. února 1924 pro vědní obor „Vědecké základy elektrotechniky a vysokofrekvenční elektrotechniky“.

Mimořádným profesorem pro Obecnou elektrotechniku byl jmenován na vysoké škole strojního a elektrotechnického inženýrství v Praze 31. prosince 1927 a profesorem řádným dne 30. prosince 1929. Ve stud. r. 1938/39 byl děkanem vysoké školy.

Literární práce prof. Ing. Dr. Šrámka záležely hlavně v člancích z radiotechniky; zhuštěně zpracoval výsledky svého bádání theoretického i praktických pokusů v příručce Radiokalendář, který vydal v letech 1926, 1927 a 1928 Elektrotechnický svaz československý. Výsledkem jeho filosoficky hloubavých úvah a bohatých pedagogických zkušeností bylo dílo „Názorné základy elektrotechniky“, jehož první díl vyšel v České matici technické krátce před okupací. Druhý díl zůstal bohužel nedokončen.

Tichý, osobně velmi skromný člověk, neúnavný, velmi důkladný pracovník, hloubavý vědecký duch, žijící jen práci pro školu a studentstvo, byl prof. Ing. Dr. Šrámek v r. 1942 zatčen Gestapem i se svou manželkou pro účast v ukrývání a podporování hrdinů, kteří vykonali atentát na Heydricha a 29. září 1942 byli v Mauthausenu popraveni.

V profesoru Ing. Dr. Šrámkovi zavraždili Němci českému studentstvu přítele nad jiné obětovného, svědomitého, nezištného a shovívavého učitele — profesorský sbor pak ušlechtilého kolegu vzácného charakteru.

Další obětí okupace byl Ing. Dr. Viktor Felber, řádný profesor technické mechaniky na odpočinku. Byl prvou obětí stanného práva vyhlášeného po atentátu na Heydricha; byl popraven v r. 1942 pro schvalování tohoto atentátu, ač o něm nemohl vůbec vědět, neboť byl zatčen již asi 3 měsíce před tím, a vězněn na Pankráci.

Narodil se 11. října 1880 ve Svitavách. Studoval na reálce v Karlíně a v letech 1898—1902 obor strojního inženýrství na České vysoké škole technické v Praze, na níž vykonal s vyznamenáním obě státní zkoušky. Po krátkém studijním pobytu v Paříži r. 1903 a po činnosti u fy. Breitfeld, Daněk a spol. v Karlíně stal se r. 1903 asistentem u prof. J. Sasky při stolici technické mechaniky a theoretické nauky o strojích na České vysoké škole technické v Praze. Doktorát technických věd, jehož dosáhl téhož roku, byl prvním doktorátem na odboru strojního inženýrství této vysoké školy.

V roce 1908 se na ní habilitoval pro technickou mechaniku, r. 1911 byl jmenován mimořádným profesorem tohoto oboru a r. 1919 řádným profesorem. Od svého příchodu na vysokou školu, už jako asistent, věnoval se Felber svému vědeckému dílu celou svou osobností a s takřka vášnivou zaníceností i bezpříkladně nezmarnou, houževnatou

pracovitostí. Obor, v němž pracoval, byl tehdy úhorem v české vědě a technické literatuře. Felber uveřejňoval zprvu své práce v odborných časopisech a v r. 1918 vydal tiskem své první dílo: „Reálné základy všeobecné mechaniky“. Potom následovaly jeho učebnice, vydané litograficky: Hydraulika, Thermomechanika, Mechanika hmotného bodu, Základy kinematiky, Statika tuhého tělesa a hmotných soustav a Statika soustav se třením, dnes úplně rozebrané. Některé z nich dosáhly druhého i třetího vydání. Spolu s prof. Dr. Hýblem napsal pro Technického průvodce svazek „Teplo“. Byl spolu-redaktorem Leteckého průvodce a spoluautorem jeho II. dílu.

Kromě těchto děl napsal o aktuálních problémech četná odborná a vědecká pojednání, uveřejněná v odborných časopisech, i obšírnější práce, které bohužel zůstaly v rukopise. Technické problémy nezpracovával jen theoreticky a literárně, ale i konstruktivně, o čemž svědčí patenty, chránící jeho návrhy. Učitelství, kterou vykonával s příkladnou horlivostí a idealismem, byla vzorem obdivuhodné práce a iniciativy, kterou Felber, výtečný řečník a publicista, budil v kruzích úředních i v širší veřejnosti zájem o otázky vysokoškolského dorostu, o jeho sociální problémy i o reformu studia a vybudování českých vysokých škol.

Jeho vědecká práce a bohatá činnost, kterou všestranně vyvíjel v odborném i veřejném životě, zjednaly mu mnoho čestných uznání. Byl od r. 1920 členem Masarykovy akademie práce, r. 1928 se stal mimořádným členem České akademie věd a umění a byl členem Slovanského ústavu, členem poradního sboru vojenského vzduchoplaveckého ústavu a mnohých jiných vědeckých a odborných institucí. Jeho zásluhy o studentstvo byly oceněny čestným členstvím Spolku posluchačů a absolventů strojního a elektrotechnického inženýrství.

Prof. Felber měl vynikající účast při reorganizaci České vysoké školy technické v Praze v České vysoké učení technické v r. 1920. Ve stud. r. 1920/21 byl děkanem vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství a v roce 1930/31 rektorem Českého vysokého učení technického.

V roce 1935 odešel z vlastního rozhodnutí na odpočinek, ale zůstal v neustálém kontaktu se školou, a přednášel jako soukromý docent. Věnoval se v té době intenzivně mravnímu ozdravení sociálního a veřejného života, jehož bolesti a nedostatky ostře vynikly za těžké hospodářské krise. Byl zakladatelem a průkopníkem ethokratického hnutí.

Vřelý vlastenecký cit a nezištný idealismus jeho duše učinily z Felbera neohroženého bojovníka proti německému násilí. Pro činnost v domácím odboji byl 11. května 1942 zatčen se svým synem Dr. Juliem Felberem, a byl mezi prvními oběťmi popravenými podle stanného práva, vyhlášeného po atentátu na Heydricha dne 1. června 1942.

Prof. Ing. Dr. Viktor Felber byl výjimečnou osobností. Svým životem a prací zařadil se mezi vynikající postavy historie našeho vysokého učení, a jeho obět přinesená pro svobodu národa zavazuje nynější generaci, hlavně učitele i posluchače naší vysoké školy, aby žili a pracovali pro tytéž ideály, pro něž on žil, a za které neváhal položit život.

Dne 15. dubna 1939 rozloučil se profesorský sbor naší vysoké školy se svým nezapomenutelným členem, řádným profesorem technické fyziky prof. Dr. Františkem Nachtikalem.

Narodil se 1. prosince 1874 v Kralovicích u Plzně, studoval v letech 1885—1893 na reálném gymnasiu v Klatovech a na české filosofické fakultě Karlovy university v Praze, kde v r. 1898 dosáhl doktorátu filosofie při slavné promoci „sub summis auspiciis“. Poté v r. 1898/9 studoval na universitě v Göttingen a v Paříži a po návratu působil jako

suplent na reálce v Praze III a v Ječné ulici i jako středoškolský profesor v r. 1900—1902 na reálce a do r. 1921 na vyšší průmyslové škole v Brně.

Habilitoval se v r. 1920 na české technice v Brně pro obor „Theoretická fyzika“. V r. 1921 byl jmenován řádným profesorem České vysoké školy technické v Brně, kde působil až do r. 1926, načež byl povolán na stolicí technické fyziky při vysoké škole strojního a elektrotechnického inženýrství v Praze. Zde působil až do svého úmrtí 12. dubna 1939.

Prof. Dr. František Nachtikal byl řád. členem Moravské přírodovědecké společnosti, členem MAP, členem Král. české společnosti nauk, Elektr. svazu československého, Čs. statistické společnosti, patentního soudu a svého času předsedou Jednoty československých matematiků a fyziků. Byl ozdobou vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství.

Literární činnost prof. Dr. Nachtikala byla rozsáhlá. Nelze uvést všechny jeho publikace. Je však nutno zmínit se aspoň o nejhlavnějších. Společně s prof. Novákem a prof. Macků vydal učebnici fyziky: „Základy praktické fyziky“, určenou pro potřebu posluchačů vysokých škol a dále pak obsáhlou publikaci „Fyzika technická“, která jest vlastně jedna z nejlepších našich vysokoškolských učebnic fyziky vůbec a byla nedávno znovu vydána.

Vysoké škole strojního a elektrotechnického inženýrství vybudoval prof. Dr. Nachtikal druhý fyzikální ústav a zařídil laboratoře pro práce optické, roentgenografické a akustické.

Pro svou vynikající a obsáhlou vědeckou činnost a neúnavnou pracovitost těšil se prof. Dr. Nachtikal opravdové úctě a vážnosti kruhů vědeckých a odborných. Jako člověk spravedlivý, povahy upřímné, nesobecký a obětivý přítel a vždy veselý druh, požíval lásky svých kolegů. A jako znamenitý učitel a shovívavý pedagog, vždy ochotný prospěti a pomocí svým posluchačům byl odměněn v širokých kruzích svých žáků upřímnou oddaností a láskou a trvalou vděčnou pamětí.

Dne 3. února 1941 zemřel Ing. Dr. Otakar Grössl, řádný profesor nauky o obrábění a konstrukce obráběcích strojů, přednosta a budovatel cvičných mechanických dílen, nedovršiv 60 let svého věku a nedočkav se svobody národa a otevření vysokých škol. Narodil se dne 3. listopadu 1881 v Pardubicích (podrobnější životopisy byly otištěny r. 1941 ve Strojnickém obzoru a ve Sborníku MAP). Absolvoval s vyznamenáním r. 1904 strojní odbor naší vysoké školy. Po jednoroční vojenské službě byl od r. 1906 do r. 1912 asistentem mechanické technologie. R. 1913 dosáhl doktorátu.

Od roku 1912 do r. 1920 působil v odd. pro stavbu obráběcích strojů (poslední dvě léta jako přednosta) ve Škodových závodech, a setrval v součinnosti s firmou jako poradce i nadále.

R. 1920 byl jmenován řádným profesorem mechanické technologie II. a stavby strojů obráběcích na naší vysoké škole; vybudoval s nevšedním úspěchem cvičné dílny pro posluchače a laboratoře pro zkoušení strojů a nástrojů a pro přesná měření.

Za účelem studií podnikal pravidelně exkurse do domácích závodů i do ciziny. Byl členem komise pro II. státní zkoušku odboru strojního a v r. 1925—6 děkanem naší vysoké školy. Masarykova akademie práce mu vděčí mnoho za jeho obětivnou práci, kterou jí věnoval jako dlouholetý tajemník IV. odboru (1926—38). Byl členem IV. odboru MAP od r. 1924 a její vědecké rady od r. 1937. Jeho funkce technického rady patentního soudu zabírala mu též mnoho času, byl též členem zkušební komise pro autorisaci civilních inženýrů strojních a expertem celní rady.

Prací přetížen, měl na literární činnost málo jen času. Přece však psal do Strojnického obzoru, Technického obzoru a j.

Zemřel 3. února 1941 jako vzor skromnosti, píle a energie a krásného charakteru; jeho kolegové i posluchači mu zachovají trvalou vděčnost a vzpomínku.

Dne 1. září 1941, nedlouho po odchodu na odpočinek, zemřel Ing. Dr. Alexander Van-der-Vliet, profesor aerodynamiky a stavby lodí, v. v.

Narodil se 11. listopadu 1870 v Petrohradě v Rusku, kde konal svá středoškolská i vysokoškolská studia. Po jejich skončení v r. 1895 byl mu svěřen úřad lektora deskriptivní geometrie a vyšší matematiky na vojenské topografické škole. Současně působil jako repetitor theoretické mechaniky na vysoké škole dopravnictví v Petrohradě. Již v r. 1904 byl jmenován mimořádným profesorem theorie lodí na polytechnickém institutu v Petrohradě a r. 1908 řádným profesorem na vysoké škole lesnické a rok na to na technice. O vynikající kvalifikaci Dr. A. Van-der-Vlieta svědčí, že s úspěchem zastával po dlouhá léta dvě řádné profesury a že v r. 1911—1917 nepřetržitě vykonával funkci rektora vysoké školy lesnické v Petrohradě. Byl předním odborníkem v aeronautice. Pod jeho návodem a vedením byly vybudovány rozsáhlé aviatické dílny a laboratoře hlavního letiště v Chersonu. Zde založil vysokou školu technickou. Z Ruska odcestoval a usídlil se v Praze v roce 1921.

Jeho četné práce z oboru stavby lodí, theoretické mechaniky hydrauliky a aerodynamiky byly tak známé ve vědeckém světě, že profesorský sbor naší vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství uvítal ochotu prof. Dr. Van-der-Vlieta přednášet na této vysoké škole vědní obory, které u nás nebyly pro nedostatek odborníků zastoupeny.

Od r. 1922 přednášel prof. Dr. Van-der-Vliet jako honorovaný docent aerodynamiku, vědecké základy letectví a vybrané stati z theorie lodí. Od roku 1934 byl jmenován smluvním profesorem pro obory „Theorie letadel“ a „Theorie stavby lodí“.

Jeho literární činnost jak v Rusku tak i v Československu jest obsáhlá a týká se kromě oborů shora uvedených též jiných rozmanitých disciplin.

Dr. Van-der-Vliet byl též činným ve Vojenském leteckém ústavu studijním, byl členem MAP, stálým poradcem patentního soudu a členem zkušební komise pro autorisaci civilních inženýrů.

Od r. 1925 byl prof. Dr. Van-der-Vliet státním příslušníkem republiky Československé. Aby dal dobrý příklad svým posluchačům a aby je povzbudil k následování, podrobil se prof. Dr. Van-der-Vliet, podav zvláštní disertační práci, přísné zkoušce a získal doktorát naší vysoké školy.

Prof. Dr. Van-der-Vliet byl vědeckou kapacitou, jejíž věhlas daleko přesahoval hranice našeho státu. Jeho průkopnické dílo zasahovalo hluboce do našeho technického života a zanechalo krásné výsledky trvalé ceny. Proto mu bude zachována naše vděčnost a věčná pamět.

Dne 11. listopadu 1941 rozloučil se profesorský sbor s prof. Ing. Dr. h. c. Karlem Novákem, řádným profesorem stavby elektrických strojů v. v.

Narodil se 31. srpna 1867 v Nových Benátkách. V letech 1879—1886 studoval na městském reálném gymnasiu na Malé Straně v Praze, pak v letech 1886—1890 odbor strojního inženýrství na České vysoké škole technické v Praze. Druhou státní zkoušku vykonal 9. března 1893 s vyznamenáním.

Od srpna 1892 do r. 1895 byl inženýrem fy Ganz a Co. v Budapešti a později ve Vídni. Poté byl zaměstnán od r. 1897 u obce pražské a v r. 1906 se stal prvním ředitelem

elektrických podniků. Řádným profesorem konstruktivní elektrotechniky na České vysoké škole technické v Praze byl jmenován roku 1907 a působil jako přednosta ústavu stavby strojů elektrických až do r. 1937, kdy odešel na odpočinek.

V roce 1907/08 a 1908/9 byl děkanem odboru kulturního inženýrství, roku 1911/12 a 1918/19 děkanem odboru strojního inženýrství.

V r. 1912/13 byl rektorem naší České vysoké školy technické. Dlouhou řadu let byl předsedou zkušební komise pro II. státní zkoušku na oddělení elektrotechnického inženýrství.

Činnost literární prof. Ing. Dr. h. c. Nováka jest velmi bohatá a skládá se z mnoha článků v odborných časopisech i z děl knižních; z nich sluší zvláště jmenovati „Stavba a výpočty sítí elektrovodných“ a „Vinutí inдукtů strojů dynamoelektrických“.

Prof. Ing. Dr. Novák byl ve svém oboru odborníkem na slovo vzatým jako theoretik i dlouholetý praktik. Jeho význam daleko přesahoval rámec vysoké školy a nebylo podniku a akce v našem životě elektrotechnickém, na němž by nebyl měl podílu. Mezi jinými spolupracoval na založení Masarykovy akademie práce a byl prvním tajemníkem jejího odboru strojního a elektrotechnického. Za své veliké zásluhy o vědu a vysokou školu byl r. 1934 prohlášen čestným doktorem naší vysoké školy.

Prof. Dr. Novák těšil se všeobecné vážnosti a lásce pro své vzácné vlastnosti charakterové. Byl to poctivec přímý, nezištný a upřímný, svým kolegům přítel vždy opravdový, a svým posluchačům dobrotivý a shovívavý otec. Zármutek nad jeho skonek byl upřímný. S úctou a láskou bude vždy vzpomínáno jeho díla i jeho osobnosti.

Dne 27. března 1945 zemřel vynikající nestor českých strojních inženýrů Ing. Dr. h. c. František Hasa, řádný profesor mechanické technologie v. v.

Narodil se 4. února 1863 ve Stínově na Moravě. Studoval reálku Matice školské v Prostějově v letech 1873—1880, načež v letech 1880—1884 absolvoval odbor stavby strojů na České vysoké škole technické v Praze, kde po jednorozční vojenské službě byl od r. 1886 do r. 1888 asistentem při stolici mechanické technologie u prof. Vávry. Poté byl do r. 1891 adjunktem cukrovaru v Čáslavi, pak do r. 1895 konstruktérem u firmy Märky-Bromovský-Šulc v Hradci Králové a v Praze, načež přešel k firmě Ringhoffer na Smíchově. Odtud byl povolán v říjnu r. 1901 za řádného profesora mechanické technologie na Českou vysokou školu technickou v Brně, tehdy nově zřizovanou. V r. 1904 až 1905 byl tam děkanem strojního odboru a v r. 1906 rektorem. Počátkem stud. r. 1908 a 1909 převzal profesuru mechanické technologie na České vysoké škole technické v Praze. Získal zde rázem takové vážnosti, že byl zvolen r. 1909—1910 děkanem odboru strojního inženýrství a v r. 1910/11 rektorem. Prof. Ing. Dr. Hasa reformoval po svém přechodu do Prahy výchovu posluchačů strojního inženýrství v oboru technologie. Jeho úsilím byly znova otevřeny a nově vybudovány cvičné dílny pro posluchače, a jeho zásluhou bylo prohloubeno studium mechanické technologie zprvu zřízením zvláštní profesury pro mechanickou technologii vláknin a pak zřízením profesur pro nauku o materiálu, a pro nauku pro obrábění a konstrukci obráběcích strojů. Zároveň byla zřízena jeho péčí výzkumná stanice ke zkoušení konstrukčních materiálů a stanice pro zkoušení obráběcích strojů. Z jeho iniciativy a za jeho součinnosti byla založena laboratoř slévárenská a laboratoř pro studium tvárných kovů. Poslední léta svého učitelského působení položil základy k vědeckému výzkumu svařovacích method, zejména elektrického svařování. Byl dlouhá léta předsedou komise pro II. státní zkoušku odboru strojního. Z jeho velmi rozsáhlé literární činnosti možno hlavně uvést znamenité dílo odborné, učebnici: „Mechanická technologie“ I. až V. část a „O moderních slé-

várnách a jejich zařízení“. Velmi cenné byly jeho příspěvky pro Ottův slovník naučný a Technický slovník naučný.

Byl členem IV. odboru a Vědecké rady MAP a v r. 1925 až 1926 jejím presidentem. Byl též členem České akademie věd a umění a mnoha významných vědeckých institucí a korporací i zahraničních.

Výsledků jedinečných dosáhl toliko svými znamenitými vlastnostmi a schopnostmi, jsa dokonalým a přesným inženýrem, nadšeným pro dobrou věc a pracovníkem vážným a vzorně svědomitým. Vynikající zásluhy prof. Dr. Hasy byly oceněny řadou vyznamenání, kromě jiného byla v r. 1930 udělena prof. Dr. Hasovi hodnost čestného doktora věd technických naší vysoké školy. Byl čestným členem Spolku čs. inženýrů a Čs. slévárenského spolku. Rovněž posluchači projevíli mu svou úctu a vděčnost jmenovavše ho čestným členem SPASEI.

Prof. Ing. Dr. Hasa si dobyt uznání i za hranicemi našeho státu. Dostalo se mu komandérského kříže řádu Polonia Restituta a byl čestným členem výboru mezinárodního ústavu pro vědeckou organizaci v Ženevě.

Dne 24. října 1945 zemřel další vynikající člen sboru Ing. Dr. h. c. in memoriam Ludvík Šimek, řádný profesor theoretické a experimentální elektrotechniky (v aktivní službě).

Narodil se 19. dubna 1875 v Praze. Po absolvování akademického gymnasia studoval strojní odbor České vysoké školy technické v Praze, načež se stal asistentem u stolice elektrotechniky na téže vysoké škole. Později působil jako elektroinženýr u železničního oddělení zemského výboru.

V červnu 1909 byla potvrzena jeho habilitace pro obor elektrických drah. Mimořádným profesorem byl jmenován 13. listopadu 1910 a řádným profesorem theoretické a experimentální elektrotechniky dne 15. srpna 1919, v kteréžto funkci působil na vysoké škole strojního a elektrotechnického inženýrství v Praze až do svého úmrtí dne 24. října 1945. Byl též členem komise pro II. státní zkoušku odboru elektrotechnického.

Prof. Ing. Dr. Šimek stál spolu s prof. Dr. Domalípem, Ing. Dr. Křížíkem a prof. Ing. Dr. Novákem u kolébky české elektrotechniky, jeho jméno je spojeno nerozlučně s jejím vývojem jak silnoproudé, tak slaboproudé, zvláště vysokofrekvenční.

Jeho literární a publikační činnost je velmi obšírná a spadá zejména do oboru theoretické a experimentální elektrotechniky, elektrických měření, drah, elektrických strojů a proudů vysoké frekvence. Činnost prof. Ing. Dr. Šimka byla ve všech odvětvích elektrotechniky tak bohatá, že v uznání za jeho velké dílo byla mu udělena r. 1945 hodnost čestného doktora in memoriam. V r. 1923/24 byl děkanem vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství.

V ústavu theoretické a experimentální elektrotechniky, který vybudoval, strávil prof. Ing. Dr. Šimek větší část svého nenáročného života při pilné a houževnaté práci.

Pro svou vynikající činnost odbornou, která se neomezovala jen na vysokou školu a pro své vynikající vlastnosti osobní těšil se prof. Ing. Dr. Šimek všeobecné vážnosti v našem technickém světě. Rys povahové uzavřenosti, který se někdy jevil v jeho stycích a v jednáních, byl jen maskou, kryjící srdce člověka opravdu dobrého. To se ukázalo zvláště až po jeho smrti, neboť odkázal Masarykově akademii práce, jejímž byl dlouholetým pilným členem, téměř veškeré své jmění.

Prof. Ing. Dr. Šimek si zajistil svým odborným dílem a veškerou svou činností trvalou vděčnost vysoké školy i národa.

DO VÝSLUŽBY ODEŠLI:

V r. 1938 Ing. Alexej Štěpánovič Lomšakov, smluvní profesor konstrukce provozu a kontroly topení.

Narodil se 9. března 1870 v Barnaulu (Sibiř). Absolvoval vysokou školu technologickou v Petrohradě, působil od r. 1892 do r. 1896 jako závodní inženýr, a do r. 1903 jako ředitel odd. parních kotlů a strojů v Ochtenských prachárnách v Petrohradě. R. 1902 byl jmenován profesorem mimořádným a r. 1903 řádným na polytechnickém ústavě v Petrohradě. Byl poslancem první státní dumy a předsedou říšské tepelné komise.

Po první světové válce emigroval do Československa a zde mu byla nabídnuta profesura parních generátorů a kotlových topenišť na naší vysoké škole. Působil zde jako profesor smluvní od r. 1922, až do svého odchodu na odpočinek r. 1938. Zároveň byl až do r. 1932 odborným poradcem Škodových závodů, předsedou a čestným členem Spolku ruských inženýrů v ČSR, předsedou výboru svazu ruských zahraničních akademických organizací, členem předsednictva SIA, členem Masarykovy akademie práce a čestným členem Jednoty čs. matematiků a fyziků. Jeho bohatá činnost odborná a literární jedná o parních kotlích, hlavně o palivu, spalování a kotlových topeništích. Známa jest jeho patentovaná konstrukce plošinového roštu. V r. 1923 podnikl studijní cestu do Spojených států severoamerických.

Do pense odešel v r. 1938 Ing. Dr. h. c. Karel Spála, řádný profesor nauky o pružnosti a pevnosti a theorie a stavby součástí strojů pístových.

Narodil se 28. ledna 1875 ve Velkých Čakovcích. Po absolvování odboru strojího inženýrství na České vysoké škole technické v Praze byl asistentem u prof. Antonína Pravdy při stolici stavby strojů na České vysoké škole technické v Praze.

V letech 1898—1903 působil jako inženýr první českomoravské továrny na stroje v Praze a od r. 1903—1913 jako profesor na české státní průmyslové škole v Plzni. Odtud přešel na první státní průmyslovou školu v Praze.

V r. 1919 byl jmenován mimořádným a v r. 1920 řádným profesorem na Českém vysokém učení technickém v Praze a přednášel prvý rok Theorii a stavbu částí strojových a od r. 1920 Nauku o pružnosti a pevnosti a Součásti strojů pístových. Byl členem komise pro II. státní zkoušku odboru strojího. V r. 1924/25 byl děkanem.

Prof. Ing. Dr. h. c. Spála vynikal jako praktický dokonalý konstruktér, vynikající odborník a učitel. Vypracoval přednášky vysoké úrovně pro předměty: Technická mechanika hmot tuhých, hydraulika, termomechanika, nauka o pružnosti a pevnosti a theoretická nauka o strojích, a napsal v té době i hydrauliku, která vyšla tiskem v díle Kočka: Vodní turbíny. Většina jeho přednášek byla vydána jako litografie.

Proslul jako pracovník vzácně svědomitý; všechn svůj čas a veškerou energii věnoval vědecké práci a výchově inženýrského dorostu, a byl dobrým a nezištným rádcem svým kolegům a posluchačům. Profesorským sborem i studentstvem byl všeobecně vážen nejen jako zdatný vědecký odborník a učitel, nýbrž i jako skromný a upřímný člověk.

V uznání jeho vědecké práce a dlouholeté obětovné činnosti pro rozvoj technického studia na vysoké škole byla prof. Ing. Karlu Spálovi udělena v r. 1946 hodnost čestného doktora věd technických.

Mimo profesorský sbor utrpěla naše vysoká škola tyto osobní ztráty:

Asistent ústavu technické mechaniky Ing. Otakar Runa byl popraven pro účast v komunistickém hnutí v listopadu 1941 a asistent Ing. Oldřich Mirtes v témže ústavu, zemřel 20. března 1943 v koncentračním táboře v Osvětimi.

Ing. Dr. Otakar Runa, asistent ústavu prof. Dr. Felbera byl vynikající student; do prvé státní zkoušky studoval současně obor strojího a elektrotechnického inženýrství. Elektrotechnický obor absolvoval s vyznamenáním. V Hlávkově koleji vedl samosprávu a politickou organizaci. Později nastoupil zaměstnání ve Škodových závodech.

Po německém vpádu začal hned pracovat proti režimu a stál na jednom z vedoucích míst organizace pražských studentů. Využívaje svých styků s železničáři a informací o vojenských zásilkách, připravoval se skupinou Ing. Štancla velké akce k ochromení dopravy a zásobování. Přípravy byly vykonány, ale dílo uskutečněno nebylo. 15. října 1941 byl Ing. Dr. Runa zatčen a 28. listopadu popraven pro výrobu výbušnin a min k sabotážním akcím.

Ing. Dr. Oldřich Mirtes. Byl také asistentem ústavu prof. Dr. Felbera a konal právěv den zavření vysokých škol dne 17. listopadu 1939 písemnou část II. státní zkoušky. Výborně studoval a pracoval ve spolku SPASEI; zde měl na starosti většinu organizačních prací při větších podnicích spolku jako byla výstava o studiu na technice, pořádaná r. 1937 v Clam-Gallasově paláci a exkurse do Francie r. 1938. Dvakrát o prázdninách dlel ve Francii na odborné praxi. Pro své politické přesvědčení byl r. 1939 anonymně udán a na gestapu vyšetřován.

Po uzavření vysokých škol organizoval pravidelně schůzky studentů a zásoboval je zakázanou politickou literaturou. Jako zaměstnanec pražského studijního oddělení Zbrojovky v Brně často dojížděl na Moravu a udržoval ilegální styk skupin Vsetína, Přerova i Zlína s Prahou.

Společně s Dr. Kopáčkem pracoval na jaře 1942 na ustavení národního revolučního výboru vysokých škol, v jehož čelo byl zvolen prof. Dr. Felber. Dne 30. dubna 1942 byl zatčen, vyšetřován a v lednu 1943 odvezen do Osvětimi, kde v březnu téhož roku zahynul.

Památku obou jmenovaných, Ing. Runy a Ing. Mirtese, uctila vysoká škola strojího a elektrotechnického inženýrství udělením doktorátu in memoriam, pojmenováním dvou učeben jejich jmény, a Spolek posluchačů a absolventů strojího a elektrotechnického inženýrství prohlášením čestného členství SPASEI in memoriam.

Z řad posluchačů, pokud nám to bylo oznámeno, byl popraven se svou matkou a sestrou Ing. C. Kubík, posluchač elektrotechnického odboru.

Dále Ivan Maňena zemřel v koncentračním táboře v Flössenburgu 15. dubna 1945 a Vratislav Stach, posluchač I. ročníku, zahynul na následky žalářování v Oranienburgu dne 10. května 1944.

Z řad soukromých docentů zemřel dne 3. dubna 1942 nadějný mladý vědec, docent Ing. Dr. Karel Kalous, který přednášel nauku o topení a větrání.

Narodil se 20. ledna 1896. R. 1915 nastoupil válečnou službu v poli, v níž setrval až do konce války. R. 1922 absolvoval strojího odbor naší vysoké školy II. státní zkouškou. Potom působil v průmyslu ústředního vytápění. R. 1931 dosáhl oprávnění civilního inženýra a r. 1935 doktorátu naší vysoké školy. R. 1937 se habilitoval jako soukromý docent pro ústřední vytápění a větrání.

Ve svém oboru byl doc. Dr. Kalous vynikajícím theoretikem i praktikem, který své praktické zkušenosti i výsledky theoretického bádání uveřejňoval v člancích časopisů domácích i cizích, jež mu zjednaly pověst odborníka na slovo vzatého. Byla to zvláště soustava ústředního vytápění sálavého, které věnoval obzvláštní pozornost a jeho obsažné práce daly této soustavě pevné základy. Svě bohaté poznatky chtěl uložit doc. Dr. Kalous v soustavném spise o ústředním vytápění a větrání, ale nenadálý předčasný skon ukončil jeho pilnou a bohatou činnost.

Habilitace připoutala doc. Dr. Kalouse těsněji k naší škole. Přednášel „Ústřední vytápění a větrání“ jako povinný předmět II. státní zkoušky oboru strojního a byl pověřen učebními příkazy téže disciplíny na vysoké škole architektury a pozemního stavitelství i na vysoké škole inženýrského stavitelství. Od r. 1937 byl členem komise pro II. státní zkoušku z oboru strojního inženýrství. Přitom pracoval jako civilní inženýr a odborný poradce při magistrátu města Prahy, opustiv zaměstnání u soukromých firem.

Doc. Dr. Kalous byl činný též ve spolku československých inženýrů a architektů a od r. 1939 byl hlavním redaktorem Strojnického obzoru.

Krátká těžká nemoc ukončila jeho život dne 7. dubna 1942; odešel v nejkrásnějším věku. V něm ztratily náš průmysl a naše věda vynikajícího odborníka a naše vysoká škola tvůrčí individualitu a pilného pracovníka vzácné povahy, v němž skládala velké naděje.

Dále zemřel dne 3. září 1945 plukovník v. v. Dr. Jan Gebauer, docent balistiky.

JMENOVÁNÍ ČESTNÝMI DOKTORY.

Ing. Karlu Spálovi, profesoru nauky o pružnosti a pevnosti v. v., byla udělena hodnost čestného doktora věd technických výnosem ministerstva školství a osvěty ze dne 25. června 1946.

Ing. Ludvíku Šimkovi, profesoru theoretické a experimentální elektrotechniky, byla udělena hodnost čestného doktora věd technických in memoriam výnosem ministerstva školství a osvěty ze dne 25. června 1946.

JMENOVÁNÍ ŘÁDNÝMI PROFESORY.

1. Ing. Dr. Josef Stránský, z mimořádného profesora byl jmenován řádným v r. 1939 pro obor radiotechniky.
2. Ing. Dr. Rudolf Pešek, z mimořádného profesora byl jmenován řádným v r. 1939 pro obor aerodynamiky.

NOVĚ BYLI JMENOVÁNI:

Řádnými profesory (od 1. října 1945):

1. Ing. Dr. Antonín Kouba, pro obor stavby elektrických pohonů a drah,
2. Ing. Dr. Jaroslav Kučera, pro obor stavby strojů elektrických,
3. RNDr. Zdeněk Horák, pro obor fyziky na odd. strojního inženýrství,
4. Ing. RNDr. Josef Slavík, pro obor fyziky na odd. elektrotechnického inženýrství,
5. Ing. Jaroslav Šolín, pro obor stavební mechaniky letadlových konstrukcí,
6. Ing. Dr. Emanuel Šlechta, pro obor organizace výroby a provoz průmyslových podniků,
7. Ing. Dr. Otakar Maštovský, pro obor proudění a nauky o teple,
8. Ing. Ferdinand Budinský, pro obor pružnosti a pevnosti a pro stroje pístové,
9. Ing. Jan Petránek, pro obor stavby automobilů.

MIMOŘÁDNÝMI PROFESORY (od 1. října 1945):

1. Ing. Dr. Josef Šrejtr, pro obor technické mechaniky,
2. Ing. Dr. Jan Pulkrábek, pro obor vytápění, větrání a zdravotní techniky,
3. Ing. Dr. Zdeněk Trnka, pro obor theoret. a experiment. elektrotechniky,
4. Ing. Dr. Karel Novák, pro obor obecné elektrotechniky,
5. Ing. Dr. Frant. Primus, pro obor techn. mechaniky.

NA JMENOVÁNÍ PROFESORY BYLI NAVRŽENI:

1. Ing. Dr. Bohumil Kamenický, profesorem mechanické technologie,
2. Ing. Dr. František Fabinger, profesorem theoret. a experimentální elektrotechniky,
3. Ing. Josef Jan Čermák, profesorem parních generátorů,
4. Ing. Dr. Miloslav Hajn, profesorem stavby letadel,
5. Ing. Ludvík Šejbal, profesorem stavby strojů železničních,
6. Ing. Dr. Vladimír Teyssler, profesorem úvodu do strojního a elektrotechn. inženýrství a strojnického rýsování,
7. Ing. Jan Holý, profesorem strojů pro chemický průmysl.

JMENOVÁNÍ DO VĚDECKÝCH SPOLEČNOSTÍ.

1. Prof. Ing. Dr. Jaroslav Hýbl byl v květnu 1946 zvolen řádným členem druhé třídy České akademie věd a umění. V září r. 1945 zvolen předsedou Technického odboru Československé národní rady badatelské na tříletí 1945 až 1948. V červnu 1945 zvolen zakládajícím členem Spolku českých inženýrů.
2. Prof. Ing. Dr. Josef Řezníček v říjnu 1939 jmenován členem České akademie věd a umění, je členem Národní rady badatelské.
3. Prof. Ing. Dr. Vojtěch Jareš v r. 1946 jmenován členem druhé třídy České akademie věd a umění.
4. Prof. Dr. Václav Hruška kooptován do Comité pour le calcul des Conduiseurs při Conférence Int. des Grandes Réseaux Electr. à Haute Tension.
5. Ing. Dr. Josef Stránský v r. 1938 jmenován členem IV. odboru Masarykovy akademie práce.
6. Prof. Ing. Dr. Emanuel Šlechta zvolen r. 1945 místopředsedou České společnosti národohospodářské v Praze a v r. 1946 dopisujícím členem v národohospodářském ústavu při České akademii.
7. Prof. Dr. Zdeněk Horák v r. 1939 jmenován členem Masarykovy akademie práce. V r. 1945 jmenován členem Národní rady badatelské (fyzikální odbor).
8. Ing. Dr. Josef Slavík, stal se členem komise „Elektroakustika“ ve státní výzkumné radě.
9. Prof. Ing. Jaromír Jiráček v r. 1945 jmenován řádným členem Slovanského ústavu.
10. Prof. Ing. Dr. Otakar Maštovský jmenován členem a zvolen tajemníkem VI. odboru Masarykovy akademie práce.
11. Prof. Ing. Dr. Rudolf Pešek, jmenován 1945 členem Masarykovy akademie práce.
12. Doc. Ing. Dr. Vladimír Teyssler, jmenován členem státní výzkumné rady při státním úřadu plánovacím.

UDĚLENÍ VYZNAMENÁNÍ.

1. Prof. Ing. Dr Emanuel Šlechta obdržel Československý válečný kříž 1939 za zásluhy v odboji.

UDĚLENÍ VENIAE DOCENDI.

2. Ing. Dr Vladimír Teyssler v r. 1939 jmenován soukromým docentem pro obor technická měření a theorie a stavby strojů.
3. Ing. RNDr Josef Slavík jmenován soukromým docentem pro obor akustika v r. 1945.
4. Ing. Dr František Rieger jmenován soukromým docentem pro obor slaboproudé elektrotechniky.

JINÉ VÝZNAČNÉ JMENOVÁNÍ.

1. Prof. Ing. Dr V. Jareš v r. 1946 zvolen předsedou Československého zkušebního svazu.
2. Prof. Ing. Josef Řezníček zvolen do předsednictva Československých energetických závodů.
3. Prof. Ing. Dr Emanuel Šlechta jmenován do ústřední plánovací komise při státní hospodářské radě.
4. Prof. Ing. Dr Jan Pulkrábek v r. 1945 jmenován náměstkem ústředního ředitele Československých energetických závodů.
5. Prof. Ing. Jaroslav Šolín v r. 1938 jmenován radou patentního soudu.
6. Prof. Ing. Dr Antonín Koubka jmenován radou patentního soudu.
7. Prof. Ing. Dr Rudolf Pešek byl jmenován předsedou VIII. odboru (leteckého) státní výzkumné rady.

4. POČET STÁTNÍCH ZKOUŠEK.

Do konce studijního roku 1945/46 vykonalo I. státní zkoušku na obou odděleních 285 posluchačů.

II. státní zkoušku vykonalo v téže době 377 posluchačů na obou odděleních.

POČET VYKONANÝCH PŘÍSNÝCH ZKOUŠEK DOKTORSKÝCH.

Od května 1945 do konce září 1946 z předložených 35 žádostí o rigorosum bylo vykonáno přísných zkoušek doktorských a na doktory promováno 21 žadatelů.

5. STUDIJNÍ CESTY.

Prof. Ing. Dr Josef Stránský vykonal v r. 1946 studijní cestu na pozvání British Council do Anglie.

Prof. Dr Horák se zúčastnil v r. 1945 a 46 Congrès de la Victoire, Paříž.

Prof. Ing. Dr Jaroslav Kučera podnikl v r. 1946 stud. cestu do Francie, Švýcar, Anglie a Německa.

Prof. Ing. Ferdinand Budinský v září 1946 působil na mezinárodním sjezdu aplikované mechaniky v Paříži.

Prof. Ing. J. Šolín v r. 1946 navštívil továrnu Junkers v Německu.

Dr Václav Pleskot asistent ústavu matematického v r. 1938 a 1939 dlel na studiích ve Francii na stipendium francouzské vlády.

NÁVŠTĚVY HOSTŮ A EXKURSE.

Dne 3. listopadu 1945 navštívil vys. školu ministr průmyslu B. Laušman. Prošel některé ústavy a laboratoře a dal se informovati o požadavcích a potřebách vys. školy.

Ústav prof. Ing. Dr Řezníčka zhlédli zástupci sofijské techniky a lublaňské university v r. 1946.

Ve stud. r. 1945/46 konal exkursi ústav nauky o materiálu a metalografii s prof. Dr Jarešem a rektorem vysoké školy do Bulharska.

Do ústavu radiotechniky a prof. Ing. Dr Stránského zavítala britsko-americká komise pro pomoc vysokým školám.

Prof. Dr Zdeňka Horák a jeho ústav navštívili v r. 1945 posluchači École Polytechnique z Paříže.

Prof. Dr Hrušku přivítal ve svém ústavu prof. Knastr z university ve Vratislavi.

Prof. Ing. Dr Pulkrábka a jeho ústav navštívili profesori a docenti leningradské vysoké školy technické.

Dále navštívili prof. Ing. Dr Slavíka a jeho ústav rektor vysoké školy technické v Sofii se dvěma profesory a delegace sovětského Svazu mládeže; cvičné mechanické dílny delegace vysokoškolských studentů a profesorů ruských, francouzských, jugoslávských a bulharských; ústav prof. Ing. Dr Trnky delegace ruská, francouzská, anglická a bulharská.

Praktickým cvičením posluchačů v mechanických dílnách byl přítomen v červnu 1945 ministr školství a osvěty prof. Dr Nejedlý s přednostou odboru vysokých škol Dr Kavanem.

7. ČINNOST ODBORNÁ A UMĚLECKÁ — PŘEDNÁŠKY A POD.

Prof. Dr Horák konal odborné přednášky na obou mezinárodních sjezdech v Paříži r. 1945 a 1946.

Prof. Ing. Dr Vojtěch Jareš přednášel v Elektrotechnickém svazu cyklus „Kovy v elektrotechnice“.

Prof. Ing. Dr Řezníček konal výklady v květnu 1945 pro zaměstnance energetiky.

Prof. Ing. Dr Josef Stránský odborně vykládal v pobočkách Elektrotechnického svazu československého.

Prof. Ing. Dr Emanuel Šlechta v r. 1946 v ministerstvu průmyslu promluvil o „Srovnání průmyslových podniků“.

Další přednášky proslovili: prof. Ing. Jaromír Jirák pro členy SIA, prof. Ing. Dr Slavík o akustice pro pracovníky v oboru kinematografie a prof. Ing. Dr Antonín Kouba, prof. Ing. Dr Otakar Maštovský a prof. Ing. Dr Rudolf Pešek v SIA.

8. VĚCI STUDIJNÍ — REFORMA — ORGANISACE STUDIA.

Na naší vysoké škole byla provedena reforma studia na oddělení elektrotechnického inženýrství, a to tak, že počínajíc III. roč. je studium upraveno ve dvou volitelných směrech: A. směr silnoproudý, B. směr slaboproudý. Podle této reformy studují posluchači již od stud. r. 1946/47.

Na oddělení strojního inženýrství je reforma studia v přípravném řízení.

9. DARY A VĚNOVÁNÍ.

Ústav nauky o materiálu (prof. Dr Jareš) obdržel od firmy Volman v Čelákovících nejnovější soustruh S-21, od fy Walter v Jinonicích 2 nové stroje Rotoflex na zkoušení únavy a od fy Liberta v Praze VII. 1 soustruh D-40.

Fa ČKD instalovala v ústavu rozvodu a výroby elektrické energie (prof. Ing. Dr Řezníček) rozvod v laboratořích a strojovně svým nákladem ve výši 500.000 Kčs.

Ústavu radiotechniky (prof. Ing. Dr Stránský) darovalo ministerstvo průmyslu měřicí přístroje z bývalé továrny A. E. G. Dále obdržel tento ústav vysílací rozhlasovou stanicí od ministerstva pošt.

Ústavu hydraulických strojů (prof. Ing. Dr Hýbl) darovaly v říjnu 1946 strojírný ČKD vrtulovou vodní turbínu v řezu ve váze 1.200 kg.

Cvičné mechanické dílny dostaly prostřednictvím ministra národní obrany generála Svobody výbavu strojového parku, firma Liberta věnovala soustruh v ceně 120.000 Kčs, firma Janka a spol. transformátor, firma Bratří Pávové a firmy Koburk pracovní stoly.

Elektrotechnický svaz československý poskytl naší vysoké škole 100.000,— Kčs (pro elektrotechnický odbor).

Choť Ing. Richarda Lehkého paní Berta de Lehký k uctění památky svého manžela býv. mimořád. posluchače naší vysoké školy věnovala 304.500 Kčs. Je deponován u filiálky Moravské banky v Praze k založení nadání „Ing. Richard Lehký s chotí“ pro studenty strojního odboru.

10. VÝZNAČNÉ UDÁLOSTI.

Vysoká škola po zahájení své činnosti v květnu 1945 musela překonávat mimořádné obtíže spojené s vyučováním nadměrného počtu posluchačů, což možno posouditi z těchto dat:

Do náhradního semestru 1945 bylo zapsáno 1017 posluchačů.

Stav fakulty ke dni 30. září 1946:

V r. 1945/46 bylo zapsáno celkem posluchačů	3882
Z 21 podaných návrhů na jmenování profesorů bylo vyřízeno	12
Profesorský sbor čítá zatím členů	29
Všech učících na vysoké škole	73
(z toho docentů a suplentů 47)	
Ústavů a laboratoří je na vysoké škole celkem	39
Prospěchových zkoušek bylo na vysoké škole vykonáno od května 1945 do září 1946	21275
V této době vykonalo I. státní zkoušku na obou odd. posluchačů	285
V této době vykonalo II. státní zkoušku na obou odd. posluchačů	377
Vzhledem k velkému počtu posluchačů konaly se přednášky též ve třech větších biographech.	
Na studijní rok 1946—47 bylo zapsáno 4006 posluchačů.	

Prof. Ing. Dr. techn. h. c. Václav Krouza.

VI. VYSOKÁ ŠKOLA CHEMICKO-TECHNOLOGICKÉHO INŽENÝRSTVÍ.

Ve čtvrtek dne 16. listopadu 1939 pracovalo se v chemickém našem ústavu zcela normálně, neboť nikdo netušil co přinese zítřek. Jistá stísněnost však panovala od surového zákroku SS proti Masarykově koleji a zastřelení několika studentů i odvláčení ostatních do neznáma v Hitlerově říši. V pátek ráno, nic netušíce, ubírali jsme se do práce, ale stráž s nasazenými bodáky na ručnicích německých vojáků s plechovými helmami před dveřmi ústavu v Dejvicích nám ukázaly, že do ústavu nesmíme, že je zabrán formacemi SS. My, kteří bydlili jsme v jeho blízkosti, viděli jsme v noci jak postupně jsou osvětlovány jednotlivé místnosti, jak hemží se tam vojáci a jak se provádí první loupežení drobných předmětů a jak se systematicky vykrádá ústav. Široká cesta vedoucí kolem výzkumného ústavu zemědělského sloužila nám promenujícím, kteří jsme se zde scházeli a rokovali o dalším našem osudu. Blíž jsme nesměli. Frankovy výnosy o uzavření vysokých škol nebrali jsme příliš rigorosně a domnívali se, že snad za půl roku vrátíme se do opuštěných ústavů. Brzy však naučili jsme se znát smutnou skutečnost, že návrat nenastane tak brzo, neboť stěhovací vozy přijížděly a do nich se ukládal cenný inventář, později i krásný nábytek a odvážel neznámo kam. Podle pravdy nutno říci, že naše příslušné úřady se o události nestaraly, nepřišly, aby provedeno bylo předání ústavu a inventura a když s prof. Hornou, děkanem vysoké školy obchodní, která se k nám nastěhovala po zabrání jejích budovy a předání chemickému odboru německé techniky, jsme navštívili komandanta v chem. ústavu a dotazovali se, kdy si budeme moci odnésti své věci a knihy, vyslovil tento podiv, kde že zůstaly naše úřady, aby s nimi mohlo být provedeno jednání. Nechtěly o ničem slyšet, ba ani převzít platinu, kterou mechanici, p. Holub a p. Marcin, s nasazením života v noci z nedobytných pokladen vynesli a druhý den předali. Byla zakopána i jinak skryta. Až teprve za rok začala po ní shánka a my byli vyzváni, abychom odevzdali klíče. Dosvědčili jsme si vzájemně s *prof. Krauzem* a *prof. Dr Švagrem*, že jsme je odevzdali hned po zabrání ústavu, ukázali potvrzení a tak jsme platinu zachránili. Asi za dva měsíce po okupaci ústavu byla nám povolena lhůta dvou hodin, abychom pod dohledem neblahé paměti docenta Dr Knoblocha z německé techniky na povolení ústavního komisaře, Němce prof. Dr Bernhauera, si směli vzít své věci. Rozumí se, že většina jich scházela a v krátké době na př. moji knihovnu po otci (celá česká chemická literatura), nebylo možno odtransportovat. Domníval jsem se bláhově, že snad na knihy nebude sáhnuť; avšak celá asi 300 svazková knihovna octla se ve stoupě jako dar SS k získání papíru. Předměty umělecké ceny, obrazy, koberce, fotografické přístroje, stopky a p. zejména drobnější předměty zmizely a dodnes není po nich ani stopy. A jak se dělo mně, stalo se i všem ostatním. V ústavu měl vládnouti shora uvedený komisař, ale ten si jen zařídil splendidně svůj ústav biochemický a vlastně řádl zde Dr Knobloch, který vykradl všechno cenné a zavlékl buď do svých místností, nebo poslal neznámo kam a dodnes nebylo možno to zjistiti. Změny střídaly se s okupanty, jak nám pravidelně referoval mechanik p. Marcin, který s několika ostatními musili sloužit Němcům. Bylo by zdlouhavé líčit všechny tyto změny a řádění, při nichž vždy některá místnost vzala za své, neboť stoly

byly odneseny, vnitřní zařízení vodovodní, plynové, elektrické surově vyrváno, zatlučena místa v podlaze rozštípanými ořechovými skříněmi, postaveny hrubé postele a zřízeny lazarety. Nakonec situace byla takováto:

1. *Ústav chemické technologie anorganických látek*, nalézající se v přízemí, byl na čas okupován německým aeronautickým ústavem vojenským a vyloupen Dr Knobloch, později přišel sem z Brna prof. Lissner, jsa jmenován pro obor chemické techniky. Zřídil si ústav podle svých názorů, ale ponechal rozdělení jak bylo, leda že přepečal místnost zkušební a od tovární výroby oddělil stanici rozměňovací. Z ústavu prof. Dr Quadrata převzal laboratoř posluchačů. Inventář byl dosti dobře uchovaný, knihovna až na české knihy zůstala, zásoby chemikálií a nádobí byly tak značné, že hned po okupování ústavu (mnou za pomoci laboranta p. Nekoly dne 10. května) mohl být ihned uveden do provozu. Započato s cvičeními v anorganické chemii, do níž bylo zapsáno 1700 posluchačů; s nimi nepřetržitě od pondělí do soboty dopoledne cvičeno i o prázdninách, takže koncem r. 1946 byli všichni posluchači vycvičení, což ovšem se stalo také díky pomoci továrních laboratoř a středních škol. Dnes již jest provoz normálnější, ač třeba dát jen ten nejstručnější výcvik ještě 450 posluchačům. Ústav byl založen 1901 částečně z inventáře prof. Dr Štolby. Ztrát má za 110.000 K předmnichovských.

2. *Ústav praktické fotografie* byl budován 20 let dvor. radou prof. Dr K. Kruisem a do německé okupace prof. Dr J. Milbauerem. Umístěn byl v III. a v IV. patře chemického ústavu v partii jdoucí do Sadové ulice v odhadní ceně 1,300.000 K.

Obsahoval atelier portretní, asistentský a studentský a k tomu 6 temných komor ve IV. patře a na půdě sbírku modelů, osvětlovacích lamp, podií, pozadí a j. rekvizit. Ve III. patře byla laboratoř, kinokomora, knihovna, kabinet asistenta, umyvárna, kabinet profesora, sbírky, zvěšovna, vyvolávací komora a depositorium i přednášková místnost. To vše bylo totálně vyprázdněno nebo vykradeno. Vzácné portretní objektivy s ohniskovými vzdálenostmi až 70 cm (Heliar 4.5), 60 cm (Tessar 5.4), dva salonní stroje, inventář menších strojů a pomůcek v úhrnné ceně 400.000 K zmizely. — Pro účely kinematografie byl tu inventář za 250.000 K předmnichovských, které ředitel ústavu získal od čs. průmyslu cukrovarského darem.

Knihovna obsahující na 300 svazků zmizela, ale byla nyní nalezena značně ztenčená a vrácena spolkem posluchačů chemie. Ústav pomocí věcí získaných z německé techniky v Praze a z dotací, které poskytlo ministerstvo školství, opět se restauruje a jistě během dvou let bude v plném provozu. Ovšem, všechny vzácné památky, jako přístroje Šafaříkovy, Zengrovy, Kruisovy a j. českých badatelů jsou nenávratně ztraceny. Ředitel ústavu odešel jako čekatel do soukromí, při čemž byl mu okupanty vzat rodinný domek a musil se odstěhovat do soukromí i vzíti na byt rodinu německého vojáka. Celkové ztráty v ústavu 1,495.000 K.

3. *Mineralogický ústav*, nacházející se v druhém patře v křídle vestavěném do dvorů, choval překrásné sbírky, které Němci totálně odstranili a stejně všechno zařízení ostatní. Na svém místě zůstal jeden stůl s lampou. Odnесeny byly nejen věci pohyblivé, ale i vše co bylo do zdí vmontováno. Z nábytku nalezena jen část, ale i ta byla více méně poškozena. Pracovna profesora odnesena celá a nalezeny z ní jen knihovny. Celkových ztrát ostatních podle odhadu ředitele ústavu, prof. Dr Ondřeje, bylo na 1,238.496 K předmnichovských, kromě privátních obrazů za 100.000 K. Ústav byl přeměněn na lazaret a za tím účelem hlavní sbírkový sál byl rozdělen na dvě části. Podlahy napuštěny olejem a zřízeny tak, že činily dojem silničního asfaltu. Celý ústav byl zanesen různým starým

náradím. Vedení na mnoha místech bylo vytrháno, ba i několik radiatorů zmizelo. Největší škody utrpěly sbírky, jednak odcizením krásných a jedinečných exemplářů, jednak neodborným zabalením a přenesením do míst, kde utrpěly bombardováním. Ředitel ústavu přímo dotčen nebyl. Ústav byl vytvořen částečně z bývalého ústavu mineralogie a geologie prof. Dr Purkyně.

4. *Ústav chemie analytické*, umístěný ve II. patře byl právě před zabráním chemického ústavu opuštěn prof. Dr h. c. *Hanušem*, který odešel do pense a zástupcem stal se prof. Dr *R. Hac*. Jeho postavení bylo velmi svízelné, neboť sám měl mnoho co činit s nastěhováním vysoké školy obchodní do svých místností v přízemí chemického ústavu, kam přešel profesor zbožiznalství vys. školy obchodní, Dr *Schneider*. Byl nucen tedy svůj ústav opustit a zaujmouti ústav v II. patře a vše zařídit tak, aby mohlo v něm býti cvičeno. To se dělo až do osudného 17. listopadu 1939, kdy zabraly oddíly SS ústav v II. patře, vytrhaly zámky, vnikly dovnitř a vydrancovaly co se dalo vzít a zařízení odmontovaly, přepážky přesunuly, stoly laboratorní odvezly a zařídily se pro svoje vojenské úřadování. V rohovém kabinetu prof. Hanuše sídlil hlavní úřad, sem byli jsme zavoláni, abychom odevzdali všechny klíče, platinu, cenné předměty, knihy atd., vše co náleželo ústavu a bylo eventuálně vypůjčeno. Inventář byl většinou zcizen, mnohé součásti přístrojů nalezeny na smetišti a pouze tři přístroje shledány nepoškozeny, neboť byly užívány v leteckém výzkumu. Z ústavu docent Dr *Čáta* zachránil pomocí myček pí. *Petráskové* a *Silbernaglové* několik cenných předmětů, sám přešel do Brna na výzkumnou stanici cukrovarskou. Ústavy byly částečně dědictvím po ústavu dvorního rady Dr *Preise*. Jejich odhadní cena obnášela 1,060.000 K.

5. *Ústav chemické metallurgie a metalografie* v odhadní ceně 353.800 K nacházel se v přízemí chemického ústavu na protilehlé straně ústavu sub 1. Byl vybudován od základu, neboť z bývalého ústavu prof. *Walda* bylo možno užítí jen nepatrně knih a věcí. Byl okupantů zrušen a přeměněn na „Institut für Kohleforschung“. To mělo za následek, že zařízení ústavu bylo odvezeno neznámo kam a místnosti upraveny pro nové účely. Postaveny sem destilační kolony na dehet, kladeno nové potrubí pro odpadové vody, upraveny nové rozvody plynu, vody a elektřiny a dokonce i zazděny dveře a nové vybourány. Podlahy místností byly úplně zničeny dehtem. Podobně i naložili okupanti s laboratoří metallurgickou, odkud odvezeny všechny pece, transformátory i příslušenství, zřízeny zde kovárna a sprchy pro mužstvo. I zde řádl zloduch Dr *Knobloch* a zničil zde vzácnou sbírku mezinárodních standartů. Z inventáře nezbylo zhora nic a ředitel ústavu prof. Dr *Quadrát* odhadl ztráty svého ústavu takto: Za přístroje obnos 119.404, platinu 36.446, nábytek 173.000, knihy 46.800 korun předmnichovských, tedy celkem asi na 400.000. Osobně utrpěl ředitel ústavu vězněním na Pankráci od 16. června 1940 do 10. dubna 1941 pro převážení peněz do Jugoslavie.

6. *Ústav chemické technologie potravin a nauky o potravinách*. Ústav před okupací byl dosti dobře již zařízen prof. Dr *Buliřem*, ač byl zcela nový. Po okupaci zbyly holé stěny, neboť i plynovody, vodovody, rozvody elektrické, byly vyrvány, podlaha, dveře i okna přímo vandalsky zničeny. Zřízen zde lazaret, takže veškeren nábytek byl odvezen, t. j. laboratorní stoly, mikroskopická zařízení, digestoře, knihovny, váhovsky atd. Nesmírné škody nastaly na optických, termických a elektrických přístrojích. Všechny analytické váhy, mikroskopy, polarimetry, refraktometry, spektroskopy, centrifugy, termostaty, sterilátory, autoklavy atd. atd. zmizely. Cenné sbírky, diagramy a jiné učebné pomůcky jsou ty tam. Ztráta jich představuje práci 25 let. Po vrácení ústavu zjistil jeho ředitel, že na př. ze 640 knih vrátilo se resp. zachránilo asi 100 knih. Odhad ztrát

nelze dnes učinit, neboť zmizel též inventář. Zhruba možno říci, že bylo jej lze odhadnouti na 2,691.000 K. Personálních ztrát neb poškození osob bohudík nebylo. Ředitel ústavu byl jako předseda anthroposofické jednoty vyslýchán gestapem.

7. *Ústav toxikologie, soudní chemie i mikroskopie* nalézá se v III. patře chemického ústavu a jest zcela oddělen od ostatních částí jeho a vybudován od základů, ač již nepatrný inventář přinesen z ústavu v Trojanově ulici prof. Dr *E. Švagrem*. Za okupace se do něho nastěhoval „Luftamt“, později pokřtěný „Wolkenforschungsstelle“, inventář rozkraden a roznesen a snad i rozprodán. Místnosti ústavu „upraveny“ pro potřeby okupantů, pracovní stoly rozmontovány, nábytek roznesen. Nově zřízený ústav byl přísně ztřežen, ani Němci do něho bez zvláštního povolení nesměli. Zde konána pozorování meteorologická, vyráběny vzduchové sondy a malinké automatické vysílačky pro letce, postaven ohromný aerodynamický tunel ke zkoušení konstrukcí letadel, dále přístroje, jimiž bylo možno vytvářet jinovatku a námrazky na letadlech atd., jak mi sdělil ředitel ústavu. V prvních dnech revolučních dlouho se zde drželi Němci, až je ruská armáda zapudila. Ústav utrpěl čtyřmi dělovými zásahy a nesčetnými ranami z pušek a kulometů. Pohled na toto rumišťe byl žalostný. Z původního inventáře zbylo kus stativu přístroje *Leitzova*, knihovna celá zmizela, z laboratorního zařízení nenalezeno ničeho a co zde zbylo, nehodilo se pro účely soudní chemie a předáno letňanskému vojenskému ústavu. I bylo nutno začítí od počátku. Osobně utrpěl prof. Dr *Švagr* vězněním a výslechy gestapa po nařčení, že šířil závadné letáky. Ústav odhadnut na 871.000 K.

8. *Ústav cukrovarství a technologie škrobu* byl částečně vybudován již v Trojanově ulici prof. *Andrlíkem*, ale zde náležitě rozšířen a zveličen. Ústav nachází se v I. patře nad ústavem sub 1. Ztraceny refraktometry, polarimetry, analytické váhy, závaží, tarovací váhy, spalovací pece, mikroskopy, fotokolorimetry, sbírka skleněných předmětů s normálními zábrusy, veškeré nákresy, diagramy pro přednášky obou disciplin. Zmizelo laboratorní zařízení z pracovny profesora, asistentů a 28 pracovních stolů pro posluchače v technologii cukru a cenné chemikálie. Nelze vyčísliti ohromné ztráty, které způsobeny byly okupantů na sbírkách veškerých produktů nejen produkce nynější, ale hlavně historicky cenné. Krátce před nařízením okupantů, že mají být odevzdány klíče k nedobytným pokladnám a vydána platina, vynesl ředitel ústavu, Dr *O. Kohn* se svým asistentem Dr *R. Zimou* platinu o váze asi 1 kg a uložil ji u firmy *Dříza*, jež vzala ji „do opravy“ a dala na ni úpis. Po vydání nařízení o soupisu drahých kovů byla odtud vyzvednuta a odeslána ministerstvu a po převratu vrácena bývalému účelu. Něco z inventáře ústavního ukryl asistent Dr *Zima* a strojník p. *Marcin*. Nejtěžší ztráta však stihla ústav tím, že vzalo za své *Preisem* zřízené cukrovarské museum světové pověsti a chloubu našeho cukrovarství, nalézající se ve druhém dvoře ve zvláštních pavilonech. Tu byly uloženy předměty z výstav národopisné, jubilejní a živnostensko-obchodní komory a byly cenné nejen historicky, ale i skutečně, vždyť zde nalézal se kompletní miniaturní cukrovar v modelu, jenž byl schopen provozu. Také velmi cenné sbírky prof. *Andrlíka* a *Staňka* vzaly tu za své. Ztrát celkových jest asi 1,450.000 K.

9. *Ústav barvářství a chemické technologie textilního průmyslu* vznikl z bývalého ústavu prof. *Ing. Schneidra* odštěpením a vybudováním prof. Dr *Vladimírem Křepelkou*. Nalézá se ve II. patře chemického ústavu. Zařídil ho moderně několik roků před okupací, jednak z peněz státních, jednak z podpor našeho textilního průmyslu. Německou soldateskou byl totálně vydrancován a zbyly jen holé zdi. Veškeré mikroskopy, ultramikroskop, zařízení mechanická ke zkoušení vybarvení, transmise motorů, přístroje

z nerezavějící oceli, autoklávy vysokotlakové, různé duplikátory s míchadly byly od-
vlečeny, pracovní stoly i digestoře vyrvány a v prázdných místnostech zřízena vojenská
nemocnice. Po návratu do ní musilo být všechno vyprázdněno, desinfikováno, vyčištěno,
malováno a znovu zařizováno. Ještě dnes nejsou hlavní práce s restaurací ukončeny.
Škoda, jež vznikla, odhaduje se na 1,536.000 K. Ředitel ústavu měl být poslán jako
zednický dělník do Polska, ale ordinující lékař v pracovním úřadě ho zachránil, když
konstatoval, že jeho předběžné vzdělání není pro toto zaměstnání dost odborné.

10. *Ústav sklářství a keramiky*. Tento ústav povstal rozdělením disciplíny bývalého
dvorního rady Dr h. c. Štolby, při čemž pro technologii silikátů byl jmenová prof. Dr
J. Burian. Během první světové války byl však zajat a vrátil se s podlomeným zdravím zpět
z Ruska a nemohl tudíž zařízení nového ústavu se věnovat, takže až teprv r. 1938, kdy
byl jmenován na jeho místo prof. nynější, Dr R. Bárta, byl tak dalece vybudován, že
měl být 19. XI. slavnostně otevřen. Nestalo se tak, neboť dva dny před tím vzat byl
ústav formacemi SS a ubytována v něm nejprv strážnice a po té přeměněn v kasárna.
Tak stalo se, že všechno bylo odstraněno a rozneseno do všech koutů Prahy. Zejména
také ztraceno bylo přes 300 uměleckých výrobků ze skla a keramiky, jež byly získány
dary od výtvarných umělců, keramických a sklářských závodů. Avšak také ostatní
sbírky technické, pracně po dlouhá léta sbírané, se ztratily. Přes polovic všech oken bylo
rozbito a některé místnosti tak zničeny, že jich ani nebylo samotnými okupanty použí-
váno. Také knihovna byla rozmetána a její zbytky z různých ústavů byly vráceny až
po okupaci po našem návratu do budovy. Totální škodu odhaduje ředitel ústavu na
900.000 K. Osobní útisk zakusil sám prof. Dr Bárta jako vynikající předák sokolský,
zavřením od 8. října 1941 až do 1. VI. 1942, na konec v Osvětimi. Utrpení, díky zdravé
konstrukci tělesné a duševní vyrovnanosti, šťastně přečkal a po návratu do ústavu ihned
ujal se budovatelské práce s ostatními kolegy, zvolen byv děkanem fakulty chemic-
kého inženýrství.

11. *Ústav chemické technologie organických látek a výbušin*. Byl po první světové válce vy-
budován profesorem Dr Cyrilem Krauzem, přišedším z brněnské techniky. Týž zemřel
za druhé světové války r. 1942 jako čekatel, pracuje ve své soukromé laboratoři a z při-
nucení zastává funkci kontrolního orgánu výbušinářského průmyslu. Při otevření
nového ústavu byl ustanoven správcem jeho ústavu prof. Dr Křepelka a asistent Dr
Šorm, synovec zvěčnělého profesora a ti zjistili, že všechna cennější zařízení zmizela,
stejně i přístroje. Z laboratorního zařízení zbyly jen stoly. Přístroj na zkapalnění
vzduchu byl rychle demontován a silně poškozen. Všechny místnosti, okna, dveře,
podlahy, stropy a stoly nalezeny ve velmi zbledovaném stavu, pokud ovšem nebyly
úmyslně zničeny nebo poškozeny za květnových bojů. Vytlučená okna na dlouho vy-
řadila některé místnosti z provozu. Knihovna, ač nalezena v úplném nepořádku přec
jen po srovnání nevykazuje ztrát. Také ujmy osobní nebylo, škodu lze odhadnouti na
1,704.000 K.

12. *Ústav analytické chemie I.* (dříve analytické a potravní chemie) vedený prof. Dr h. c.
J. Hanušem do jeho pensionování, které nastalo před okupací, byl z počátku spravo-
ván podúředníkem p. R. Mülbergem a myčkou pí Silbermaglovou do 1. května 1944,
ale po převedení jich do jiných služeb byl ponechán na pospas Němcům. Pouze ve
dnech 5.—14. XII. 1939 bylo povoleno asistentům odnésti svoje věci, když jich většina
byla ukradena. Dveře všech místností byly vypáčeny a cennější věci odneseny do
místností č. 351 a 356, které byly zavřeny. Malá posluchárna č. 366 byla zařízena jako
kantina a zůstala tak do jara 1944. Když autor těchto řádků šel pro svoje věci a musel

jíti kolem této místnosti nahoru do III. patra do ústavu praktické fotografie, zašel
s p. Marcinem a nějakým dobromyslným nebo snad hloupým vojákem s nasazeným
bodlem na pušce dovnitř a k své tajné radosti shledali, že na jedné straně jest zvětšenina
mého psa jezevčíka, jak vyplazuje ohromně jazyk a naproti němu na opačné straně
byla velká fotografie vůdce. Dlouho si nikdo nebyl z okupantů vědom této shody
okolností. Vyměnili jsme s p. Marcinem pohledy, které hloupý voják nepostřehl...
Všechno nářadí ze stolů analytických odnesl k sobě doc. Dr Knobloch. Ač ústav byl
jinak ušetřen, přec jen r. 1944 nastala tu přeměna na lazaret a z kabinetu profesora
upraveno velitelství i byt velitelův. Mnoho předmětů bylo odneseno neznámo kam,
něco nalezeno v Horské ulici v chem. ústavu německých profesorů Kratkyho a Hüttiga.
Knihy objeveny u prof. Bernhauera. Po odchodu německých okupantů nalezen lazaret
s raněnými, se špinou, hmyzem a zápachem z nečistot a desinfekce. Stěny „ozdobeny“
nacistickými nápady... Ztráty odhadnuty na 4,436.000 K.

13. *Ústav pro užitou botaniku, technickou mikroskopii a nauku o zboží*. Tento ústav původně
byl veden prof. Dr Schneiderem, který zdědil ho po dvorním radovi Dr h. c. Ant.
Bělohoubkovi a kromě technické mikroskopie a nauky o zboží spadaly do něho obory
sub 9. označené. Botanika, jež pro chemiky jest předmětem doporučeným, ale pro
potravní experty řádným, přičleněna byla k učební povinnosti prof. Dr Kliky. V době
okupace byl ústav dosti dobře vybaven, zřízeno 50 pracovních stolů, s mikroskopy,
mikrometry a sbírkou přístrojů pro studia pedologická, bakteriologická i chemická.
Měl velkou sbírku zbožíznaleckou a sbírku mikroskopických preparátů, temnou ko-
moru, mikrofotografické zařízení a knihovnu o 2000 svazcích. Z celého zařízení se za-
chovaly jen trosky, získáno zpět 8 mikroskopů a cca 100 knih. Sbírkové z větší části roz-
kradeny. Mnohé přístroje dnes těžko opatřitelné a mnohé historicky cenné jsou totálně
ztraceny. Nynější chef ústavu odhaduje ztráty na 640.000 Kčs. Osobně neutrpěl. Ing.
K. Jelínek, asistent ústavu přešel na mlynářskou školu do Pardubic.

14. *Ústav obecné chemie experimentální*. Byl to původně ústav dvorního rady Dr h. c.
Preise, jež převzal prof. Dr h. c. Votoček a po jeho pensionování jej spravoval docent
Lukeš, nyní profesor. O osudu jeho sdělil mi zmíněný některé podrobnosti. Ústav byl
dlouho nedotčen a jen pozvolna vykrádán. Teprve ke konci války byly pracovní stoly
odmontovány a odvezeny a chybí jich nyní z 35 dvacet, ze 17 digestoří dvě. Veškeré
instalace vody, páry, plynu, vakuové potrubí, stlačený vzduch, proudy stejnosměrného
i střídavého byly odmontovány a dány na válečnou sbírku kovů. Skříně byly vystěho-
vány a příhrad z nich i zadních stěn bylo použito částečně na zakrytí kanálů pro vedení
instalací, skříně rozřezány jako všude jinde a nadělány z nich bedny, sloužící k zasa-
láním do říše. Z výbavy 65 stolů pracovních pro začátečníky a 41 stolů pro pokročilé,
doktoranty a vědecké pracovníky nezbylo nic. Z knihovny časopisy přestěhovány do
knihovny prof. Bernhauera (viz sub 15.). Z monografií a separátů ztratila se většina.
Zmizely i vědecké preparáty. Do takto vyprázdněných místností nastěhovala se vojen-
ská nemocnice, která zničila zbytek bývalého ústavu, který zde ještě zůstal. Celkové
ztráty činí asi 2,000.000 Kčs.

15. *Ústav chemie kvasné a mykologie* byl po smrti svého ředitele, prof. Dr J. Šatavy,
krátce před okupací spravován prof. Dr J. Bulířem. Byl převzat biochemickým oddě-
lením německé techniky v Praze, resp. komisařem celého našeho chemického ústavu,
Dr Bernhauerem a byl po celou dobu okupace v provozu, ač zařízení ústavní zcela
přeměněno podle chytrého rozumu p. komisaře, pro jeho účely mykologické a bakte-
riologické a velmi málo pro vlastní účely technologické. Tak se stalo, že pracovní stoly

posluchačské odstraněny a všechny příslušné kovové instalace vyjmuty a dány do sbírky kovů. Kabinet a laboratoř profesora přeměněny na velkou knihovnu, do níž naneseny knihy z knihoven ostatních zdejších ústavů chemických. Ač byl ústav pod stálým dohledem, zbyly z 18 mikroskopů jen tři a ze tří přístrojů pro fotografování, z nichž jeden sloužil pro fotografování v ultrafialovém světle, nezbylo ničeho. Z desíti kusů analytických vah zůstaly zachovány jedny, závaží zmizela vůbec. Sklo, pokud nebylo rozbito, zmizelo a jest za to míti, že bylo s ostatním zašantročeno do ciziny. Vlastní knihovna čítající 900 čísel a cca asi 1500 svazků, jest z polovice ztracena a nelze ji nahraditi. Pokusný pivovárek a lihovar neutrpěly sice přímé škody, ale nadměrným užíváním jeví veliké opotřebení. Škoda materiální odhaduje se na 752.000 Kčs, osobních zákroků nebylo. U prof. Bernhauera zprvu zaměstnaný Dr Knobloch, docent, vykrádal jednotlivé ústavy a věci jednak bral k sobě do svého oddělení, jednak je zašantročil mimo ústav. Dr Bernhauer, ač byl komisařem chemického ústavu se o něj nestaral, s námi nejednal přímo, nýbrž jen vzkazy posílal od svých podřízených.

16. *Ústav fyzikální chemie* byl umístěn v prvním patře nad ústavem chem. technologie anorganických látek a v křídle přilehlém do dvora, oceněn 1,305.000 Kčs. Jeho ředitel prof. Dr Chloupek a asistent doc. Dr Daneš, jej vybudovali, uživši nepatrného dědictví po prof. Waldovi; po zabrání ústavu přešli do státního zdravotního ústavu a komisař, zmíněný prof. Bernhauer i jeho docent Dr Knobloch, postarali se o totální zničení. V kabinetě profesorově byly pro účely chemie biologické zařízeny ohromné zděné termostaty. Týž komisař nepostaral se vůbec o zachování cenných předmětů ústavních a jen pivovar pokusný zůstal netknut a Dr Řach, bývalý asistent zemřelého prof. Dr Šatavy mohl pro Němce vařit pivo až do konce okupace. Po znovu zabrání našeho ústavu nevrátil se prof. Dr Chloupek ze státního zdravotního ústavu a tak musil docent Daneš znovu ústav sám vybudovávat. Asistent ústavu, Ing. Dr Adolf Polák, zemřel pravděpodobně v Osvětimi.

17. *Ústav paliv a svítiv* byl vytvořen profesorem Dr Schulzem, který nedočkal se ani zavření ústavu, neboť odešel dobrovolnou smrtí, rozrušen událostmi pomnichovskými. Jeho ústav nalézal se v II. patře a byl přeměněn v lazaret; přirozeně stihl ho týž osud jako ústavy sub 2., 7. a 11. Jeho cena odhadnuta na 480.000 Kčs.

Jaký byl osud ústavu po válce? Již během r. 1944 jisté známky ochablosti německé poukazovaly na to, že začíná se nad Německem smrákat a že jeho zhroucení se blíží. Nicméně v chemickém ústavu šlo vše stále stejnou cestou, nařizovanou okupanty. Několik profesorů však scházelo se na různých místech a sdělovali si nejen novinky obecně zajímavé, ale i poznatky místní, týkající se ústavu, při čemž se domlouvali, kterak zařídí jeho převzetí. Nejčastěji schůzky se konaly u prof. Švagra a přítomni bývali Dr. Bárta, Dr Bulíř, Dr Hanuš, Dr Kinská a Dr Milbauer, ze zřízců nejčastěji strojník p. Marcín. Tento, jakož i syn prof. Bárty, Jiří, zaměstnaný u prof. Bernhauera, tvořili spojky mezi námi a spolupracovníky v ústavě, z nichž někteří velmi mnoho se vyznamenali schováním věcí, platiny, knih, obrazů atd. Na počátku r. 1945 přišel Frankův rozkaz, aby zařízení a výsledky pracovní, ústavů umístěných v naší budově, nedostaly se do rukou Čechů. Proto páleno, ničeno, rozbíjeno, odnášeno všechno a nejcennější věci baleny do beden, vyrobených ze skříní a odesílány za hranice. Dne 8. května hledal prof. Lissnar autora těchto řádků, chtěje mu odevzdati klíče. Nedošlo k tomu, neboť tento dost slušný Němec byl zatčen. Nato laborant Nekola mne vyhledal a převzal s p. Marcínem opuštěný ústav chemické technologie anorganických látek i předal mi jej. Učinil jsem první opatření, totiž vyhledal laboranta Pokrupu, který

zůstal v ústavě po celou okupaci a s ním ústav jsme zabezpečili. Druhý den, kdy ještě se bojovalo na severní straně ústavu mezi SS a Rudou armádou, vnikl prof. Dr Bárta se studenty a zabral ústav pro československý stát a ustanovil správcem p. Marcína, dav mu k ruce p. Holuba, Richtera, Pokrupu a j. Střežení ústavu převzali studující; p. Mervart a p. Bárta. Ti zřídili si kohortu a hlídali ústav, jenž ještě se hemžil zdravými i nemocnými Němci. Ti byli postupně odzbrojeni. Ústav dostal několik zásahů dělových, zejména ústavy ve IV. patře nejvíc utrpěly.

Ráno 10. května se do budovy dostavili profesori Bárta, Bulíř, Švagr a Milbauer a v kabinetě biochemického ústavu byla zahájena mnou, jako služebně nejstarším profesorem, schůze administračního sboru, na který se náš původní revoluční výbor rozšířil připojením asistentů, laborantů a studentů. Do 18. května byla administrativa dána do pořádku a mohl nastoupiti opět svoji funkci Dr Konn, bývalý děkan před okupací. Pak již šlo všechno, dík nově zvolenému děkanovi, Dr Bártovi (který nastoupil za onemocnělého prof. Dr Konna) a závodní radě, normální cestou.

V přehledu jeví se ztráty v chem. ústavu takto:

Ústav chemické technologie anorganických látek	110.000.— Kčs
Ústav praktické fotografie	1,495.000.— Kčs
Mineralogický ústav	1,026.000.— Kčs
Ústav chemie analytické II.	1,060.000.— Kčs
Ústav chemické technologie potravin a nauky o potravinách	2,691.000.— Kčs
Ústav chemické metallurgie a metalografie	353.800.— Kčs
Ústav toxikologie, soudní chemie i mikroskopie	871.000.— Kčs
Ústav cukrovarnictví a technologie škrobu	1,450.000.— Kčs
Ústav barvářství a chem. technologie textilního průmyslu	1,536.000.— Kčs
Ústav sklářství, keramiky, technologie a zkoušení staviv	900.000.— Kčs
Ústav fyzikální chemie	1,305.000.— Kčs
Ústav kvasné chemie a mykologie	752.000.— Kčs
Ústav užité botaniky	640.000.— Kčs
Ústav technologie paliv a svítiv	480.000.— Kčs
Ústav technologie látek organických a výbušin	1,704.000.— Kčs
Ústav obecné experimentální chemie organické	2,000.000.— Kčs
Ústav analytické chemie I.	4,436.000.— Kčs
Děkanství	600.000.— Kčs
Celkem	22,000.000.— Kčs

Od vydání poslední ročenky české techniky r. 1938 nastaly některé změny, způsobené úmrtím, pensionováním, přesunem atd. Budiž dovoleno sem nejprv zařaditi životopisy zemřelých profesorů, tak, jak jsem je připravil do knihy „Česká chemie a její pěstitelé“, jež, žel, hledá nakladatele.

Prof. Ing. Dr JAN ŠATAVA.

V letech devadesátých studoval jsem na písecké reálce, zatím co Šatava byl na gymnasiu. Nicméně jsem ho dobře znal, neboť při pravidelných bojích a koulováních ve sněhu stál u profesorů a díval se, jak nekrvává válka pokračuje, sám zůstává pasivním. Tento rys zvláštní rezervovanosti do konce života ho provázel, takže z ní nikdy

nevybočil, děláje dojem muže velmi seriosního. Smát se však dovedl, ale abych tak řekl, nikdy příliš nahlas. V pozdějších letech jeho rozvážlivost ještě stoupla a studenti, kteří dovedou všechno dobře vystihnout, když ho pozorovali, jak přemýšleje neb jsa v rozpacích, zvedl ruku a česal si vlasy, nazývali ho Přemysl. Byl znám svou neobyčejnou akurátností a svěřovány mu proto funkce tajemníka II. státní zkoušky, pokladníka Chem. společnosti atd., krátce velmi odpovědné.

Pocházel z jižních Čech, narodil se r. 1878 v Miroticích. Ač gymnasista, šel na techniku studovat chemii a po ukončení II. státní zkouškou přešel na pivovarský výzkumný ústav, kde studoval určování hustoty areometrem a speciálně alkoholometrem, což bylo předmětem jeho rigorosní práce i koloquia při němž výtečně obstál (r. 1909). Pracuje pak dále v pivovarství, publikoval tyto práce: O sladech sířených (1902). Chemická studie o chmelech z r. 1904. O některých novějších přípravních ze sladu a pivovarských kvasnic (1905). Zimní slady kampaně 1906—7 (1907). K otázce nové tabulky cukroměrné pro analýsu sladovou (1907). Jarní slady kampaně 1906—7 (1907). V. Čihák, J. Šatava: K novým předpisům o provádění rozboru sladu (1907). Slady z ječmenů z r. 1904-5-6, v přehledném obraze (1907). Podzimní slady kampaně 1907—8 (1908). O vadách nynějších saccharometrů a o žádoucí úpravě saccharometrického základu pivní daně (1908). Normální saccharometr po stránce vědecké i fiskální (1908). Studie o saccharometru. O normálním povrchovém napětí kapalin v areometrické technice (1908). Nákup uhlí podle jakosti (1909). Počáteční slady nové kampaně (1909). Letošní slady (1909). Areometr [zvláštní saccharometr] (1909). Na prahu léta — kapitola biologická (1910). Pivovarské říjnové dny v Berlíně (1910). O zužitkování odpadkových kvasnic pivovarských (1910). Letošní slady podzimní (1911). Snahy o chemickou analýsu chmele (1911). Za povznesení českého ječmenářství a chmelářství (1911). K bližšímu poznání našich kvasnic divokých (1911). Jak šetřit chmelem (1912). K otázce úspory chmele (1912). Pražský systém pro bonitaci chmele (1912). Saccharometr pro analýsu sladu (1912). Průmysl pivovarský v r. 1912 (1913). R. 1913 hledal prof. Kruis sílu, na níž by mohl přenést větší část svých úředních povinností a žádal mne, bych mu takovou vynašel. Učinil jsem to rád, dav Dr Šatavu na první místo. Zdůraznil jsem jeho neobyčejné administrační schopnosti. Prof. Kruis, když si vymohl adjunkta, pověřil místem tím Šatavu a byl mi do smrti vděčným, neboť se v něm nezklamal a kromě jeho jisté pomalosti, nenalézal na něm chyb. R. 1919 se Dr Šatava habilitoval z kvasné chemie a mykologie a r. 1920 jmenován byl za nástupce Kruisova. Publikoval dále tyto práce: Stanovení koncentrace vodíkových iontů podle rychlosti inverzní (1914). Pivovarský průmysl (1915). Pivovarský průmysl (1916). Pivovarství (1917). K. Kruis, J. Šatava: O vzniku a klíčení spor, jakož i o sexualitě kvasinek (1918). O redukovaných formách kvasnic (1918). Pohlavní formy kvasnic (1919). České pivovarství před novou budoucností (1919). O samovolném lihovém kvašení v koncentrovaných šťávách cukerních (1919). O škodlivém vlivu řepového saponinu na lihové kvašení 1920. Mykologie kvasného průmyslu (1920). Dr F. J. Hrach šedesátníkem (1923). Pivo a hnutí abstinenci (1923). Kvasná chemie. Technologická část (1923). Louis Pasteur (1924). Ředitel Vladimír Čihák šedesátníkem (1924). František Chodounský (1924). Lihovarství, droždářství a octářství (1924). Úvodní slovo k chemickému sjezdu a výstavě (1926). Výroba acetonu a butylalkoholu kvašením (1926). Nové poznatky o degeneraci kvasnic (1926—7). Betonové kvasné kádě v našem pivovarství (1927). O výběru a udržování lihovarských kvasnic (1927). Kvasný průmysl v posledním desetiletí (1928). Průběh kongresu pro průmyslovou chemii ve Štras-

burku (1928). Nové poznatky o sarcinách a o sarcinové výrobě piva (1928). Ústav kvasného průmyslu (1928). Česká literatura pivovarská. Druhý sjezd polských chemiků v Poznani a chemie na všeobecné polské výstavě (1929). Pivovarsko-sladařský sjezd a pivovarsko-sladařská výstava v Brně (1929). O chování se nerezavějících ocelí při výrobě piva (1929). Pokusy s nerezavějící ocelí při výrobě piva (1929). Ještě něco o pivě. — O jeho známých a méně známých součástkách (1930). Chemická výstava Achema VI. ve Frankfurtě n. M. (1930). K fyzikálním a chemickým dějům při dozrání piva (1930). Mykologie kvasného průmyslu. — Mikrobiologické zkoušení vody a potravin (1930). Za Ing. Frant. Urbanem (1931). Dojmy a návštěvy kodaňských pivovarů (1931). Otázka náhražek a zákonodárství (1931). K výrobě nasládlých tmavých piv (1932). Pivovarské oddělení příštího Technického musea (1932). Trvanlivost piva a jeho kvašení (1932). Jaké množství vody je vázáno chemicky a fyzikálně při stanovení extraktu v sladu (1932). Vědecká a literární činnost Ing. Dr Hracha (1933). Kvasná chemie. Enzymologie. Fysiologie kvasnic (1933). Návrhy pivovarských organizací k Čs. potravinovému kodexu (1933). O stanovení sladového extraktu methodou vyluhovací (1934). K otázce rosení pukavky kyselinou dusičnou (1934). Syrup k barvení a přislazování piva (1934). Pokusy s vařením piva z různých vod (1934). Naléhavá úprava úředního cukroměru (1935). O Bruselu a belgickém pivovarnictví (1935). Novější pokroky v chlazení mladiny (1935). Chlazení mladiny (1936). Výrobní nesnáze z některých chmelů sklizně (1936). Posmrtná oslava Ing. Dr Josefa Hracha (1936). Hygiena vody v pivovaru a sodovkárně (1936). Za vrchním sládkem Jos. Paspou (1936). J. Šatava, V. Salač: Několik čísel a výpočtů v pivovarské technice. Mykologie kvasného průmyslu. — Mikrobiologické zkoušení vody a potravin (1937). Poznámky ke korosím v pivovare (1937). Dnešní stav amerického pivovarnictví (1937). Chemická povolání a jejich vývoj u nás. K otázce trvanlivosti piva v minulém roce (1938). Pivovarské pokusy s různými sortami ječmene (1938).

Okupace německé se nedočkal, neboť zemřel, raněn mrtvicí, 4. prosince 1938.

Prof. Ing. Dr JAN LUKAS.

Když odešel dvorní rada Preis do pense a nastoupil po něm v analytické chemii prof. Hanuš, byla ve IV. roce řada vynikajících žáků, velmi pečlivých analytiků, z nichž jen namátkou jmenuji Štekla, Soukupa, Jílka a Lukase; z těch poslední dva stali se asistenty na technice, Jílek pak profesorem v Brně, kdežto Lukas zůstal věren Praze. Složil doktorát technických věd (na práci: „Thiosemikarbazid a užití jeho v analytické chemii“) a habilitoval se pro zkoušení potravin (na práci: „Stanovení kofeinu v kávě“) i měl na vysoké škole obchodní přednášky o chemické technologii. R. 1928 jmenován byl radou vědeckých ústavů a pověřen suplováním encyklopedie chemie na vysoké škole strojního inženýrství. Publikoval mnoho prací s Hanušem, Švagrem, Jílkem a samostatně r. 1922: „Kritická studie o másle porušeném kokosovým tukem“, r. 1923: „Příspěvek k ocenění čísla ethylesterového“, r. 1925: „Stanovení tuku kokosového v stolních tučích číslem ethylesterovým“ a „Určení tuku kokosového v ledových čokoládách“.

R. 1933 jmenován byl skutečným profesorem. Narodil se r. 1882 v Rokycanech, zemřel r. 1940 v Praze. Byl členem Masarykovy akademie práce. Muž sympatické povahy tiché a uzavřené.

Jeho jméno rodinné bude mít vždy skvělý zvuk v celém národě a zejména v kruzích inženýrských. Jeho otec, po němž měl křestní jméno, proslul ve vývoji českého písemnictví, dcera téhož, Anežka, působila v kruzích hudebních a druhý syn, Ivan, byl skvělým překladatelem.

Zvěčnělý profesor PhDr Schulz byl sice odchovancem akademického gymnasia v Praze, tedy čistě klasického, avšak nadání měl jak pro řeči, tak i pro přírodní a technické vědy. Již na střední škole pěstoval angličtinu a ruštinu a vedle perfektní znalosti němčiny osvojil si i obsáhlé vědomosti z francouzské kultury.

Zájem o přírodní vědy vedl ho k studiu zoologie na universitě, kde zejména pracoval u Vejdovského, pak vlivem Raymana obíral se chemií, přešel na techniku k Preisovi a zde snad jediný jako posluchač techniky skládal velice těžkou diplomovou zkoušku, ukončiv studia doktorátem filosofie na universitě. Pracoval dále v chemii na technice, zejména u tehdejších asistentů Votočka a Hanuše, v ročníku, který vydal tolik skvělých odborníků: Bulíře, Neffa, Potměšila, Staňka, Stockého, Urbany a jiné.

Studium technické nalezlo tou měrou zalíbení u něho, že r. 1910 odchází do průmyslu a stává se vynikajícím technikem, i říká si s humorem, že je inženýr-humanista. Do r. 1910 prošel řadou podniků, začínaje absolvováním cementářského kursu Schochova na technice v Charlottenburku a místem chemika v cementárně berounské. Odtud přechází k průmyslu metalurgickému jako technický správce antimonových a zlatých hutí do Milešova a dále do analytické laboratoře Ing. Herlesa, až zakotvuje na delší dobu v Kolíně do r. 1905 jako správce petrolejové rafinerie a po té jako samostatný podnikatel, když byl si zakoupil závod destilující pryskyřice fy A. Tumlíř. Všechny tyto praxe tovární utvořily z něho pravého chemika-inženýra, který neměl sice příslušné technické grady (až na tu diplomovou zkoušku), ale znamenité vědomosti a praktické znalosti, že došel uznání jako skutečný inženýr. Po jisté události, která způsobila silný otřes v jeho životě soukromém, odchází z Kolína do Prahy a po upozornění svého přítele Staňka, že bude u nově jmenovaného profesora Andrlíka při stolici technologie paliv a svítiv obsazeno místo asistenta, podává si žádost a dostává asistenturu hned 1. října 1910, mezitím co byl využil volného času o prázdninách k získání praxe v píseckém pivovaru, v železárnách v Komárově a v libeňské plynárně. Po dvou letech asistentůvych habilituje se pro technologii paliv a svítiv na pražské technice, r. 1913 stává se expertem pro otázky vodní u Obchodní a živnostenské komory a dostává se mu i řady ctí. Pracuje vědecky na problémech technických z oboru vody, paliv a dehtu. R. 1920 byl jmenován ř. prof. na vysoké škole chemickotechnologického inženýrství po reorganisasi techniky ve vysoké učení technické. Působil tu až do své smrti (r. 1939), kterou volil v laboratoři, jako ilustraci přísloví, čím kdo zachází, tím také schází, otřesen hroznými událostmi, začínajícími proslulou řečí Chamberlainovou...

Postavení vysokoškolského profesora vyžadovalo v době, kdy Schulz přešel ke dráze akademické, vynikající kvality duševní, jistý švih geniality a vytríbené vlastnosti společenské, což všechno měl ve svrchované míře, takže právě pro tyto své vlastnosti a pověstnou dobrotu byl vážen vždy a všude. Není také divu, že při znamenitých schopnostech pedagogických jeho laboratoř na technice byla po cukrovarnické nejvíce vyhledávána, že vychoval nejen velkou řadu žáků, ale i skvělých inženýrů (Prunet, Stémart, Hamáčková, Hanuš, Havelka, Hladký, Hrdlička, Kabeláč, Karas, Kohout,

Kryšpín, Landa, Lenc, Maděra, Procházka, Riedl, Slíva, Šimek, Vysoký, Weber a j.), kteří vytvořili jeho školu a šířili o něm jen chválu. Proslul také svou duchaplností a vtipem.

Publikoval, jsa zaměstnán v praxi: Hydrolyse solaninu (1900), O nové metodě k určení nitronaftalenu v olejích (1909), O organických kyselinách v haličských ropách (1908), O barevné reakci ke zjištění minerálních olejů v rostlinných olejích (1908), O novém viskosimetru (1908), O vzorcích na výpočet viskozity směsí olejových (1909), O použití hydrátu vápenatého k rafinaci oleje (1909).

Jako asistent techniky pokračuje ve výzkumech z oboru minerálních olejů, uveřejňuje tyto práce: O oxydaci minerálních olejů chromylchloridem (1910), O škodlivém účinku selenu na rafinaci petroleje (1911), O umělých ropách z cholesterolu a amyleny (1911), O oxydaci minerálních olejů a parafinu v aldehydy (1912), O titrační metodě k určování síry v petroleji (1913). O rafinaci kapilárně vsáklou kyselinou sírovou (1924), O zkušebních metodách pro asfaltové emulze (1932), O stanovení bromu v bromových uhlovodících (1931), O sulfokyselinách v olejích (1935). V práci o kyselinách oleje pryskyřičného (1911) zjistil, že kyselina isosylvová, popsána Bischoffem a Nastvoglem, jest směsí kyselin, z nichž je jedna isomerem kyseliny abietové, s níž byla dosud zaměňována, Schulz ji nazval kyselinou oleosylvovou. Dokázal pak ve svých publikacích (Rozpr. Akad. 1913, 1916), že dosud popsané kyseliny abietové byly směsí isomerů optických vlastností. Nejzáslušnější jsou Schulzovy studie o dehtech. Rozsáhlou část své činnosti věnoval prof. Schulz výzkumu domácího uhlí a rašelin. Jsou to hlavně práce: O voskovém uhlí a třetihorním bogheadu v Čechách, Rozbory československých rašelin (1921), Rozbory československých uhlí (1921), O celulóse uhlí (s Hamáčkovou 1924). Vydal dále spis o odpadních vodách cukrovarských, s F. Topinkou spis o čištění odpadních vod koželužských (1917), navrhuje nový typ usazovacích jam. O měkčení kotelní vody zeolitem (1929), O radioaktivitě káranské vody (1932), o čištění vod způsobem elektrálovým (1933).

Napsal knihy: Strojní oleje, jejich vlastnosti a zkoušení (1914), Chemický rozbor vod užitkových a odpadních (1928), Chemický rozbor a zkoušení uhlí a koksu (1931), Technologie vody (1922), Technologie paliv (1923), Contribution à la connaissance des acides colophoniques (1937), Účast chemiků na budování průmyslů plynárenských (1937), O náletech solí na turbinových lopatkách (1937), Shale and cannel deposits in Czechoslovakia (1938), O stanovení biochemické činnosti ve vodách (1939) a velikou řadu prací se svými doktoranty.

Prof. Ing. Dr JOSEF BURIAN.

Po Štolbově odchodu do pense byly discipliny, které on od založení techniky české tradoval, rozděleny takto: Cukrovarství a technologii paliv a svítiv i vody převzal prof. Andrlík, sklárství a keramiku suploval docent Burián a tovární výrobu lučebnin autor těchto řádků. Když se pak habilitoval Schulz pro technologii dehtu, byl na tento předmět jmenován a předána mu i technologie paliv, svítiv a vody od prof. Andrlíka. Stejně Burián rozšířil své veniae docendi o technologii látek stavebních a při jmenování profesorem dána mu povinnost i čísti o encyklopedii chemie.

Burián Josef, Ing. Dr, v matrice v Přešticích jest zapsán r. 1873 Buryan, jak psal se i jeho otec, gruntovník z Lužan u Přeštic v Čechách. Studoval na reálce v Plzni, r. 1898

složil II. státní zkoušku chemickou na technice v Praze, a po krátkém působení v praxi stal se asistentem u prof. Štolby na technice a r. 1903 a 1904 studoval na výzkumném ústavu Segerově a Cramerově v Berlíně i navštívil keramické továrny v Dánsku a Švédsku. R. 1905 složil doktorát na technice a habilitoval se pro chem. technologii, zkoušení stavebních látek a pro keramiku r. 1906. R. 1909 byl jmenován mimořádným profesorem pro tyto disciplíny. Za války světové byl zajat a vrátil se, byl jmenován ř. profesorem. S podlomeným zdravím odešel do pense r. 1935 do rodné vsi, kde zemřel. Publikoval v Časopise pro průmysl chemický:

Kterak působí síra v prudkém žáru na nikl. Chemický rozbor vltavského písku. Chemický rozbor t. zv. dolomitického vápna z Chýnova (1900). Rozbor popela papírových peněz rakouských. Anglický křišťál a čištění prádla. Rozbor technického žíravého natronu (1901). O výkvětech na stavbách a příčinách jich vzniku (1905). Příspěvek k seznání barvy, smrštění, pórovitosti a pevnosti cihlářských výrobků (1906). Analýza betonu a malt (1910). O hlinách z okolí Kruszynie v král. polském (1911). O hlinách velkostatku Lužany (1911). Hlíny v hliništi kruhové cihelny v Předměřicích (1911). Hlíny strojní cihelny kruhové v Malých Prosenicích na Moravě (1911). Technologický výzkum hlin v království Českém (1912). O hydrolyse portlandského cementu (společně s Dr Šeborem (1912). O racionálním rozboru hlin (společně s Dr Juránkem 1913). Zemřel 5. XI. 1942.

Prof. Ing. Dr CYRIL KRAUZ.

Narodil se r. 1883 v Moravanech, kde jeho otec byl ředitelem cukrovaru. Nižší školu střední absolvoval na Král. Vinohradech, vyšší ve Stanislavově v Polsku, kde maturoval 1901. Odbor chemického inženýrství vystudoval na vysoké škole technické ve Lvově v Polsku, kde složil 1903 první a r. 1905 druhou zkoušku státní s vyznamenáním. O hlavních prázdninách r. 1903 konal tovární praxi v několika závodech průmyslových v Polsku a Rusku. R. 1904 se stal asistentem obecné chemie anorganické, organické a analytické na vys. škole technické ve Lvově u prof. Dr St. Niementowského a experimentálně zabýval se studiem řady anthracenové a heterocyklické. Po složení II. státní zkoušky stal se v červenci asistentem agrochemie na výzkumné stanici chemicko-zemědělské vys. školy zemědělské v Dublanech u Lvova, postavil tam plynárnu a stal se jejím správcem. Od října 1907 byl na čes. vys. škole technické v Praze v laboratoři prof. E. Votočka a vypracoval thema „Nový druh isomerie v řadě alkoxy-malachitové“. Byl promován na doktora věd technických (1908) a 1. října ustanoven asistentem obecné chemie organické na čes. technice v Praze. Jako práci habilitační podal r. 1909 „O addičních produktech kyanovodíku s krystalickou rhodosou“ a potvrzen r. 1911. R. 1913 v říjnu byl jmenován profesorem organické chemie a technologie na čes. vys. škole technické v Brně. S vypuknutím první světové války nastoupil 1. srpna službu vojenskou v poli a 1. listopadu povolán do vojenské továrny na látky výbušné v Blumau u Vídně jako odborný inženýr vojenský. R. 1919 v lednu byl vyslán čs. vládou jako delegát na mírovou konferenci do Paříže. Po návratu byl ustanoven stálým poradcem MNO pro věci výbušin a bylo mu uloženo zřídit zkušebnu výbušin a střeliva pro armádu. Společně s V. Staňkem vypracoval nový způsob využití amoniaku cukrovarnického a podařil jej k patentování. R. 1920 jmenován řádným profesorem technologie látek výbušných a trhací techniky a technologie látek organických na čes. vysokém učení technickém

v Praze. Nemaje pro svůj ústav vůbec místností ani zařízení, postoupil pro tyto účely část svého domu a svou soukromou laboratoř. V tomto roce byl jmenován členem Masarykovy akademie práce. R. 1931 stal se členem a rok na to profesorem londýnské fakulty věd, jakož i členem redakční rady londýnského časopisu The Chemical News. Za druhé světové války dostalo se mu nevděčného úkolu, že musil kontrolovat pro ministerstvo vnitra chod továren na výbušiny a jednati s německými úřady. Znal několik řečí, měl příjemné společenské vystupování a velmi miloval anglickou kulturu, Francii a Polsko v lásce neměl. Byl vždy dobrým Čechem a vlastencem a těšil se na ukončení války stále opakuje, že „Pepíček (Stalin) to Němcům ukáže“. Žel, nedožil se toho a zemřel mozkovou mrtvicí v r. 1942.

Seznam publikací:

O nové reakci Schulzově na oleje minerální (1908), Příspěvek k seznání furofloroglucidů (s Votočkem 1908), O novém druhu isomerie v řadě alkoxy-malachitové (s Votočkem 1909), O addičních produktech kyanovodíku s krystalickou rhodosou (1909), O průmyslu olejů éterických ve Francii (1910), O nové synthese aldehydu mléčného (1910), O štěpení hydrazonů (1910), Rukověť elementární analýsy organické (Hejda-Tuček 1911), O průmyslu látek výbušných (1911), O novém způsobu titrace kyanovodíku a jeho solí (1914), Využitkování zdrojů dusíkových v našem státě (1920), Průmysl látek výbušných a celulódu. Průmysl silic, pryskyřic a laků. Průmysl klišu a želatiny (1920), Nový způsob trhání hornin plamenem dmychadlovým (1921), Organická technologie I. díl: Průmysl paliv a svítiv, průmysl lučebnin organických, průmysl barvářský (1921), Organická technologie II. díl: Chemický průmysl vláknin (1922), Organická technologie III. díl: Průmysl tuků, silic, pryskyřic, kaučuku a laků (1923), Organická technologie IV. díl: Průmysl látek výbušných (1923), Kritika nových předpisů amerických na zkoušení důlních trhavin (1923), O výrobě látek výbušných (1925), Průmysl dusíku a výbušin v našem státě (1925), O bezdýmném prachu (1926), Organická technologie, díl V.: Průmysl hospodářský (1926), Technologie lučebnin organických, díl I. (1926), Co je to chemický inženýr? (1927), Organický průmysl chemický ve válečných službách státu (1927), O kaučuku (1927), Organická technologie, díl VI: Průmysl potravin a pochutin, Průmysl koželužský, Průmysl klišu a želatiny (1927), Les Explosifs (1928), Chemický průmysl organický (1929), Wlasności wybuchowe tetranitromethanu i jeho dzialanie na metale (1929), Technologie lučebnin organických II. díl (1935), Nové směry v výrobě kaučuku (1936), Technologie lučebnin organických III. díl (1938).

Velmi mnoho prací uveřejnil společně s Votočkem, Hordkem, Kloudou, Staňkem, Köhlerem, Blechtou, Kopecským, Turkem, Majrichem, Štěpánkem a Frantou.

PhDr Ing. JAN ŠEBOR.

Působil na technice v Praze od r. 1901, zprvu jako asistent analytické chemie u prof. Preise, načež se odebral do ciziny, rozhodnuv se, že se věnuje speciálně elektrochemii. Narodil se v Teplících-Šanově, tuším, jako syn truhláře, r. 1877, zemřel r. 1944 v Praze. Studoval gymnasium, technickou vysokou školu a universitu v Praze, stal se inženýrem a nabyt doktorátu filosofie. R. 1900 odešel k prof. Lorenzovi do Curychu, aby doplnil své vědomosti. Vrátil se, habilitoval se z elektrochemie a připravoval se ke zkoušce dospělosti na střední školy, učil na vyšší umělecko-průmyslové škole v Praze. R. 1909

přišel do sporu s prof. *Waldem*, odešel z techniky a přijat byl do laboratoře prof. *Stoklasy* a přešel do zemědělského ústavu bratislavského, i převzal tam vedoucí místo v oddělení vinařském. Při restrikci úřednictva však již v r. 1920 zažádal do výslužby a znovu se umístil jako asistent na technice v Praze i znovu se habilitoval a stal se redaktorem *Chemických listů*. Z jeho prací dlužno vyjmenovati:

Votoček a Šebor: Nitrační poměry difenylaminu a karbazolu (*Listy chemické* 1898), *Šebor*: O kyselině arabinové z řepy (dtto 1889), O elektrolytické oxydaci p-toluolsulfonové kyseliny (dtto 1903), O elektrolyse roztaveného ledku (*Časopis pro průmysl chemický* 1904), O difusní rychlosti vody blanou polopropustnou (*Věstník Král. č. spol. nauk* 1904), O elektrolytickém usměrňovači proudu (*Rozpravy Akademie* 1907), O kolorimetrickém určování bodu tání při vysokých teplotách (1905), O elektrolytické modifikaci metody Sandmayerovy a Gattermanovy (společně s *Votočkem* v *Rozpravách č. Akademie*). Poznámky k teorii stechiometrických poměrů slučovacích prof. *Walda Ch. L.* (1909), *Chemické a fyzikální vlastnosti skla* (1910), *Horák a Šebor*: O aluminu jakožto materiálu katodovém. *Burian a Šebor*: O hydrolyse portlandského cementu. *Šebor*: O sklech olovnato-borových. O matematickém významu rovnic chemických (1917), Stanovení metholu ve francovce (společně s *Donathem*, *Chem. listy* 1925), O radioaktivitě československých hornin (dtto 1926), Kvantitativní spektrální analýza (dtto 1926), Příspěvek ke znalosti thoriové emanače (r. 1928), Thomsonův princip isodynamie a pravidlo Thomsonovo (r. 1930), Theorie odvození zředovacího zákona van d'Hoffova (1932), O elektrolytickém stanovení kadmia. Kvantitativní spektrální analýza (1934), Referáty v *Časopisu pro průmysl chemický* o elektrolytické redukcí a oxydaci látek ústrojných (1903), Příspěvek ke stanovení zinku elektrolysou (1939), Analytické studie o niklu a aluminu (s *Hanušem* 1941), Příspěvek k stanovení radioaktivity methodou emanační (1943). Knižně vydal *Katechismus elektrochemie* (Praha 1903).

Byl povahy neobyčejně mírné (posluchači mu říkali *Králíček*), ale někdy nepředloženě vzkypěl hněvem, což pak se mu stalo osudným.

* * *

Ze zprávy vysoké školy chemicko-technologického inženýrství o významných událostech v době od r. 1938 do počátku stud. r. 1946/7 podle údajů děkanství uvádím:

Po dovršení sedmdesáti let odešli na odpočinek:

ř. profesor Ing. Dr h. c. *Emil Votoček*, přednosta ústavu obecné experimentální chemie,

ř. profesor Ing. Dr h. c. *Josef Hanuš*, přednosta ústavu analytické a potravní chemie a

ř. profesor PhDr *Emil Švagr*, přednosta ústavu toxikologie, soudní chemie i mikroskopie.

Jmenování byli řádnými profesory pp.: Ing. Dr *Rudolf Bárta* pro sklářství, keramiku, technologii a zkoušení staviv, Ing. Dr *Rudolf Lukeš* pro obecnou experimentální chemii organickou, Ing. Dr *Václav Hovorka* pro analytickou chemii I, PhDr *Jaromír Klika* pro technickou mikroskopii, nauku o zboží a užitou botaniku a Ing. Dr *František Čůta* pro analytickou chemii II.

Mimořádnými profesory stali se: Ing. Dr *František Šorm* pro technologii látek organických a výbušných, Ing. Dr MUDr *Bohdan Jelínek* pro chemii kvasnou a mykologii kvasného průmyslu.

K návrhu profesorského sboru byly uděleny veniae docendi: Ing. Dr *Antonínu Vlčekovi* pro obor koželužské chemie, Ing. Dr *Vladislavu Danešovi* pro obor fyzikální chemie,

RNDr *Janu Kašparovi* pro obor mineralogie a petrografie, Ing. Dr *Otto Wichterlemu* pro obor organické chemie, Ing. Dr *Františku Šormovi* pro obor organické chemie čisté a použité, Ing. Dr *Václavu Čtyřokému* pro obor sklářství a Ing. Dr *Stanislavu Malachtovi* pro obor anorganické chemie. Takže osobní stav učitelství sil vykazoval: řádných profesorů 15 (v tom 3 čestní), mimořádných profesorů 2, soukromých docentů 10, honor. doc. 4, supl. lektorů 16, asistentů 61, pomoc. věd. sil. a demonstrátorů 16, dále úředníků a kanc. sil 5 a zřízenců a pom. síly 63.

Profesoři Dr h. c. Ing. *Emil Votoček* a Dr h. c. Ing. *Josef Hanuš* byli jmenováni čestnými doktory Českého vysokého učení technického v Praze.

Členy vědeckých společností se stali: prof. Dr h. c. Ing. *Emil Votoček*, Ing. Dr *Otakar Quadrat* a Ing. Dr *Rudolf Bárta* čestnými členy Société de Chimie Industrielle. Prof. Ing. Dr *Quadrat* byl jmenován mimoř. členem Král. čes. společnosti nauk. Řádnými členy Státní zdravotní rady byli jmenováni prof. Dr h. c. *Josef Hanuš*, Ing. Dr *Jaroslav Milbauer* a Ing. Dr *Jaromír Bulíř*. Prof. Ing. Dr *Jaroslav Milbauer* stal se členem Zemědělské akademie a zkušebním komisařem pro aut. civilní inženýry chemie a profesory vyšších škol obchodních. Členy národní rady badatelské byli zvoleni prof. Ing. Dr *Otakar Quadrat*, PhDr *Emil Švagr* a PhDr *Vladimír Křepelka*. Týž byl zvolen za člena Vědecké rady MAP a za mimořádného člena České akademie věd a umění. Prof. Ing. Dr *Rudolf Bárta* byl jmenován předsedou I. odboru a předsedou anorganické skupiny Státní výzkumné rady. Prof. PhDr *Jaromír Klika* stal se členem vědecké rady MAP, členem biologické komise při Národní radě badatelské a členem Ústř. výboru Čs. botanické společnosti.

V říjnu 1945 se zúčastnil prof. Ing. Dr *Otakar Quadrat* Congrès de la Victoire v Paříži, v září 1946 prof. Dr h. c. *Emil Votoček*, Ing. Dr *Otakar Quadrat* a Ing. Dr *Rudolf Bárta* kongresu průmyslové chemie v Paříži. Posledně jmenovaný profesor navštívil průmyslové závody ve Francii a v Anglii; v Čechách prohlédl řadu keramických a sklářských závodů. Prof. Ing. Dr *Jaromír Bulíř* vykonal řadu exkursí s asistenty a posluchači do různých závodů potravinářského a kvasného průmyslu.

Poldina huť v Kladně, darovala ústavu chemické metalurgie úplný roentgenový přístroj a Spolek pro chemickou a hutní výrobu polarograf, Národní správa fy Obranský v Olomouci ústavu technologie potravin a nauky o potravinách odborné knihy a Národní správa fy a. s. Francovka kolekci výrobků kávovinových surovin, meziproductů a výrobků a Ing. *Josef Nachmilner* 10.000.— Kčs na zařízení téhož ústavu. Prof. PhDr *Jaromír Klika* věnoval odborné knihy ústavu botaniky užité.

Zapsáno bylo ve studijním roce 1938/39 542 posluchačů; I. st. zk. vykonalo 47 posluchačů, II. st. zk. složili 32 absolventi, ve stud. r. 1939/40 706 posluchačů; I. st. zk. vykonali 4 posluchači, v let. sem. 1945 byli inskribováni 483 posluchači; I. st. zk. vykonalo 15 posluchačů, II. st. zk. složili 54 absolventi. Ve stud. r. 1945/46 bylo 1864 posluchačů; I. st. zk. vykonalo 105 posluchačů; II. st. zk. složili 93 absolventi.

Akad. stupně doktora věd technických dosáhlo ve stud. r. 1938/39 15, v let. sem. 1945 12, ve stud. r. 1945/46 18 inženýrů chemie.

Pro vysokou školu chemicko-technologického inženýrství projektovány v rámci generálního plánu pro výstavbu vysokého učení v Dejvicích dva pavilony. V prvním měly být umístěny ústavy theoretické, v druhém ústavy technologické. Z důvodů úsporných však ke stavbě druhého pavilonu nedošlo a všechny ústavy stěsnány do jedné budovy. Tím byla vysoká škola značně poškozena. Řada ústavů jest umístěna naprosto nedostatečně a některé ústavy jsou dosud umístěny mimo budovu.

Ve spolupráci s průmyslem připravuje vysoká škola pronikavější reformu studia. Theoretické předměty budou soustředěny do prvních dvou ročníků a podle potřeby rozšířeny. Bude provedena úprava cvičení v analytické chemii kvantitativní tím, že technické rozborů, dosud v těchto cvičeních konané, budou přeneseny do technologických laboratoří. Bude zavedena jistá specialisace. Dosavadní technologické obory budou rozděleny na tři skupiny: anorganickou, organickou a biologicko-potravní. Jednu z těchto skupin si zvolí posluchači za hlavní; z předmětů této skupiny budou skládati zkoušky v dosavadním rozsahu, zkoušky z předmětů dvou skupin vedlejších v rozsahu zmenšeném. Všechny technologie budou proto přednášeny ve dvou stupních. Získané časové úspory se použije pro zavedení další technologické laboratoře a některých nových předmětů.

Částečně podle údajů všech profesorů a děkanství sděluje

prof. Ing. Dr. Jaroslav Milbauer.

VII. VYSOKÁ ŠKOLA ZEMĚDĚLSKÉHO A LESNÍHO INŽENÝRSTVÍ.

STAV ŠKOLY PŘED OKUPACÍ.

Vysoká škola zemědělského a lesního inženýrství byla umístěna v novostavbě techniky v Dejvicích. Bylo zde děkanství společné oběma odborům, 25 ústavů, ředitelství školního statku Uhříněves, ředitelství školního statku Kostelec nad Čern. lesy, spolek posluchačů zemědělského inženýrství a spolek posluchačů lesního inženýrství. Mimo budovu byl umístěn pouze ústav zvěrolékařský, který zůstal ve starých místnostech na Vinohradech v ulici Na Kozačce.

Vlastní ústavy byly rozmístěny ve 197 místnostech v přízemí a 3 poschodích. Jejich vnitřní zařízení nábytkové bylo z větší části nové, neboť po přestěhování z pavilonů v Havlíčkových sadech v r. 1936 bylo zároveň přikročeno k účelnému jejich dobudování. Mnohé ústavy doplněny byly výzkumnými stanicemi s právem veřejnosti (bakteriologická stanice, mlynářská stanice, ústav pro zkoušení hospodářských strojů) a spolupracovaly úzce se zemědělskou praxí. Zvláště cenné přístroje byly v ústavě botanickém (prof. Dr. K. Kavina), v ústavě agriculturní chemie (prof. Dr. Ing. A. Ernest), ústavě mikrobiologickém (prof. Dr. Ing. A. Kroulík), ústavě anatomie a fyziologie domácích zvířat (prof. Dr. Ing. St. Knor). Jiné ústavy byly opět opatřeny zvláště cennými sbírkami (ústav botanický — prof. Dr. K. Kavina, ústav chemický — prof. Dr. Ing. J. Žďárský, ústav zoologický a entomologický — prof. Dr. J. Šámal, ústav mlékařský — prof. Dr. Ing. J. Mašek, ústav produkce rostlinné — prof. Dr. Ing. V. Vrbenský, ústav fytopatologický — prof. Dr. J. Peklo, ústav lesní ochrany — prof. Dr. Ing. A. Pfeffer, ústav těžby a mechan. technologie dřeva — prof. Dr. Ing. K. Matyáš).

V letech do r. 1939 bylo průměrně zapsáno ročně ve všech čtyřech ročnících na zemědělském odboru 270 posluchačů, na lesním 210 posluchačů.

UČITELSKÝ SBOR V ROCE 1938/39 SPOLEČNÝ PRO POSLUCHAČE ZEMĚDĚLSTVÍ I LESNICTVÍ.

Profesoři: prof. Dr. Ing. Ernest Adolf, prof. Dr. Ing. Anderle Josef, prof. Dr. Kavina Karel, prof. Dr. Ing. Kroulík Alois, prof. Ing. Dr. Kubec František, prof. Dr. Peklo Jaroslav, prof. Dr. Šámal Jaromír.

Vědecké síly: Ing. Balabán Karel, Ing. Bergl Karel, doc. Dr. Ing. Caivas Karel, Ing. Čermák Květoň, doc. Dr. Černý Václav, Ing. C. Folta Vladimír, doc. Dr. Gössl Vladimír, Ing. C. Guth Miroslav, Dr. Ing. Hampel Bohuš, doc. Dr. Hilitzer Alfred, Ing. Kolář Josef, Ing. Kozelka Josef, Dr. Malychin Fedor, Dr. Semecký František, doc. Dr. Schäferna Karel, Ing. C. Sláma Stanislav, doc. Dr. Smolák Jaroslav, doc. Dr. Smolík Ladislav, Ing. Steinerová Gertruda, doc. Dr. Stejskal Jan, doc. Dr. Stempel Bohuslav, Dr. Ing. Zázvorka Miroslav, doc. Dr. Ing. Žďárský Josef.

Pomocné síly: Běhounek Antonín, Blažej Jaroslav, Čada Bohumil, Čerbačeský František, Fiala František, Horčík Karel, Kněšek Antonín, Maštaliř Stanislav, Pitelka Rudolf, Pokorný Josef, Siller Antonín, Sýkora Jan.

A. Pro lesní odbor:

Profesoři: prof. Dr Ing. Kaisler Vojtěch, tit. prof. Dr Klika Jaromír, m. prof. Dr Ing. Matyáš Karel, m. prof. Dr Ing. Pfeffer Antonín, prof. Dr Ing. Ševčík Vilibald.

Vědecké síly: Ing. Blažek Alois, Dostál Jan, doc. Dr Ing. Folk Jaromír, Ing. Hanuš Stanislav, Ing. C. Chyška Josef, Ing. C. Kasalický Evžen, Ing. C. Kodl Josef, Dr Ing. Korf Václav, Ing. Lhota Otakar, Ing. Neuman Karel, Ing. Postupa František, Ing. Řehák Jaroslav, Dr Ing. Sigmond Jan, Ing. Sivoš Ján, Ing. Svatoš František, Ing. C. Trenkler Helmut, doc. Dr Ing. Válek Zdeněk, doc. Dr Ing. Weingartl Václav.

Pomocné síly: Beránek Karel, Oraská Emilie, Výleta Karel.

B. Zemědělský odbor:

Profesoři: prof. Ph. Dr et MUDr Bílek František, prof. Dr Ing. Brdlík Vladislav, prof. Dr Ing. Jelínek Jan, prof. Dr Ing. Knor Stanislav, prof. Dr Ing. Koukl Josef, prof. Dr Ing. Laxa Otakar, prof. Dr Ing. Petřík Theodor, prof. Dr Ing. Sigmund Jan, prof. Dr Ing. Vilíkovský Václav.

Vědecké síly: Ing. C. Buček Jiří, doc. MUDr Drbohlav Jaroslav, Ing. Dubský Václav, Dr Ing. Dyr Josef, Dr Forman Maxmilián, Ing. Hauptmann Jaroslav, Ing. C. Herejková Ludmila, doc. Dr Ing. Hlouška Josef, Ing. Horák Jaroslav, Dr Jakl Jaroslav, doc. Dr Ing. Klečka Antonín, Ing. Kolovratník Josef, Ing. Kubička Emanuel, Dr Ing. Mašek Jaroslav, Dr Ing. Matějovský Karel, Ing. Matula Josef, doc. Dr Ing. Myslivec Václav, Ing. C. Novák Pavel, MVDr Pavlík Antonín, Ing. C. Rafl Bořivoj, Ing. Ross Karel, Dr Samková Anna, doc. Dr Schönfeld Antonín, doc. Dr Straňák František, doc. Dr Šafránek Jaroslav, Dr Ing. Šilhavý Josef, Ing. Šmerha Josef, Ing. Šnajdr Stanislav, Dr Ing. Tichota Jiří, doc. Dr Tůma Vladimír, doc. Dr Ing. Vrbenský Václav.

Pomocné síly: Fabián Václav, Hurt Václav, Mertlová Anna, Miláček František, Nechvíle František, Pokorný František, Pokorný Josef, Tranta Antonín, Vondráček Adolf, Vyhnač Rudolf.

OKUPACE A PO OKUPACI.

Budova vys. školy zem. a lesn. inženýrství byla obsazena v noci na 17. listopad 1939 útvary SS, které jí použily pak za svoje kasárna. Budova tak totiž tvořila řetěz v systému umístění, který počínal v Masarykově koleji studentské, Kadetce, Pečkově vile v Bubenči.

Co mohlo býti vykradeno a vyloupeno — fotografické přístroje, mikroskopy, jemné nástroje z chemických a jiných laboratoří — vše zmizelo v jejich spárech, se sbírkami lesní těžby se topilo v polních kuchyních na nádvoří a zbytek, co nemohl býti takto zničen, byl nejprve z jednotlivých místností schraňován do některých místností a pak v plachtách odnášen do sklepů. Vznikaly tak roztodivné vrstvy geologické, kde ve změní lahviček se semeny mísila se vrstva preparátů zoologických, pak pásmo prací seminárních a mezi tím pronikalo křídlo vycpaného racka a hlava lasičky ze sbírek zoologických. Téměř nový nábytek byl pozvolna stěhován za postupujícími kolonami a budova se měnila v kasárny v nejděsnějším slova smyslu, kde kavalce nad sebou umístěné, oblutné kasárnické skříně, přesně oetikované stojany na pušky nepřipomínaly ničeho na minulé poslání této budovy. Celá fronta na Vítězné náměstí a na Cvičiště

nemá ani jedno celé okno, chodby i některé síně jsou pomalovány s důkladnou vytrvalostí symboly i obrazy těch, kteří zde vládli. Pouze ve vnitřním traktu, jinak poměrně válečnou litici málo poškozeném, uchovalo se kus zbytku školy. Zřízen zde byl za války Ústav pro aplikovanou botaniku při německé vys. škole chemického inženýrství (prof. Dr Schneider a doc. Dr Höffer) a tam sneseny byly zbytky toho, co v naší budově se tehdy ještě ve válečných letech zachránilo. Jinak byly z této budovy i zbytky na českou vysokou školu upomínající vyvezeny a uloženy v nevyhovující nedostavěné budově polikliniky na Karlově náměstí v Praze II. Sneseny tam byly i knihy a pokud to bylo možné vše urovnáno a tříděno péčí hospodářské správy vysokých škol pražských. Velký kus práce zde vykonal i pan Ing. Vrána, který jako knihovník knihovny techniky musel po čas války ustoupiti ze svého místa, který zde pak přiložil svou ruku k záchraně zařízení vysoké školy. Také ústav zvěrolékařský umístěný na Vinohradech zůstal ušetřen ztrát. Vysoká škola zemědělského a lesního inženýrství po shlednutí všech i v jiných institucích a ústavech byla označena jako učiliště nejvíce zpuštěné a poničené.

Také oba školní statky byly za okupace zabráný. Nejdříve zabrán byl školní lesní závod Kostelec nad Čern. lesy a později pak i školní závod zemědělský v Uhříněvsi.

Všichni profesoři kromě Dr Ing. Ševčíka byli dáni na dovolenou s čekatelným. Aby neztratil se styk mezi jednotlivými členy, scházeli se mnozí v měsíčních obdobích na společný rozhovor. Byli to hlavně: prof. Dr Ing. A. Ernest, prof. Dr J. Šámal, prof. Dr V. Brdlík, prof. Dr A. Pfeffer, prof. Dr Stejskal, doc. Dr Vl. Tůma. V osudném červnu 1942 popraven byl prof. Dr Jaromír Šámal a v dubnu 1945 zavražděn byl na Pankráci doc. MUDr Vl. Tůma. Řady učitelské prořídly během těchto 6 let velmi značně. V r. 1941 zemřel prof. Dr Ing. Th. Petřík, v r. 1940 prof. MUDr Jan Sigmund, v r. 1941 prof. JUDr F. Kubec, v r. 1942 prof. Dr Ing. J. Koukl a v r. 1945 pak prof. Dr Ing. Vil. Ševčík. V r. 1940 odešel doc. RNDr F. Hilitzer, v r. 1941 pak Mag. of Sc. Jindř. Fořt.

Z řad pensionovaných profesorů zemřel v r. 1943 prof. Dr h. c. Ing. Vojt. Kaisler, v r. 1943 prof. Dr h. c. Ing. G. Jirsík, v r. 1944 smluvní prof. Ing. Al. Nechleba a v r. 1946 prof. Dr Jindř. Uzel.

Také mezi posluchači zanechala okupace řadu ztrát. V listopadu 1939 bylo pouze na lesním odboru odvezeno do koncentračního tábora 14 posluchačů (t. j. asi 7% z celkového počtu tehdy zapsaných posluchačů). Během války zemřeli v koncentračním táboře anebo při odboji pak: Ing. C. J. Pšenička, Ing. C. F. Roubíček, Ing. C. F. Merhaut, Ing. C. J. Dvořák, Ing. C. V. Cemper, Ing. C. Tauber.

Za války byli posluchači většinou zaměstnáni v zemědělství nebo v zemědělských korporacích (posluchači zemědělského odboru) anebo v lesním provozu (posl. lesního odboru). Zde ovšem nutno připomenouti, že velká většina lesních majetků byla během okupace zabráná buď přímo německým vedením pozemkového úřadu anebo německými komisaři. Přitom ovšem vykonáván byl pak tlak na tyto posluchače jak co do umístování do zbrojního průmyslu, tak i mimo protektorát, k přihlášení na studia na cizí vys. školy.

V celé budově zůstalo nedotčeno pouze 5 místností ústavu mikrobiologického. Vše ostatní bylo uvnitř zničeno. Celé velké křídlo budovy a 3 poschodí budovy bylo ještě v červnu používáno pro ubytování vojska. Teprve společným úsilím všeho studentstva podařilo se upravit vnitřek budovy pro nejnútnejší provoz. Kromě střelbou děl poškozených zdí a střechy bylo nutno zasklívat přes 2.500 okeních tabulí, aby byla zabezpečena budova i na zimu.

Pozvolna se počal svážeti i jinde uschovaný nábytek a zařízení, které ve zbytcích bylo

přes válku uloženo v otevřené novostavbě kliniky na Karlově náměstí. Možno říci, že průměrně se zachránilo asi 2/3 obsahu knihoven a asi 1/10 sbírkových předmětů a zařízení. Archiv děkanství byl zachráněn celý a tvořil pak ihned základnu pro nové úřadování. Celkové ztráty na zařízení inventárním i nábytkovým možno na této vysoké škole odhadnouti nejméně na 20 milionů korun v předválečném ocenění. Největší ztráty vznikly zničením archivů, kartotek a zápisů v jednotlivých ústavech, nehledě ke značným ztrátám soukromého rázu, které utrpěli členové této školy na svých majetcích, které před válkou měli v knihovnách a sbírkách.

Děkanem vysoké školy stal se Dr Ing. Karel Matyáš, který byl děkanem ve školním roce 1939/40 a vedl pak vysokou školu v letním semestru 1945 a další školní rok 1945/46. Proděkanem byl prof. Dr Ing. Jan Jelínek.

Zařízeny prozatímní místnosti pro děkanství a vybaveny byly novými, pro tuto agendu sice nezpracovanými silami, které svou ochotou a vypjetím pomohly zdolat veškeré překážky. Zároveň opatřovány první pomocné prostředky pro přeměnu poničené budovy ke svému původnímu účelu. Bylo nutno prozatímně zabezpečiti ve svépomocné akci vytlučení okna v přízemí, aby zamezen byl přístup nepovolaným do budovy, bylo nutno sháněti klíče do tisíce dveří aneb opravovati jejich zámky a hlavně bylo nutno upravit místnosti. Při stěnách byly zde nad sebou vojenské kavalce, těžké vojenské skříně, na zemi válely se rozházené slamníky, zbytky nádobí, střelivo, kusy uniforem a všude nesmírná nečistota, zbytky jídel, láhve celé a rozbité, střelivo. Mezi tím rozbité sklo z oken, cihly a omítka ze zdí střelbou poškozených. A v době nejhorší pomohli si posluchači sami. Noví i staří obětavě uvolňovali jednu místnost za druhou, na nádvoří vršili se hory skříní a kavalců, když pak již nebylo místa tam, rostly hromady i před budovou. Pracovali vytrvale a brzy byly zde zařízeny první posluchárny. Byly sice bez oken, se stoly a židličkami povážlivě rozviklanými, ale vyhověly.

Brzy poté přikročeno k desinfekci těch uvolněných částí budovy, kde byla alespoň vnitřní okna celá. Posluchači počali vynášeti ze sklepních místností stovky a stovky křidel oken a škola počala zvolna oddychovati tepem normálního života.

Po znovuzahájení přednášek na vysoké škole sešel se učitelský sbor velmi prořídlý. Pro společné předměty zahájil svoje přednášky prof. Dr Ing. J. Anderle, prof. Dr Ing. A. Ernest, prof. Dr K. Kavina, prof. Dr Ing. A. Kroulík, doc. Dr Ing. Vl. Gössl-Kosil, doc. Dr Ing. J. Žďárský, doc. Dr Ing. K. Caivas, doc. Dr V. Černý, doc. Dr V. Schönfeld, doc. Dr J. Stejskal a doc. Dr J. Smolák. Na zemědělském odboru byl to prof. Dr Ing. J. Jelínek, prof. Dr Ing. V. Vilikovský, prof. Dr Ing. St. Knor, doc. Dr Ing. J. Hlouška, doc. Dr Ing. A. Klečka, doc. Dr F. Šafránek. Na lesnickém odboru prof. Dr Ing. K. Matyáš, prof. Dr Ing. A. Pfeffer, tit. prof. Dr J. Klika, doc. Dr Ing. Z. Válek, doc. Dr Ing. J. Folk. Z bývalých asistentů se přihlásili opět pánové Ing. Dr K. Balabán, Ing. Dr J. Dyr, Ing. Dr M. Zázvorka, Ing. Dr B. Hampl, Ing. F. Hauptmann. Z cizích vysokých škol počal opět přednášeti prof. Dr Ing. Ryšavý a prof. Dr Ing. Potužák. Později počal přednášeti ještě též prof. Dr Ing. V. Brdlík, prof. Dr A. Peklo, doc. Dr Ing. V. Weingartl.

Řada bývalých asistentů vypomohla ochotně při přednášení a to tím spíše, že dokončovali svoje válkou přerušené habilitační řízení a přesto, že byli značně zaneprázdněni na jiných působištích. Byl to Dr Ing. Pravdomil Svoboda a Dr Ing. Václav Korf. Také bývalí suplenti doc. Dr Ing. J. Stocký, doc. PhDr K. Schäferna, Ing. Dr J. Zelený, Ing. Dr J. Mašek, Ing. Jiří Sekera, Ing. Alfred Šourek, Dr Ing. Jiří Tichota zahájili neprodleně svoje přednášky.

Vlastní přednášky na vysoké škole zemědělského a lesního inženýrství zahájeny byly dne 4. června 1945 a to jako pokračování přerušeno školního roku 1939/40. Ježto zůstaly zachovány velké posluchárny, ulehčena přednášení ve značné míře i v budově. Ostatní menší posluchárny byly pak postupně urychleně upravovány i pro normální provoz školní. Velmi platné služby tehdy vykonali pro vys. školu někteří zaměstnanci, kteří zachránili cenné předměty inventární (vrátný F. Hořík, zřízenec K. Beránek, A. Tranta).

Vyučování v let. sem. 1945 zvládnuto bylo poměrně snadno, ježto nebylo ještě návalu na vys. školy a kde doplněny byly mezery ve sboru profesorů a docentů dalšími pány suplenty. Byli to: JUDr doc. F. Vážný, Ing. JUDr F. Bittmann, Ing. Dr K. Kamenický, Ing. Dr F. Landovský, Ing. Dr F. Klazar, Ing. F. Vůle, RNDr Mir. Katětov, Dr Mikan, RNDr Al. Urban, Ing. Karel Zlatuška, Ing. Boh. Škoda, Ing. Dr R. Ille, Ing. Jan Frič, Ing. J. Daňha, Ing. F. Pelikán. Pro jazyk ruský ustanoven suplentem Ing. Andrej Sadovničij.

Dne 9. července 1945 konala se v naší školní budově tichá smuteční slavnost, při které odhalena pamětní deska padlým členům zdejší vys. školy prof. Dr Jar. Šamalovi, doc. MUDr V. Tůmovi, který mezitím jmenován profesorem mimořádným in memoriam, posluchačům Ing. C. Pšeničkoví, J. Dvořákovi a J. Merhautovi, kteří získali in memoriam titul inženýra.

Dne 18. července 1945 vykonalo 23 absolventů zemědělského odboru druhou státní zkoušku, jakožto první absolventi po znovuootevření vys. školy. Na lesním odboru ukončeny druhé státní zkoušky dne 2. srpna 1945, jichž se zúčastnilo 16 absolventů, kteří byli většinou k této zkoušce již přihlášení v listopadu 1939. Do ukončení letního semestru vykonalo dne 7. září 1945 ještě dalších 25 absolventů druhou státní zkoušku na zemědělském odboru. Celkem tedy 48 absolventů na zemědělském odboru a 16 na lesním odboru.

V letním semestru 1945, který byl pokračováním přerušeno školního roku 1939/40, byli zapsáni jednak posluchači před válkou na vysoké škole působící, jednak posluchači, kteří přešli na zemědělská a lesnická studia z jiných vysokých škol. Absolventi středních škol 1939/40 až 1944/45 byli přijati na studium na tuto vysokou školu až v podzimním semestru 1945/46. Celkem bylo do letního semestru r. 1945 zapsáno 222 posluchačů na zemědělském a 122 na lesním odboru. Z toho bylo 85 posluchačů v prvním ročníku na zemědělském a 33 na lesním odboru.

Školní rok 1945/46. V letních měsících se projevil veliký zájem o studium na vysoké škole zemědělského a lesního inženýrství, takže počet nově zapsaných posluchačů převyšoval více než trojnásobně průměr předválečný vynásobený dobou uzavřením vysokých škol. Bylo zapsáno 802 posluchačů a posluchaček na zemědělský odbor (proti průměru asi 80 posluchačů před válkou) a 663 na lesním (proti průměru 60 před válkou).

Tento nával byl zvládnut jednak tím, že pro přednášení najat byl sál biografu Svornost na Dejvické třídě a mnohé přednášky (vyšší matematika, deskriptivní geometrie) byly přednášeny v paralelních hodinách. Velmi obtížné bylo konání cvičení. Některá cvičení bylo možno konati zavedením většího počtu paralelních cvičení, což ovšem opět vyžadovalo rozhojnění počtu asistentů a vědeckých sil. Mnohá cvičení laboratorní bylo možno vésti pouze jako cvičení demonstrační, pro skupiny účastníků a nikoliv jako dříve kdy konána byla cvičení individuální. Budova byla v hlavních rysech opravena a bylo ovšem nutno starati se o znovuvybudování vnitřní. Připraven program prací adaptačních a tento byl postupně prostřednictvím úřadů doplňován. Také nový

nábytek a zařízení, některé přístroje byly obstarávány a doplňovány. Přibyla tedy přednostům jednotlivých ústavů značná starost o znovuvybudování svých i svěřených ústavů a rozšířená povinnost vyučovací. V mnohých předmětech studentskými úlevami prominuty zkoušky, v jiných však nikoliv a vyzkoušení tak značného množství posluchačů zabíralo nesmírně mnoho času. Jednotlivým profesorům přibyla k tomu ještě posuzovatelská činnost při pracích doktorských a habilitačních, které byly taktéž nahromaděny, dále snaha opatřiti studentům vhodné pomůcky studijní, práce na reformě studia, funkce veřejné. Ježto profesorský sbor nebyl ještě doplněn, bylo nutno práci, která jinak se dělila v mnohem větší počet členů, zmocni několika málo jednotlivci. Zatížení profesorů bylo v tomto roce nejméně pětinasobné proti dobám normálním.

Ve školním roce 1945/46 konáno bylo celkem 7 druhých státních zkoušek na odboru zemědělském, při nichž dokončilo studium 151 absolventů. Na lesním odboru 5 druhých státních zkoušek, při nichž vyšlo celkem 46 absolventů. Na zemědělském odboru dohonen byl předválečný a válkou zadržovaný průměr, na lesnickém vyšlo zatím na 40% absolventů, kteří by jinak za tuto celou dobu opustili vysokou školu. Doktorátů bylo dokončeno v tomto roce celkem 13, z toho bylo 10 na zemědělském odboru a 3 na lesnickém.

Změny v profesorském sboru přispěly k rozvoji školy vysoké. Řádným profesorem jmenován byl m. p. Dr Ing. Karel Matyáš, m. p. Dr Ing. Ant. Pfeffer, doc. Dr Ing. Jos. Žďárský, doc. Dr Ing. V. Vrbenský a doc. Dr Ing. Vl. Kosil. Mimořádným profesorem jmenován prof. Dr J. Stejskal.

V habilitačním řízení pokračováno bylo jednak ve 3 případech započavších v r. 1939 a přikročeno bylo k 2 dalším, které byly také dokončeny aneb v nichž pokračováno ve školním roce dalším.

Znovu potvrzen byl docentem Dr J. Gregor, Ing. Dr Bohumil Kavka, Ing. Dr Karel Kvapil, Ing. Dr Bohumil Mařan, Ing. Dr Zdeněk Válek a nově pak jmenován: Ing. Dr Václav Korf a Ing. Dr Pravdomil Svoboda.

Ve výslužbě žije prof. Dr Ing. Ot. Laxa, řádný prof. mlékařství a prof. Dr Ing. Josef Sigmond, řádný prof. pěstění lesů.

Kromě suplentů uvedených v let. semestru 1945, počali ve šk. roce 1945/46 přednášeti ještě pánové: Doc. Dr Ing. J. Řečka, MUDr Josef Jareš-Götz, JUDr O. Kádner, MUDr L. Riedl, Dr Rud. Žáček, Ing. J. Patočka. Přestal přednášeti pak Ing. F. Vůle.

Velký nával do cvičení mohl býti zvládnut pouze rozhojněnými pomocnými silami asistentskými. Situace na počátku školního roku byla velmi obtížná, neboť trvalý nedostatek vysokoškolsky vzdělaných pracovníků v průmyslu i v úřadech stačil rychle pojati prvé nové absolventy vysokých škol. Bylo nutno si namnoze vypomoci nejstaršími posluchači a pozvolna zaplňovati mezery. Úředníky vědecké služby byli pánové: Ing. Dr Mir. Zázvorka, Ing. Dr K. Balabán, Ing. Dr B. Hampl, Ing. Dr V. Dubský, Ing. Dr F. Hauptmann. Řádných asistentů bylo 29, výpomocných asistentů 17 a vědeckých sil pak 33.

Prof. Ing. Dr Ad. Ernest a Prof. Ing. Dr Ant. Pfeffer.

Prof. Dr JAROMÍR ŠÁMAL.

Byl pražským rodákem. Narodil se 12. VII. 1900 z uvědomělé české rodiny. Jeho otec, kancléř nové republiky, JUDr Přemysl Šámal, poskytl mu vzdělání takové, které si vyvolil, a podporoval jej plně v jeho přírodovědném snažení. Po maturitě na kla-

sickém gymnasiu v Praze v r. 1918 přešel na přírodovědeckou fakultu Karlovy university. Svoje úsilí věnoval studiu vodního hmyzu, kde stal se v řádech Plecopter a Ephemid důstojným pokračovatelem českého vědce prof. Klapálka a záhy uznávanou vědeckou autoritou. V r. 1923 dosáhl hodnosti doktorské a stal se asistentem prof. Weniga a později pak prof. Jandy. Kromě prací systematických věnoval se i praktické hydrobiologii a entomologii užitě v lesnictví a zemědělství. Zabýval se otázkou výživy sladkovodních ryb, jejich otravami, biologií a jejich nemocemi. Věnoval se též podrobnému prozkumu šumavských jezer i vod běhutých. Pozorně však sledoval i škůdce hmyzí v lesnictví, sadařství a zemědělství, jak o tom svědčí řada jeho prací a příspěvků. V r. 1927 se habilitoval na vys. škole zemědělského a lesního inženýrství z užitě entomologie a po osmi letech se stal mimořádným profesorem tohoto vědního oboru. Počal budovati též příslušný ústav na vys. škole zemědělského a lesního inženýrství, který by se mohl rovnati podobným ústavům cizích vys. škol. Podnikl řadu studijních cest po republice, Jugoslavii, v r. 1928 po Severní Americe a navštívil četné kongresy z vědních oborů, které pěstoval. Samostatně vydal v r. 1928 publikaci o škůdci třesní nazvanou „Obaleč Wöberův (Grapholitha Woeberiana Schiff.), škůdce třesňových sadů“. Svoje příspěvky psal do časopisů entomologických, hydrobiologických, rybářských a lesnických, kde v údobí 1919—1938 vyšlo přes 40 pojednání. Katastrofa českého národa v r. 1939 se stává i katastrofou rodiny Šámalovy. Nejdříve byl uvězněn jeho otec, který umírá v Berlíně ve vězení, v době heydrichiady splácí svoji odvahu i prof. Jar. Šámal a umírá na popravišti dne 5. června 1942. Jeho choť Dr Milada Šámalová putuje koncentračními tábory Německa a děcka Jiřík a Alenka mizí neznámo kam. Z jeho ústavu na technice zůstávají trosky, jeho soukromý majetek zabrán. Po rodině prof. Dr Jar. Šámala zůstalo počátkem r. 1945 pouze jméno... Po znovuzkříšení v květnu 1945 vrací se nezlomena choť Dr Mil. Šámalová domů a po nejstrašnějším údělu — marné tužbě po shledání s dětmi — nastává horečné hledání po troskách Německa. Úsilí se daří; na podzim 1945 je rodina opět pospolu, ovšem bez prof. Šámala, jehož památka skví se na desce školy, které zasvětil svoji vědeckou práci.

Seznam jeho literárních prací uveřejněn byl ve Věstníku čs. zoologické společnosti r. 1946.

Prof. Ing. Dr A. Pfeffer.

Prof. MUDr VLADIMÍR TŮMA.

MUDr Vladimír Tůma, s. docent histologie a embryologie na lékařské fakultě Karlovy university a s. docent mikroskopické anatomie a vývoje domácích zvířat vys. školy zemědělského a lesního inženýrství čes. vys. učení technického v Praze, byl za okupace dne 23. února 1945 zatčen gestapem a za necelé dva měsíce dne 19. dubna 1945 ve věznici na Pankráci popraven.

MUDr Vladimír Tůma narodil se dne 27. března 1897 v Plzni v Čechách. Studia gymnasiální konal od školního roku 1907/08 na reálném a vyšším gymnasiu na Smíchově s vyznamenáním a tamtéž r. 1915 maturoval. Po návratu z bojiště věnoval se studiu lékařství na lékařské fakultě university Karlovy v Praze, jež absolvoval 20. listopadu 1920. Doktorem veškerého lékařství na vysokém učení Karlově byl prohlášen dne 30. dubna 1921.

Během studií lékařských byl jmenovaný od 1. listopadu 1918 do 31. října 1919

demonstrátorem a od 1. listopadu 1919 do 31. července 1920 pomocnou vědeckou silou ústavu pro histologii a embryologii. Dnem 1. srpna 1920 jmenován byl asistentem s neúplnou kvalifikací na témž ústavě. Promocí dne 30. dubna 1921 nabyl kvalifikace úplné. Od 30. dubna 1921 byl nepřetržitě na jmenovaném ústavě honorovaným asistentem. Dne 3. července 1925 potvrdilo ministerstvo školství a národní osvěty habilitaci Dra Tůmy za docenta histologie a embryologie na universitě Karlově v Praze.

Vedle vědecké práce v ústavu pro histologii a embryologii frekventoval jmenovaný v r. 1922 kurs pro vědeckou mikroskopii v Lipsku a účastnil se tamtéž jubilejního sjezdu německých přírodovědců a lékařů. Od r. 1926 byl členem mezinárodní Association des Anatomistes, jejichž kongresů r. 1927 v Londýně, r. 1928 v Praze, r. 1929 v Bordeaux a r. 1930 v Amsterdamě se Dr Tůma vědeckými přednáškami a demonstracemi činně zúčastnil. V r. 1924 navštívil významné ústavy anatomické a histologické v severní Itálii, zoologickou stanici ve Villefranche, Lyon, Paříž, Strasbourg, v r. 1926 a 1927 Paříž, Marseille, Alžír a Maroko, v r. 1929 universitu v Montpellier a přímořské biologické stanice v Monacu, Villefranche, Sette, Banyuls a Arcachonu, v r. 1930 universitu v Kolíně n. R., Amsterdamu, Bruxelles, Gentu, Paříži a Heidelbergu.

Od zimního semestru 1925/26 přednášel na lékařské fakultě university Karlovy v Praze normální haematologii a haematologickou techniku a kultury tkání in vitro. V době zaneprázdnění zemřelého přednosty ústavu prof. Dr Srdínka přednášel části histologie a embryologie pro mediky a konal příslušná cvičení z histologie a mikroskopické techniky. Při přednáškách a cvičeních z mikroskopické anatomie a vývoje domácích zvířat pro posluchače vysoké školy zemědělské a lesního inženýrství pomáhal od r. 1919, v r. 1925 a v letech následujících zastupoval pak v těchto přednáškách a cvičeních svého zemřelého přednostu v době jeho zaneprázdnění.

R. 1931 byl jmenován s. docentem mikroskopické anatomie a vývoje domácích zvířat vysoké školy zeměděl. a les. inženýrství v Praze.

S doc. Dr Vladimírem Tůmou jsem se po prvé blíže seznámil na pražském kongresu XX. l'Association des Anatomistes v dubnu 1928. Častěji jsme byli v osobním styku v době, kdy se docent Dr Tůma u nás na vys. škole zeměděl. a les. inženýrství habilitoval a kdy docházel ke mně do ústavu v Koperníkově ulici na Vinohradech. Když pak r. 1936 stal se asistentem docentem v ústavu anatomie a fyziologie domácích zvířat, což bylo krátce po přestěhování ústavu z Koperníkovy ulice do nové techniky v Dejvicích, žili a pracovali jsme spolu již stále, a to v nejlepší přátelské a srdečné shodě, až do dne 17. listopadu 1939, kdy byly vysoké školy uzavřeny a kdy Dr Tůma byl přidělen do státních výzkumných ústavů zemědělských a já jsem byl dán na dovolenou.

Dr Tůma byl zajímavý svou velkou životností, bystrostí a pílí. Byl člověk velkého obecného vzdělání a rozhledu a ve svých vědeckých oborech byl velmi zapracovaný, pohotový a bádavý. Když hrozila r. 1939 válka, pracovali jsme na řadě opatření, jak čelit proti zásahům nepřítele na př. při otravách vody ve studních a pod. Po okupaci vyvíjel Dr Tůma přímo horečnou činnost odbojovou, při které pomáhal prof. Dr Šámal. Tento přinášel písemné doklady, které se v mikrosnímčích předávaly dále. Nikdy, dokud budu živ, nezapomenu dramatických dnů, kdy po zabrání školy Dr Tůma zjistil, že zapomněl v temné komoře ústavu 3 pásy filmových snímků a 2 významné písemné originály, které teprve třetího dne se mu podařilo, po vniknutí do ústavu, odnésti.

Prof. Dr Tůma byl příkladem hrdiny a bojovníka, který za všech okolností vytrvává a nikdy nezradí. I v nejčernějších dnech věřil v konečné vítězství naší české věci.

Počet odborných děl, která prof. Dr Tůma vydal, je značný, na jejich seznam odkazují v odborných posudcích. Také četné jsou jeho překlady, které popularisují lékařskou vědu, na př. děl Carrela, manželů Stoneových, Mereditha, Heisera.

Vzhledem k velikým zásluhám o vlast a vzhledem k velikému utrpení, které prožil, a konečně za odborné zásluhy o naši školu byl navržen a jmenován profesorem in memoriam.

Prof. Ing. Dr St. Knor.

Prof. MVDr JAN SIGMUND.

Ve středu dne 11. prosince 1940 o 3. hod. odpo. zemřel řádný profesor pathologie, hygieny a porodnictví domácích zvířat na vysokém učení technickém v Praze prof. Dr Jan Sigmund, přednosta zvěrolékařského ústavu vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství v Praze. Pochován byl ve svém rodišti ve Sv. Máří Magdaleně dne 15. prosince 1940.

Třebaže byl delší dobu churav, působil tento nenadálý skon na jeho přátele, kolegy a známé ohromujícím, bolestným dojmem. Odešel tu náhle, poměrně mlád, dobrý člověk, znamenitý odborník, jehož ústav byl po Praze i na venkově v širokých kruzích znám a jehož odborná pomoc byla vyhledávána od majitelů němých čtyřnohých pacientů.

Narozen byl ve Sv. Magdaleně u Třeboně a loni v dubnu mu teprve uběhlo 50 let. Vychodil obecnou školu ve svém rodišti, v roce 1910 s vyznamenáním maturoval na vyšším gymnasiu v Třeboni, v r. 1914 dokončil studia na vysoké škole zvěrolékařské ve Vídni, kde dosáhl hodnosti zvěrolékaře. Po celou dobu světové války konal službu v rakouské armádě; nejprve jako vojenský zvěrolékař mobilní nemocnice 2. armády, později jako šéf-zvěrolékař 16. pěší divise, nato jako veterinární referent 3. armádního velitelství, odkud odešel opět do mobilní diagnostické laboratoře, kde pracoval s pozdějším již rovněž zesnulým prof. MVDr Ševčíkem, hlavně v serologické a bakteriologické diagnostice nálezů domácích zvířat — a kde setrval až do převratu.

Roku 1919 nabyl po složených rigorosech ve Vídni hodnosti doktora veterinární medicíny a sloužil pak v Praze jako posádkový referent města Prahy, později jako veterinární referent u ministerstva národní obrany; odtud přešel do služeb ministerstva zemědělství, byv jmenován zvěrolékařem hřebčína v Kladrubech n. Lab., kde byl pověřen i správou stanice výzkumného ústavu pro plemennou biologii v Praze.

V Kladrubech působil přes 13 let a získal tu všestranné zkušenosti nejen v chovu koní, ale i skotu, vepřového brava a drůbeže, tohoto velkého zemědělského podniku jak po stránce zvěrolékařské, tak i chovatelské. Byl válečnou praxí vycvičeným, velmi zručným, chladnokrevným a odvážným chirurgem, obratným a zkušeným porodníkem, výborným diagnostikem a léčitelem vnitřních chorob zvířat, který zachránil život mnohému vzácnému koni, a to do velmi pozdních let. Svě odborné znalosti doplňoval stále studiem nejnovější literatury, zkoušel a zaváděl ve hřebčíně moderní léčivé metody, aplikoval mnohé z humánní medicíny a jeho zásluhou byla v Kladrubech utlumena v začátcích leckterá zhubná epidemie, jako na př. úplavice a influenza hřibat. Rozuměl dobře kopytoznalství a podkovářství, pořádal přípravné kursy pro kandidáty podkovářství a odchoval zemědělské veřejnosti celou řadu dobrých podkovářů. Vedle činnosti ústavní měl také velkou praxi soukromou a jeho odborná pomoc byla vyhledávána ve všech těžších případech v dalekém okolí Kladrub.

V uvážení této nad jiné výhodné kvalifikace byl Dr J. Sigmund v roce 1925 jmenován nejprve suplentem nauky o kopytu a podkovářství na vysoké škole zemědělského a lesního inženýrství v Praze, pak zde v r. 1930 habilitován pro porodnictví domácích zvířat a po smrti prof. Dr Theodora Kašpárka jednomyslně navržen a v r. 1933 jmenován mimořádným profesorem veterinárních oborů a přednostou ústavu zvěrolékařského na jmenované vysoké škole a r. 1936 řádným profesorem svého oboru na vysokém učení technickém v Praze. Roku 1935 ještě jako mimořádný profesor byl jednomyslně zvolen děkanem zemědělského a lesnického odboru. Povoláním do Prahy mohl se Dr Sigmund intenzivněji věnovati vědecké činnosti, k níž vždy již za svého působení v Kladrubech n. L. měl sklon. Vydal přes 50 odborných publikací doma i v cizině. Jeho vědecké práce vztahují se nejprve k serologické diagnostice a serotherapie různých infekčních chorob, jmenovitě ozhřivky a influenci koní, hřibčícího atd., pak různými náměty porodnickými a s nimi ve spojení důležitým problémem neplodnosti u domácích zvířat, různými způsoby umělého přenášení spermatu, nemoci mláďat byly jeho specialitou, uveřejňoval svoje zkušenosti z různých zákroků chirurgických a poslední dobou se zabýval hlavně nemocemi psů.

Měl výborný postřeh pro zvířata: byl vrozeně člověkem nadaným, se širokým rozhledem, lékařství měl v krvi, to bylo pro něho nejen povoláním, ale i stále obdivovaným, laskaným a pěstěným životním ideálem. Toto nadšení pro medicinu v něm stejně horoucně vytrysklo jako u jeho předčasně zesnulého rodného bratra, proslulého pražského roentgenologa doc. české university MUDr Adolfa Sigmunda.

Jako profesor byl Dr Sigmund oblíbeným učitelem, který rád a poutavě vykládal a snažil se své posluchače zemědělského inženýrství do praxe důkladně vyzbrojit potřebnými vědomostmi o vzniku a příčinách chorob, první pomoci onemocnělým zvířatům a při porodu, o zásadách veterinárně zdravotnických atd. Ústav jemu svěřený byl jeho potěšením, a ač byl nevhodně umístěn, udržoval jej ve vzorném pořádku a obohatil novými vymoženostmi svého oboru. Mnoho úsilí věnoval přípravám nového, moderně vybaveného zvěrolékařského ústavu, a byl takřka před jeho postavením v Dejvicích. Vědecká a odborná činnost prof. Sigmunda byla oceněna členstvím v zemědělské akademii a čestným členstvím v různých odborných korporacích.

Osobně byl prof. Dr Sigmund dobrým, přímým, jihočeským člověkem, člověkem pevného charakteru, přítelem bez falše, milým druhem, který získával všude nejen svým vždy vlídným noblesním vystupováním, ale i elegancí své duše. V té byla obsažena i jeho láska ke zvířatům, jichž utrpení věnoval celý svůj život. Byl činným ve spolcích pro ochranu zvířat a poslední dobou předsedou odborné komise Zoologické zahrady v Praze. Kromě svého oboru měl rád krásné písemnictví, hudbu, divadlo i výtvarná umění, daleký svět, nad jiné však svůj rodný, zasněžený třeboňský kraj.

Jeho přátelům je těžko se vžívat do myšlenky, že ho už není. Od loňského roku strádal těžkou bolestnou chorobou, která zničila nejen jeho dosud pevné zdraví, ale i jeho nervy.

Škoda jeho plodného, nadějného, tak předčasně skončeného života!

Za všechno, co vykonal pro naši vysokou školu, pro svůj obor, pro českou vědu, k úlevě útrap němých a přec také božích tvorů, budiž mu vzdána čest a vděčná naše paměť!

Odborné, učitelské i osobní kvality prof. Dr Jana Sigmunda budou těžko, velmi těžko nahraditelné!

Seznam 55 literárních prací zemřelého byl uveřejněn v Zemědělském archivu r. 1941.

Prof. Dr Frant. Bílek.

2. června 1941 zemřel v Praze Ing. Arch. Dr techn. Theodor Petřík, řádný profesor zemědělského stavitelství při Čes. vys. učení techn. v Praze. Narozen v Táboře 9. X. 1882 jako syn lékaře, vystudoval gymnasium ve svém rodišti, architekturu a pozemní stavitelství na české technice v Praze, r. 1908, vstoupil na krátký čas do soukromé praxe, ale brzo se vrací opět na školu jako asistent prof. Kříženeckého. R. 1910 promován na doktora věd technických, 1914 habilitován jako soukromý docent zemědělského stavitelství na české technice. Po zřízení stolice zemědělského stavitelství při vysoké škole zeměd. a lesního inženýrství r. 1920 jmenován byl řádným profesorem a věnoval se plně vědecké práci.

Byl opravdu jedním z mála lidí, kteří si vzali za úkol i za cenu určitého sebezapření věnovati se oboru tak nepopulárnímu a přece tak důležitému, jakým je zemědělské stavitelství, a snad to bylo štěstím, že přišel právě on, aby usilovnou prací položil základ oboru, v němž nejen u nás, ale i v cizině pracovalo málo odborníků, zejména vysokoškolských, a k němuž směřoval zájem veřejnosti i architektů více po stránce národopisné a výtvarné, než pro jeho vlastní obsah a účel.

Prof. Petřík viděl od prvopočátku v hospodářském stavebnictví především technickou službu pro zemědělskou výrobu, a podařilo se mu vytvořit základní typy a normy stavební, dnes všeobecně užívané. Úzkou spoluprací s praktiky zemědělskými a odbornými organizacemi snažil se již dispozicí usnadniti práci lidem v podniku zaměstnaným, zvláště zemědělské ženě. Byl si dobře vědom, že vhodné seskupení prostorů usměňuje život a práci v podniku a že vlastně architekt-navrhovatel je hybnou pákou, která podle individuálních schopností buď usnadňuje, nebo brzdí rentabilitu podnikání. Snad si ani nebyl dobře vědom toho, jak dobové dnes bylo jeho nazírání sociální na kulturu bydlení drobného zemědělce a nevím, zda v tom směru byla jeho práce doceněna; stejně jako skutečnost, že položil základ k ekonomii stavební a racionalisaci v zemědělské výrobě.

Co dnes se zdá samozřejmým, bylo problémem před 20 lety, nebylo ani vhodných stavebníků, ani ústavů pro výzkum a praktické zkoušení nových zařízení. Krok za krokem získávaly se zkušenosti a z chyb nové závěry, a přece to byla radostná práce, kterou jsme prožívali s ním — jeho nejbližší spolupracovníci.

Práce pro dobro druhých byla jeho cílem, práce pro zlepšení životní úrovně dělníků země, do níž se svým rodem i celou svou osobností cítil tak hluboce zakořeněný.

Poznatky, získané studiem prof. Petříka na mnoha provedených hospodář. stavbách, sloužily jako podklad pro zřízení zemědělské poradny při zeměděl. jednotě, stavební poradny Kooperativy a stavebního ústavu zemědělského, kde všude byl prof. Petřík dlouholetým expertem a konsulentem. Podle jeho projektu postavena byla vysoká škola zemědělského a lesního inženýrství v Praze-Dejvicích. Jako člen státní regulační komise, Klubu za starou Prahu, Péče o zdraví venkova a mnoha jiných kulturních organizací uplatňoval všude se zdarem svůj jasný architektonický názor.

Jeho vědecká práce jako profesora Čes. vys. učení technického byla násilně přerušena uzavřením vysokých škol a úplným zničením a vypleněním jeho ústavu zemědělského stavitelství, který s úspěchem po 20 let budoval. Tam byly zničeny rukopisy a originální plány k jeho dlouho připravovanému celoživotnímu dílu, s veškerým vědeckým archívem. To byla pro něho smrtelná rána. Nemohl se smířit s faktem třeba dočasné naší národní poroby. Persekuce v řadách studentů a kolegů profesorů, záměrné ničení všech

kulturních hodnot na ústavech vysokých škol, dotkly se příliš hluboce tohoto ušlechtilého muže.

Byl jedním z pedagogů, jichž jméno zůstane vždy spojeno s oborem milovaným, vděčně zapsáno v srdcích všech jeho žáků a spolupracovníků.

Doc. Ing. Dr. K. Caiwas.

Prof. JUDr FRANTIŠEK KUBEC.

Dne 27. listopadu 1941 náhle skonal JUDr František Kubec, řádný profesor věd právních a správních vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství při Českém vysokém učení technickém v Praze.

Dr František Kubec narodil se 30. března 1883 v Solnici v Čechách. Po absolvování gymnasia v Rychnově n. Kněž. a právnické fakulty české Karlovy university v Praze dosáhl r. 1907 hodnosti doktora práv. Dva roky nato — po soudní a advokátní praxi — byl r. 1909 jmenován koncipistou rektorátu české vysoké školy technické v Praze. Zde působil 6 let. Avšak Kubec táhlo vše na katedru učitelkou a tak r. 1915 odchází z úředního místa na zemskou střední hospodářskou školu v Chrudimi, kde byl jmenován profesorem národního hospodářství. Odsud touha po vědeckém uplatnění vedla ho k habilitaci pro obor agrárního zřízení a zemědělskou zákonovědu na české vysoké škole technické. Chrudim opustil teprve r. 1919, kdy byl povolán do ministerstva školství a národní osvěty. Zde stal se referentem v oboru vysokých škol technického směru. Hledal se úředník, který by uvedl do administrativního souladu sekci vysokoškolskou nově organizovaného ministerstva. Volba padla na zkušeného v agendě vysokoškolské Dr Kubce. Splniv skvěle tento úkol administrativní, následoval povolání za profesora na právě založené vysoké škole zemědělské v Brně, o jejíž otevření měl také zásluhu. Dříve než mohl činnost v Brně rozvinouti, přechází r. 1920 na stolicí věd právních a správních na Českém vysokém učení technickém v Praze, aby tu zakotvil již na trvalo v profesorském sboru vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství.

Nechť činnost Kubcova je hodnocena v různých úsecích jeho působení, v podstatě byl a zůstal rozeným učitelem. Skvělým nejen přednesem a jasným výkladem látky, ale mimořádným úsilím, aby do právního myšlení a úsudku přivedl posluchače technických oborů, vychovávané v konkrétních představách věd přírodních, matematických a technických, ale vzdálených často právní koncepci. Kolikrát si Kubec stěžoval na tento těžký úkol. Nespokojil se s poctivým přednesem látky, chtěl míti jistotu, že svůj úkol učitelský splnil a své posluchače pro život dobře připravil. Proto rozvinul svou činnost učitelkou v seminářích. Zde Kubec uznával účelným, aby s pominutím akademické svobody — správně po středoškolsku — nutil posluchače k proniknutí látky; dával jim písemné práce, ty opravoval a lopotil se s každým případem.

Námaha nebyla marná. Při II. státní zkoušce setkali jsme se s absolventy techniky, kteří s plným porozuměním dovedli již právnický posoudit případy, s kterými se v životě sejdou. Kubec jako učitel — to byla vtělená povinnost. Přísný k sobě, vyžadoval od svých posluchačů splnění i jejich povinností, ale pak po zkouškách při rozchodu se studenty rozzářovala se tvář Kubcova takovým milým úsměvem, který prozradil člověka dobrého srdce. Obávaný profesor Kubec byl proto mezi posluchači nejen respektován, ale také oblíben.

V profesorském sboru sdílel osud pilného člena, byl často na něho vkládán úkol re-

ferentský. Jeho posudky a návrhy byly promyšlené, krajně věcné a přednesené zvučným hlasem s takovou přesvědčivou argumentací, že odpor byl marný. Jeho autorita a důvěra, které se Dr Kubec i ve sboru těšil, byly výsledkem poctivé a důkladné práce. Proto, když na období 1931—32 byl zvolen děkanem vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství, byla to volba jednomyslná.

Ač byl Dr Kubec v přemíře vyčerpáván svými povinnostmi učitelkými a referentskými ve sboru profesorském, přece rozvinul obsáhlou činnost vědeckou a literární. Je toho dokladem připojený soupis jeho publikací. Z počátku byly to spisy z oboru školského, většinou praktického významu pro směr technický („Několik poznámek k podání vídeňského Klubu průmyslníků o nedostacích vys. škol technických,“ „Mechanická dílna pro posluchače stroj. inženýrství,“ „Reformní snahy ve vys. školství techn.“ a j.). Od r. 1912 počíná se Dr Kubec zabývatí otázkami i jiného rázu — vodního práva, rybářství. Jsou to studie, které počal publikovati v Zemědělském archivu, aby od r. 1916 směřoval svými spisy téměř výhradně do prostředí zemědělského. Následovaly práce, které hlavně v letech 1918, 1920 a pak od roku 1922 až do posledních let jsou dokladem obrovské píle a literární plodnosti tohoto autora. Napsal celkem 176 publikací, jež možno rozdělit na učebnice a studijní příručky (13), školství (11), agrární zřízení a pozemková reforma (7), meliorace (9), souborná díla (4), aby v ostatním převažovaly práce z provozu zemědělské živnosti s hlediska práva pracovního, chovu zvířat, myslivosti s hlediska lesnictví a j.

Mnoho podnětů ke svým pracím hledal Kubec v prostředí praktického života. Tak vidíme jej činným zvláště v Zemědělské jednotě a v Masarykově akademii práce. V Zemědělské jednotě byl místopředsedou publikačního výboru, členem pododboru celně politického a po řadu let stálým poradcem v právní poradně časopisu Z. J. Mnoho rolníků, kteří navštívili poradny na hospodářských výstavách v Praze, vděčí mu za přemnohé praktické rady v jejich právních případech. Poněkud složité poměry v odbořovém organizování zemědělců vedly ho k tomu, aby ve svém ústavu při vysoké škole provedl příslušná šetření a výsledky toho zpracoval. Třeba pro nával práce v posledních letech vzdal se Kubec právní porady v časopise Z. J., zůstal jí věren v publikačním výboru a j. Zemědělská jednota ztrácí proto v něm oddaného spolupracovníka.

V Masarykově akademii práce byl zvolen r. 1926 za člena II. odboru zemědělsko-lesnického. R. 1937 byl vyslán do II. třídy vědecké rady. V tomto prostředí technické práce byl opětovně volán k posudkům právním a organizačním v ústředí i v jednotlivých oborech. Získal si tu důvěry pro svou objektivitu a ochotu, s kterou šel vstříc všem, kdož se tu jeho spolupráce dovolávali. Hlavní činnost rozvíjel ovšem v II. odboru zemědělském a lesnickém. Byly to návrhy Akademie v otázkách držby pozemkové, směn zemědělských a lesních pozemků, místních komisí pro úpravy pozemkové, vyrovnání služebnosti hranic a j., v nichž se z počátku uplatňoval. Zvláštní péči věnoval Kubec rozboru složité osnovy zákona o vodním právu, s kterýmž oborem byl ostatně z dřívějších studií náležitě obeznámen. Proto i připomínky a pozměňující návrhy k této osnově, které byly hlavně dílem Kubcovým, byly na rozhodujících místech uznány. Zúčastňoval se jednání o právním a sociálním postavení zemědělců a zemědělských zaměstnanců a problému zabezpečení stálého zemědělského dělnictva. V komisi z jeho popudu ustavené při M. A. P. pro studium této důležité otázky pracoval na sestavení podrobného dotazníku, aby vyšetřeny byly na stech zemědělských závodech příčiny útěku od povolání a prostředky nápravy. To byla však — jak výše vzpomenuo — také poslední práce Kubcova nejen v M. A. P., ale vůbec. Kubec zúčastňoval se porad v ko-

misích M. A. P. nejen jako povšechný debatér, nýbrž ochotně vypracovával do jednotlivostí návrhy, které byly předkládány místům vládním, zájmovým a odborovým organisacím. Práce Kubcovy v M. A. P. náležely do řady oněch, kterými si získávala tato oficiální instituce technická uznání i důvěry v kruzích vládních a ve veřejnosti. Žije v prostředí technického úsilí již od vstupu jako 26letý rektorátní úředník na pražskou techniku, získal si Kubec mimořádného porozumění pro problémy technické, byl často mostem při známých rozporech, které se někdy vyskytují mezi stanovisky právníků a techniků.

Tak dnes při přehledu Kubcovy životní práce obdivujeme se rozměrnosti díla, které zanechal. Jeho práce literární, každé jeho vystoupení vyznačovaly se vědomostmi, životní zkušeností a rozhledem, solidností a poctivostí, jako důsledek charakteru čisté ráže tohoto muže. Ano, Kubec, byl charakter, na který se bylo možno spolehnouti; došel-li k úsudku o správnosti věci a postupu, pak nikdy neuhnul, nikdy si situaci neulehčoval, stál za svým přesvědčením, i když mu přinášelo sebevětší osobní oběti. Kubcova vyrovnaná osobnost našla krásný odlesk v harmonickém soužití rodiny, v níž po shonu denní práce, námahy a neklidu prožíval uklidnění a chvíle jednoduchého lidského štěstí.

Učitelská činnost má, jako každé povolání, své světlé i stinné stránky. Zůstává jí však jedna velká přednost: učitel, zanícený pro svůj obor, přenáší kus svého já do mozku a duši mladých lidí — v nich nachází své pokračování. Kubcovi žáci odnášejí si nejen souhrn vědomostí a přesnou metodu myšlení svého učitele, ale i mravní odkaz — vzor muže, obětavě a celou duší oddaného své životní práci.

Seznam literárních prací jest otištěn v 32. roč. Zemědělského archivu, číslo 9—10, 1941.

Prof. Ing. Dr. Vl. Brdlík.

Prof. Ing. Dr. JOSEF KOUKL.

Na samém sklonku kalendářního jara, dne 19. června 1942, po dlouhé, téměř roční nevyléčitelné chorobě dotrpěl ve svém rodném městě Staňkově významný zemědělský inženýr, Dr. techn. věd Josef Koukl, mimořádný profesor vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství při vysokém učení technickém v Praze, kde přednášel nauku o výživě a krmení hospodářských zvířat.

Skon prof. Dr. Koukla překvapil všechny jeho přátele, kolegy-profesory, studenty-posluchače a široký okruh přátel ze zemědělské praxe. Po prvé a také naposled zarmoutil své přátele.

Narodil se dne 21. července 1886 ve Staňkově na Šumavě. Život v malebném, ale chudém kraji, přiblíženém nám Jiráskem v Psohlavcích, vtiskl Kouklovi od dětství vlastenecké cítění, ale dal mu též železnou vůli a odvahu k boji s tvrdostmi života mimo domov. Pocházel z početné rodiny, kde nebylo nikdy nadbytku, a tak již od mládí byl značně odkázán sám na sebe. Studoval od počátku výborně a proto také byl vyhledávaným učitelem méně nadaných studentů. Gymnasijní studia absolvoval v Domažlicích, r. 1898 až 1906, složiv maturitu s vyznamenáním. Jako vysokoškolský student byl z prvních posluchačů na zemědělském a lesním inženýrství v Praze, kam vstoupil hned po složení zkoušky dospělosti na gymnasiu. Titulu zemědělského inženýra dosáhl v červenci 1910 po složení II. státní zkoušky, rovněž s vyznamenáním.

Zemědělskou praxi konal na trautmansdorfském panství ve Staňkově do konce října 1910, načež nastoupil službu jako odborný úředník a od r. 1914 jako asistent na výzkumné stanici hospodářsko-fysiologické českého odboru zemědělské rady v Praze. Stanice byla tehdy přičleněna české technice v Praze a jejím přednostou byl náš první průkopník krmné techniky prof. Dr. techn. et PhDr. Ing. Jaroslav Just, předčasně zesnulý, vynikající odborník v otázkách výživy a krmení hospodářských zvířat. Zde se Dr. Koukl stal nejbližším a také nejoddanějším spolupracovníkem prof. Justa, u něhož též vypracoval svou disertační práci z oboru výživy a krmení hospodářských zvířat. Hodnost doktora věd technických získal v květnu 1913, složiv rigorosum s výtečným prospěchem. V letech 1915—1919 se účastnil první světové války jako vojenský úředník pro zásobování v hodnosti akcesisty, a to v nynější Itálii, v Tridentě.

Po skončení války převzal čs. stát i hospodářsko-fysiologickou stanici 1. září 1919; Dr. Koukl s ní převzatý se stal vědeckým pracovníkem nového ústavu pro biotechnologii živočišnou, v nějž byla stanice přeměněna. Po zřízení vysoké školy zemědělské v Brně suploval na ní v letech 1920—1930 přednášky o výživě a krmení hospodářských zvířat. Po skonu prof. Dr. Justa jmenovalo jej ministerstvo zemědělství přednostou ústavu pro biotechnologii živočišnou v Praze, kde jako Justův nástupce počal na vysoké škole zemědělského a lesního inženýrství přednáseti své vědní disciplíny. Dne 1. března 1933 byla mu udělena venia docendi pro vědní obor nauky o výživě a krmení hospodářských zvířat. V roce 1935 podnikl delší studijní cestu do Německa a Dánska, kde se v Kodani věnoval zejména studiu vitaminů v tamní pokusné stanici skvěle zařízené.

Mimořádným profesorem byl jmenován 1. března 1936. 14. března 1938 byl navržen profesorským sborem na řádného profesora. Této hodnosti se již nedožil, neboť vysoké školy byly zavřeny okupanty a sám Dr. Koukl předčasně skončil uprostřed strašlivé války. Na počátku okupace docházel často do výzkumných ústavů zemědělských, kde — vypuzen z vysoké školy — ožíval v kruhu mladších přátel, kteří pěstovali jeho nauky jako výzkumníci.

Povšimněme si nyní Koukla jako badatele a vysokoškolského učitele.

Svému prvnímu přednostovi, prof. Dr. Justovi, byl — jak již zmíněno — cele oddán; účastnil se s ním všech průkopnických prací z oboru krmné techniky, zejména při hodnocení jednotlivých druhů krmiv podle Kellnera. Společně s Justem konal významné pokusy o specifickém vlivu některých krmiv a vitaminů na produkci mléka, s prof. Dr. Kroulíkem studoval rozmanité otázky v oboru konzervace píce a s prof. Dr. Bílkem se věnoval výkrmu telat mlékem.

Jako autor vědeckých prací byl k sobě přísný; vždy raději si znovu ověřoval své poznatky nebo výzkumy, než by byl překročil hranici jistoty vlastního názoru do oblasti pouhé pravděpodobnosti. Podrobný výčet Kouklových prací najdeme v Zemědělském archivu roč. XXXIII (1942), v předsádce, čís. 9/10, v nekrologu vypracovaném prof. Dr. Fr. Bílkem. Stejnou poctivost vědecké práce požadoval jako přednost i u svých spolupracovníků, jimž rád a ochotně přispěl svými zkušenostmi v oboru, jež miloval. Své poznatky uplatňoval i ve všech předních korporacích a odborných sdruženích, kam byl brzy po Justově smrti povolán jako přední znalec otázek výživy domácích zvířat.

Jako člověk byl profesor Koukl vyznavač životních radostí. Výborný společník, milovník hudby a zpěvu, sám zpěvák, sršival vtípem při vyprávění znamenitých historek, jichž znal obdivuhodnou řadu. Miloval lidi čistého charakteru; sám těžce nesl, byl-li nucen slevit ze svých zásad.

Život Kouklův, předčasně ukončený, byl pln svědomité práce; zhořkl v posledních letech a zhasl v ústraní v rodném městě Staňkově. Profesor Koukl odešel, želen všemi, kdož jej znali. Jeho tělo přijala jihočeská země, kam povždy náležel svými kořeny.

Prof. Ing. Dr J. Řečka.

Prof. Ing. Dr VILIBALD ŠEVČÍK.

Krátce před národním osvobozením, dne 26. března 1945, zemřel Dr Ing. Vilibald Ševčík, ř. profesor vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství v Praze. Tenkrát, nad jeho otevřeným hrobem na malebném šáreckém hřbitově, rozloučil jsem se se starým druhem ze studií a ze zaměstnání jménem naší vysoké školy a za všechny české lesníky. Odchod profesora Ševčíka byl tím bolestnější, že k němu došlo v době, ve které se již docela jasně rýsovalo naše národní osvobození a čekali jsme jen týden za týdnem a den ode dne na vyplnění naší největší touhy. Nedočkal se toho profesor Ševčík, nebyl účasten naší radosti. Nedočkala se jeho návratu do práce ani naše vysoká škola, která by byla potřebovala jeho činnosti co nejvíce.

Jeho odchod znamená velkou ztrátu pro českou lesnickou obec a pro naši vysokou školu přímou újmou. Budujeme ji vlastně znovu a to po všech stránkách. Doplnujeme stav učitelů i sil pomocných všeho druhu a zařizujeme ústavy i posluchárny docela znovu. Při tom by byl profesor Ševčík nejvypovolanějším pracovníkem, vždyť již jednou tak důkladně a iniciativně při vybudování školy působil. To nejsou prázdna slova, ale trpce pocíťovaný nedostatek a těžce nahraditelná ztráta.

Zesnulý byl od svého mládí člověkem průbojným, iniciativním a pracovitým. Jeho značné přirozené nadání mu dovoľovalo, aby absolvoval přípravná studia v době nejkratší a s úspěchem znamenitým. Tak tomu bylo na střední škole, kterou studoval v Brně a stejně i na vysoké škole zemědělské ve Vídni, kde jsme my, ze starší generace, museli studovati. Všude první, všude výbojný, silný a úspěšný.

Když přišel do praktického zaměstnání, nebylo tomu jinak. Ať už jako praktický lesník na velkostatku ve Vlašimi, anebo po první světové válce jako profesor zemské lesnické školy v Jemnici, pak vyšší lesnické školy v Hranicích, všude upozorňovaly jeho znamenité kvality na jeho osobu.

R, 1925 povolán byl do ministerstva zemědělství (ústředního ředitelství st. lesů a statků). Již dříve r. 1923 byl pověřen suplováním přednášek dendrometrie a oceňování lesů na vysoké škole zemědělského a lesního inženýrství v Praze a habilitoval se pro tento vědní obor roku následujícího. Od tohoto času zůstal již věren naší vysoké škole. Opustil státní lesní službu a byl r. 1928 jmenován mimořádným, r. 1932 řádným profesorem této vysoké školy a současně přednostou ústavu lesní taxace. Později, po odchodu profesora Dr h. c. Ing. Gabriela Jirsíka do výslužby, převzal po něm stolicí a ústav lesního zařízení.

Několik roků před okupací přestěhovala se naše vysoká škola z provisorního umístění v barácích ve Vršovcích do moderní budovy v Dejvicích, kde se nyní nachází. To bylo spojeno s nutností zařídit ústav a vybudovati je co do rozsahu a vybavení tak, aby odpovídaly všem požadavkům. Profesor Ševčík udělal při tom poctivý kus práce tak, že před okupací byl jeho ústav vzorně vybaven.

Pak přišla nejhorší doba našeho národa, německá okupace a s ní spojené zavření českých vysokých škol. Naše škola nebyla jen zavřena, ale docela zničena. Ze zařízení

a vybavení ústavů nezůstalo takřka nic, co by stálo za zmínku. Dočkal se tedy profesor Ševčík ještě toho, aby viděl zničení všeho, co za léta v ústavě nashromáždil. Nedočkal se však, aby svůj ústav zase po okupaci znovuvybuřoval. Trpěl po léta vážnou žaludeční chorobou, která svými důsledky ovlivnila všechna poslední léta jeho života. Jeho silný duch bojoval marně proti depresi, která se ho čím dále tím více zmocňovala, až podlehl úplně.

Zemřel v poměrně mladém věku necelých 55 let. Všichni, kdo ho znali, jeho spolupracovníci, žáci a hlavně jeho asistenti, mohli si od něho vzít nejlepší vzor činnosti, pracovní vůle a vytrvalosti. Naše vysoká škola mu vděčí za budovatelskou práci, kterou ji věnoval, a utrpěla jeho odchodem ztrátu opravdu těžko nahraditelnou. Naše lesnická věda ztratila badatele bystrého a cílevědomého a české lesnictvo člena jednoho z nejlepších.

Prof. Ing. Dr Karel Matyáš.

Prof. Ing. Dr H. C. V. KAISLER.

Bohatá kořist smrti z let nedávno minulých probrala bolestně řady všech povolání výběrem smutně doléhajícím, ať šlo o generaci mladou, střední či těch, jimž pro jejich věk bylo odložiti nástroj a opustiti svou dílnu. Z rušné funkce nejpřednějšího představitele vysokého učení technického v Praze v plném zdraví ustupující rektor, prof. Ing. Dr h. c. Vojtěch Kaisler, připravený, aby využil pense k vlastním zpracování výsledků své bohaté odborné práce, doslovně životní žně, opouští v shluku tíživých událostí roku 1939 své pracovní prostředí a nenadále dne 20. července 1943 navrhuje počet svých dnů. Naplnil bezmála půl století plodnou a intenzivní prací v speciálním oboru lesnické činnosti, v lesnické technice při zneškodňování odtoku přivalových vod v horských oblastech a lesnickém stavebnictví, sdružujícím lesní dopravnictví pozemní i vodní, i stavby vysoké. Založil naši československou organizaci a orientaci služby hrazení bystrin a vnesl do ní svou základní linii, jak odpovídalo jeho kritickému duchu, sledovat jevy analysou jejich složek až k vlastním prvkům; budoval vysoké učení lesnické.

Prof. Kaisler se narodil 8. ledna 1870 v Berouně jako druhý ze čtyř dětí státního prokurátora. Po absolvování lesního oboru vysoké školy zemědělské ve Vídni v r. 1893 a kratší odborné přípravě na lesním velkostatku v Jilemnici a ve Smečně, vstoupil v srpnu 1894 do státní služby hrazení bystrin, kterou vykonával trvale, jako její přední člen, až do r. 1921 v zemi České, s výjimkou let 1902—1904, kdy byl přeložen k výkonu služby v Korutanech a v Přímoří. Jeho hlavním pracovním polem bylo povodí Litavky a Rakovnického potoka, pro něž navrhl a sám provedl vlastní systém biologického ustálení rozsáhlého území, rozervaného hlubokými roklemi, způsobem skutečně trvalým, že i přes nepatrnou péči je ještě dnes, po víc než 50 letech, celá soustava zahráček a porostů zřetelně zachovaná; mimo to se činně uplatnil na uspořádání odtokových poměrů na bystrinných tocích v Krkonoších, Rudohoří a Českomoravské vysočině.

Svůj pracovní postup a výsledky zahrazovací činnosti zpracoval literárně a uvedl se tím do vědeckého světa doma i za hranicemi jako průkopník nových pracovních směrů, odvozených z našich přirozených podmínek. Úzkou spoluprací s vodohospodářskými kruhy na poli hrazení bystrin a četnými studii publikovanými v lesnických a technických časopisech, odborných slovnících a v příručkách dosáhl již v r. 1910 vysokého uznání udělením hodnosti honorovaného docenta na kulturně technickém oboru české techniky. V čs. republice, v r. 1918, byl povolán do nově utvořeného ministerstva země-

dělství k vedení služby hrazení bystřin v celém státě, již nově zorganizoval a po válečném ochromení uvedl v život. Zde dlužno zdůraznit zejména jeho práci v oblasti Děsné, Bečvy, Olšavy, vybavení a organisování služby na Slovensku a Podk. Rusi; na Slovensku přispěl zvláště k rozvoji zahrazovací činnosti v oblasti Váhu a Hronu, na Podk. Rusi pak uplatnil své rozsáhlé zkušenosti při sanaci stržovitého území v povodí Boržavy. Přes toto všechno mimořádné pracovní vypětí v organisování počátků vlastní služby přičinil se v letech 1919 a 1920 vynikajícím způsobem o založení lesnického odboru při vysoké škole zemědělského inženýrství VUT v Praze a bylo jen samozřejmým naplněním jeho životního údělu, že při hodnocení jeho práce a osobních kvalit padla v první řadě na něho volba na úřad řádného profesora technických předmětů na našem prvním vysokém učilišti lesnickém; řádným profesorem VUT se stal rozhodnutím presidenta republiky v srpnu 1920.

Subtilní hybná postava prof. Ing. Dr h. c. Vojtěcha Kaislera hostila velmi temperamentního a methodického ducha. Byla to především jeho soustavná pracovitost, cílevědomá, k pevnému cíli řízená logika činů i myšlení, jakož i průbojnost, jež jej vedly přes všechny překážky jako bojovníka o vytvoření služby hrazení bystřin a budování jeho ústavu, hájení existence vysoké lesnické školy v Praze a četných posic stavovských k vyčtené reálně metě. Je těžko představitelné, kdo jiný by byl zastal jeho životní úděl, tak niterně vázaný jeho dobou; nenahraditelná a nezastupitelná byla jeho úloha v budování služby hrazení bystřin a činnost vysokoškolská od počátku jeho osobního vzestupu v r. 1910, zejména pak v období popřevratovém; jako účastnému svědku jeho práce buď mi dovoluji označiti období jeho budování dobou Kaislerovou; naplnil skutečně svou práci a výraznou osobností významné dílo v oboru služby hrazení bystřin, jakož i v úřadě učitelském na vysokém učení technickém. Byl členem vědecké rady Masarykovy akademie práce, členem Čs. akademie zemědělské, děkanem vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství, předsedou komise pro II. stát. zkoušku na les. odboru a v r. 1938 byl poctěn hodností Dr h. c. vysokého učení technického v Praze. Byl vyznamenán řádem sv. Sávy.

Snad méně okázalý, ale o to hřejivější byl srdečný vztah a vděk nesčetných posluchačů a jeho úředníků, kteří se obraceli na něho se svými starostmi, a všech těch, co v zapadlých horských dědinách hledali u něho a našli obětavou pomoc a podporu při odčiňování následků škod po povodňových pohromách.

Jako přednosta služby, přesný k sobě, měl rád přesné a horlivé plnění povinností; sledoval se zájmem práci a výkon úředníků, zejména mladších, svých žáků a podporoval jejich snahu a práce směřující k širšímu pojetí úkolů služby lesníka ve vodním hospodářství.

Ač jako vysokoškolský učitel měl za hlavní předmět lesnické stavby, odrážela se jeho vědecká a publikační činnost v oboru hrazení bystřin. Bohatá životní zkušenost, poznatky ze studijních cest do bystřinných oblastí takřka celé Evropy, účast na četných mezinárodních kongresech a anketách, vlastní výzkumy a pokusy mu daly základ k četným publikovaným studiím o vlivu poměrů lesních, geologických a spádových na stav bystřin a zahráček. A bylo to zejména jeho vypjaté budovatelské úsilí, spojené s organisováním a zabezpečením nové pražské lesnické fakulty, a nenadálá choroba dostavivší se záhy po jeho odchodu do výslužby, jež mu znemožnila vydání dlouho připravovaného souborného díla o hrazení bystřin, o němž se často rozhovořoval, zkoumaje kriticky nové směry činnosti. Tím více je litovati jeho odchodu, že znalosti muže tak vynikajícího v tak skromně obsazeném vědním oboru, důležitém pro uspořádání našeho vodního hospodářství, nebyly zachyceny.

V prof. Ing. Dr h. c. Vojtěchu Kaislerovi odešel vynikající učitel celé generace lesnické, již byl nejen dobrým příkladem, ale již také předal cenné plody své práce a svého ducha.

Odešel ušlechtilý pracovník, který se prakticky a vědecky zasloužil o vývoj československé služby lesnicko-technické ochrany půdy a o založení a organisaci vysokého učení lesnického v Praze.

Doc. Ing. Dr Zdeněk Válek.

Prof. Ing. Dr H. C. GABRIEL JIRSÍK.

Zemřel 22. prosince 1943 jen několik málo dní potom, kdy dosáhl věku 77 let, takřka celého věnovaného nejvážnější odborné práci, která ho učinila v českých lesnických kruzích tak proslulým.

Pocházel z velice starého lesnického rodu a tak rodová a pracovní tradice spolupůsobily ve značné míře na veškerou jeho životní činnost, hlavně co se její formy týče. Jeho otec byl, stejně jako dřívější generace v rodině, lesníkem v auerspergských službách a Jirsík od svého narození dne 7. prosince 1866 v Kopaninách u Podmok v okrese čáslavském ve služebním domě velkostatku, až do zanechání praktické lesnické činnosti, neopustil nikdy obvod majetku jednoho zaměstnavatele.

Střední školu navštěvoval v letech 1878—1885 na reálce v Jihlavě a pak studoval lesní oddělení vysoké školy zemědělské ve Vídni, kterou opustil roku 1889. Po absolvování vysokého učení a vykonání jednorocní vojenské povinnosti vstoupil v říjnu 1890 do výkonné služby lesnické nejdříve na panství nasavrckém, patřícím knížecí rodině auerspergské, kde pobyl dvě léta. Odtud byl přeložen k vrchnímu lesnímu úřadu na Libáni a pobyl tu do konce roku 1894. Od roku 1895 do konce roku 1899 sloužil u lesního úřadu v Karlslust v Dolních Rakousích a v říjnu r. 1900 pověřen byl vedením lesního velkostatku Zelená Hora, na kterémž místě setrval dvanáct let.

V Zelené Hoře měl po první příležitost úplně rozvinouti jak své velké nadání, tak i své hluboké odborné vědomosti a pracovní vůli. Postavil lesní administrativu velkostatku na moderní základ a zlepšoval rok za rokem a krok za krokem všechny majetkové složky svěřeného mu objektu v každém směru. V lese hospodařil moderním, přírodu co nejvíce respektujícím způsobem, staral se o spolehlivé zařízení velkostatku, zvýšení porostní zásoby v první řadě zvýšením obmýtní doby a současnou péčí o porosty a stanoviště za účelem zlepšení poměrů přírůstkových.

Dalekosáhlá byla jeho péče o stavební objekty na majetku. Nejen účelnost, ale i hledisko estetické spolurozhodovalo i při té nejstřízlivější stavební práci.

Myslivec tělem i duší přiváděl provoz lesního hospodářství do nejužšího styku s ušlechtilou myslivostí, bez které jen těžko si představití naše lesy a náš stav. Nemenší péči věnoval rozsáhlému a proslulému rybníkářství na velkostatku.

Když pak roku 1912 přeložen byl jako vedoucí hospodář na velkostatek Žleby, dospěl Jirsík do nejlepší úrovně zkušeného, vzdělaného a výkonného lesníka a mohl na tomto místě již klidit plody svého dosavadního životního zrání. Ve Žlebech setrval až do definitivního odchodu do Prahy po převzetí stolice na vysokém učení technickém, ke kterému došlo roku 1921.

Jirsík rostl ve významu pro svůj obor tak, že se považovalo za samozřejmé, aby se

s ním počítalo při obsazování lesnických stolic na nově zřízených vysokých školách. Tak byl roku 1919 a 1920 takřka současně vyzván jak vysokým učením technickým v Praze, tak i vysokou školou zemědělskou v Brně, aby na nich převzal katedru. Jirsík rozhodl se pro Prahu. Dnem 30. března 1921 převzal jako řádný profesor stolicí hospodářského lesního zřízení a lesní statistiky na vysoké škole zemědělského a lesního inženýrství v Praze a setrval na tomto místě až do odchodu na odpočinek v roce 1937 po dosažení 70. roku svého věku.

Jako dříve v praxi, tak nyní na vysoké škole pracoval bez oddechu, vytrvale a svědomitě tak, že zanechal po sobě jeden z nejlépe vybavených ústavů fakulty. Jsa spoluzakladatelem lesnického oddělení pražské techniky, zúčastnil se jeho budování od prvních začátků. Přednášel disciplíny, které náležejí v lesnictví k nejdůležitějším, a činil tak s vybranou, až nápadnou pečlivostí.

Stejně zasloužil se o zařízení školního lesního statku v Kostelci nad Černými lesy, sloužícího praktickému výcviku posluchačů, jehož předsedou správního výboru byl až do roku 1937 — právě tak, jako o sociální instituce sloužící dobru našich žáků po čas jejich studií.

Tato poslední činnost, pro Jirsíka tak specifická, došla ocenění v pojmenování podpůrného studijního fondu, zřízeného na vysoké škole, jeho jménem. Byl velmi ctěn a vážen svými posluchači a obdivován svými asistenty, kterým byl opravdovým otcem a vůdcem i v práci i v životě.

Byl děkanem vysoké školy v letech 1926/1927 a váženým stařešinou své fakulty. Hájil práva vysoké školy a jejích posluchačů na příslušných místech a nevyhýbal se za tím účelem žádné námaze.

Bylo tudíž přijato s uspokojením a s jednomyslným souhlasem celé odborné, vědecké a akademické veřejnosti lesnické, když dne 15. června 1937 byla profesoru Jirsíkovi propůjčena hodnost čestného doktora vysokého učení technického v Praze. Pocta Jirsíkovi udělená zvýšena byla tou okolností, že to byl první případ, ve kterém se dostalo této cti lesníkovi na tomto vysokém učení.

Že osobnost takového významu, jakou Jirsík byl, nemohla ujíti pozornosti a ocenění mezi příslušníky stavu i v hospodářských a správních kruzích, je docela samozřejmé. A tak nacházíme Jirsíka ve všech odborných spolcích a institucích ponejvíce na místech vedoucích a rozhodujících. Je v mnoha korporacích samosprávných i v institucích vědeckých, ve spolcích dobročinných i národních. Všude uplatňoval se Jirsík iniciativně s průbojností a pracovní ochotou, která neměla sobě rovné. Členem Masarykovy akademie práce, odboru zemědělského a lesnického zvolen byl 10. dubna 1920 a členem vědecké rady 13. prosince 1934, kdež účastnil se nejen prací v komisích, ale i v plenárních schůzích.

Jirsík byl jako odborník zjev skvělý, ale jako muž a člověk zjev docela mimořádný. Vyznačovala ho vzácná noblesa ducha, ušlechtilost srdce a opravdovost citu. Klasická uhlazenost vystupování, spojená s otevřeností v jednání, vrozená kultura srdce a povznesenost nad vším malicherným, charakterisovala Jirsíka znamenitě a dodávala mu vážnosti mezi všemi, kdo se s ním stýkali. Vypočítané vlastnosti zesnulého, tak vzácné, tak řídké v čistotě a v rozsahu, v jakém se u něho vyskytovaly, budou jeho památku vždy osvětlovati svitem neobyčejnosti.

Umřel v něm veliký odborník a veliký vychovatel vlastním příkladem.

Prof. Ing. Dr. Karel Matyáš.

Smluvní profesor Ing. Alois Nechleba narodil se 28. 6. 1859 v Mileticích u Velvar ze starého selského rodu. Nižší německou reálku vystudoval v Litoměřicích, vyšší českou v Praze, kde v r. 1878 maturoval. Pak odchází na lesnické učiliště do Křiževce v Chorvátsku a ihned na lesnický odbor techniky curyšské, kde v r. 1882 svoje studia ukončil s výborným prospěchem. Pobyl pak ještě rok na universitě v Mnichově a po kratších cestách po Itálii, Istrii a Německu se v r. 1883 vrací do Čech a nastupuje ihned jako asistent lesního úřadu v Křivoklátě. Na tomto fürstenberském panství prošel pak všemi stupni služebních hodností. Kromě rozsáhlých lesů (přes 33.000 ha) byly zde i rozsáhlé dvory a zbytky drobnějších průmyslových závodů z dob dřívějších. Duší všeho byla však myslivost, které holdovali majitelé tohoto panství a Ing. Nechleba se během svého úřadování často dostával do rozporu, kdy musel hájiti proti zvěři svěřené lesy. Ve službě byl dobrým kolegou, pilným pracovníkem a později spravedlivým představeným. Již v r. 1884 složil v Praze zkoušku pro samostatné lesní hospodáře a brzy byl jmenován adjunktem. Od r. 1887—1895 působí jako revírník na polesí Buková, kde si v r. 1889 zakládá domov. V r. 1896 přeložen byl jako lesní kontrolor do ústředního úřadu v Křivoklátě, v r. 1900 jmenován je vrch. kontrolorem a zástupcem přednosty lesní reže. V r. 1903 se stává lesním inspektorem, v r. 1907 lesním radou a skutečným přednostou lesní části tohoto majetku. V této hodnosti zůstává až do 1. X. 1922, kdy odchází na vlastní žádost na odpočinek.

V době, kdy spravoval tento lesní majetek, postaven byl často před rozsáhlé úkoly při zdolávání různých živelních kalamit (sníh, mniška, sosnokaz, obaleč jedlový).

V r. 1907 a 1908 byl komisařem zkušebním u zkoušek pro lesní pomocnou a ochrannou službu, pak až do r. 1912 komisařem u zkoušek pro samostatné lesní hospodáře u zemského úřadu v Praze. Kromě toho byl okresním lesním technikem pro okres rakovnický, a to od r. 1904—1912. Když odešel do výslužby, přesídlil do Petrovic u Rakovníka.

V r. 1924 zakupuje si malý domek v Rakovnici na „Sekyře“ a tam opodál kraje, kde prožil celý plodný život lesního výkonného úředníka, žil dál dalším úkolům a další práci.

V r. 1922 počíná lesní rada Ing. Alois Nechleba přednáseti jako honorovaný docent na utvořivším se lesnickém odboru vysoké školy technické v Praze. Přednáší státnicový předmět „ochrana lesa“, dále pak encyklopedii lesnictví, vede i lesnický seminář a na čas přednáší i lesnické účetnictví. Stává se i přednostou ústavu stolicy ochrany lesů na vysoké škole zemědělského a lesního inženýrství a stará se pečlivě, aby ústav i jeho sbírky vybavil v krátké době vzorně po stránce pedagogické a vědecké. Mnoho mu napomáhá znalost dřívějšího majetku a podařilo se mu vskutku nashromáždit tak početný materiál, že bylo možno se škole postavit po bok všem ústavům cizozemským, třebaže s delší a historickou tradicí. Bohužel většina tohoto materiálu i památek na profesora Nechlebu přišla v bouřlivé době 1939 a 1940 vniveč.

V roce 1924 začíná Ing. Al. Nechleba přednáseti ochranu lesa na lesním odboru ukraj. hospod. akademie v Poděbradech, kde působí až do r. 1928. Ve svých 68 letech, t. j. v r. 1927, se stává smluvním profesorem vys. školy zem. a lesn. inženýrství v Praze a setrývá zde až do r. 1935, kdy ve věku 76 let odchází na trvalý odpočinek. V osobním styku i ve svých přednáškách zachovával prof. Ing. Nechleba vždy taktost, jemnost a klid. Vedle slov v přednáškách, poskytoval svým posluchačům výklad i přímo v lese na exkursích, které vodíval na Křivoklátsko, kde znal dopodrobna každý porost

a kde mohl podatí co nejvíce příkladů ze svého oboru. I když již opustil vys. školu, sjížděli se k němu o prázdninách někteří žáci a prof. Nechleba s nimi takové exkurse podnikal.

V r. 1923 spoluúčastnil se prací při založení stát. výzk. ústavu pro ochranu lesů, který byl prvním výzkumným ústavem v naší vlasti. Za svoje zásluhy stává se řádným členem Českosl. akademie zemědělské, Masarykovy akademie práce, Národohospodářského ústavu při České Akademii.

Byla-li doba působení na vys. škole i dobou pilné práce literární, stává se údobí vlastního odpočinku měřením hodnot a prací při výzkumu historie kraje křivoklátského, kde jako lesník i technik objevuje mnoho zajímavého ze zašlých časů. V r. 1937 pokouší se o jeho tělesný organismus mrtvice, která zasahuje levou stranu těla. Silná konstituce přemáhá tento nápor a Nechleba brzy pracuje dále. V r. 1943 prodělává těžkou chřipku. Zotavuje se poznovu, ale příštího roku k chřipce se přidružuje zápal plic a dne 2. 6. 1944, tedy krátce před svými 85. narozeninami, opouští tento svět.

Tvorba literární: Po dobu svého působení na panství křivoklátském je Ing. A. Nechleba cele zaměstnán svou prací výkonnou a tak poměrně nehojně zúčastňuje se života literárního. V roce 1923, tedy krátce poté, kdy odešel do výslužby, nastává v jeho literárním tvoření mezník a Ing. Alois Nechleba neobyčejně pilně zúčastňuje se osvětové činnosti.

Jeho příspěvky (v počtu as 190) týkají se: lesnictví ve všech odvětvích, myslivosti, zemědělství v pojetí historickém, dějin techniky a průmyslu na Křivoklátsku, historického výzkumu Křivoklátska, různých časovostí.

Jako lesník všímá si často různých otázek pěstebních, těžebních a hlavně ovšem pak z oboru ochrany lesa. Zde jako technik všímá si Ing. Nechleba bystře právě vztahu člověka, průmyslových zařízení i dopravy k lesu se stanoviska prospěchu a škody. Kromě učebnice Ochrany lesa, která vychází v r. 1923, v době vydavatelské tísně, jako litografovaná příručka péčí komise pro vydávání příruček při Českém učení technickém v Praze, a knihy „Pokrok v lesní ochraně za poslední desetiletí“, která vychází nákladem spolku posluchačů vys. školy les. v Praze, je to publikace „Lesní požáry“, která vychází v Masarykově akademii práce 1923. Důležité jsou i jeho studie o škodách na lesích vzniklých exhalací jedovatých plynů a škodách kouřových v krajinách průmyslových. Dále jsou tu pojednání o působení hrabání steliva, o zmírnění škod, povstálých lesním pychem, a jiné kapitoly, všímající si působení člověka na les.

Ve své bohaté praxi poznal Ing. Nechleba dokonale prvek, který nejvíce ovlivnil naše lesní hospodářství koncem minulého a počátkem tohoto století. Je to myslivost. Poukázal správně, že nejvíce stejnověkých, stejnotvarých smrčín u nás vzniklo nadměrným chovem zvěře v lesích a upozornil na souvislost škod, způsobených v takovýchto porostech pak větrem, červenou hnilobou i hmyzem. Jsa pravodatným myslivcem, i když myslivost nebyla mu onou vášní jako se stala jiným, rozumí dobře zvěři i výkonu myslivosti a nezřídka je ve svém rozhodování postaven před otázkou, zda má hájiti les proti zvěři či má-li šetřiti zvěř. Ve svých pracích archiválních seznámil nás Nechleba s mnoha věcmi, které již zapadly v zapomenutí. Slavná historie Křivoklátska od nejdávnějších dob a bohatý archiv tohoto velkostatku byly popudem Nechlebovi k vyhledání mnohých zajímavostí.

Přirozeně, že zde jeho práce se dotýkaly i zemědělství a i zde dovede leccos zajímavého povědět z regionalistického pojetí. Jeho dobrá průprava technického školení na

curyšské technice zavedla Nechlebu i v jeho historických pracích na okraj techniky a tak vznikají zajímavé dokumentační práce o prvé koňské železnici u nás, o průmyslech kdysi kvetoucích na Křivoklátsku, kde měly dobrou surovinovou základnu v bohatství dřevním i rudným. Kruh tento uzavírají četné feuilletony, kde Nechleba podává nám své vzpomínky na sebe sama a na celou dobu, kterou prožíval. Hodnotíme-li jeho literární práce, tedy vždy musíme posuzovati ho jako dobrého pracovníka v oboru lesnickém a jako vzor regionálního pracovníka historického, který dovedl všechny otázky chápat s celkového hlediska a nám je také tak podávat.

Seznam jeho literárních prací uveřejněn byl u příležitosti jeho osmdesátin v časopise Lesnické práce r. 1940 u příležitosti jeho biografie. K těmto 190 pracím přibýlo za války ještě několik dalších příspěvků, které zaneseny jsou v seznamu lesnického písemnictví za jednotlivá léta.

Prof. Ing. Dr. A. Pfeffer.

Prof. Ph. Dr. JINDŘICH UZEL.

Narodil se 10. III. 1868 v Chomutově. Vlivem otce, profesora gymnasijsního, záhy byl zasvěcen do studia přírodních věd. Vedle toho osvojil si také již v mládí znalost moderních jazyků. Po maturitě v Hradci Králové přešel na universitu pražskou, jmenovitě za působení zoologů Friče a Vejvodského. Nestal se však jejich žákem, zato záhy — vlivem své samotářské povahy — oddal se studiu entomologie ve své soukromé laboratoři. R. 1896 promoval ze zoologie. Téhož roku odebral se do Berlína na studia zoologická jmenovitě u Fr. Eih. Schulze. Po návratu přes to, že se ihned nestal docentem, pracoval oddaně, jakož i před tím, v entomologii, kdež zpracovával velmi obtížnou systematiku ssavého hmyzu: rozměry nepatrných, avšak časem velmi škodlivých šupinušek, jež jmenovitě v těchto dobách mají svoji důležitost jako přenašeči některých nemocí rostlinných (virusových). R. 1890 uveřejnil práci „Šupinušky země České“ (Věstník král. české společnosti nauk, poctěno jubilejní cenou university Karlovy. 82 str., 2 kol. litogr. tabulky). Záhy následoval obrovský spis „Monografie řádu Thysanoptera“ r. 1895. Česky i německy (na protější straně českého textu). Poctěn byl jubilejní cenou České akademie pro vědu, slovesnost a umění v Praze. Obsáhl 500 kvartových stran, 10 litografovaných tabulí. Práce stala se základním dílem pro toto oddělení hmyzu a je stále citována pro objev celé řady nových druhů. Vedle toho v Praze i v Berlíně věnoval se studiu embryologie apterygotní skupiny hmyzové: „Studien über die Entwicklung der Apterygoten Insekten“, Königgrätz und Berlin 1898, 58 str., 6 litogr. tabulí. Získav tím jméno vynikajícího odborníka, byl r. 1901 ustanoven anglickou vládou vědeckým pracovníkem v botanické zahradě Paradeniya na Ceyloně. V letech 1909/10 — disgustován poměry svého okolí — odebral se po druhé do tropů, a to opět do Východní Indie a na Ceylon. Vybidnutí německé vlády, aby přijal místo entomologa ve výzkumné stanici biologické v Amaní (Afrika), odmítl s poukazem na své chabé zdraví. Pracoval dále v Praze a r. 1905 byl jmenován členem Královské české společnosti nauk v Praze. Téhož roku habilitoval se pro fytopathologii na České technice v Praze, kdež se od té doby poněmáhle začalo připravovati založení oddělení zemědělského. R. 1909 obdržel zde titul mimořádného profesora téhož odboru, r. 1918 pak byl jmenován mimořádným profesorem zoologie po Ant. Štolcovi a r. 1920 řádným profesorem zoologie i entomologie na zří-

zené tehdy již Vysoké škole zemědělského inženýrství. Když zde bylo pak konstituováno oddělení lesnické, přednášel tento obor i zde. Před svým jmenováním působil od r. 1909 jako přednosta Výzkumné stanice cukrovarnické, založené zemř. prof. K. Preisem, při České technice v Praze. Současně vedl fytopathologické práce při Výzkumné stanici hospodářsko-fysiologické v Českém odboru rady zemědělské v Praze. Na obou působištích organisoval doc. Dr. Uzel první v těchto dobách u nás výzkum nemocí hospodářských plodin, převážně u cukrovky. Publikoval tu velkou řadu prací popularizačních i poradních, směřujících poněkud k ochraně proti chorobám. Z této veškeré činnosti, jakož i jiných četných cest po cizině, vyplynulo mnoho jeho výborných znalostí entomologických i velmi obsáhlé sbírky hmyzové, jež prof. Uzel obětavě věnoval pak Národnímu museu v Praze, Zemědělskému museu pražskému, Přírodovědeckému museu vídeňskému, museu v Paradeniya a j., jež se staly předmětem zpracování se strany více zahraničních odborníků. Žil svým izolovaným životem vědeckým věnuje se v posledních letech oblíbenému svému přemítání filosofickému, jemuž věnoval také řadu pojednání, hlavně spis „Příroda evangelium“ 1926 (1937 též německy), psaný s určitým sklonem k volnomyšlenkářskému názoru náboženskému. Prof. Uzel má svůj význam v naší vědě nejen jako výborný, široce vzdělaný přírodovědec, jmenovitě v entomologii, nýbrž i tím, že záhy od mládí uplatňoval své důležité výzkumy i v cizině, někdy i velmi vzdálené od našich úzkých domácích poměrů. Zemřel 19. května 1946.

Prof. Dr. A. Peklo.

Doc. Dr. A. HILITZER.

Alfred Hilitzer narodil se 3. června 1899 ve Štýrském Hradci. Brzo však otec byl přeložen do Prahy, takže mladý Hilitzer všechna svá studia vykonal v pražských školách. Na Smíchově vystudoval reálné gymnasium, maturoval s vyznamenáním v roce 1918 a v letech 1918—1922 studoval přírodovědeckou fakultu Karlovy university, na níž 15. července 1922 byl prohlášen doktorem věd přírodních a v prosinci téhož roku složil státní zkoušky profesorské z přírodopisu a zeměpisu. 1. listopadu 1920 stal se výpomocným asistentem v botanickém ústavě Čes. vys. učení technického v Praze a brzo nato, 1. února 1921 asistentem fytopathologického ústavu, který převzal tou dobou prof. Dr. F. Bubák, tehdy již velmi těžce nemocný. Na fytopathologickém ústavě setrval Hilitzer plných sedm let, řídě po brzkém skonu prof. Dr. Bubáka po dlouhou dobu ústav, jehož sbírky a inventář z valné části sám nashromáždil a uspořádal. Když byl po zesnulém Bubákovi jmenován profesorem fytopathologie a ředitelem ústavu Dr. J. Peklo, přešel Hilitzer 1. února 1928 do ústavu botanického téže vysoké školy, kde působil zprvu jako asistent, pak jako komisař a posléze vrchní komisař až do své předčasné smrti (27. 9. 1946). Na Čes. vys. učení technickém se též habilitoval z botaniky a obdržel 21. ledna 1931 venia docendi. Byl členem Masarykovy akademie (od r. 1930), kde byl poslední léta tajemníkem I. odboru přírodovědecko-lékařského a jednatelem komise pro ochranu přírody a členem četných odborných domácích i zahraničních společností.

Hilitzer účastnil se vědeckého života botanického již velmi brzo; tak v roce 1920 a 1921 spolupracoval při prozkumu travních porostů v Čechách a na Moravě, prováděném výzkumným ústavem lukařským v Praze, v následujících letech pomáhal prof.

Dr. Schustlerovi při fyto geografickém výzkumu Krkonoš a xerothermního obvodu středočeského, od r. 1925 účastnil se geobotanického a oekologického prozkumu rezervací na Šumavě, který vedl Kavina, a od r. 1926 samostatně prováděl výzkum vegetačních poměrů v karpatoruských pralesích, se zvláštním zřetelem k lesnictví, k ochraně přírody a k floristice i sociologii tajnosnubných. Kavinou uveden do studia mechorostů, lišejníků a hub, prof. Dr. Schustlerem do studia geobotanického, zvláště fyto-sociologického, zdokonalil se v mykologii pod vedením prof. Dr. Bubáka, ve fyto-cosociologii pod vedením švýcarského prof. Dr. Braun-Blanqueta; obzor svůj rozšířil pak znamenitě na svých cestách, podnikaných každoročně do všech částí Evropy. Tak v r. 1930 studuje lesní typy ve Finsku a Laponsku, 1931 pracuje na mořské stanici ve Villefranche a na geobotanické stanici v Montpellieru, 1932 a 1933 studuje ve Francii, 1934 a 1935 v Polsku, 1937 v jižní Francii, v Itálii a na Korsice. Výsledky těchto studií zpracovává ve svých vědeckých pracích, které se záhy stávají chloubou české literatury botanické. Nadán bystrým pozorovacím postřehem, neobyčejnou pamětí, houževnatou pílí a bezměrnou láskou ke své vědě, vyrostl Hilitzer ve svérázného badatele a odborníka, vzbuzujícího respekt svými vědomostmi a uznávaného záhy nejen domácí, ale i mezinárodní botanickou veřejností. Pracoval velmi důkladně a obezřetně. Publikace jeho nevynikají tak objemem, jako kvalitou; vyznačují se přesnou dikcí a jistotou.

Z počátku zabýval se Hilitzer studiem lišejníků; pak zásluhou prof. Dr. F. Schustlera, který uvedl k nám moderní metody fyto geografické, zabýval se Hilitzer studiem rostlinných společenstev; v řadě prací tohoto druhu vyniká zvláště jeho „Etude sur la végétation épiphyte de la Bohême“ (1925). Velmi cenné jsou jeho aplikace na lesnictví, z nichž studie o bučinách v okolí Kdyně (Král. spol. nauk 1926), o tisech na Nestřebu (1927), o šumavské borovici (Les. práce 1932), o finských lesních typech (Č. akad. zeměděl. 1932), o limbě (1932), lesích na Boržavě (1932), pralesích na Podkarpatské Rusi (1932), a samostatná studie „Les“, vydaná knižně 1931, těší se zasloužené pozornosti v širokých kruzích praktických. Jeho studie fyto sociologická vedla jej i k mnohým studiím oekologickým a fysiologickým; z těch vyniká zejména práce o vlivu humusových látek na vzrůst kořenů (Beitr. z. Bot. Zentralblatt 1932). Bohatá je jeho žej v oboru mykologie; tady publikoval řadu studií o morfologii hub vřečkatých a zejména vzornou a důkladnou monografii Hysteriales, která vyšla knižně nákladem Č. A. Z. 1929 a je nejobsažnější studií, která dosud o této skupině byla publikována. Ve všech takřka svých publikacích mykologických všimá si Hilitzer i praktického významu studovaných hub a jsou proto jeho práce pozoruhodny i s hlediska fytopathologického. Po řadu let Hilitzer sbíral materiál k monografii českých pyrenomycetů, ale k soubornému zpracování této obtížné skupiny se již nedostal. Svými pracemi z nejrozmanitějších oborů botaniky získal si Hilitzer i velké zkušenosti z metodologie a vespěl v jednoho z nejbratrnějších našich mikroskopiků, jak svědčí jeho stati o lišejnících, jätrovkách a menších v příručce vydané prof. Dr. J. Klikou „Praktická cvičení botanická“ (1926); bohaté své zkušenosti experimentální a pozorovací uložil v „Příručce metodiky rostlinné sociologie a oekologie“, vydané redakcí Kliky-V. Nováka-Kaviny ve Sbor. výzk. ústavů zem. 1935; Hilitzer zpracoval tam fysiografické činitele, atmosférické srážky, vlhkost vzdušnou, výpar, transpiraci, hydraturu, osmotický tlak a z přístrojů jím konstruovaných se zvláště osvědčil evapometr, dnes všeobecně oekology používaný. Měl živý zájem též o všechny časové otázky a nevyhýbal se ani aktuálními otázkami politickým, o nichž dovedl napsati mužné, otevřené slovo,

jak svědčí mnohé jeho články, uveřejněné pod šifrou nebo plným jménem v „Brázdě“. Zajímavě, že všiml si také krásné literatury a sám i napsal několik románů a dramát; tiskem vydal pouze utopistický román: „Mitigen, plyn proti válce“ (vydal J. R. Vilímek v Praze 1933). Hilitzer byl i rozeným organisátorem; osvědčil se jako pečlivý redaktor sborníku „Studia botanica čechica“, vycházejícího čtvrtletně od r. 1938 nákladem „Kruhu mladých botaniků“, jehož byl Hilitzer zakladatelem a předsedou.

Také Čsl. zemědělská akademie vděčí Hilitzerovi za pilnou práci, kterou vykonal jako hlavní spoluredaktor Zahradnicko-ovocnicko-vinařského slovníku naučného. Podobně redigoval spolu s Kavinou široce založené exsikatové dílo „Cryptogamae bohemicae exsiccata“, vydávané od r. 1932 a rozcházející se do botanických ústavů celého světa; exsikáty, přicházející výměnou za toto dílo, tvoří hlavní součást herbáře výtrusných, který je chloubou botanického ústavu čes. vys. učení technického v Praze. Nemalých zásluh získal si Hilitzer též o ochranu přírodních památek v celé oblasti bývalého našeho státu. Spolupracoval již jako mladý student s konservátorem R. Maximovičem, později řídil po léta komisi pro ochranu přírody při Masarykově akademii práce, tou dobou Technické akademii, účastnil se jako konservátor ministerstva školství a národní osvěty téměř všech prací památkového úřadu pražského, spojených s ochranou přírody v Čechách. Byl vždy pohotově a nelitoval času, ani námahy, když šlo o zachránění nějaké vzácné přírodní památky; jeho tichá, nehlučná, ale pilná a houževnatá práce byla většinou korunována zdarem. Bohaté své zkušenosti, získané v praxi ochranné, uložil částečně v různých člancích odborných časopisů; knižně vydal souborné dílko „Péče o staré stromy“ (Unie, Praha 1940), originální novinku v naší literatuře, již ochranné kruhy přijaly s nadšením. Jinak však Hilitzer nepatřil ke šťastným jednotlivcům, kterým úspěchy snadno a lehce padají do klína; jeho životní dráha nebyla poseta kvítím a každý úspěch musel draze vykoupiti úsilovnou a neúnavnou prací.

Seznam velmi početné jeho literární činnosti uveřejněn byl ve Věstníku čsl. akademie zemědělské r. 1940.

Prof. Dr. K. Kavina.

Hon. Docent M. of S. JINDŘICH FOŘT.

Život Jindřicha Fořta, narozeného v neděli dne 11. února 1877 v Klosterneuburgu v Dol. Rakousích, kde jeho otec byl vinařem tamního oenologicko-pomologického ústavu, věru nebyl životem svátečním. Byl Fořt od narození postižen slabým zrakem, ale od mladických let zároveň vyzbrojen duchem silné vůle a později příkladnou houževnatostí hodnou obdivu. Této vytrvalosti, která neznala nezdolatelných překážek, vděčil Fořt, že mohl vykonat průkopnickou práci v českém vinařství a ovocnictví a čeští ovocnáři jí vděčí za obnovený rozvoj ovocnictví, jemuž řepařství v druhé polovině minulého věku v mnoha rolnických usedlostech i na velkostatkách zasadilo ránu téměř smrtelnou.

Po studiích na reálce v Písku vychodil Jindřich Fořt nejprve dvouletou školu ovocnicko-vinařskou na Mělníce, kde se jeho otec zatím stal ředitelem, a po kratší praxi vystudoval ústav klosterneuburský s výborným prospěchem. Záhy nato, v mladém věku, s úspěchem vykonal zkoušky učitelské způsobilosti na nižší školy ovocnicko-vinařské. Po zkouškách se stal na krátkou dobu učitelem na Mělníce, odkud se v pod-

zimou roku 1899 rozjel do Kalifornie. Tam pracoval u české vinařské firmy Bratři Korbelové asi půl druhého roku, načež po další čtyři semestry studoval na státní kalifornské universitě v Berkeley, na níž dosáhl akademické hodnosti „mistra vědy“ (Master of Science).

Po návratu z Ameriky do Čech roku 1903 byl jmenován při českém odboru zemědělské rady v Praze prvním inspektorem ovocnictví a vinařství pro království České. Tu se začíná uplatňovat a rozvíjet Fořtova iniciativa, která v ministerstvu orby ve Vídni, kde tehdy jeho strýc působil jako ministr, získala dostatek pochopení. Tak již roku 1904 bylo založeno ovocnicko-vinařské oddělení při výzkumné stanici chemicko-fysiologické, jejímž ředitelem byl Dr. Julius Stoklasa. Ve funkci přednosta, sedmadvacetiletý, zahájil s chemikem Černým výzkumnou činnost v obou uvedených oborech, prvý v Čechách, nepřehlížíme-li k pomologickým pracím Karpologické společnosti z dob Ammerlingových.

Ač výchovou vinař a vinařský technolog, věnoval se Fořt s vervou i ovocnictví, o něž v Čechách zájem rychle rostl po čtyřicetiletém míru. Byv zvolen jednatelem Ovocnického spolku pro království České, dal úspěšný podnět k ustanovení okresních zahradníků-ovocnářů, maje na zřeteli blahodárnou činnost vynikajícího okresního pomologa Jana Říhy, jenž v Chlumci n. Cidlinou působil již od r. 1892. Tak vyrostla řada okresních, tehdy potřebných ovocných školek, proti nimž se později brojilo nespravedlivě i z nejbližšího okolí Fořtova, což Fořt těžce nesl, i když — jako kavalír — v zájmu klidu v pozdější Ovocnické jednotě zjevně neodporoval. Mnohé z okresních stanic na zužitkování ovoce, rovněž založených z popudu Fořtova, velmi blahodárně se osvědčily a nemálo přispěly k záchraně podřadného ovoce; některé působí dodnes. Je zajímavě, že právě v bohatém řepařském Polabí bylo okresních pomologů ustanoveno — pro nezáměr řepařů o ovocnictví — nejméně.

Po přeměně Ovocnického spolku pro království České v Československou jednotu ovocnickou byly zakládány odbočky této jednoty na mnoha místech, opět nejpomaleji v Polabí. I tu Fořt správně usuzoval na rozmach a význam regionální práce, což se plně potvrdilo.

Po zřízení zemědělského odboru na české technice v Praze přednášel od r. 1910 jako honorovaný docent vinařství, po převratu od r. 1919 bylo mu po odchodu suplenta Buňata, býv. ředitele pomologického ústavu v Troji, svěřeno i ovocnictví. Na titulu „honorovaný docent“ jinak skromný Fořt si velmi zakládal a svým učitelským povinnostem na vysokém učení technickém, i když šlo jen o předměty nezkušební, hleděl vždy dostát.

V r. 1919, krátce po založení Československé republiky, pověřilo ministerstvo zemědělství hon. docenta Fořta i řízením výzkumného ústavu ovocnicko-vinařského, jenž vznikl z bývalého oddělení hospodářsko-fysiologické stanice zemědělské rady. Fořt působil v novém ústavu jako přednosta až do r. 1933.

Jako ovocnářský badatel věnoval se Fořt i soukromě ve svých pokusných sklepích zejména výzkumům v oboru sušárenství a ve výrobě nápojů. Vypracoval rychlosušárnu vlastního typu, sestrojil tlakový filtr Duplex a rozličné menší, vesměs praktické pomůcky technologické. Jeho ovocné sirupy, nazvané nektary, záhy prosluly jakostí i úpravou. Jeho ovocná vína i znalci-vinaři, kdysi pohrdající ovocnou konkurencí, při velké prohlídce vín v Praze vůbec nerozeznali od vína révového, ač k prohlídce byli přizváni i vynikající odborníci z Moravy a Slovenska. Fořt měl z tohoto svého úspěchu radost propagátora-vítěze, i když se s tím svěřil jen několika málo zasvěceným.

Nemalé jsou zásluhy Fořtovy o knižní vydání Říhovy klasické pomologie „České ovoce“, k jehož čtyřem dílům přidružil Fořt svazek pátý, označený „Réva vinná“, vyšlý po rozšíření v druhém vydání.

Jako dlouholetý redaktor Ovocnických rozhledů, čestný člen Československé jednoty ovocnické, řádný člen Čsl. akademie zemědělské, funkcionář hlavních odborných spolků a sdružení ovocnických, vinařských i zahradnických, dožil se vrchní odb. rada Fořt zaslouženého odpočinku, jenž pro něj však neznamenal údobí nečinnosti po životě naplněném prací. I když jej po léta tížila nevléčitelná choroba, nemohl se odtrhnout od pokračování v díle započatém před půlstoletím v šíři předtím netušené, v díle, které se rozrostlo za hranice jeho očekávání.

Honorovaný docent M. of Sc. Jindřich Fořt, skromný, vytrvalý, přemýšlivý badatel, nadaný hudebník a především přímý, nezákladný člověk a přítel všech lidí dobré vůle, zemřel v neděli dne 6. června 1941, krátce po operaci, jež jej nemohla zachránit. Ti, kdož jej doprovodili do obřadní síně pražského krematoria, cítili, že navždy odešel muž, jenž neznaje únavy a osobního pohodlí, stálou prací jak hořící svíce plamenem sám sebe stravoval.

Snažíme se, aby jeho dílo jako učitele i výzkumníka dále rostlo a mohutnělo — tak doufáme, nejlépe splníme jeho nepsaný odkaz ku prospěchu a rozvoji čsl. ovocnictví.

Doc. Ing. Dr. Karel Kamenický.

VIII. VYSOKÁ ŠKOLA SPECIÁLNÍCH NAUK.

Politické události v posledních letech před druhou světovou válkou a nejisté poměry mocenské způsobené vyzývací agresí Německa působily neblaze na zdárnou činnost a nerušený vývoj na vysokých školách. Na vysoké škole speciálních nauk organizovaná studijní oddělení zeměměřičského inženýrství a pojistné techniky nedostačovala již dlouho svým omezeným dobovým rozsahem a náplní studia potřebám praxe. Ačkoliv byly podány sborem profesorským ministerstvu školství návrhy na rozšíření studia a novou jeho úpravu již několik let před německou okupací, právě neutěšené poměry politické a trapná nejistota před budoucností zavinily, že tato otázka zůstala neřešena a s ní ovšem také souviselo neobsazování míst a systemace nových potřebných profesorů. Ve studijním roce 1938/39, těsně před okupací, bylo na naší škole pro dvě studijní oddělení toliko šest profesur řádných a dvě mimořádné, ačkoliv mnoho státnicových předmětů (30) bylo obstaráváno pouze honorovanými docenty, případně suplováním. V té době byly na škole tyto vyučovací ústavy:

I. Ústav národního hospodářství, politiky národohospodářské a finanční vědy, který měl místnosti jednak v hlavní budově techniky na Karlově náměstí, I. poschodí, jednak na Výtoni č. 6, II. poschodí.

II. Ústav astronomie a matematiky, astronomická observatoř na Karlově náměstí č. 14.

III. Ústav nižší a vyšší geodesie v Praze II., Kateřinská ul. 40.

IV. Ústav geodetického počtářství, kartografického zobrazování a základů nižší geodesie v Praze II., Příčná ul. č. 2.

V. Ústav druhé matematiky v Praze II., Na Výtoni č. 6.

VI. Ústav statistiky a matematiky pojistné v Praze II., Trojanova ul. č. 13.

VII. Ústav praktické geometrie v Praze II., Na Zderaze, a dále měl také místnosti v Praze II., U Helmů, IV. poschodí.

VIII. Ústav pojišťovatelství a práva pojišťovacího v Praze II., Trojanova ul. č. 13.

IX. Ústav pro vědy právní na Karlově náměstí č. 14.

X. Ústav tělesné výchovy (společný Univerzitě a Českému vysokému učení technickému) umístěný v Marathonu, Černá ul. č. 7a.

Neobsazen byl ústav pojišťovatelství a práva pojišťovacího. Hlavní obtíže školy spočívaly zvláště v nedostatečném vybavení místností, které byly většinou rozstrkány na různých místech Prahy v nevhodných nájemních místnostech.

Členy profesorského sboru byli: JUDr. František Hodač, řádný profesor národního hospodářství, politiky, statistiky národohospodářské a finanční vědy; Ph. Dr. Jindřich Svoboda, řádný profesor sférické astronomie, astronomického určování zeměpisných souřadnic a základů vyšší matematiky; Ing. Dr. techn. Josef Ryšavý, řádný profesor nižší a vyšší geodesie; Dr. techn. František Fiala, řádný profesor geodetického počtářství, kartografického zobrazování a základů geodesie; Dr. techn. Karel Dušl, řádný profesor druhé matematiky; Ph. Dr. Jaroslav Janko, řádný profesor matematiky pojistné a matematické statistiky; Ing. Dr. techn. Pavel Potužák, mimořádný profesor nauky o katastru a praktické geometrie; dále bezplatní mimořádní profesori Dr. techn.

Václav Lenz, a JUDr. Václav Joachim a zástupce docentů soukromý docent RNDr. Jaroslav Nussberger.

Po okupaci Němci a po utvoření t. zv. samostatného státu slovenského ministerstvo školství za ministra Dr. Kaprase přikázalo na vysokou školu speciálních nauk pro vědy právní, řádného profesora ústavního práva na universitě v Bratislavě, Dr. Zdeňka Pešku. Čítal tudíž té doby profesorský sbor celkem 10 profesorů a 1 zástupce docentů. Řadu přednášek povinných státnicových předmětů obstarávalo 29 docentů honorovaných, případně suplentů.

Vědečtí úředníci byli na škole dva, a to soukromý docent Ing. Dr. techn. Jan Stocký při ústavu národního hospodářství, a soukromý docent Ph. Dr. František Smotlacha jakožto přednosta Ústavu tělesné výchovy, dále 15 asistentů, 4 vědecké síly pomocné a 10 zřízenců. Děkanská kancelář měla jednu sílu vedoucí a tři síly pomocné.

Na škole bylo zapsáno v zimním semestru 1938/39 celkem 271 posluchačů, z nichž 164 na zeměměřičském inženýrství (14 cizinců), 103 na pojistné technice (5 cizinců), a 4 na oddělení pro kandidáty profesury. V letním semestru téhož studijního roku bylo zapsáno celkem 296 posluchačů, a to na zeměměřičském inženýrství 171 (15 cizinců) na pojistné technice 121 (6 cizinců), a 4 na oddělení pro kandidáty profesury.

Okupace částí Čech a Moravy zbylých po mnichovské katastrofě německým vojskem dne 15. března 1939 se prováděla tak, že obsazeny byly všechny veřejné budovy a mezi nimi byla také budova České techniky na Karlově náměstí. Sbor profesorský vysoké školy speciálních nauk měl však na ten den určeno habilitační kolokvium Ing. Dr. Jana Stockého z oboru národohospodářské politiky, a to právě v budově techniky. Každý vchod do budovy byl obsazen jedním nebo dvěma vojáky, kteří přísně dbali toho, aby žádný civilista nevedl dovnitř. Kolokvium se však přece konalo, a to v místnosti fyzikálního ústavu za přítomnosti profesorů Brdlíka, Dusla, Ernesta, Fialy, Hodače, Janko, Joachima, Kliky, Ryšavého, Řezníčka a Svobody. Mohlo se tak státi jedině proto, že Němci nevěděli o zvláštním vchodu ze Zderazu, kudy se profesori dostali do budovy techniky.

Již diktátem mnichovským přišlo mnoho českých zaměstnanců z československých území zabraných Němci. Když pak ještě byl vyhlášen t. zv. samostatný stát Slovenský, vrátili se naši lidé také ze Slovenska do neobsazených českých zemí. Zeměměřičtí inženýři byli přidělováni, pokud byli ve státní službě, ke státním měřickým ústavům v Čechách a na Moravě, avšak mnoho mladých inženýrů, kteří buď si odbyli nedávno vojenskou službu, nebo byli následkem okupace propuštěni ze svazku vojenského, zůstali bez zaměstnání v těchto smutných dobách národní tragedie.

Profesorský sbor pojednal ve svém sezení dne 21. června 1939 o hroživé nezaměstnanosti zeměměřičských inženýrů, jichž počet dostoupil té doby přes 150 osob a usnesl se požádati Eliášovu vládu, jakož i tehdejší výbor národního souručenství, aby náležitým opatřením umožnila těmto mladým lidem uplatnění své odborné vědomosti, a ukázal ve svém podání na důležité práce geodetické, které budou nutně potřebny v době mírové pro hospodářský rozvoj státu. Vláda vyhověla tomuto návrhu a zaměstnala při měřičských státních úřadech všechny nezaměstnané úředníky, a když byly české vysoké školy zavřeny, také některé posluchače zeměměřičství, a tak byli chráněni před pozdějším t. zv. nasazením v poslední válce.

V té době byla práce na vysokých školách kalena nedostatkem náležitého klidu, prázdnota a beznadějnost, která tehdy naplňovala každou poctivou duši českého člověka, měla nesporně vliv na vyučovací cíle školy. Poměry se přiostrily začátkem

zimního semestru studijního roku 1939/40, kdy byl již pocítován značně silnější tlak na české školství vůbec a na vysoké školy zvláště.

Počátkem zimního semestru 1939/40 nezměnil se nikterak stav personální na vysoké škole speciálních nauk proti roku předešlému, stav posluchačstva se celkem zvýšil, neboť bylo zapsáno 375 posluchačů, z nichž 175 na zeměměřičském inženýrství, 188 na pojistné technice a 12 na oddělení pro středoškolské profesory.

Zahájení nového semestru bylo jako obvykle začátkem října, avšak vyučování se sotva rozběhlo a již přišly temné zvěsti, že nacisté chystají proti českým vysokým školám přísná opatření. Dne 16. listopadu 1939 byli narychlo pozdě večer svoláni funkcionáři českých pražských vysokých škol k tehdejšímu ministru školství prof. Dr. Kaprasovi, aby byli upozorněni na to — jak sděluje telefonicky z Berlína tehdejší ministr zahraničních věcí Chvalkovský — že bude v nejbližší době proti českým vysokým školám přísně zakročeno. Akademičtí funkcionáři měli za úkol brzy ráno informovati profesory o zamýšlených opatřeních. Bohužel obsazení škol bylo provedeno již časně zrána a v hlavní budově techniky snad již v noci, takže o nějakém informování nedalo se mluvit. Kromě ústavů praktické geometrie a astronomie, jakož i děkanské kanceláře, jež se nacházely v hlavní budově na Karlově náměstí, obsazeny byly současně ústavy geodetického počtářství v Příčné ulici, místnosti praktické geometrie u Helmů, pak místnosti pro ústav národního hospodářství a ústav matematiky II. na Výtoni. Ústav statistiky a pojistné matematiky byl obsazen o několik dní později. Neobsazen zůstal ústav nižší a vyšší geodesie v Kateřinské ulici. Snad na něj okupanti zapomněli. Všechny obsazené ústavy byly ponechány z vůli německých vojáků, kteří si tam řádili podle své libosti. V jedné místnosti ústavu si zařídili jakousi kancelář a v druhých místnostech noclehárnu pro mužstvo hlídky; knihy, diagramy a učebné pomůcky byly prostě naházeny do jedné místnosti a později do sklepů.

Za nějakou dobu byli stanoveni pro zavřené české vysoké školy t. zv. vědečtí komisaři z německých profesorů a pro školu speciálních nauk jmenován profesor deskriptivní geometrie na německé pražské technice Karl Mack, který se ujal správy školy.

Z ústavů, které byly v nájemných domech, byli vojáci odvoláni, veškerý inventář ústavu byl přezkoušen a revidován za přítomnosti přednosty ústavu a vědeckého komisaře, načež ústavy byly zapečetěny a všechny klíče odevzdány profesorovi Mackovi. Je nutno konstatovati, že za správcovství tohoto německého profesora nic se z uzavřených ústavů neztratilo a že vycházel českým profesorům na různá přání — pokud se týkalo půjčení knih nebo přístrojů z ústavního inventáře — vždy ochotně vstříc. Zato jeho nástupce v úřadě vědeckého komisaře, profesor Karas, když profesor Mack se rozstonal a pak zemřel, nebyl již tak pečlivý a za jeho vlády začaly se ústavy rozebírat, cennější předměty se odvážely na různá místa, lepší nábytek, stroje a knihy si brali profesori německých škol a běžné věci uskladňovala hospodářská správa vysokých škol ve svých místnostech, školní nábytek pak a různá zařízení byla uskladňována ve sklepech novostavby kliniky na Karlově náměstí.

Vyklizené místnosti ústavů, umístěné v nájemných domech po různých částech Prahy, byly pak okupanty upotřebeny k jiným účelům, sloužícím výhradně německým zájmům. Tím měly býti navždy likvidovány české vysoké školy v rámci německé říše.

Profesori vysoké školy speciálních nauk se po uzavření vysokých škol navštěvovali jednotlivě, aby se poradili o dané situaci a zachraňovali aspoň to, co se v té době zachrániti dalo. Brzy však si stanovili středu, jakožto den každotýdenní společné schůzky v různých však kavárnách, aby se informovali navzájem o všech zákrocích Němců,

podnikaných proti českému vysokému školství. Chodil pravidelně mezi ně tehdy již pensionovaný profesor Dr h. c. Josef Petřík.

Tento styk měl nesmírný vliv na udržení duševní rovnováhy profesorů, zbavených té doby veškeré možnosti opravdové vědecké práce, daných protektorátními úřady do příkaznosti a hlídaných okupanty v každé sebemenší činnosti. Také zprávy spojeckých generálních štábů z událostí válečných poskytovaly vždy nezdolnou víru ve vítězství pravdy a pád barbarského nacismu.

Po uzavření českých vysokých škol pozbylo mnoho vědeckých pomocných sil asisten- ských svého místa a bylo starostí profesorů umístiti asistenty po dobu válečnou na vhodná místa ve státních úřadech. Na vysoké škole speciálních nauk se rozřešila tato otázka příznivě. Někteří asistenti byli přijati do ministerstva financí, jiní k ministerstvu veřejných prací, někteří našli útulek v geofyzikálním ústavu a pod. Tím bylo zabráněno pozdějším „nasazením“ těchto schopných lidí do německých pracovních služeb.

Neblahé válečné poměry měly nepříznivý vliv na zdraví jednotlivých členů profesorského sboru. Tak profesoru Dr Jindřichu Svobodovi se zhoršila značně žaludeční choroba, takže byl nucen dáti se operovati. Když se již po operaci pozdravoval, byl náhle Gestapem uvězněn v roce 1940 na Pankráci a teprve po několika měsících propuštěn na svobodu. Je nesporno, že toto věznění značně ztížilo rekonva-lescenci profesora Svobody. Když byl z vězení propuštěn, musel se podrobiti ještě druhé operaci, jež byla provedena v nemocnici U milosrdných bratří. Operace dopadla dobře, ale krutý zásah okupantů, kteří zabrali a téměř na hodinu vystěhovali celou nemocnici, působil tak rušivě na srdce a nervovou soustavu pacienta, že zemřel dne 12. května 1941.

Náhle zemřel v roce 1943 profesor národního hospodářství JUDr František Hodač.

V květnu 1944 zemřel po krátké nemoci bývalý senior profesorského sboru prof. Ing. Dr h. c. Josef Petřík.

A již na úsvitě znovu nabyté svobody po vítězné válce opouští nás 7. července 1945 JUDr Václav Joachim, profesor správního práva.

Pokud se týče persekuce příslušníků vysoké školy speciálních nauk, jsou zprávy velmi neúplné, neboť na mnohá vyzvání v novinách, nepřišlo žádné hlášení. Je známo, že ze členů učitelského sboru byl Ing. Dr Jan Stocký po atentátu na Heydricha dne 4. VI. 1942 zatčen, vězněn v Terezíně a po velkých útrapách se po dlouhé době vrátil s ohroženým zdravím. Byl zbaven v té době místa a všech existenčních prostředků. Dále byl za heydrichiády zatčen a popraven honorovaný docent Základů nauky o země- dělství, ministerský rada ministerstva zemědělství Dr J. Prokeš.

Z posluchačů pojistné techniky zemřel v koncentračním táboře, pokud je známo Václav Roth. Zatčených posluchačů pojistné techniky, kteří byli při studentských akcích v roce 1939 odvezeni do koncentračních táborů bylo kromě zmíněného Rotha pět, a to: Bohumil Kábrt, Vladimír Vlach, Jan Kojzar, Josef Jerhot, Alois Černý.

Ze zeměměřičského inženýrství byli odvedeni do koncentračních táborů, pokud je škole známo, tito posluchači: M. Huráb, Karel Hodač, Vladimír Elner, Jan Linek, Karel Mačar, Karel Goldberger, Jiří Citronberg, Jaroslav Lavička, Vil. Dostál, Ja- roslav Hošek, Rud. Pyller, Zoltan Zimmermann, Rudolf Mundl, Antonín Zadina, František Kord, Jiří Voldán, Vilém Šrail a Josef Kollar.

* * *

Hned po národní revoluci v květnu r. 1945 shromáždili se profesori školy na rekto- ráte Českého vysokého učení technického na Karlově náměstí, aby jim byly přiděleny místnosti, jež by zabrali pro ústavy školy. Poněvadž místnosti v nájemních budovách, v nichž byly ústavy před válkou umístěny, byly obsazeny během války jinak nebo byly v desolátním stavu a také v Trojanově ulici, kde bylo oddělení pojistné techniky, byl stav bývalých ústavů žalostný, ježto tyto místnosti zvláště v II. poschodí bombardováním velmi utrpěly, bylo třeba pro potřeby školy najíti nové místnosti, v nichž by bylo možno brzy zahájit činnost. Byly tudíž přiděleny pro oddělení zeměměřičského inženýrství mimo některé místnosti astronomie a praktické geometrie v hlavní budově místnosti III. a IV. poschodí budovy bývalé německé techniky v Husově tř. č. 5. Pro oddělení pojistné techniky pak přikázány místnosti na Bojišti č. 3. V Husově třídě umístěny ústavy nižší a vyšší geodesie, geodetického počtářství a praktické geometrie, na Bojišti pak ústav statistiky a pojistné matematiky, pojišťovatelství a pojistného práva, matematiky II. a ústav národního hospodářství. Některé z ústavů byly opatřeny školním nábytkem a poměrně dobře zařízeny, neboť sloužily před tím profesorům ně- meckých škol, jiné — zvláště v Husově tř. ústavy geodetického počtářství a praktické geometrie — měly jen holé místnosti, k tomu ještě nečisté, zahmyzené, které bylo třeba nejprve vyčistit a pak teprve opatřiti nábytkem. Úsilím profesorů, několika asi- stentů a posluchačů se podařilo nábytek nastěhovati ze sklepů na Karlově náměstí a upravit posluchárny a úřední místnosti aspoň tak, aby se dala zahájit již 1. června vyučovací činnost.

Také byl shledáván inventář ústavů, který byl rozptýlen po různých místech Prahy a tak velká část pomůcek vyučovacích a knih byla opět zařazena do ústavů. Bohužel cenné počítačové stroje, psací stroje a některé cennější knihy se nenašly. Dlužno zde vzpo- menouti s povděkem, že značná část cennějších geodetických strojů byla během války odvezena Němci na Křivoklát, tam hlídána jedním posluchačem zeměměřičského inženýrství a hned po národní revoluci přivezena neporušena do školy.

Profesorský sbor po národní revoluci v květnu skládal se toliko ze čtyř profesorů, a to děkana Dra Františka Fialy, proděkana Dra Josefa Ryšavého, Dra Jaroslava Janko a Dra Pavla Potužáka, neboť prof. Joachim brzy onemocněl a zemřel a ostatní členové byli revolucí dáni mimo službu. Za těchto okolností bylo třeba heroické síly, aby profesori školy zmožili všechny úkoly, které jim téměř od základů nové budování školy uklá- dalo. Proto také usnesli se na tom, že v tak zvaném letním semestru 1945 nebudou přijímati nových posluchačů, nýbrž zapisovati jen ty, kteří chtějí pokračovati ve stu- diích, válkou přerušovaných. K pokračování ve studiích se přihlásilo v letním semestru 1945 ze zeměměřičství 154 posluchačů řádných a 3 mimořádní, z pojistné techniky 288 posluchačů a na profesuru matematiky a deskriptivy 2 posluchači.

Úkolem školy bylo, aby posluchači, kteří při uzavření českých vysokých škol byli již na konci svých studií, dokončili pokud možno rychle svá studia a odešli do praxe, kde jich bylo zapotřebí. Již 20. června 1945 se podrobilo 14 posluchačů II. státní zkoušce ze zeměměřičského inženýrství a do konce r. 1945 složilo II. státní zkoušku ještě dalších 48 posluchačů. Studium pojistné techniky dokončili do konce letního semestru jen 3 posluchači.

Zvláště obtížné bylo zvládnouti vyučování a zkoušení v ústavu národního hospo- dářství, politiky národohospodářské a finanční vědy, který sloužil několika školám Českého vysokého učení technického. V letním běhu 1945 a v dalším semestru bylo v tomto ústavě zapsáno 5876 posluchačů. Přednášky se proto konaly v bio „Svornost“

a paralelně v bio „Oko“, které však nemohly stačiti tehdejšímu návalu posluchačů. Nedostatek studijních pomůcek byl mírněn vydáváním cyklostylovaných nejdůležitějších částí přednášek, než byly pořízeny litografované přednášky celé.

Z vylíčeného je patrné, jak nesmírné úkoly bylo zdolat hrstce lidí v prvních semestrech. Přes všechny obtíže byly však ještě v letním semestru 1945 se svolením ministerstva školství a osvěty uspořádány pro dřívější absolventy pojištění techniky s jednou theoretickou státní zkouškou přednášky, doplňující dvouleté studium pojištění techniky. Usilovalo se dlouhá léta před válkou, aby studium pojištění techniky bylo přizpůsobeno požadavkům doby a rozšířeno na úplné osmismestrové studium. Prof. Janko připravil také za války nový návrh na rozšíření pojištění technického studia. V naději, že tentokrát reforma bude skutečně cestou zákonodárnou, byly tedy zavedeny zmíněné doplňovací přednášky, aby mohli bývalí absolventi pokračovat ve studiu a připravovat se na II. státní zkoušku. Skutečně toho v plné míře použili a v odpoledních i večerních hodinách přicházeli ze zaměstnání zase do poslucháren, kde se pro ně konaly nové přednášky. Profesorský sbor projednal úpravu studia a předložil návrh ministerstvu školství a osvěty. Podle něho bylo zaváděno osmismestrové studium statisticko-pojištění inženýrství se dvěma státními zkouškami.

Školní rok 1945/46.

Obtíže a mimořádné úkoly, které bylo třeba zdolávat v letním semestru 1945, trvaly i v celém dalším školním roce. Metody vyučování musely býti odlišné od obvyklých, neboť výklady i praktická cvičení bylo nutno mnohdy zhustiti studentům, kteří válkou utrpěli tak velkou ztrátu časovou; přitom však se muselo dbáti toho, aby úroveň přednášek neutrpěla. Vyučovací metody musely také býti přizpůsobeny tomu, že posluchačům byly poskytnuty studijní úlevy, které jim umožňovaly návštěvu přednášek i konání zkoušek v mimořádných termínech.

V tomto období musil býti ještě zdolán úkol zvláštní. Bylo nezbytno uskutečnit před dlouhými lety navrhované rozšíření studia obou směrů ze 2 resp. ze 3 let na 4 léta a umožnit posluchačům naší vysoké školy hlubší osvojení si obtížnějších poznatků a zařazení absolventů školy mezi inženýry s úplným vysokoškolským vzděláním. Vypracování návrhů a získání rozhodujících činitelů pro tyto spravedlivé požadavky byla ovšem práce nemalá a její tíže spočívala v oboru zeměměřického inženýrství na tehdejší děkanovi prof. Dr. Frant. Fialovi, jenž v dohodě se zeměměřickým úřadem a se SIA, návrhy vypracoval v duchu nejmodernějších poznatků geodetické vědy a obdobně v oboru statisticko-pojištění inženýrství na prof. Dr. Jar. Jankovi. Díky vzácnému pochopení ministra školství prof. Dr. Zdeňka Nejedlého a některých dalších členů vlády byly příslušné návrhy ve vládě bez podstatných změn schváleny. Také v prozatímním Národním shromáždění byl uznán veliký význam zeměměřictví i odborné práce statistické a pojištění technické, takže vládní návrhy byly kulturním výborem projednány a doporučeny plenu sněmovny k schválení. Tak byl tedy ve Sbírce zákonů a nařízení republiky Československé vyhlášen zákon ze dne 12. dubna 1946 č. Sb. 87 o úpravě zeměměřického studia na vysokých školách technických a zákon ze dne 16. května 1946 č. Sb. 122 o studiu statisticko-pojištění. K provedení těchto zákonů byly pak ministerstvem školství a osvěty vydány potřebné zkušební řády. Také podle přechodných zkušebních předpisů bylo umožněno inženýrům zeměměřickým s tříletou studijní dobou vykonat státní zkoušku, odpovídající osmismestrovému studiu, čehož použilo do

konce r. 1947 520 kandidátů. Obdobně mohli absolventi pojištění technického studia, kteří navštěvovali dříve zmíněné přednášky doplňující pojištění technické studium, vykonat po absolvování 4 semestrů II. státní zkoušku podle přechodných zkušebních předpisů, čehož zatím použilo 181 kandidátů.

Dalším úkolem bylo rozšíření profesorského sboru, válečnými událostmi velmi zeslabeného, jak bylo již dříve vylíčené. V první řadě bylo však nutno provést habilitační řízení některých vědeckých pracovníků, kteří se o udělení veniae docendi ucházeli.

První z nich byl JUDr. Adolf Štafl, jehož habilitační řízení bylo okupací přerušeno a jehož docentura pro obor správního práva mohla být potvrzena 28. XI. 1945. Dále se habilitovali: pro obor matematické a užité statistiky RNDr. František Egermayer, potvrzený 3. V. 1946; pro obor sférické, theoretické a užité astronomie RNDr. Emil Buchar, potvrzený 15. V. 1946; pro obor vyšší geodesie a geodetického počtářství Ing. Dr. techn. Josef Böhm, potvrzený 10. IV. 1947 a konečně z oboru národohospodářské teorie a politiky JUDr. Otto Schmidt, potvrzený 27. VI. 1947.

Na základě návrhů profesorského sboru, učiněných v r. 1945/46, byli jmenováni řádnými profesory: Dr. Jan Stocký pro obor národního hospodářství a finanční vědy, 4. X. 1946 s účinností od 1. X. 1945; Dr. Adolf Štafl pro obor veřejného práva 23. XII. 1946; Dr. František Vážný pro obor soukromého práva 23. XII. 1946; Dr. Emil Buchar pro obor sférické a geodetické astronomie a základů geofysiky, 7. VIII. 1947 s účinností od 1. X. 1946; Josef Fiala pro obor podnikového hospodářství a početnictví, jmenován 7. VIII. 1947. Mimořádným profesorem pro obor matematické a užité statistiky byl jmenován Dr. František Egermayer 7. VIII. 1947. Mimo to byl učiněn návrh na jmenování mimořádného profesora Masarykovy university Dr. Josefa Nováka řádným profesorem matematiky na naší vysoké škole. Někteří z těchto profesorů konali přednášky ze svých oborů již jako docenti před jmenováním, plníce ještě při tom svoje povinnosti v úřadech, kde byli zaměstnáni.

Profesoři vysoké školy věnovali také úsilí o výchovu vědeckého dorostu a podporovali všemožně vědecké snahy absolventů naší školy. Výsledky těchto snah se projeví jednak literární činností absolventů, jednak dosažením hodnosti doktora věd technických. Ze zeměměřických inženýrů to byli: Ing. Jan Petřík, Ing. Jar. Pichlík, Ing. Jiří Brousek, Ing. O. Válka, Ing. Václav Krumphanzl, Ing. Em. Nykodým, Ing. Josef Vykutíl, Ing. Frant. Kuska, Ing. Karel Kučera a Ing. Jar. Štěpán. Ze statisticko-pojištění inženýrů dosáhli zatím hodnosti doktora věd technických Ing. V. Vlach, Ing. Radúz Sýkora a Ing. B. Hruška.

V těchto letech, o nichž byla právě podána zpráva, byly tedy položeny základy k nově vybudované škole, obsahující nyní oddělení zeměměřického inženýrství, oddělení statisticko-pojištění inženýrství, učební běh pro kandidáty učitelství na středních školách a učební běh technické ekonomiky.

Prof. Ph. Dr. Jaroslav Janko.

Ing. Dr. H. C. JOSEF PETŘÍK.

V ranních hodinách 16. května 1944 zesnul po krátkém utrpení patriarcha českých zeměměřických inženýrů a mimořádně význačný technik profesor Ing. Dr. techn. h. c. Josef Petřík. Osud mu byl na sklonku života milostiv, neboť popřál mu pracovat v prostředí jeho zálibám milém při svěžesti ducha až téměř do posledních dnů. Odešel nám navždy přímo od své práce, která mu byla jediným smyslem života. Se zesnulým

odchází z našich řad výrazná osobnost českého technického života, jeden z budovatelů jeho některých složek, organisátor a význačný technický průkopník.

Profesor Petřík se narodil 22. března 1866 na Novém Městě pražském (v Nekázance č. 8), kde též vykonal středoškolská studia na první české reálce v Ječné ulici. Roku 1884 se dává zapisovati na odbor stavebního inženýrství české vysoké školy technické v Praze a po jeho absolvování strávil jako inženýr nějaký čas u firmy Ringhoffer, v oddělení pozemních staveb a železných konstrukcí, hlavně mostních, a v Sobotínské železárně. V letech 1891 až 1894 spolupracoval s profesorem Müllerem a soukromým docentem Františkem Novotným na polohopisných plánech některých měst v Čechách (Písek, Roudnice, Kostelec n. O., Louny), prováděných novou tehdy metodou polygonometrickou, kdež projevoval již od začátku své praktické činnosti zvláštní náklonnost pro geodetické práce a smysl pro jejich kritické hodnocení jak po stránce přesnosti, tak i účelnosti. Když nabyl autorisace civilního geometra, odešel roku 1894 k zemskému úřadu v Korutanech, jakožto vedoucí inženýr při provádění stavby silnic, a brzy nato do služeb nejprve zemské vlády a pak městského stavebního úřadu města Lublaně, kdež mu byly svěřeny hlavně práce spojené s novým zaměřováním a regulací města a stavby mostní. Poté byl nějaký čas zaměstnán při vodních stavbách jednak u soukromých podnikatelů (Lanna a firma „Vering Hamburg“ ve Vídni), pak jako sekční inženýr v kanceláři pro projektování průplavu dunajsko-vltavského a od roku 1899 až do svého jmenování profesorem při kanalisaci řek Vltavy a Labe v Čechách, kdež všude prováděl pro vodní díla příslušné tachymetrické a nivelační práce měřičské.

Na základě těchto zkušeností bylo mu svěřeno ve studijním r. 1900/01 a po další léta suplování přednášek ze Základů nižší geodesie pro různé odbory a zároveň přednášek z Nauky o rakouském katastru na české vysoké škole technické v Praze. V roce 1904 se habilitoval na téže škole pro nižší geodesii, načež roku 1905 byl jmenován mimořádným a roku 1910 řádným profesorem nižší geodesie a pozemkového katastru a nově zřízených přednášek z agrárních operací. Učitelskou činnost vykonával až do svého 70. roku, kdy po skončení letního semestru studijního r. 1935/36 odešel na trvalý odpočinek.

Profesor Petřík, byv povolán k učitelské činnosti na vysokou školu, budoval z nevelkých začátků, které tehdy byly pro vzdělání zeměměřičů na technice k dispozici, trvalé základy pro vyučování hlavních odvětví zeměměřičských disciplin, jež by spočívaly na pevné matematické basi a dávaly absolventu schopnost užité měřičské metody a výsledky prací vždy kriticky hodnotiti. K tomuto cíli usiluje ve svých přednáškách jednak o větší proniknutí počtu vyrovnávacího podle metody nejmenších čtverců do našich prací geodetických, dotud téměř neužitého v běžné praxi, jednak snaží se souborně a detailně propracovati dosud zde málo známá počtářská řešení, určující posice trigonometrických a jiných geodetických bodů. Vytvořuje z nich tak systematicky zpracované nauky, opatřené řadou do podrobností propočítaných příkladů, velmi účelně z praxe volených, aby absolvent byl co nejuplněji vyzbrojen pro budoucí úkoly v praxi. Také dosud roztroušené měřičské zákony, nařízení a instrukce pozemkového katastru shromáždil v systematicky propracovanou nauku, která by tvořila jednotný celek, a přiblížil ji posluchačům a technikům v praxi vhodným výběrem technických aplikací. Ve svých přednáškách postupoval vždy metodicky od jednodušších jevů k složitějším, mluvil formou prostou, každý pojem měl dobře uvážen a přesně vymezen a hledal pro něj přílehavé pojmenování, jež by bylo v souladu s duchem českého jazyka, a tím tvořil pevnou geodetickou terminologii, dnes vžitou v naší geodesii. Také kladl důraz na jednotné označení stejných pojmů, tedy na jednotnou symboliku, jakožto důležitý pe-

dagogický prostředek pro snadné zvládnutí nové látky posluchačem. Touto činností možno plným právem řaditi profesora Petříka do přední řady zakladatelů a budovatelů geodetických nauk u nás.

Když nová odvětví měřičské práce vyžadovala nových znalostí, přibírá profesor Petřík ke své učební povinnosti nově zavedené přednášky o plánech upravovacích a zastavovacích, později přednášky o geodetickém a trigonometrickém počtářství, kde probírány vybrané stati matematické geodesie a po reformě studia zeměměřičského otevírá pro pokročilé geodetický seminář. Tím dal základ k řadě disciplin, jež umožnily další rozvoj a pokrok důležitých částí geodesie u nás. Tímto cílevědomým rozšiřováním vlastních přednášek připravil již půdu příštímu řádně vybudovanému odboru zeměměřičského inženýrství, jež by absolventům poskytl ucelené a úplné geodetické vzdělání jak ve všech otázkách praxe měřičské, tak i pro vědecké úkoly geodetické vyššího druhu. O časové rozšíření studia na čtyři léta a jeho prohloubení usiloval již od počátku své vysokoškolské dráhy, avšak po válce světové staví se v čelo všech akcí pro reorganizaci, pracuje spolkově i publicisticky a dosahuje po mnohých překážkách a s vynaložením všech sil zákonem ze dne 14. července 1927 aspoň částečného rozšíření studia na dobu pouze tříletou, neuspokojující ovšem potřeby dnešní práce zeměměřičské.

Profesor Petřík měl porozumění nejen pro svůj úzký obor učitelské činnosti, nýbrž pro všechny jevy technického a hospodářského života a zasloužil se svým působením na škole nemalou měrou též o rozvoj jiných studijních oborů technických. Zvláštní jeho přízni se těšilo studium pojistné techniky, které právě tak jako zeměměřičství bylo ve snaze o reorganizaci stále brzděno vlivnými činiteli na rozhodujících místech. Profesor Petřík nelitoval nikdy námahy a buď zápas vedl sám, nebo účinně napomáhal. I o rozvoj jiných studijních oborů technických se zasloužil, zvláště pak těch, jež vyšly z obecného oddělení vysoké školy technické.

S učitelskou činností profesora Petříka spojeno je jednak budování nově zřízeného ústavu praktické geometrie, jehož nejnütnější vybavení za tehdejších úsporných poměrů vyžadovalo mnoho úsilí, jednak jeho literární vědecké a odborné práce, jež jsou uloženy v jeho knižních vydáních přednášek a pak ve vědeckých a odborných studiích, otisknutých v domácích a mnohých zahraničních časopisech. Z jeho větších publikací nutno jmenovati několikrát vydanou knihu Základy nižší geodesie, která nalezla u inženýrů a v praxi pro svůj jasný a obsažný výklad geodetických základů a přehledné uspořádání měřičských strojů a pomůcek, zvláště pak jejich rektifikací, značnou oblibu. Počtářská část geodesie je zpracována v knihách: Užítí metody nejmenších čtverců při výpočtu nivelací, Vyrovnání technických nivelací metodou nejmenších čtverců, Úvod do trigonometrických a polygonálních výpočtů, Geodetické počtářství atd., všechny publikace ve více vydáních vždy doplněné novými poznatky. Z katastru daně pozemkové vydal profesor Petřík mimo jiné opět v několika vydáních Měřičské předpisy, Úvod do katastru daně pozemkové, Nauku o pozemkovém katastru, jakož i menší vydání různých předpisů. Pro práce scelovací otiskl přednášky Agrární operace, podávající vývoj a výsledky agrárních operací, hlavně scelování pozemků, v našich zemích i v cizině a pro posluchače přednášek „Plány upravovací a zastavovací“ vydal knížku Stavba měst a plány upravovací, jež obsahuje zhuštěný výtah zásad tohoto rozsáhlého oboru, v němž kromě malých brožur nebylo té doby u nás vůbec původní literatury. Všechny práce jsou psány ryzním jazykem, jasným slohem, jednoduchou formou, dobře čtenáři přístupnou.

Tato rozsáhlá činnost literární, spojená úzce s učitelským působením, doplněna jest ještě studii otisknutými v četných odborných časopisech domácích i zahraničních,

kamž napsal profesor Petřík množství cenných pojednání z oboru geodesie, katastru a agrárních operací, dále velkou řadu článků a studií z historie měření, z historie a vývoje map našich zemí. Zpracováním historických studií se zvláště rád zabýval a nelitoval času a finančních obětí o volných dnech k výzkumu po knihovnách a archivech u nás i v cizině. I dosti je literárních příspěvků z jiných technických odvětví, biografií význačných mužů technického života, je třeba vzpomenouti i jeho činnosti pro uspořádání geodetické látky v Technickém slovníku, autorství mnoha hesel geodetických a mnoha jiných menších zpráv a recenzí v různých časopisech.

Při této publikační činnosti možno ještě krátce vzpomenouti jeho funkcí odborného a od roku 1907 do konce roku 1913 odpovědného redaktora Technického obzoru, stálého odborného redaktora Zeměměřičského věstníku a později Obzoru, redaktora Sborníku České akademie technické a v poslední době též šéfredaktora Zpráv o technické službě.

Tato význačná činnost vědecká a odborná, známá i za hranicemi naší vlasti, zjednala profesoru Petříkovi přístup do mnohých vědeckých a odborných institucí domácích i zahraničních, kdež vždy plně uplatňoval své veliké vědomosti úplně nezištně a bez ohledu na osoby, ve prospěch vědy a technického snažení. Jakožto člen a také předseda geodetického a geofyzikálního komitétu poctivě se staral o vybudování řádných geodetických základů našich zemí, jako zakladatel a stálý předseda České fotogrammetrické společnosti dbal o rozvoj tohoto důležitého odvětví geodesie v českých odborných kruzích, v České akademii technické vyvíjel pak vynikající činnost jako člen vědecké rady a předseda III. třídy a od roku 1938 jakožto generální tajemník Akademie. Pro povznesení a vývoj české vědy technické má také nemalý význam působení jeho v České matici technické, kde dlouhou řadu let byl pokladníkem. Mimo to byl členem poradního sboru matematicko-přírodovědeckého při ministerstvu školství a národní osvěty, stálým poradcem ministerstva financí ve věcech zeměměřičského studia a pozemkového katastru, radou patentního úřadu a mnohé jiné.

Zvláštní význam pro naši technickou veřejnost má stavovská činnost Petříkova. Od svého mládí pracoval obětavě v SIA, kdež za svou organizační a stavovskou práci byl odměněn čestným členstvím, mimořádně však zasloužil se o rozvoj a povznesení českých zeměměřičských inženýrů, jejichž různorodé složky, mající často protichůdné zájmy, dovedl spojit v jednotnou organizaci „Spolek českých zeměměřičů“, jehož byl od začátku po dlouhá léta předsedou a později jmenován čestným členem a čestným předsedou. Ve spolku se soustředila všechna práce pro povznesení zeměměřičského stavu, již vedl a organizoval profesor Petřík, často proti téměř nepřekonatelným překážkám, avšak nikdy neumdléval, až dosáhl cíle. Se spolkem spjata je též otázka styků českých zeměměřičů s odbornými kruhy zahraničními, již budoval a organizoval hlavně profesor Petřík, nelituje mnohých hmotných obětí. Sám byl členem stálého výboru mezinárodní federace zeměměřičů a předsedou některých pracovních komisí na mezinárodních zeměměřičských kongresích. — Vedle již jmenovaných čestných členství obdržel roku 1928 také čestné členství Jednoty civilních geometrů.

Za činnost vědeckou a zásluhy o rozvoj vysoké školy zvolen byl ve studijním roce 1926/27 rektorem vysokého učení technického a devětkrát děkanem různých odborů studijních. Jeho vědecká a učitelská práce byla pak roku 1935 korunována nejvyšším vyznamenáním, jež může vysoká škola poskytnouti, udělením čestného doktorátu věd technických. Zvláštního vyznamenání se mu dostalo také z ciziny za vynikající technickou činnost vědeckou, odbornou a stavovskou.

Bylo by neúplné, kdyby při vylíčení životního díla Petříkova nebylo vzpomenuto

jeho dobrého srdce, které neznalo falše a intrik a které pomáhalo každému, kdo pomoci potřeboval a na profesora Petříka se obrátil. To poznali všichni ti, jimž popřál osud pracovati s ním déle v kterémkoli oboru. Jeho osobní poctivost a naprostá loyálnost ve spolupráci, ať na poli vědy nebo kultury vůbec a jeho nezištná obětavost pro dosažení cílů, které uznal podle svého vnitřního přesvědčení pro dobro věci za nutné, musí si vynutiti u každého úctu a obdiv. Jeho veliká píle v práci, příslovečná skromnost a ryzí národní smýšlení jsou vlastnosti, které mohou jako zářný příklad svítiti na cestu generacím mladým. Mezi českými inženýry a zejména inženýry zeměměřičskými, bude jeho zářivý příklad a čestná památka stále žíti.

Prof. F. Fiala.

Prof. Dr JINDŘICH SVOBODA.

Narodil se dne 13. července 1884 ve Volyni v jižních Čechách. Studia středoškolská konal na gymnasiu v Písku, načež věnoval se studiu matematiky, fyziky a hlavně astronomie. Na fakultě dostalo se mu důkladného vzdělání u vynikajících profesorů Sobotky v geometrii, Kolářka v theoretické fyzice a Grusse v astronomii, u kteréhož se po celou dobu studií cvičil na astronomické observatoři a v posledním roce počítal dráhu tehdy objevené asteroidy Nerthus. A dosáhl v dubnu r. 1908 doktorátu filosofie. Poté vykonal zkoušky způsobilosti z matematiky a fyziky a nastoupil ve školním roce 1909/10 jako zkušební kandidát na akademickém gymnasiu v Praze. Od 1. října 1910 byl asistentem na vysoké škole technické v Praze u profesora Dr Františka Nušla a v letním semestru stud. r. 1911/12 pověřen byl suplováním přednášek o vyšší matematice a vedením astronomických zpráv v Časopise pro pěstování matematiky a fyziky.

V téže době svěřil mu ředitel Československé obchodní akademie v Praze II, Řežábek vyučování národohospodářské aritmetice a fyzice. Obíral se v té době hlavně studiem komet a podařilo se mu dokázati souvislost Aquarid s kometou Halleyovou a souvislost Orionid s touto kometou. Výsledky uveřejnil v Rozpravách České akademie v r. 1914. Krátký obsah této práce vydal v Astronomische Nachrichten.

Téhož roku uveřejnil tamže práci „O tvaru meteorického roje komety Halleyovy“. Podařilo se mu dále vysvětliti pohyb radiantu Lyrid a Perseid.

Na základě těchto prací bylo mu dovoleno konati pozorování na soukromé tehdy hvězdárně bratří Fričů v Ondřejově. V té době se habilitoval na filosofické fakultě university Karlovy v Praze, ale habilitace nebyla vídeňským ministerstvem potvrzena z důvodů formálních. V r. 1915 uveřejnil v Rozpravách České akademie práci „Grafické řešení dráhy meteoru pomocí hodografu“.

S podporou České akademie konal další studie o stabilitě jádra komety, která se pohybuje v kuželosečce libovolné excentricity kolem Slunce“. V této práci a v pojednání „Sur la désintégration des comètes“, uveřejněném v Bulletin Astronomique v Paříži, zobecnil formuli Lowellovu pro stabilitu komet a uživ tohoto zobecněného vzorce na kometu 1882 II a systém komet 1843 I, 1880 I a 1882 II dokázal, že k dělení jádra komety stačí rušivá síla vycházející jen ze Slunce.

Kromě toho jako výsledky těchto studií uveřejnil menší články v astronomických časopisech?

Tyto studie vedly jej k hlubšímu studiu theoretické astronomie a k pojednání z me-

chaniky nebeské „O Lagrangeových řešeních problému tří těles“ (Časopis pro pěstování matematiky a fyziky) ve které podal jednoduché odvození singulárních řešení problému tří těles ze čtyř diferenciálních rovnic pro relativní pohyb dvou těles vzhledem k třetímu.

V té době napsal několik kritik prací W. W. Heinricha.

Během let válečných byl současně asistentem na české technice a nejlepším suplujícím profesorem na Československé obchodní akademii v Praze a r. 1919 definitivním. V téže době byl připuštěn za soukromého docenta pro obor astronomie na České technice pražské a nově založené vysoké škole obchodní pověřen byl suplováním přednášek o kupecké aritmetice a v zimním semestru svěřeny mu byly přednášky o základech vyšší matematiky pro posluchače architektury, chemického, zemědělského a lesního inženýrství a přednášky o politické aritmetice na vysoké škole obchodní, načež v r. 1920 jmenován mimořádným profesorem pro základy vyšší matematiky a pro sférickou astronomii. U této nové stolice začal budovat ústav i astronomickou observatoř.

Mnohá nová zařízení vystavoval v r. 1928 na výstavě soudobé kultury v Brně a přednášel o nich téhož roku na sjezdu přírodopytců, lékařů a inženýrů v Praze. Zde sestrojil zařízení k pokusům s umělým meteoritem. O výsledcích těchto pokusů přednášel r. 1935 na astronomických kongresech v Paříži a Bernu. O úspěchu této nové metody svědčí, že z usnesení pařížského kongresu Mezinárodní unie astronomické r. 1935 byla tato metoda přijata do mezinárodního programu komise pro meteority s doporučením, aby touto methodou bylo pozorováno také na ostatních observatořích. Příslušná publikace vyšla v r. 1933 v pojednáních Královské české společnosti nauk a výsledky početní přednesl mezinárodnímu sjezdu matematiků v Oslo v r. 1936.

R. 1923 jmenován byl řádným profesorem. Podstatně zdokonalil známou metodu Horrebow-Talcottovu k určení výšky pólové sestrojením nového přístroje, kterým bylo umožněno provést pozorování hvězdy jižní i severní bez libely a bez překládání stroje, čímž přesnost pozorování byla značně zvýšena. V r. 1928 přednášel o výsledcích těchto pokusů na sjezdu přírodopytců, lékařů a inženýrů v Praze a vystavoval nový přístroj na výstavě soudobé kultury v Brně.

V r. 1927, udal nový početní způsob redukce pozorování časových signálů.

Zabýváje se studiem metody stálých výšek pro měření zeměpisných souřadnic, konstruoval Svoboda nové stroje pomocí rtuťového horizontu a neosobního mikrometru vláknového. Zlepšil lomený dalekohled de la Baume-Pluvinelův. Sestrojil zrcadlový astroláb. Oba stroje byly vystaveny v r. 1935 na výstavě v Paříži.

I jinak Svoboda věnoval vybudování astronomické observatoře opravdu mimořádnou péči; zvláštní zmínky zasluhuje thermostat k astronomickým hodinám.

V posledních pěti letech svého života se věnoval meteorům a konstruoval přístroj na určení osobní chyby. (Říše hvězd r. 1939 a 2. a 3. svazek publikací hvězdárny Čes. vys. učení technického v Praze.)

Publikoval ještě kratší studii „Die Radianten des Meteorstromes des Kometen Jurlof-Achmarof-Hassel“ (Beobachtungs-Zirkular der Astronomischen Nachrichten), dále v Říše hvězd (1940) „Číselný kod pro astronomické telegramy“, jakož i článek „Astronomie na české technice v Praze“ v příležitosti 75. výročí založení Spolku českých inženýrů v Praze (1940).

Poslední práce prof. Svobody, rovněž z meteorické astronomie vyšla až po jeho

smrti v Říše hvězd (1941) pod názvem „Zenitová atrakce a denní aberace radiantu meteorického roje“.

Napsal mimo uvedené řadu článků i studií do různých odborných časopisů, řadu hesel do Technického slovníku naučného, do Technického průvodce a pod. Pro svoje posluchače vydal litografované přednášky o astronomii sférické.

Prof. Svoboda byl též členem mnoha vědeckých a odborných společností, korporací a spolků; tak byl členem Národní rady badatelské, Královské české společnosti nauk, Masarykovy akademie práce, Mezinárodní unie astronomické, dlouholetým členem výboru Čs. astronomické společnosti, členem Société astronomique de France a pod., byl radou patentního soudu a ovšem členem mnoha zkušebních komisí na Čes. vys. učení techn. v Praze. Byl vyznamenán i řádem důstojníka Čestné legie.

Prof. Svoboda vystupoval vždy jako opravdový a hluboce cítící vlastenec a byl za německé okupace internován, když prodělal těžké operace. To mělo vliv na jeho zesláblý organismus. Zemřel 12. května 1941.

Život prof. Svobody byl život krásný, vyplněný nejen prací, ale i radostí z práce, sebeobětováním až do krajnosti.

Upraveno podle nekrologu p. Ing. Dr. J. Procházky.

Prof. JUDr. FRANTIŠEK X. HODÁČ.

Narodil se v Brně z advokátské rodiny dne 21. srpna 1883 a do Prahy odešel po maturitě studovat filosofii. Vedlo jej k tomu tehdejší humanistické zaměření gymnasií a jeho vlastní záliba v krásné literatuře; v 18 letech uveřejnil knížku básní „Nálady“. Po dvou semestrech odešel však na práva, kam ho strhla touha po účasti na českém veřejném životě. Po doktorátu 1907 studoval u Philippowiche ve Vídni s úmyslem habilitovati se na vysoké škole. R. 1911 se habilitoval na technice v Brně pro národohospodářskou politiku, finanční vědu a statistiku, avšak stolice byla obsazena — po slyšení Karlovy university — starším pražským docentem Englišem. Tehdy pomýšlel Hodáč dokonce na jiný vědní obor, a to nauky právní, avšak vida kandidaturu Weyrovu, uznal jeho vynikající kvality a vzal vlastní žádost zpět. Po první světové válce byla jeho venia docendi přenesena na pražskou techniku a brzy se stal Hodáč mimořádným profesorem národního hospodářství na vysoké škole speciálních nauk a r. 1922 profesorem řádným. R. 1937—38 byl děkanem v. š. spec. nauk.

Ruku v ruce s theoretickou a učitelskou prací pokračovala jeho činnost praktická. Ještě v Brně byl činný v Průmyslové jednotě moravské, ve Vídni vedl Spolek výrobců obuvi, v Praze pak organisoval Ústřední svaz průmyslníků, který byl předchůdcem dnešního velkého svazu průmyslu. Byl jeho generálním tajemníkem a později místopředsedou. Od r. 1919 do r. 1929 byl členem bankovní rady cedulové banky. Byl také politicky činný a v letech 1929—1935 byl poslancem. Od r. 1938 předsedal hospodářské radě při předsednictvu vlády a zároveň stupňoval činnost svého národohospodářského ústavu na vysoké škole. Po uzavření vysokých škol působil ponejvíce ve Zlíně, kde vedl národohospodářské oddělení Studijního ústavu Baťových závodů. Pracoval v mnoha odborných organizacích a společnostech a zastupoval československý průmysl na řadě mezinárodních konferencí, též jako člen výboru Mezinárodního úřadu práce v Ženevě.

Jeho literární činnost byla především časopisecká a v denním tisku. Od r. 1914 redigoval Průmyslový věstník, od r. 1926 Obzor národohospodářský, později též denní list

Národní noviny, časem přeměněny na týdeník. Nespecialisoval se na úzký obor, psal a přednášel o nejrůznějších problémech, avšak nejbližší mu zůstaly otázky průmyslové organizace a politiky. Nedokončeno zůstalo dílo, jež slibovalo státi se velkým příspěvkem v hledání poměru kapitálu a práce a jež mělo čerpat z života zkušeností Tomáše Bati.

Zemřel náhle ve Zlíně 10. března 1943 nedokončiv šedesát let, aniž vydal plody rozsáhlých životních zkušeností, které mohly přinést vědecké práci i dennímu životu velký užitek.

Doc. Dr. Al. Král.

Dr. VÁCLAV JOACHIM.

Dr. Václav Joachim, profesor správního práva na vysokém učení technickém v Praze a odborový přednosta ministerstva vnitra v. v., zemřel dne 7. července 1945. S profesorem Joachimem odešla osobnost mimořádného významu a mimořádných zásluh. Narodil se dne 13. listopadu 1876 v Březnici v Čechách, gymnasium studoval v Táboře, práva v Praze. Dne 5. srpna 1901 vstoupil do praxe k Zemskému soudu v Praze a dne 2. června 1902 přestoupil do služeb magistrátu hlavního města Prahy. Po převratu byl povolán do ministerstva vnitra, kde byl přednostou legislativního oddělení. Za doby své působnosti u magistrátu hlavního města Prahy vedl též agendu Svazu českých měst. Jako vynikající znalec ústavního a správního práva zúčastnil se celé řady mezinárodních jednání a dvakrát byl přednostou vládní delegace na mezinárodních kongresech pro vědy správní (v Bruselu v roce 1923 a v Paříži 1927).

Jeho neobyčejné a mnohostranné znalosti odborné a jazykové mají svůj odraz i v jeho díle, které se projevuje v několika směrech. Je to jeho činnost vědecká, k níž svorně se druží činnost ve vědeckých spolcích, zejména v Právnické jednotě, dále činnost redakční, učitelská a dráha úřednická. V roce 1913 habilitoval se na vysokém učení technickém v Praze pro právo správní a později byl jmenován bezplatným profesorem. Od roku 1925 byl členem učitelského sboru Svobodné školy politických nauk a od roku 1929 jejím ředitelem.

Jako vynikající právník zaujímal v právnickém světě jedno z nejpřednějších míst. Jeho nejmilovanějším vědním oborem bylo právo ústavní a právo správní, zejména však právo volební, jehož byl vynikajícím znalcem. Od roku 1908, kdy publikoval svou prvou práci „Osvobození obcí a jiných korporací samosprávných od kolků a poplatků“, můžeme sledovati téměř každý rok další jeho práce až na několik málo let, kdy se odmlčel, jsa zaneprázdněn jinými neodkladnými povinnostmi svého úřadu. Jeho vědecké studium a práce jsou charakteristické suverénním zvládnutím látky a pramenů, přímou, ale úzkostlivě vedenou linií theoretickou a prodchnuty bohatými výsledky studií cizí literatury, jejímž byl vynikajícím znalcem, zejména anglické, americké, francouzské a švýcarské. Byl nestranný a přísně kritický, ale i v břitké své kritice zůstal neosobní. Neohroženost přesvědčení byla jeho charakteristickým znakem.

Kromě spisů přísně vědeckých nalézáme v jeho literární pozůstalosti i pojednání popularisační, kterými se snažil zpřístupniti právní vědu širšímu okruhu, vycházející z přesvědčení, že theorie má sloužit praxi.

Největší část jeho vědeckých studií a jiných prací jest věnována právu volebnímu. Roku 1913 napsal studii „Podvody volební a jejich vliv na platnost voleb“, kde se pokouší na základě velmi protichůdných názorů theorie a praxe řešiti danou otázku

s jednotného zásadního hlediska, srovnáváje právo rakouské, německé, francouzské a anglické. Ve studii „Spadá výkon voleb do samostatného či přeneseného oboru působnosti obecní?“ pokouší se o důkaz, že proti stanovisku praxe běží v dané otázce o působnost samostatnou. Další jeho studie v tomto oboru jsou věnovány otázkám poměrného zastoupení, imperativnímu mandátu, vázaným kandidátním listinám a registraci politických stran.

Právu ústavnímu věnoval více než 10 studií, z nichž připomínám zejména „Poznámky k zákonu o trestním stíhání presidenta republiky a členů vlády“, které byly uveřejněny v Hoetzelově počtě a „Zákon o obraně státu s hlediska práva ústavního“ v Laštovkově počtě. Z popularisačních pojednání připomínám jeho publikaci „Co má věděti každý občan“, která vyšla v roce 1928 v III. vydání. Jiné studie určeny jsou organizaci veřejné správy, právu finančnímu (zejména poplatkovému ekvivalentu) a finančně právním otázkám samosprávy. Svou pozornost věnoval i otázkám jazykovým, státně zaměstnaneckým, nejvyššímu správnímu soudu a součinnosti právníků a techniků ve veřejné správě. Jedno z posledních jeho děl byla redakce Sbírkky vzorců podání ve věcech práva správního (spolu s Dr. Štafle), při níž se uplatnily jeho velké znalosti theoretické i praktické. Celá řada hesel v slovníku veřejného práva československého svědčí o jeho mnohostrannosti a důkladnosti.

Nelze nevpomenouti jeho činnosti ve vědeckém spolku v právnické jednotě, kde byl již od roku 1911 členem ředitelství zprvu jako jednatel, pak náměstek starosty a posléze jako starosta. Málokdy v análech spolkových najdeme funkcionáře, který by téměř po dobu půl století nesl tak odpovědné břímě tak radostně a úspěšně.

Joachim byl vždy přímý a nebojácný. Za doby nsvobody v době největší národní persekuce píše do Právníka větu: „Státy vznikají a zanikají, vůdcové přicházejí a odcházejí, ale národy trvají“. V ní je obsaženo jeho celé kredo, které ho sílilo v době národního útlaku. Osud dopřál mu dožiti se osvobození naší drahé vlasti, kterou tak miloval a pro jejíž čest a slávu pracovat bylo hlavní náplní jeho života. Jméno profesora Joachima zůstane vždy drahé jeho spolupracovníkům i žákům a jeho dílo bude žiti dále.

Adolf Štafl.

IX. VYSOKÁ ŠKOLA OBCHODNÍ (NYNÍ VYSOKÁ ŠKOLA VĚD HOSPODÁŘSKÝCH).

I. Od počátku školního roku 1938/39 až do skončení studijního roku 1945/46.

Akademičtí funkcionáři zvolení na studijní rok 1937/38 — z naší školy prof. Dr. Gustav Švamberg jako rektor Českého vysokého učení technického a prof. Dr. Josef Čada jako děkan Vysoké školy obchodní — přejímali své akademické funkce v den po pohřbu prvního presidenta republiky T. G. Masaryka. Jejich funkční rok byl sice zdánlivě ještě normální, jeho konec však byl již rušen známými událostmi na konci léta 1938, a funkce své předávali svým nástupcům zvoleným na studijní rok 1938/39 rektoru ČVUT prof. Ing. Dr. h. c. Vojtěchu Kaislerovi a děkanu VŠO prof. Ing. Dr. J. Z. Schneiderovi za auspicií daleko nepříznivějších, totiž dne 23. září 1938, kdy byla vyhlášena druhá mobilisace.

Vysoká škola obchodní byla tehdy umístěna se všemi svými ústavy v pravém křídle dosavadní své budovy v Praze II, Horské ul. č. 3; její děkanské kanceláře s menší rohovou posluchárnou a jednou přílehlou místností ve zvýšeném přízemí levého křídla.

Profesorský sbor měl tehdy pět řádných profesorů: právníka Dr. Gustava Švamberga, národohospodáře Dr. Josefa Macka, geografa Dr. Františka Štůlu, franštináře Dr. Josefa Čadu a zbožiznalce Ing. Dr. J. Z. Schneidera. Přitom byly tři řádné profesury podnikového hospodářství osiřelé úmrtím prof. Dr. Fr. Košťála (od 1. ledna 1930), prof. Dr. Josefa Pazourka (od letního semestru stud. roku 1931/32) a prof. Dr. Jaroslava Šlemra (od 18. prosince 1937) pro nedostatek vhodných kandidátů. Mimořádní profesori byli tehdy dva: Dr. J. M. Novotný pro finanční vědu a finanční právo a Dr. Jan Mertl pro sociologii a politiku. Docentů bylo celkem 11, a to docenti angličtiny Dr. Fr. Krupička a Dr. Zd. Vančura, románských jazyků Dr. J. Staca, srbochorvatštiny Dr. Dragutin Prohaska, chemické technologie Ing. Dr. Jan Lukas, mechanické technologie Ing. Dr. Ladislav Váňa, ruštiny Dr. L. V. Kopeckij, němčiny Dr. Tomáš Krejčí, národního hospodářství Dr. Kazimír Dobiáš, podnikového hospodářství Ing. Dr. Karel Žlábek a statistiky a národního hospodářství Ing. JUDr. Leopold Šauer. Jejich zástupcem ve sboru profesorském byl Ing. Dr. Karel Žlábek.

Asistentů bylo 11, pomocných vědeckých sil 12, úředníků 5 kromě knihovnice a jí přidělené vědecké pomocné síly. Zřízení byli 3 a pomocné pracovní síly 2.

Počet posluchačů měl mírně stoupající tendenci: ve školním roce 1936/37 bylo posluchačů 1086, ve školním roce 1937/38 bylo jich 1157 a ve školním roce 1938/39 bylo jich 1197. Počet posluchaček pohyboval se kolem sta, počet Němců rovněž kolem sta a cizinců bylo 54.

Mnichov a druhá republika neměly ještě kromě obecně stísněné nálady v prvním semestru za následek pronikavé provozní změny osobní a věcné. Při poslední předválečné instalaci rektora, konané dne 3. prosince 1938, měl ještě i prorektor Dr. G. Švamberg i rektor Dr. V. Kaisler plnou volnost slova. V tištěné ročence, vydané o této instalaci již za protektorátu a podléhající německé cenzuře, již tomu tak nebylo. Tam byl již seškrtnán vlastenecký úvod řeči prorektorovy, v odstavci o čestných doktorátech bylo sice ponecháno, že byly ve školním roce 1937/38 uděleny 4, byli však jmenováni pouze

3 nositelé čestného doktorátu technických věd, kdežto první čestný doktor obchodních věd, Dr. Eduard Beneš, byl již škrtnut. Naproti tomu řeč děkana Ing. Dr. J. Z. Schneidera, pronesená při imatrikulaci nových posluchačů VŠO v prosinci 1938, vyšla beze změny, poněvadž byla již při imatrikulaci jejím účastníkům rozdána.

Na počátku letního semestru 1939/40 rozšířen byl neočekávaně profesorský sbor v důsledku vypuzení českých profesorů z Komenského university v Bratislavě. Na základě zákona z r. 1939 byl bez návrhu profesorského sboru, nikoliv však proti jeho vůli — měl profesorský sbor plné porozumění pro smutný osud svých bratislavských kolegů — jmenován na naši školu jako druhý řádný profesor věd právních dosavadní universitní profesor dějin středoevropského práva JUDr. Richard Horna, čímž počet řádných profesorů stoupl z 5 na 6, celkový počet profesorů ze 7 na 8, kromě zmíněných uprázdněných tří profesur podnikového hospodářství. Po dohodě obou profesorů věd právních a po příslušném úředním schválení byly mezi ně rozděleny přednášky, praktika a semináře tím způsobem, že prof. Dr. Švamberg bude jako dosud obstarávat jejich soukromoprávní část, prof. Dr. Horna pak že převezme od počátku školního roku 1939/40 přednášky, cvičení a semináře z veřejného práva, které do té doby povětšinou obstarával jako suplent po dlouhá léta brněnský universitní profesor Dr. Bohumil Baxa, Ten pak byl později okupanty zavražděn.

Do této doby spadá také částečná změna našeho zkušebního řádu, spočívající v tom, že podle vzoru zkušebního řádu platného pro ČVUT bylo se schválením MŠANO připuštěno, aby se posluchačům třetího ročníku, kteří do konce 5. semestru úspěšně složí I. státní zkoušku, započítával tento 5. semestr do druhého studijního oddílu, nebyli-li při ní na konci 4. nebo počátkem 5. semestru reprobováni.

II. Od počátku okupace do násilného uzavření českých vysokých škol (od 15. března 1939 do 17. listopadu 1939).

Útisk českého vysokého školství začal teprve za jistou dobu po okupaci. Přituhoval podle toho, jak se okupanti ve svých pozicích zakopávali. Tak na př. zástupci vysokých škol účastnili se ještě s odznaky svých akademických hodností přenesení Máchových ostatků na památný Vyšehrad, při němž prorektor Dr. Švamberg zastupoval rektora Dr. Kaislera, a které bylo ještě filmováno a promítáno. Ještě v dubnu 1939 podány návrhy na jmenování docenta podnikového hospodářství Ing. Dr. Karla Žlábka řádným profesorem soukromé (podnikové) ekonomiky (dne 19. dubna 1939) a generálního ředitele Rudolfa Konráda za dalšího profesora téže disciplíny (24. dubna 1939), jakož i na jmenování několika profesorů jazykozpytců. Ba, byly podávány ještě na základě pokynu MŠANO, který byl dán o prázdninách, v září 1939 návrhy na jmenování dalších profesorů, a to mimořádného profesora Dr. J. M. Novotného za řádného profesora finanční vědy a finančního práva, Doc. Dra. Kazimíra Dobiáše za mimořádného profesora národního hospodářství a Doc. Ing. JUDr. Leopolda Šauera za mimořádného profesora statistiky a národohospodářské theorie. Ani návrhy z dubna, tím méně pak ze září nebyly však již uskutečněny.

Velmi závažnou událostí z této doby bylo pro školu červnové nařízení, podle něhož byla nucena celá Vysoká škola obchodní v krátké době vyklidit všechny své dosavadní místnosti v Horské ulici č. 3 ve prospěch německé školy technické. Byly to její místnosti, jichž velká část byla přikázána škole již v prvním roce jejího trvání (ve školním roce

1919/20). Vyklizení bylo provedeno v červenci 1939. VŠO byly přikázány z větší části místnosti v chemickém ústavu ČVUT v Praze XIX, č. p. 1905, z menší části v sousední budově Vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství. Místnosti ty byly pro naši školu nevhodné, hlavně proto, že chyběly v nich velké posluchárny, nevyhnutelně potřebné pro velký počet posluchačů I. a II. ročníku. Bylo proto nutno na počátku školního roku 1939/40 sháněti po celé Praze velké posluchárny pro posluchače zmíněných ročníků. Podařilo se pro ně získati, ovšem pouze dočasně, velkou aulu filosofické fakulty Karlovy university na Smetanově náměstí, dále největší posluchárnu v tehdejší Srdínkově, nynějším Purkyňově ústavu, potom i v Masarykových kolejích v Praze XIX. Stoupl totiž na počátku školního roku 1939/40 značně počet posluchačů v I. ročníku a tím celkový počet posluchačů z 1197 ve školním roce 1938/39 na 1706 ve školním roce 1939/40.

Příčina zvýšení počtu posluchačů tkvěla zejména ve zmenšených vyhlídkách právníků za protektorátu a v hromadném přijímání frekventantů Vysoké školy intendantské a Vysoké školy válečné, kterým mělo tak býti umožněno jejich uplatnění v hospodářském životě.

Děkanem na školní rok 1939/40 se stal prof. Dr. Richard Horna. Dosavadní děkan a na školní rok 1939/40 předurčený proděkan prof. Ing. Dr. J. Z. Schneider použil svého prázdninového účastenství na kongresu mezinárodního obchodního školství ve Štokholmu k tomu, aby se svou chotí odjel do USA. Funkce proděkana na školní rok 1939/40 připadla automaticky stařešinovi sboru prof. Švambergovi. Faktický počet členů profesorského sboru klesl proto na 7.

Počet ústavu činil na začátku školního roku 1939/40 celkem 26, povinných přednášek a cvičení bylo celkem 167, doporučených přednášek 21, celkový počet přednášek a cvičení tedy 189. Stavovského titulu inženýr dosáhlo v té době 40 absolventů, hodnosti doktora obchodních věd nikdo, takže škola měla při uzavření celkem 2098 komerčních inženýrů a 30 doktorů obchodních věd, a jednoho čestného doktora obchodních věd, pana presidenta Dr. Edvarda Beneše.

III. Od uzavření vysokých škol do osvobození (od 17. listopadu 1939 do 9. května 1945).

Onoho černého pátku 17. listopadu 1939 měla býti v 9 hodin ráno schůze profesorského sboru. Profesori našli vrata budovy zavřena, strážena německými vojáky. Členové sboru, pokud se sešli, odebrali se do nedalekého bytu děkana prof. Dr. Horny v Praze XIX, aby tam porokovali o zběhnutých se událostech a poradili se, jak ze zavřené a přísně strážené budovy dostati co nejrychleji nebezpečné časopisy, zejména V boj a různé protiokupantské letáky, z nichž některé byly dokonce rozepsané v psacích strojích, a dále různé jiné předměty. Zásluhou zřízenců našich i některých zřízenců hostitelských škol, kteří v budově bydleli, se skutečně podařilo hned v několika prvních dnech tyto „závadné“ předměty odstraniti.

Později podařilo se děkanu prof. Hornovi zachrániti a odvézti z okupované budovy úřední spisy a rozeslati posluchačům a různým jiným žadatelům studijní a jiné doklady, zejména indexy a vysvědčení, které právě v tom čase byly na děkanství. Zachráněné úřední spisy a katalogy byly později uloženy částečně v Kolovratském paláci na Ovocném trhu, částečně na Vinohradech, v Hynaisově ulici proti Grebovce, a dány tam pod dozor několika málo rektorátních a děkanských úředníků. Nejistým způsobem

ztratily se z nich přece některé, na př. jeden katalog o I. státních zkouškách, zahrnující čísla 1—976 z roku 1922/23. Proto není možno o těchto zkouškách nyní vydávati druhopisy vysvědčení.

Posléze podařilo se jednotlivým profesorům, ovšem pod vojenským dozorem, dostati z okupované budovy aspoň nejdůležitější rukopisy a materiále obzvláště, dále soukromé listiny a některé knihy, zejména ty, které byly důležité pro jejich další vědeckou práci, pokud ovšem je mohli za krátkou, asi hodinovou dobu, která jim byla povolena, shledati. Při této své návštěvě zjistili ovšem ve svých kabinetech hroznou spoušť, ježto obsah stolů a skříní byl povětšinou vyhozen na zem, cennější státní i soukromý majetek rozkraden. Později se již profesori do budovy školy nedostali. Byla po celou dobu okupace zabrána německým vojskem. Knihy z ústřední knihovny jakož i z jednotlivých ústavů byly zčásti zničeny, zčásti rozvezeny na různá místa. Těžké bylo jejich shledávání. (Tak na př. dvě knihy byly nalezeny na okně konírny jistého povozníka v Košířích.) Po celou dobu okupace nefungoval ani jeden ústav, ani jeden profesor.

Profesori a docenti se po celou dobu scházeli, a to pravidelně v pondělí v 11 hodin. Místa svých schůzek měnili. Původně zamýšleli scházeti se střídavě v bytech jednotlivých profesorů, a když se to ukázalo neproveditelným, scházeli se nejprve po kavárnách, a to z počátku v SIA, později v Louvru, pak na Wilsonově nádraží atd.

Poslední takovou ilegální schůzi měli čtyři profesori v pondělí před pražskou revolucí na Slovanském ostrově. Na ní si zejména jednomyslně ujasnili očistu školy. Tyto schůzky velmi přispěly k tomu, že škola byla po osvobození co nejrychleji vzkříšena k novému životu.

Samozřejmě scházeli se členové profesorského sboru i k mimořádným schůzkám, tu ve větším, tu v menším počtu. Početněji při mimořádných příležitostech, jako při oslavě šedesátin prof. Švamberga, Čady a Štůly, téměř korporativně na kremaci prof. Dr. Štůly, při níž proslavil děkan prof. Horna smuteční řeč.

Zvýšený vzájemný styk neomezoval se pouze na členy profesorského sboru. Rozrostly se také styky mezi profesory a komerčními inženýry, sdruženými ve Spolku komerčních inženýrů. Profesori, zejména Dr. Švamberg a Dr. Horna, účastnili se všech valných hromad SKI a většiny jeho týdenních schůzek a různých vzdělávacích a společenských podniků. Osvědčovali tím soudržnost školy a jejich odchovanců a utvrzovali vzájemný přátelský poměr. Měli k tomu tehdy dosti času. Byliť po uzavření vysokých škol zprvu na prosté dovolené a od 1. srpna 1940 na dovolené s čekatelným. Prof. Švamberg přednášel na třech valných hromadách SKI vzpomínky na VŠO, a to v roce 1941 na téma „Jak jste se stali komerčními inženýry“, v roce 1942 na námět „Zápas Vysoké školy obchodní o zavedení doktorátu obchodních věd“ a v roce 1943 na námět „Historie spolupráce Vysoké školy obchodní s komerčními inženýry“.

Komerční inženýři tyto návštěvy svých profesorů opláceli. Účastňovali se horlivě nejen pasivně, ale i aktivně na všech válečných valných hromadách a přednáškách České společnosti soukromoeconomické, nynější Společnosti pro studium podnikového hospodářství, jichž bylo uspořádáno za nsvobody kolem 75 a na nichž většinu přednášek konali komerční inženýři. Schůzky na těchto přednáškách se staly ke konci okupace po nuceném odmlčení se SKI jediným pravidelným shromaždištěm. Se svými přednáškami musela se také ona několikrát stěhovati. Původně konaly se v SIA, později v obchodní a živnostenské komoře a nakonec v Merkuru. Na první říjnové přednáškové schůzi v r. 1944 věnoval předseda České soukromoeconomické společnosti prof. Švamberg pietní vzpomínku 25letého jubilea zahájení přednášek na VŠO, jež se stalo dne

15. října 1919. Bylo to jediné forum, na němž tehdy bylo lze vzpomenouti tohoto jubilea.

Umlčeni ve škole, nezháleli jednotliví profesori ve své přednáškové a osvětové činnosti. Konali celou řadu přednášek, zejména u fy Baťa ve Zlíně a Rolný v Prostějově, které měly vlastně za účel připravit dorost těchto firem na expansivní poválečný export. U Baťů (v Kotvě a v průmyslové škole) byl to z počátku prof. Novotný a prof. Štůla, v pozdějších válečných letech pak zejména prof. Švamberg a prof. Macek. Při těchto četných návštěvách Zlína prodiskutovali s tehdejšími vedoucími osobami fy Baťa otázku možnosti zřízení exportní vysoké školy ve Zlíně po válce.

Prof. Švamberg vykonával funkci zkušební komisaře z národního hospodářství a veřejného práva při zkouškách autorizačních, aby tak bylo umožněno, zejména stavebním a průmyslovým inženýrům obávajícím se nejistých poměrů a přihlašujícím se v neobyčejně velkém počtu k autorizačním zkouškám, dosažení autorisace. Takových zkoušek bylo na př. jen v r. 1944 více než 250, tedy mnohonásobně více než v letech předválečných a poválečných.

Přes nepřízeň doby a zvláště překážky censurní pracovali členové profesorského sboru ve svých vědních oborech a publikovali několik knih a řadu článků v periodickém tisku.

IV. Od osvobození do počátku studijního roku 1945.

Ztráty, které utrpěla VŠO za okupace jak po stránce osobní, tak po stránce věcné, byly velmi těžké.

Po stránce osobní ztratila 3 z 8 profesorů, takže svou obnovenou činnost začínala pouze s 5 profesory. Prof. Štůla ztratila úmrtím, prof. Ing. Dr. J. Z. Schneidera přestoupením do služeb USA a prof. Dr. J. Mertla očistou. Zbyli pouze profesori: Švamberg, Macek, Horna, Čada a Novotný. Z 12 docentů ubyli tři: očistou Dr. T. Krejčí, úmrtím Ing. Dr. J. Lukas, jinak bezplatný mimořádný profesor Vysoké školy chemicko-technologického inženýrství, a v roce 1939 nově habilitovaný druhý docent podnikového hospodářství Ing. Dr. Fr. Kliment z Orbisu. Zástupcem soukromých docentů ve sboru profesorském zůstal Doc. Ing. Dr. Karel Žlábek. Také absolventská a studentská složka naší akademické obce utrpěla za okupace citelné ztráty. Mnoho z nich bylo okupanty zavražděno, mnoho umučeno v koncentračních táborech a mnoho zahynulo předčasně válečnými útrapami. Všechny tyto absolventské a studentské ztráty nejsou dosud zjištěny, ačkoliv profesorský sbor se o to několikrát pokoušel. Uvésti možno jen některé z nich. Jsou to na př. Ing. Dr. Václav Mizera v Českomoravské, zastřelený za poprav po atentátu na Heydricha, Ing. Stanislav Šůla z Ústředního svazu průmyslu, (jemuž byl po válce udělen doktorát obchodních věd in memoriam), a vězeň osvětivský Ing. Vl. Vik, umučený tam 28. srpna 1942. Mnoho našich komerčních inženýrů a posluchačů uplatnilo se v zahraniční armádě, ještě více v domácím odboji a jako partyzáni. Všem těmto, mrtvým i živým, známým i neznámým, hrdinům z řad Vysoké školy obchodní bude zachována čestná památka.

Po stránce věcné ztratila škola a její ústavy téměř veškerý movitý majetek. Inventář jeho lze těžko sestavit a těžko odhadnouti.

Po osvobození bylo proto nutno opatřiti co nejrychleji osobní a věcné potřeby nevyhnutelné pro provoz školy. V její čelo postaven dosavadní děkan prof. Dr. Richard Horna a proděkan prof. Dr. Gustav Švamberg; provedena očista, zvolen důvěrník, jímž

se stal prof. Švamberg, a jeho náhradník, jímž se stal vrchní oficiál Karel Veselý. Na školu se vrátili téměř všichni předváleční zaměstnanci. Nato bylo přikročeno k náboru nových učitelských i administrativních sil. Již v červnu 1945 navrženi byli za řádné profesory mimořádný profesor Dr. J. M. Novotný a docenti Dr. J. Staca, Dr. L. V. Kopeckij, Dr. K. Žlábek a za mimořádné profesory docenti Dr. K. Dobiáš, Dr. Z. Vančura, Dr. L. Šauer, Dr. Fr. Kliment jakož i soukromý docent Vysoké školy chemicko-technologického inženýrství Dr. Ant. Vlček. Kromě toho bylo vyjednááno s řádným profesorem filosofické fakulty bratislavské university Dr. Janem Hromádkou, aby v téže hodnosti přestoupil na Vysokou školu obchodní. Jejich jmenování se protáhlo. Bylo však vesměs uskutečněno v době od května do září 1946 až na jmenování Dr. Z. Vančury, který byl jmenován na filosofickou fakultu Karlovy university. Doc. Dr. Fr. Kliment zatím zemřel. Také byla postupně doplňována děkanská kancelář a počet zřízenců.

Pro umístění VŠO zabrána neprodleně po osvobození se svolením příslušných úřadů celá budova v Horské ulici č. 3, čímž získáno proti předválečnému stavu její téměř celé levé křídlo. V levé části zvýšeného přízemí a v druhém poschodí poskytováno až do konce roku 1946 pohostinství několika válkou zničeným ústavům Vysoké školy chemicko-technologického inženýrství. Uprázdňené místnosti byly opatřeny narychlo starými lavicemi a jiným nábytkem sehnáním ze všech koutů Prahy, jen aby mohl být co nejdříve zahájen provoz školy. Stinná stránka rychlého pracovního tempa při zahájení vyučování objevila se však později v tom, že byla promeškána příhodná doba k lepšímu vybavení školy, a že nyní jen těžko a s mnohými potížemi se opatřuje účelné zařízení pro její definitivní vybavení. Máme vlastně zařízeno pouze jedno poschodí. Celá řada místností pro provoz nevyhnutelně potřebných, zejména jedna z největších poslucháren, které používali za laboratoř až do prosince 1946 chemici z VŠCHI, dále místnosti, určené pro zkoušky státní a zkoušky profesorské, a celá řada místností určených pro kabiny profesorů, nejen že nejsou dosud zařízeny, ale nejsou ani stavebně upraveny. Není jich proto možno v dnešním stavu používat. Agenda v této věci vážne, hlavně pro kombinovanou kompetenci několika úřadů.

Nouzový provoz školy zahájen ihned na počátku června 1945. Stalo se to slavnostně v přeplněné posluchárně tehdy ještě Srdínkova nyní Purkyňova ústavu Karlovy university za přítomnosti ministra školství a osvěty prof. Dr. Zdeňka Nejedlého, J. M. rektora ČVUT prof. Dr. Fr. Kadeřávka, četných hostů a zástupců všech složek naší akademické obce. Při ní byly proneseny tyto slavnostní proslovy: 1. projev děkana VŠO prof. Dr. R. Horny, 2. projev proděkana prof. Dr. G. Švamberga, 3. projev p. ministra školství a osvěty prof. Dr. Zdeňka Nejedlého.

Druhou významnou událostí pro celý profesorský sbor bylo jeho přijetí panem prezidentem republiky Dr. Edvardem Benešem dne 29. června 1945 o 11. hod. dopolední na pražském hradě. Přijetí toho se účastnilo všech pět členů profesorského sboru a zástupce soukromých docentů Ing. RCDr. Karel Žlábek. Účelem audience bylo odevzdati panu prezidentovi bibliofilsky vypravenou a jen v několika málo exemplářích přes válku zachovanou knížku „President Beneš, první čestný doktor obchodních věd“, vydanou v Praze 1938 a obsahující všechny proslovy pronesené při jeho slavnostní promoci na čestného doktora obchodních věd, konané dne 30. června 1938, včetně proslovu páneho presidentova „O některých současných hospodářských a technických problémech a ocenění práce dosud vykonané Vysokou školou obchodní pro hospodářské povznesení našeho státu“. Publikaci tuto odevzdal panu prezidentovi prof. Dr. Švamberg.

Po poděkování pana presidenta za tento upomínkový dar zasedli přítomní k družnému pohovoru, který trval pět čtvrtí hodiny.

Příhlášky posluchačů k zápisu na letní běh 1945, který trval až do září 1945, den ode dne stoupaly. Zapisovalo se ovšem pouze provisorně, definitivní zápis uskutečnil se teprve v září 1945, poněvadž do té doby nebylo potřebných tiskopisů, zejména nacionálií. Zapsáno bylo do tohoto semestru celkem 3908 posluchačů. Přijímání byli nejen posluchači, kteří ve studiích pokračovali, nýbrž i posluchači noví.

Hned v červnu 1945 projednány byly úlevy posluchačů válkou poškozených mezi profesorským sborem, zastoupeným děkanem prof. Hornou a referentem pro tuto záležitost prof. Švambergem a zástupci Spolku posluchačů inženýrství komerčního, resp. ministerstvem školství a osvěty. Definitivní znění úlev stanoveno bylo výnosem MŠO ze dne 25. srpna 1945, č. j. 61.084/45 — V/1. Počátkem června 1945 podán byl také ministerstvu návrh, aby následkem odstranění Němců z Československé republiky, čímž byl též odvrácen jejich dřívější požadavek na zřízení německé vysoké školy obchodní, jakož i následkem snah učitelstva všech škol po plné vysokoškolské kvalifikaci, byla odstraněna anomalie, podle níž mohli komercialisté nabýti profesorské způsobilosti po dvouletém vysokoškolském studiu a dvouleté praxi, k tomu ještě před zkušební komisí, v níž nefungoval ani jeden profesor VŠO. Tento návrh nebyl ministerstvem vyřízen ani v letním běhu 1945, ani ve školním roce 1945/46 a teprve na podzim 1946 jmenován ředitel, jeho náměstek a profesori VŠO za členy zkušební komise pro učitelkou způsobilost na obchodních učilištích. K legislativní úpravě rozšíření dvouletého vysokoškolského studia pro profesory komercialisty na studium čtyřleté a ke změně zkušebního řádu daného ministerským nařízením č. 135/1907 ř. z. však dodnes nedošlo. Ministerstvo školství a osvěty upozornilo pouze posluchače, kteří počátkem školního roku 1947/48 nově vstupují na VŠO a chtějí se věnovat učitelství na obchodních učilištích, že budou povinni vystudovati celou Vysokou školu obchodní a složit obě předepsané státní zkoušky.

V tomto mimořádném semestru dokončilo svá studia na VŠO 92 posluchačů, z čehož na směru A 11, na směru B 14, na směru C 25, na směru D 42, čímž úhrnný počet komerčních inženýrů pražské VŠO stoupl na 2.190, z toho bylo na směru A 843, na směru B 428, na směru C 581 a na směru D 338 inženýrů.

V. ŠKOLNÍ ROK 1945/46.

V tomto školním roce, v němž byl děkanem opět prof. Dr. Richard Horna a proděkanem prof. Dr. Gustav Švamberg, patřila Vysoká škola obchodní k nejfrekventovanějším vysokým školám, třebaže jí v době nesvobody v roce 1940 vznikla konkurence Slovenské vysoké školy obchodní v Bratislavě, vydržované původně Obchodní a živnostenskou komorou v Bratislavě a teprve později nařízením SNR č. 6 z r. 1944 prohlášené za školu státní, která se svými 1527 posluchači, zapsanými na ní ve školním roce 1945/46 naší vysoké škole obchodní do jisté míry odlevovala.

Na naší vysoké škole bylo v tomto školním roce zapsáno 5536 řádných a 22 mimořádných posluchačů, celkem 5558 posluchačů takto rozvrstvených: v I. ročníku 2057, ve II. 2.666, ve III. 566 a ve IV. 269 posluchačů.

Příčinou tohoto návalu bylo netoliko dlouhodobé násilné umlčení českých vysokých škol, jak tomu bylo na všech vysokých školách, nýbrž značně zlepšené vyhlídky ko-

merčních inženýrů v osvobozené vlasti, kde se mnoho z nich domohlo vůdčího postavení v našem hospodářském životě.

Důkazem toho je, že z 2057 posluchačů I. ročníku bylo kromě 1.310 úlevových posluchačů, kteří se rekrutovali z předválečných a protektorátních abiturientů, zapsáno 747 neúlevových a tedy regulerních posluchačů, kteří maturovali ve školním roce 1945.

Jen s největším vypětím všech učitelských, administrativních a zřízeneckých sil podařilo se tento nával jakž takž zdati. Pro nejpočetnější první dva ročníky byly konány přednášky v biografech Vyšehrad, Skaut a Beránek a ve velké posluchárně Cmuntova balneologického ústavu, při čemž tito posluchači museli býti rozděleni na dvě denní směny, po příp. i na směnu večerní, předurčenou pro starší posluchače válkou poškozené a ve dne zaměstnané. Největší potíže činila tu ovšem nutnost rozdělení tak velkého počtu posluchačů do celé řady nejrůznějších cvičení. Bylo také nutno opatřiti mnoho pomocných sil učitelských, administrativních a zaměstnaneckých. V čelo děkanské kanceláře povolán byl na místo dosavadního vedoucího úředníka Dr. Karla Červenky, který přestoupil do obchodního školství jako profesor, nynější její ředitel JUC Jan Pešovský ze Státního úřadu statistického.

Jednotliví zaměstnanci padali tak pod tíhou práce. Tak se na př. záhy r. 1945 zhroutil úplným nervovým vyčerpáním prof. Dr. Švamberg, který kromě zvýšených prací na VŠO suploval na právnické fakultě Karlovy university všechny přednášky z obchodního a směnečného práva za těžce nemocného prof. Dr. A. Malovského-Weniga, vrátivšího se po 5letém věznění v Německu.

Ke konci školního roku 1945/46 zvýšil se počet členů profesorského sboru následkem vyřízení našich jmenovacích návrhů z června 1945 ze 4 profesorů řádných a jednoho mimořádného na 9 profesorů řádných a 3 mimořádné, tedy z 5 na 12. Přitom zůstaly ještě uprázdněny 2 stoly řádných profesorů podnikového hospodářství. Stav profesorského sboru jevil se tedy koncem školního roku 1945/46 takto:

řádní profesori: Dr. Švamberg, Dr. Macek, Dr. Horna, Dr. Čada, Dr. Novotný, Dr. Staca, Dr. Kopeckij, Dr. Žlábek a Dr. Hromádka, mimořádní: Dr. Dobiáš, Dr. Šauer a Dr. Vlček. Zástupcem soukromých docentů byl v celém tomto roce ještě Dr. Žlábek, poněvadž jeho jmenování došlo teprve o prázdninách 1946.

V tomto roce byla také obnovena na VŠO ústřední knihovna, jednak ze zachráněných trosk bývalé ústřední knihovny Vysoké školy obchodní, hlavně však z podílu, který připadl naší škole z likvidace bývalé svobodné školy politických nauk. Za jejího vedoucího úředníka byl ustanoven někdejší ředitel SŠPN Dr. Jindřich Frohmann, jemuž k ruce byli přiděleni 3 úředníci a několik pomocných pracovních sil. Knihovna tato vykazovala koncem školního roku 1945/46 asi 15.000 knih. Referentem o ní ve sboru profesorském byl prof. Dr. Macek.

V tomto školním roce habilitovali se 3 noví docenti, a to: JUDr. Jaromír Berák pro finanční právo, Ing. RCDr. JUDr. Josef Blecha pro podnikovou ekonomiku a Ing. RCDr. Jaroslav Vacek pro národní hospodářství. V důsledku tohoto přírůstku a úbytku dosavadních docentů jmenováním jich profesory měla VŠO na konci školního roku 1945/46 7 soukromých docentů, a to: Dr. Krupičku, Dr. Prohasku, Dr. Váňu, Dr. Vančuru, ponechavšího si docenturu u nás i po jmenování universitním profesorem, Dr. Beráka, Dr. Blechu a Dr. Vacka.

Z posluchačů dokončilo studium úspěšným složením II. státní zkoušky 217 kandidátů, a to na směru A 32, na směru B 14, na směru C 53 a na směru D 118, čímž do-

stoupil úhrnný počet komerčních inženýrů na vysoké škole obchodní na konci školního roku 1945/46 počtu 2407, takto rozvrstvených: 875 směru A, 4:2 směru B, 634 směru C a 456 směru D.

Doktorátu obchodních věd nově nabylo 8 komerčních inženýrů. Úhrnný počet doktorů obchodních věd stoupl tím z 30 na 38. Jediným čestným doktorem obchodních věd byl na konci školního roku 1945/46 prezident republiky Dr. Edvard Beneš.

Ze zařizovacích prací bylo o prázdninách 1946 přičiněním prof. Dra Žlábků upraveno zvýšené přízemí pravého křídla budovy Vysoké školy obchodní s přilehlými posluchárnami.

Profesor Dr. FRANTIŠEK ŠTŮLA.

Narodil se 1. října r. 1883 v Neveklově, tedy v kraji, kde málo úrodná půda a odlehlá poloha nutí k přemýšlení o hospodářství. Po absolvování studia zeměpisu a dějepisu na Karlově universitě se stal profesorem na Československé obchodní akademii v Praze. R. 1925 se habilitoval na Karlově universitě a byl hned jmenován profesorem zeměpisu na Komenského universitě v Bratislavě, kde působil do r. 1929, kdy odešel na Vysokou školu obchodní Českého vysokého učení technického v Praze jako profesor hospodářského zeměpisu. Tam přednášel až do uzavření českých vysokých škol Němci r. 1939. Na nuceném odpočinku zemřel dne 29. listopadu r. 1943, nedočkav se znovuotevření své školy ani obnovení československé samostatnosti.

Úrodné prostředí na Československé obchodní akademii, která dodala českým vysokým školám nejednoho učitele, zapůsobilo také na profesora Štůlu, určujíc jako směr jeho práce hospodářský zeměpis. Několik prvních studií z tohoto oboru, mezi nimi jednu metodickou, zakončil instruktivním samostatným dílem „Hospodářský zeměpis“, prvním toho druhu u nás. Příprava k vysokoškolské kariéře převedla jeho zájem na pole fyzické geografie. Po menších studiích z oceanografie vydal r. 1924 důkladné dílo „Atlantský oceán“ a r. 1929 rovněž samostatný souhrn poznatků o oceánech vůbec pod názvem „Světový oceán“.

Po přechodu na vysokou školu obchodní v Praze se Štůla vrátil k svému původnímu oboru, hospodářské geografii. V snaze poskytnouti svým posluchačům studijní příručku, vydal r. 1932 své přednášky ze všeobecného hospodářského zeměpisu pod názvem „Hospodářský zeměpis I“. Je to rozměrná práce, důkladně založená, stavěná podle nejnovějšího pojetí nauky, které Štůla vyšetřil ve zvláštní studii už r. 1922, plná pochopení pro moderní hospodářské proudění a proto i nyní, po 16 letech od vydání stále živá. R. 1938, už v předvečer národní katastrofy, vyšlo poslední jeho dílo z hospodářského zeměpisu, velká studie o hospodářském zeměpise Československé republiky, která pod titulem „Hospodářské poměry“ tvoří část třetího svazku velké české příručky o zeměpise vůbec, kterou pod názvem „Ilustrovaný zeměpis všech dílů světa“ redigoval Dr. Frant. Machát a po jeho smrti prof. Dr. Štůla. Tato studie je nejúplnější souhrnnou prací o hospodářském vývoji první republiky, opřena o hospodářský stav před první světovou válkou, práce původní, plná dobrých pohledů a postřehů a důkladně dokumentovaná tabulkami, které charakterisují vývoj všech důležitých oborů našeho hospodářství, skutečná bilance hospodářského usilování první republiky.

Profesor Štůla byl encyklopedický duch. Ačkoli většina jeho kratších studií i hlavní

díla se týkají především hospodářského zeměpisu, dovedl napsati také pěknou studii ze zeměpisu politického a jeho práce z oceanografie a zejména „Hospodářský zeměpis I.“ ukazují zřetelně vzdělání v zeměpise fyzickém, o jehož hloubce a nejednom vlastním postřehu ví jen málokdo. To mu také umožnilo uplatnit se zdařile i v regionální geografii větší prací o zeměpise obou Amerik, vyšlé v III. svazku druhého vydání Machátova Ilustrovaného zeměpisu všech dílů světa a s jemným citem skutečného odborníka vypracovati vzorné nástěnné mapy pro potřebu našich škol.

Se Štůlou nám zemřel zeměpisec širokého vzdělání ve věku, kdy normálně od vědce možno očekávati vrcholná díla. Štůla nám zůstal dlužen „Hospodářský zeměpis II. a III.“, čili regionální zeměpis hospodářský všech zemědílů a ČSR. Jeho choroba, která ho odvolala na věčný odpočinek krátce po dovršení šedesátin, mu znemožňovala vědeckou práci v terénu, která by při jeho schopnostech a vzdělání přinesla dobré ovoce. Přes to profesor Štůla vykonal cenné dílo, které mu zajišťuje čestné místo v naší geografii.

Jan Hromádka.

Prof. Ing. Dr. tech. JAN LUKAS.

Dne 17. září 1940 zemřel po delší chorobě Ing. Dr. techn. Jan Lukas. Narodil se 18. října 1882 v Rokycanech, kde vychodil obecnou a měšťanskou školu, načež studoval na reálce v Plzni, kde také maturoval s výborným prospěchem. Potom se věnoval studiu na chemickém odboru České vysoké školy technické v Praze u prof. Karla Preise a složil tam i obě státní zkoušky s úspěchem. Byl pak povolán prof. Ing. Dr. h. c. Josefem Hanušem za prvního jeho asistenta chemie analytické a potravní r. 1906, od kteréžto doby stále působil na České vysoké škole technické v Praze.

Dosáhnuv r. 1910 na základě své disertační práce „Thiosemikarbazid a užití jeho v chemii analytické“ doktorátu věd technických, byl jmenován r. 1915 honorovaným docentem pro cvičení v analýze plynů. Na základě habilitační práce „O stanovení kofeinu v kávě“ stal se 5. 10. 1925 docentem pro obor zkoušení potravin a jeho venia docendi byla rozšířena 5. 4. 1927 i na obecnou chemickou technologii pro účely merkantilní na Vysoké škole obchodní v Praze.

Roku 1928 byl jmenován radou vědeckých ústavů při Vysoké škole chem. technolog. inž. v Praze a r. 1930 byl pověřen suplováním encyklopedie technické chemie na Vysoké škole strojního a elektrotechnického inženýrství, od kteréžto doby mohl se téměř výhradně věnovati jen svým učitelským povinnostem. Již r. 1933 byl navržen a r. 1936 jmenován mimořádným profesorem Českého vys. učení technického v Praze. Roku 1928/29 byl zástupcem soukr. docentů ve sboru profesorském. Prof. Ing. Dr. Lukas byl členem Akademie práce a čestným členem Spolku posluchačů chemie.

Činnost Lukasova vztahovala se na obor chemie analytické, potravní a elektroanalýsu, v těchto oborech provedl dlouhou řadu prací vědeckých.

Prof. Ing. Dr. Jan Lukas byl mužem ušlechtilé, tiché povahy, svědomitým pracovníkem a učitelem a těšil se všeobecné vážnosti a úcty nejen u svých žáků a kolegů, ale u všech, kteří s ním přišli do osobního styku.

Byl dlouhá léta členem výboru pražské odbočky České chemické společnosti a jeho milá osobnost zůstane všem jejím členům v trvalé vzpomínce.

Prof. Ing. Dr. A. K. Vlček.

Dne 2. července 1945 opustil naše řady Ing. Dr František Kliment, docent Vysoké školy obchodní a ředitel firmy Orbis. Odešel právě v době, kdy měl být jmenován profesorem. Naše vysoká škola ztratila v něm vynikajícího odborníka v oboru podnikového účetnictví, zejména v oboru kalkulace, úspěšného učitele a ušlechtilého člověka.

Narodil se 22. února 1896 ve Vysokém Veselí n. C., studoval na Československé obchodní akademii v Praze, na Vysoké škole obchodní v Praze a na vysoké škole obchodní v Lipsku. Vedle praktické činnosti měl vždy živý zájem o otázky theoretické. Praktickými znalostmi doplňoval své vzdělání theoretické a výtěžky theoretického studia se snažil s úspěchem uplatňovati v praktickém povolání. V r. 1927 vydal první svou práci „Kalkulační klíče pro rozdělování podnikové režie“. V roce 1935 na základě disertační práce „Nepružná režie a cenová kalkulace průmyslových podniků“, která vyšla též tiskem, byl povýšen na doktora věd obchodních. Na základě spisu „Normalisace cenových kalkulací průmyslových“, vydané v r. 1937, dosáhl na naší vysoké škole docentury. Za poslední války vydal dvě menší práce „Jak kalkuluje průmyslový podnik“ a „Průmyslové účetnictví a jednotná osnova účtů“. Spisek „Jak kalkuluje průmyslový podnik“ byl vydán po druhé v r. 1947. Kromě těchto prací napsal řadu článků a pojednání do odborných časopisů. Jeho práce vynikají jasným slohem, přehledností a zaměřením na praktické potřeby. Za války se připravoval na znovuzahájení akademické dráhy pilným studiem a sepisováním přednášek z účetnictví, bilancování a z kalkulace, které hodlal po válce vydati tiskem a umožniti tak našim posluchačům studium těchto obtížných předmětů, jejichž důkladná znalost jest pro naše absolventy mnohdy naprosto nezbytná.

Vedle jeho činnosti praktické, odborné a učitelské jest známa také jeho činnost přednášková, hlavně z oboru účetnictví a bilancování.

Pracoval též v odborných spolcích a organizacích. Byl členem výboru Spolku komerčních inženýrů a společnosti pro Studium podnikového hospodářství.

Vysoká škola obchodní utrpěla jeho předčasnou smrtí těžkou ztrátu.

Čest jeho památce!

Prof. Ing. Dr Josef Blecha.

X. PROSLOV REKTORA ČESKÉHO VYSOKÉHO UČENÍ TECHNICKÉHO Prof. Ing. Dr FRANTIŠKA KADEŘÁVKA PŘI SLAVNOSTNÍM ZAHÁJENÍ PŘEDNÁŠEK NA VYSOKÉM UČENÍ V PONDĚLÍ DNE 4. ČERVNA 1945.

Po střeďečnīm otevření českých vysokých škol v pražské Lucerně zahájeny byly v pondělí dne 4. června 1945 o 11. hod. slavnostním způsobem přednášky na Českém vysokém učení technickém v Praze. Stalo se tak na historické půdě pražské techniky v budově na Karlově náměstí. V krátkém čase nebylo možno odstraniti, ba ani zakryti, četné stopy šíleného nacistického ničení a rdošení vysokých škol českých, avšak nadšení přítomných dodalo slavnosti působivého rázu.

Rektor Českého vysokého učení technického prof. Dr Fr. Kadeřávek promluvil takto:

Vzácné shromáždění, občané a občanky svobodné republiky Československé!

Naše srdce jsou dnes naplněna nesmírnou radostí. Otevíráme dnes opět brány našeho staroslavného technického učení! Zahajujeme dnes opět vyučování na našich školách po šestiletém násilném uzavření zpupnými a surovými nacisty. Otevíráme k nové činnosti vyučovací i badatelské naše české vysoké učení technické v naději a víře, že už nikdy se nevyskytne ve světě moc, která by je mohla znovu uzavřítí.

Naše radost je tím větší, že nás v této památné chvíli navštívili vzácní hosté, které srdečně vítám: Pana ministra prof. Dra Zdeňka Nejedlého, J. M. rektora Karlovy university v Praze prof. MUDra Jana Bělehrádka a J. M. rektora Akademie výtvarných umění prof. Vratislava Nechlebu. Abych nezdržoval, budiž mi prosím odpuštěno, že ostatní, nám stejně milé a vzácné hosty nebudu uvádět zvlášť.

Nejprve, prosím, dovozte mi několik vzpomínek! Naše České vysoké učení technické v Praze je nejstarší školou toho druhu. Vzniklo postupem času přímo ze stavovské inženýrské školy, o níž česky žádal roku 1705 český inženýr Christian Willenberg a která byla zřízena na základě českých reskriptů tehdejších panovníků. Je pravda, že se časem školy zmocnili Němci a také prodělala mnohé přeměny. Roku 1806 byla ustavena jako Královské české stavovské technické učiliště. Přišel však pro ní památný rok 1861. V tomto roce profesor Rudolf Skuherský, když viděl, že vyjednávání úřední o české přednášky nevede k cíli, revolučním způsobem vynutil konání českých výkladů. Provedl hlasování mezi studenty. Když se mu přihlásilo do českých výkladů 156 posluchačů a do německých jen 63 posluchači, v kterémž počtu jistě byla ještě nějaká ta ustrašená česká dušička, počal přednáseti o deskriptivní geometrii česky. Brzy na to jsme měli v Praze techniky dvě, ale naše česká byla stále trnem v očích té druhé. Přišel rok 1938. Tehdy do této budovy vtáhl bez jednání s Jeho Magnificencí rektorem prof. Drem Englem německý profesor Hönig a zaujal celý její hořejšek pro pár chlapců s bílými punčochami. To bylo první položení nože na hrdlo českým vysokým školám! Naši posluchači se tehdy zachovali rozumně a provokace se nezdařila. Přišel 15. březen roku 1939. Toho dne po obou stranách vchodu této pro naše české učení českou zemí vybudované a rakouským státem proti všem slibům nikdy nedostavěné budovy, byly postaveny německé tanky a ze školy byla esesácká kasárna:

Stejný osud postihl tehdy i některé naše další budovy. Školu jsme si po čase vyčistili, ale její osud už byl předem zpečetěn. Přišel památný 28. říjen 1939. Naši posluchači s ostatními vysokoškoláky a ostatními vrstvami národa volali po svobodě, řada našich hochů byla zraněna a těžce byl postřelen německým hochem medik, chovanec Hlávkových kolejí, Jan Opletal. Jeho pohřeb byl velmi bouřlivý a dohra jeho byla právě v této budově a byla velmi smutná a krvavá. Dva dny po pohřbu Opletalově lovily divoké německé hordy naše posluchače jako zvěř a svázely je do Ruzyně. To byl počátek křížové cesty našich posluchačů, to byl 17. listopad roku 1939. Z našich škol byly nadělány kasárny pro esesácké bídáky, kteří zde, co se jim hodilo nestoudně a soustavně vykrádali, co se jim nehodilo, to záměrně a dokonale ničili. Drahocenné sbírky a pomůcky se vyhazovaly na smetiště, knihovny se topilo pod kotly polních kuchyní, vzácný majetek školní se házel na hromady ve schodištích, jedno přes druhé bez ohledu na cenu a vzácnost. Tak jsme přišli o mnoho cenných unikátů a o mnoho nenahraditelných dokumentů! Co nezničil sverpý německý voják, to doničila bezmezně drzá Hitlerova mládež a dodělal německý špitál v našich budovách.

Dnes otevíráme své školy a vděčíme za to vítězným spojeneckým armádám. Vzpomínáme při tom s hlubokou vděčností velikého maršála Stalina; vzpomínáme vítězné Rudé armády. Skládáme při tom díky všem bratrským vysokým školám ruským. Děkujeme jim za všechno — a nebylo jí málo — mravní podporu před válkou i za války. Děkujeme z hloubi srdce všem ruským inženýrům, dělníkům i všemu ruskému lidu, za veškeré to nadlidské úsilí, jak na poli badatelském, tak i na poli oné olbřimi výroby, vedené v duchu heroa práce Stachanova. Jen tak bylo umožněno vyzbrojení a zásobování slavné ruské armády a tím i umožněno a dokonáno vysvobození naše a naší vysoké školy z nacistického a fašistického jařma. S vděčností vzpomínáme všech vysokých škol technických v Americe a Anglii a na všechny jejich počiny, jimiž nás během války posilovaly a utěšovaly. Děkujeme upřímně všem americkým a anglickým inženýrům za jejich veliké výkony na poli zbrojařské výroby, jimiž umožnili dovést k slavnému konci obrannou válku, která byla nacisty světu vnucena.

Odchovanci našich škol měli vždy dobré jméno doma i za hranicemi a vždy projevovali ducha pokrokového. Shledáváme se s nimi ve všech pohnutých dobách našeho národního života od dob probuzeneckých. Původní lavice této síně se za Rakouska mnohdy octly i na Karlově náměstí a dvůr této budovy prožil mnohé bouřlivé schůze všech vysokoškoláků. Dne 28. října 1918 tvořily se tu studentské legie. Roku 1919 byly tu odvody techniků na pomoc Slovensku, ohroženému Maďary.

K našim studentům byla vždy důvěra. Profesor Skuherský již roku 1860 vložil správu obědových nadání do rukou studentů záměrně a bez obav!

Velicí čeští technici umožňovali pokrok bádání i lepší život studentů svými velkomyslnými odkazy. Připomínám jen Hlávku, Zeyera a Grögra. Dali tím výraz i příklad sociálního citění.

Naše školy měly živý zájem i na slovanských studujících. V mezích našich skrovných sil přispívali jsme svojí hrůznou rádi studentům všech slovanských národů ku pomoci. V této místnosti scházeli se po převratu roku 1918 po dlouhý čas každý týden slovenští studenti a zde kladli základy k další své činnosti. Pozdrav, který přinesl z Bratislavy českým studentům kolega Slávik, je květem, který vykvetl z této půdy.

Otevíráme dnes jen trosky toho, co jsme měli roku 1939. Mnohé budovy jsou dosud poničené, některé zabrané k jiným účelům. I když k těmto troskám přidáme to, co zbylo po Němcích, je toho málo a je to roztroušeno po celé Praze. Prosíme snažně

vládu, aby v čase po možnosti nejkratším nám příslušné budovy uvolnila a poškozené upravila. Dalším velikým krokem ku předu bude seskupení škol na jednom vhodném místě. Není účelné, ač se tomu pro první dobu nevyhneme, aby přecházením z budovy do budovy veliký počet vysokoškolského studentstva denně ztrácel tisíce pracovních hodin.

Dále žádáme, aby technické výzkumnictví a pokusnictví bylo vybudováno na jednotné základně, soustředěno a přiřazeno k vysokým školám. Jen tak budeme moci poskytnouti svým posluchačům nezbytnou dokonalou odbornou výchovu a splnit tak tužbu pana presidenta republiky, Dra Edvarda Beneše, vyslovenou v březnu roku 1937 v Brně: „Československý technik a inženýr musí stát na prvních místech mezi techniky světovými.“ Naproti tomu se bohužel již jeví snahy odejmouti naší vysoké škole i to málo, co jsme si vlastními silami a téměř bez peněžité podpory se strany státu ve výzkumnictví vybudovati. Chceme doufat, že se tak nestane.

Stojíme dnes na výsluní nového života a jsme šťastnější, nežli jsme byli v roce 1918! To je skvělý dar, který se nám dostává věnem a za nějž děkujeme vítězným spojeneckým armádám, zahraničnímu i domácímu odboji, ale též té okolnosti, že Německo je zničeno. Je to současně pro nás veliký závazek do budoucna. Všichni, učitelé i studenti, musíme vypnouti své síly do krajnosti a stejně tak i každý příslušník našeho národa. Roku 1918 dali jsme se unést radostí z osvobození a dopustili jsme se řady chyb, které se nám dlouho mstily. Domnívali jsme se, když naši lidé a zájemci za hranicemi potřebují naše služby, naší práci a naše výrobky, že jim můžeme nabídnouti i hodnoty průměrné. Ztráceli jsme tím i na trhu práce i na trhu zboží a musili jsme později s velikou námahou ztracená odbytíště znovu dobývat. Dnes musíme si uvědomiti, že lepší je nepřitelem dobrého! Musíme se ze všech sil přičinit, abychom mohli nabídnouti nejen našim lidem doma, ale i zájemcům ve spřátelené cizině vše lepší, než kdykoli před tím, ať ve zboží, ať v práci nebo službě! Práce nás všech musí být poctivá, svědomitá a musíme si být plně vědomi i veliké odpovědnosti do budoucna. Bude to práce radostná, ale nebude snadná, zejména ne pro nás techniky, kteří jsme prožili šest let protektorátní technické samovazby, úplného odloučení od veškerého technického dění a pokroku v ostatním světě.

Pane ministře! Když jsem vás prosil, abyste poctil svou návštěvou též naše České vysoké učení technické v Praze, řekl jste, že přijдете, přijmeme-li vás, filosofa. Těšili jsme se na vás a jsme opravdu šťastni, že jste mezi nás techniky zavítal — vy, filosof! Jsme technici a vyjadřujeme se jinak, nežli ostatní svět. Vyjadřujeme se výkresem a počtem, svou práci ověřujeme pokusem, hledáme soulad mezi výsledky poznatků věd přírodních a službou lidstvu. Snažíme se sloužit, poctivě a dobře sloužit. Naše služba může býti pro lidstvo svrchovaným požehnáním. Může mu připravovati ráj na zemi, zpříjemnit život, usnadnit práci, postarati se o uskutečnění všeho toho, co našim předkům bylo pouhým snem a nesplnitelnou tužbou. Naše služba může však týmiž cestami a prostředky připravovati lidstvu i peklo, jak ukázala právě minulá válka, a případně zavést lidstvo i do úplné zkázy. Přemýšleli jsme a přemýšlíme o těchto otázkách, pěstujeme filosofii práce. Ze starších pracovníků to byl profesor Tilšer, který vnášel filosofii do svého předmětu. Z dnešních kolegů byl to Němci umučený profesor Felber, vynikající pracovník vědecký a duše zanícená pro všecko krásné a dobré. Také on si žhavě uvědomoval tento strašný rozpor v technické službě lidstvu a vypracoval celou filosofickou soustavu ethokracie jako nástupkyni systému technokratického.

Pane ministře! Jsme přesvědčeni, že i vítězní spojenci a osvoboditelé jsou si plně vědomi rozporů, o nichž jsem se právě zmínil. Doufáme proto a věříme pevně, že spojenci ve své moudrosti, podepřené silou nepřemožitelných vítězných armád, zejména Rudé armády, zajistí lidstvu navždy i krásu trvalého světového míru! (Dlouhotrvající potlesk.)

Za studentský národní výbor promluvil IngC Eduard Moravec:

Vážený pane ministře! Magnificence! Spectabiles! slovatný profesorský sbore, vážení hosté! kolegyně a kolegové!

My studenti jsme naplněni radostí nad tím, že dnes konečně stojíme v místnostech Vysokého učení technického osvobozené Československé republiky. V těchto místnostech, očištěných od nenáviděné zpupné řeči a šlápot cizáckých bot, můžeme dnes zvolat: „Jsme svobodni a můžeme svobodně pracovat!“ V krátké době, téměř z bariád, ještě opojeni vítězstvím, řadíme se do šiku pracujících, abychom nahradili to, co jsme během šestileté temnoty ztratili, abychom zmohli usilovnou prací široké mezery, vzniklé v našem vědění, abychom pro vlast vykonali to, co od nás s nadějí očekává. Jsme rozhodnutí pracovat ze všech sil, ne k prospěchu svému, ale ku prospěchu celku velkého kolektiva demokratického státu.

Očekávají nás bezmezné možnosti spolupráce s naším osvoboditelem, velkým Svazem sovětských republik. Po dlouhém snu se konečně uskutečňuje nejen všeslovanství na poli myšlenkovém a kulturním, ale je i na dosah ruky možnost učiti se a býti účastni jako spolupracovníci na velkolepé hmotné stavbě, kterou Sovětský svaz provádí na svém obrovském území z nepřehledných a hlubokých zdrojů do závrtných šířek a výšek. Jaké možnosti se zde otvírají zvláště pro nás techniky všech odvětví!

Prosíme vás, pane ministře, jako našeho představitele a člena pokrokové vlády, kde se nejedná o studentech bez studentů, abyste tlumočil a podporoval naše přání jíti do světa, jakmile to jen poměry dovolí. Chceme do celého světa a toužíme poznat Sovětský svaz se všemi jeho technickými vymoženostmi. Nechceme být malí a chceme se zdokonalovat u velkého. Vždyť ten velký je nám tak blízký svou řečí, myšlením a celou povahou. Žijeme nyní ve styku s příslušníky naší osvoboditelky, slavné Rudé armády a věříme, že náš pobyt v její vlasti nás naučí mnohemu novému nejenom na poli technickém. Je naším přáním, abychom se s nabytými zkušenostmi a obohacení poznatky vraceli domů a abychom své takto získané vědomosti mohli uplatňovat pro rozkvět naší drahé republiky a jejího lidu.

Při řešení mnohých důležitých otázek, týkajících se studentstva, problémů sociálních, zdravotních, tělovýchovných, organizačních, klademe důraz v první řadě na výchovu a vzdělání myšlenkově politické. Mnohé budeme řešit pod vedením a za spolupráce se svými učiteli, slovatným profesorským sborem, mnohé budeme získávat vlastním pocitem odpovědnosti vůči svému sebevzdělání. I ideovou závažnost svého života si uvědomujeme.

Při otevření vysoké školy technické plně zde oceňujeme veliké zásluhy všech pánů děkanů a všech profesorských sborů, kteří v čele s Jeho Magnificencí věnovali tolik energie a práce tomu, abychom mohli v nejkratší možné době vstoupit zpět do našich učeben a laboratoří. Myslím, že mluvím ze srdce každého posluchače a posluchačky, když používám této příležitosti, abych vám projevil, vážení pánové, náš upřímný dík a vděčnost. Nyní stojíme připraveni před vlastními úkoly, které všechny vyúsťují v jediné velké slovo: práce, poctivá intenzivní práce. (Potlesk.)

Rektor prof. Dr Fr. Kadeřávek poděkoval řečníku.

Za posluchače Českého vysokého učení technického v Praze promluvil Ing. Sáva Medonos:

Pane ministře,

dovolte mi, abych vás na půdě naší vysoké školy uvítal jménem českého inženýrského dorostu. Vidíme ve vaší návštěvě znak nové doby, nových poměrů v našem školství, opak proti minulosti, kdy potřeby, požadavky a návrhy vysokých škol nenalézaly často v ministerstvu pochopení.

Vítáme vás v docela zvláštní okamžik. Začínáme znovu studovat a to za poměrů velmi radostných, na druhé straně však za podmínek, jež nejsou pro studium zrovna příznivé. Téměř šestiletá přestávka ve vyučování českých vysokých škol způsobila dnešní nedostatek vysokoškolsky kvalifikovaných techniků v průmyslu, v hospodářství i ve státní správě. Je zapotřebí rychle vyplnit tuto mezeru. Studenti se vrací na vysokou školu po šesti letech, znamenajících pro mnohé z nich utrpení v koncentračních táborech a vězeních, po letech, kdy byli často na hony vzdáleni svému oboru. Po letech, která ukázala nejlépe, co v kterém z nich bylo, se vrací sice ztvrdlí a ve svém přesvědčení upevnění bojem proti nacismu, avšak mnozí z nich s porušeným zdravím. Poznali tvrdost života a chtějí nyní dokončit své studium, plni chuti do budovatelské práce v novém státě.

Jaké však mají podmínky pro dostudování? Stav našich vysokých škol je desolátní. Ústavy jsou rozbity, sbírky a laboratoře vyloupeny. Není potřebných učebnic a z hlav se studentům dávno vytratilo to, co pochytili v přednáškách před šesti lety. Potřebují proto pomoci svých učitelů, aby mohli opravdu intenzivně studovat: potřebují opakovací kurzy a prozatímní učebnice především. Chápu se příležitosti a pomáhají kurzy organisovat, chtějí se sami postarat o rozmnožení potřebného studijního materiálu. Pomáhají profesorům při znovuzřízení jejich ústavů a tím přispívají k urychlení začátku práce. Začínáme znovu a musíme proto začít lépe. Mnoho se už namluvilo o nutnosti reformovat naše vysoké školy, a to jak vcelku, co do jejich zaměření, tak i v jednotlivostech, na každé fakultě jiných.

Nezačínáme však dnes sami. Začíná celý náš stát a vidíme kolem sebe začátky něčeho opravdu nového, nebyvalého. Reviduje se celá naše státní soustava. Proto nemohou ani vysoké školy zůstat stranou. Technikové si byli vždy vědomi toho, že celek je nadřazen částí, zájem společnosti zájmům jednotlivců, celá struktura jejich odborné činnosti je k tomu vede.

Celek, to jest náš stát, naše hospodářství a ty potřebují technickou inteligenci. Potřebují ji hned a to velmi naléhavě. Chybí nám šest ročníků inženýrů a ještě mnohem víc než to. Okrajové oblasti republiky, vracující se dnes do českých rukou, patří mezi naše nejprůmyslovější oblasti a budou teď prakticky úplně bez vedoucích technických sil. Úspěšný rozvoj nového státu je však podmíněn především zdárným uvedením do chodu průmyslové výroby a tedy i pohraničního průmyslu. Taková otázka Mostu je nám současně otázkou pohonných látek pro naši dopravu, bez uhlí ze severu nelze uvést do chodu náš průmysl. To jsou hlediska, s kterých je zapotřebí posuzovat i problémy našich vysokých škol. Bude zapotřebí přechodných opatření k urychlení studia. Ne proto, že studenti jako stav nejvíce trpěli za okupace, ale abychom vůbec mohli průmyslu dodat síly, které potřebuje. Nebudou plně kvalifikované, přiznejme si to otevřeně. Studijní úlevy znamenají vždy snížení úrovně absolventů vysokých škol. Není však jiné cesty, zájem státní tu rozhoduje. Jde přirozeně o opatření prozatímní, o řešení podobného problému, před jaký byl postaven Sovětský svaz na počátku svého budování. Také

jemu se nedostávalo techniků a musel si je opatřit stůj co stůj. Nesmíme ovšem zapomenout, opět po vzoru svého velkého spojence, ani na to, abychom později dohonili i tu hloubku vzdělání, které je k opravdu úspěšné práci nezbytně třeba. S tím opět souvisí otázka reformy studia. Naše studijní programy i zkušební řády odpovídají poměrům v technice před několika desetiletími. Tehdy mohl ještě skutečně na př. strojní inženýr zvládnout alespoň zhruba látku všech předmětů tak, jak to praxe žádala. Dnes už to není možné. Encyklopedičnost našeho studia byla v minulosti podporována i malostí našich poměrů, našeho pracovního trhu. Inženýr vzdělaný všeobecně měl větší možnosti uplatnit se než specializovaný. Dnes máme poměry docela jiné. Sovětský svaz stačí svými objednávkami zaměstnat celý náš průmysl více než vůbec dovedeme vyrobit a otevře se jistě i jako velká příležitost k přímému uplatnění našich techniků. Musejí být ovšem na výši, a toho lze dosáhnout jen specialisací. Intensivnější inženýrské vzdělání theoretické společně s dalekosáhlou specialisací v posledním roce studia, nejlépe přímým stykem se závody a prací v nich, to je asi příští forma vyučování na naší vysoké škole.

Technika má dva základní úkoly pedagogické, které není dobře slučovat: vychovávat jednak inženýry pro praxi, jednak se starat o dorost pro technickou vědu. Vzdělávání inženýrů se musí uskutečňovat v souladu a ve spolupráci s průmyslem, s technickými kanceláři a staveništi, budoucí badatele je zapotřebí školit také ve výzkumných ústavech. Reformy studia bude tedy zapotřebí. Nepřejí si jí jen studenti, nýbrž potřebuje jí a chce se při jejím uskutečnění zúčastnit i náš průmysl, inženýři z praxe. Je však věcí zítřka, dnes nám jde o znovuuvedení vysokých škol v chod.

Pracovat se už začalo. Už jsou v proudu první opakovací kursy, profesori už zkoušejí první kandidáty. Jde o to, využít každé chvíle, napnout všechny síly. Chceme vědět, abychom mohli budovat svůj nový stát co nejlépe. Budeme proto potřebovat vyznat se i v jiných věcech než v tom, čemu nás učí naši profesori. Budeme pracovat s lidmi a mezi lidmi, svým vzděláním jsme určeni k vedoucím funkcím v technickém a hospodářském životě. Musíme však už konečně jednou překonat hradbu, která inženýra dosud dělí od dělníka. Jediná země na světě, kde už nemají tohoto problému, Sovětský svaz, je nám dnes tak blízka, že se od ní budeme moci i v tomto případě poučit, jak si máme počínat. Nejvyspělejší technika, pojem, který se dříve kryl s pojmem Západu, Anglie a Ameriky, se dnes stěhuje a v některých odvětvích už přestěhoval na Východ. Pokrokovější řád hospodářský a sociální dává totiž i technikům lepší možnosti k práci, k uskutečňování jejich ideálů, z nichž hlavním je hmotné zabezpečení společnosti, dosažení vysoké civilizační úrovně, jako základu a hlavní opory kultury tělesné i duševní.

Od Sovětského svazu se chceme učit a k tomu jej potřebujeme především znát. Navážeme na snahy našich profesorů a kolegů z doby před více než deseti lety, půjdeme se exkursemi přesvědčit, kde tkví a čím je podložena nepřemožitelnost našeho velkého vysvoboditele, ochránce a spojence. Praxemi našich posluchačů a absolventů na sovětských závodech chceme umožnit našim kolegům poznat přímo nové formy života i nové metody technické práce; z ruské literatury, tak pozorně a záměrně sledující i technické pokroky celého ostatního světa, načerpáme nejlépe obraz techniky zítřka, techniky socialistické.

Budujeme nový stát, stát lidově demokratický a už zítra snad socialistický. Známe při tom svůj úkol: studovat, abychom jej mohli uskutečnit co nejlépe a co nejrychleji. Učit se proto s celou vervou a našemu lidu, který svou prací dá každému schopnému

synu našeho národa možnost dosáhnout nejvyššího vzdělání bez starostí o existenční zabezpečení na studiích, nezůstat nic dlužní. Takový je závazek, který na sebe při zahájení činnosti našich vysokých škol bereme a který slibujeme splnit jak nejlépe dovedeme.

Magnificence prof. Dr. Kadeřávek:

Děkuji panu Ing. Medonosovi za jeho obsažný a krásný proslav a za podněty, které v něm shromáždil.

Vzácné shromáždění, vzpomínáme také pana presidenta Československé republiky a chceme mu zaslati tento telegram:

České vysoké učení technické v Praze otevírá dnes po šesti letech šíleného nacistického ničení a rdoušení opět svoje brány, aby mohlo svoji činnost věnovati zase prospěchu celého československého národa a prospěchům všelidským.

Akademická obec jeho, připomínajíc si vděčně, že této radostné chvíle dosaženo bylo Vaším vítězným bojem, zdraví Vás, pane presidente a ujistuje Vás svojí oddaností.

Majíce na paměti Vaše slova o mravním a sociálním poslání techniky, pronesená v roce 1937 na brněnské technice, slibujeme, že napneme všechny své síly, aby technický pokrok, který přispíval dosud k ničení zlého nepřítele, stal se v budoucnu nástrojem kulturního a mravního povznesení člověka a lidstva. (Potlesk.)

Dále, vzácné shromáždění, chceme poslati zdravice všem ruským vysokým školám a všem ruským profesorům-technikům i lidu ruskému za všecko, co za války i před válkou pro nás i pro naše osvobození dělali. Stejně chceme pamatovati všech amerických a anglických vysokých škol technického rázu a také poděkovati všem inženýrům a dělníkům americkým a anglickým za všechnu pomoc, bez nichž by vítězství dneška nebylo dosaženo. (Potlesk.)

Nyní bych vás chtěl uctivě prositi, pane ministře, měl-li byste pro náš technický dorost a pro naše technické učitele několik slov. Umíte tak krásně mluvit a tak krásně se posloucháte. (Bouřlivý souhlas a dlouhotrvající potlesk všech přítomných.)

XI. PROJEV MINISTRA ŠKOLSTVÍ A OSVĚTY

Prof. Dr. ZDEŇKA NEJEDLÉHO:

Vážení páni kolegové, studenti a studentky!

Je mi skutečně radostí přijít mezi naše studenty, mezi naše profesory nejenom proto, že já sám jsem starý profesor a že jsem vždycky se studenty žil, ale zejména proto, poněvadž dnes opravdu na vás spočívá nesmírně mnoho. Jestli my, kteří jsme bojovali za osvobození Československa, přicházíme a snažíme se opět budovat naše Československo, mohu říci, že vaše účast je pro nás nejdůležitější. Prožíváte jistě šťastné chvíle, když se otvírá vysoká škola technická, kdy zase se vracíte k činnosti na této škole. Při jiné příležitosti jsem ukázal na to, že uzavření českých vysokých škol, třebaš to byla velká oběť a velká ztráta zejména pro naši mládež, vykonalo v té hrozné době vlastně největší službu. Měl jsem příležitost ukázat, že násilí, které hitlerovský režim zde páchal na české kultuře a na prvním místě na českých vysokých školách, byl nejhlasitější a nejsilnější výkřik, který odtud zazněl do celého světa. Ne tak to, co se zde mluvilo, ale to, co zde bylo přinuceno mlčet, mluvilo za hranicemi nejsilněji. Byla to na prvním místě ovšem naše universita, kterou celý svět zná jako nejstarší universitu ve střední Evropě. Zvěst, že hitlerovci se odvážili zavřít, zničit tuto nejstarší universitu, byla takovou ranou do celého hitlerovského systému, že to samo o sobě působilo nesmírně silně.

Nezapomínejte, že i naše technika patří k nejstarším technikám a že je to také nejstarší technické učení ve střední Evropě, když ovšem k tomu připočítáme předcházející stadia než byla vytvořena technika tak, jak vypadá dnes. Již tenkrát nebylo nikde tak vysoké učení technické vyspělé jako u nás. Proto, když hitlerovci sáhli na vysoké školy, mělo to také vlastně ohromný propagační význam za hranicemi. Dnes to máme šťastně za sebou a vracíme se zase k životu.

S velkou radostí jsem zde slyšel oba projevy zástupců studentů, vás mladých. Hlásíte se k práci a je vidět, že se hlásíte k práci uvědoměle. Není to jenom mechanické obnovení studia prostě pro získání nějakého povolání. Víím, co znamená dnes po té prázdnotě šesti let a čeští studenti a čeští technici jsou si toho dobře vědomi, vrátí se a ožíví technickou práci. Já bych to jenom podtrhl!

Pan rektor se zde zmínil, že já, filosof, přicházím mezi vás techniky. Mohl bych se cítit poněkud stísněn, že k vám chci také něco mluvit o technice. Ale jsem přesvědčen, že hranice mezi tím, co jsme nazývali dříve filosofií, a tím, co jsme dříve nazývali technikou, jsou dávno a dávno setřeny, že je jedna lidská kultura, na které spolupracuje jeden tím způsobem, druhý zase jiným. (Potlesk.)

Je však jistě jedna společná kultura. Již dříve jsme se z toho mnoho naučili. Kdo zná spisy Karla Marxe, spisy Leninovy a Stalinovy, tomu tato věc byla dávno a dávno jasná. Vííme a věděli jsme již dříve dobře, že protiva mezi t. zv. idealismem a materialismem zase není taková, jak si to s některé strany představovali. My jsme materialisty v tom smyslu, že říkáme: aby člověk mohl být idealistou, musí být nasycen (potlesk) a snažíme se vyplnit právě tyto hmotné podmínky existence člověka; jsem přesvědčen,

že tím nic neubírám idealismu ve světě, nýbrž naopak, že tomu idealismu otevíráme volnou cestu. (Potlesk.)

A zrovna tak to platí o technice. Když jsem chodil mezi studenty, přišel jsem do Vítkovic, kamž jsme dělali výpravu ke slezským studentům. Upozornil jsem je, že u nás na př. za kulturu se pokládala na prvním místě poesie. Jistě mne nikdo nebude podezírat, že podceňuji poesii. Ale když jsme přišli do nějaké továrny a dívali se na nějaké stroje, ptal jsem se, v čem je více inteligence, důvtipu, kultury, zda v tom stroji, nebo v nějaké básničce, která někdy vzniká dosti pracným způsobem a kdyby nevznikla, také by se nic nestalo! (Veselost.) U nás bylo dříve rozšířeno ostré dělení, že totiž kultura je dělat verše, ale dělat stroje, tomu se říkalo mechanismus.

Je zajímavé, že takový duch a jistě duch ideální, který měl všechno naměřeno na vývoj lidské kultury a myšlenky, jako byl Palacký, má za dělitko dějin dobu, kdy byla vynalezena lokomotiva. Celou svou koncepcí historickou, soustředění národů a pod., datuje od vzniku železných drah. To pokládá za největší historickou událost na začátku 19. století, ne snad Napoleona, vídeňský kongres a pod. To bylo a zase to zmizelo a přišlo něco jiného. Ale ta lokomotiva, která začala jezdit a spojovat národy, měla ohromný převratný význam v dějinách národů. A jestli to cítil Palacký již tenkrát — a je vidět, s jakou hloubkou a s jakým rozhledem se dovedl dívat na svět — což teprve dnes. Jestli jsme viděli celý pokrok předválečný, který spočíval nesporně především v technice, viděli jsem to za této války s absolutní jistotou. Tato válka byla válkou techniky. Nezapomínejme na to.

Byla to válka strojů proti strojům. Byla otázka, kterých strojů bude víc a které stroje budou lepší. Tím t. zv. starým idealismem nebo něčím podobným bychom byli ničeho nedokázali. Proti hitlerovské armádě se musila postavit nová a lepší technika a ta to vyhrála. (Potlesk.) Slyšel jsem mnoho projevů Stalinových o této věci. Když sovětská vláda již po říjnové revoluci přijala vedení starého Ruska, dnešního Sovětského svazu, našla široké masy národa ve velmi zaostalém stavu zejména po stránce techniky. Techniky tam nebylo. Ten člověk tam žil na př. ve vsi tak primitivně, jako u nás se žilo před několika sty lety. Hlavní reformou, hlavní revolucí, kterou Lenin a Stalin do toho vnesli, bylo ztechnisování. Čím oni pomáhali vesnici? Nejenom nějakým kázáním něčeho, nýbrž posílali tam traktory. Traktor tam hraje hlavní úlohu v celém přebudování polního hospodářství, při vytvoření kolchozů atd. Sovětský sedlák se najednou viděl před něčím novým a když dostal nejlepší a technicky nejmodernější stroje, které mu všechnu práci udělaly, které mu obilí nejen posekaly, ale také hned vymlátily, pochopil, co znamená taková technika a vláda, která mu takovou techniku dala.

To bylo budování Sovětského svazu. Tam byly přece známé t. zv. pětiletky. Celá první pětiletka byla věnována vybudování těžkého průmyslu. Za tuto cenu byl v Sovětském svazu i nedostatek, poněvadž všechno musilo být obětováno tomuto účelu. Oni však při tom plánovitě hospodářství viděli, že když si utáhnou na nějakou dobu opasky, budou za to mít těžký průmysl, který začne vyrábět, co miliony lidí potřebují. A představte si, že v Sovětském svazu žije 180 milionů lidí, takže chce-li se pro ně něco vyrobit, musí to být už vyspělý průmysl. A podařilo se jim to. Vytvořili si těžký průmysl a na základě něho začali dělat všechno ostatní, čeho bylo třeba, a najednou vidíme, že úroveň sovětského lidu se neobyčejně zvedla. Tak Sovětský svaz vešel do války.

Byl technicky neobyčejně připraven, a to proto, že právě na techniku se tam kladla taková váha. To nebylo snad v zájmu nějakých fabrikantů, nebylo to proto, aby se té

nebo oné fabrice dobře dařilo a fabrikant hodně vydělával, bylo to v plánu pro celé pozdvížení všech mas a posílení státu. Avšak i pokud se týče vědecké vynalézavosti, sovětské techniky se najednou ukázali nejenom na výši, ale v mnohých a v mnohých oborech na prvním místě. Můžeme říci, že sám Stalin je geniální po mnoha stránkách a velmi dobře rozumí také technice. Všechny nové vynálezy se napřed předvádějí jemu. Stala se na př. příhoda, že když přijel do Moskvy Beaverbrook z Londýna a mluvílo se o anglických letadlech, které Anglie dodávala do Sovětského svazu, ukázalo se, že v technické stránce se pan Beaverbrook nevyzná, kdežto Stalin byl dobře informován a dával jemu, Angličanu poučení, jaká jsou ta jejich anglická letadla. V Sovětském svazu byla taková intenzivní práce, tam všichni znamenití akademikové — tam akademik je člen Akademie, akademikové nejsou studenti jako zde, tam je to vrchol vědecké kvalifikace — byli okamžitě zmobilisováni a všichni se dali do práce. Vrhla se na to všechna energie. Co dělali vynálezci nahoře, přešlo do továren, a bylo zde správně řečeno, že sovětské dělníky udělali v této věci skutečně divy. Byla na př. určitá norma výkonu. Dělníky se předháněli, kolik kdo udělá nad tuto normu. Byli dělníky, kteří dovedli svou normu převýšit až o 1000%. Jen tak se to všechno podařilo. Proto mohla sovětská technika, když se potom postavila do služeb války, dělat divy a Němci se potom přímo panicky báli zejména sovětské artilerie, o které Stalin řekl, že to je král této vojny. Jestliže Hitler myslel, že vyhraje válku pomocí letectva, a na letectvu všechno založil, postavil proti tomu Sovětský svaz silnou artilerii, která rozbíjela především všechno dole; a i pokud jde o letectvo, i tam Sovětský svaz se ukázal ve veliké převaze. Proto jenom konstatuji, že dnes politický a kulturní svět se dívá na techniku ne jako na něco, co stále běží vedle, co je druhý proud, nýbrž je to něco, bez čeho si moderní kulturu nemůžeme představit.

Kdybychom chtěli říci, co charakterisuje moderního člověka a moderní kulturu, je to nesporně technika. Metody, o kterých se zde pan rektor zmínil, se ukázaly tak znamenité, že filosofové jsou proti tomu bezbranní. Filosofové sice toho mnoho napovídali a namluvili, ale nakonec z toho nic nebylo. Ale těmi přesnými metodami, experimenty atd. se něco doopravdy dokázalo.

Jak se při dalším vašem studiu přesvědčíte, válečná technika za těch šest let udělala ohromný pokrok. Ukázaly se věci, o kterých se zdálo, že jsou nemožné, a které jsou dnes samozřejmé. Ovšem je pravda, a to víte nejlépe, že technika, jako bohužel všechno, co člověk dostane do rukou, má dvojí stránku, může ohromně lidstvu prospívati a může je také zabíjeti. A je pravda, že tato technika byla především namířena na ničení.

Šlo o to zničení hitlerovské armády. Nemusím vám to ani vykládat, víte to sami nejlépe, a ukázalo se to již po první válce, že takováto technika, která během války byla zaměřena na ničení, přináší mnoho a mnoho vědeckých objevů a tím odhaluje i takové možnosti, ke kterým by se možná buď vůbec nedošlo anebo alespoň bez tohoto přinucení ne hned. Jsem přesvědčen, že tato válečná technika přesto přese všechno, že to byla doposud vlastně ničivá technika, bude znamenati nesmírně mnoho pro pokrok.

Nemluvím už jenom o rozsahu techniky. Sovětský průmysl na př. vzrostl už počtem na pohádková čísla. Co bude dělati Amerika se svým průmyslem, který si vybuďovala, to je už takřka záhada, protože Sovětský svaz má přece jen výhodu, že má ohromné teritorium, které snese a potřebuje pořád ještě mnoho a mnoho techniky. Technickými vynálezy bude pohodlí člověka po této válce jistě rozšířeno daleko více a na daleko širší ještě okruhy národů než tomu bylo doposud. Vidíme to na př. u elektrisace, která již dnes jde do poslední sovětské vesnice atd. Při postupu Němců v Sovětském svazu

jsme viděli docela zajímavý zjev. Některé továrny musily býti evakuovány až na Ural, kde vznikla veliká průmyslová střediska. Když však Němci musili ustoupiti, ukázalo se, že v evakuovaných továrnách přece jen něco zůstalo a tak v mnohých případech se počet těchto továren zdvojnásobil. Evakuace neohrozila sovětský průmysl, nýbrž naopak ona jej zveličila. To jsou některé anomálie, které se v dějinách přiházejí, které si logicky nikdo nevymyslel, ale vývoj má svou logiku, jak se to na př. ukázalo v tomto případě. Jestliže nyní se to všechno — a o tom není pochyby — obrátí na mírový průmysl, bude zde mnoho nových možností, jak budou moci lidé žít po této válce. Opakuji proto, to už je takový historický zákon. I když lidé v určitém období trpí a i když technika s čistě lidského hlediska nadělala mnoho zlého tímto ničením, není na druhé straně pochyby, že po válce bude tato technika znamenati ohromný pokrok. A před tím nyní stojíme a do toho, vy techniky, zejména vy mladí techniky, jdete. Jdete do nového takového úžasného — nemám pro to jiné slovo — rozmachu průmyslu, o jakém se nám ještě nezdálo ani v roce 1938. Samozřejmě bude na vás, abyste se také vklínili do tohoto procesu. Možnosti se tím před vámi otevírají skutečně velkolepé. Nikdo nemůže s takovou přímo radostnou perspektivou se dívati dopředu se svého čistě osobního zájmu jako právě techniky. Ti budou především restaurovati všechno to, co se zničilo. Není pochyby o tom, že už to je řada problémů a úkolů a není to jenom věci architektů a stavitelů, je to věc, která se týká všech techniků. Představte si, že na př. v Sovětech — a nejenom v Sovětech — jsou města úplně zničená, a to tak, že proti tomu nějaký zbořený dům, který vidíte, když jdete po Praze, je hračka. Tam teprve byste viděli, jak vypadá skutečné bojiště, jak tam města strádala, a to nejenom v Sovětech, i u nás na východním Slovensku jsou místa, kde nenajdete jedno stavení, kde vesnice jsou úplně setřeny se zemí. Tak je to všude, kde se opravdu bojovalo. Tedy už jenom obnova toho znamená řadu pracovních možností, ale to je jenom první stupeň. Potom se nesporně rozvine všechno bohatství, o kterém jsem se zmínil.

Bylo zde velmi správně poukázáno, že pro techniky přijdou ještě nové a velké úkoly v našem pohraničním území. Ty velké podniky, které byly v rukou Němců, a musím konstatovati, že vlastně to byly naše největší průmyslové podniky, ovšem už Němcům nedáme, my jim je nevrátíme, neboť jsou to podniky, které pokládáme za podniky přímo životní důležitosti pro celý náš stát. (Potlesk.) Proto tam také ovšem nepřipustíme a nemůžeme připustiti nějaké německé inženýry a jiné podobné odborníky, kteří by nám mohli naše dílo nějak sabotovat a ohrožovat. Dobře jsme se tomu naučili v Sovětském svazu. Sovětský svaz žádá, aby Němci, co zničili, šli teď napravovat, restaurovat, ale ovšem ne v roli vedoucích inženýrů, nýbrž, aby dostali do rukou krumpáč a dělali tu nejtěžší práci. (Potlesk.) Tak si bere Sovětský svaz Němce a posílá je na takovéto práce. Jak jsem řekl, nemůžeme se zaručiti ani za jednoho Němce, protože kdyby zase přišel k nějakému rozhodování, nevíme, co by zase dělal. Před touto otázkou stojíme v samotném Německu a jestliže svět nedovoluje, aby se Německo obnovilo, je to právě z obavy, co by zase z něho mohlo vyjít. Tím méně dovolíme, aby se nám sem vraceli německí inženýři, nehledě k tomu, že to byli většinou říšští Němci, které sem vlastně Německo posílalo, že to byla průmyslová okupace Československa, která se zde odehrávala již dávno a dávno a ne teprve v posledních šesti letech, že vlastně hitlerovská okupace byla již jenom dovršením a dokončením celého tohoto procesu.

Prosím, páni techniky, teď máte celé pohraničí volné, máte doly, máte největší těžký průmysl i všechny ostatní průmysly, na př. textilní, papírny a pod., zde je mnoho práce, zde jsou všelijaké možnosti. Končím proto tím, abyste si byli vědomi toho, že

děláte skutečně velkou práci, opakují, už ne pro nějakého německého fabrikanta, který by vás vzal do práce, nýbrž práci, která je doopravdy ve prospěch národa. To je existenční otázka našeho státu a je na vás abyste se zapojili do tohoto procesu, neboť jste jednou z nejmocnějších a nejdůležitějších sil v tomto státním stroji, který se snažíme uvést v chod. Myslím proto, že se můžete dívat do budoucnosti s velmi jasným pohledem a s velkými nadějemi. Ale je ovšem také pravda, že se bude na vás žádati mnoho, neboť to budou vyžadovati samy poměry. Ty budou žádati nejenom dostatečnou, nýbrž dokonce zvýšenou kvalifikaci. Měl jsem již jinde příležitost říci studentům názor naší školské správy. Ulevíme vám sice všechno možné, pokud se týká všelijakých formalit, nebudeme hledět na to, je-li všechno splněno podle starých platných předpisů, neboť žijete v abnormálních poměrech a doba je příliš vážná a věci příliš spěchají, než abychom mohli někoho zadržovati v jeho postupu a studiu z nějakých formálních důvodů. To však neznamená, že bychom chtěli vychovati nějakou polointeligenci. Tou bychom to prohráli na prvním místě. Žádný váš dobrý přítel nechce a nemůže vám raditi, abyste si myslili, že tyto úlevy mají znamenati nějaké oslabení vaší kvalifikace. (Potlesk.) Znam naše studenty — když ne přímo techniky, tedy z jiných oborů — a vím, že náš student jde k věci s otevřenou hlavou, že si umí také pomoci a není pochyby, že i páni profesori budou se všemi silami snažiti pomoci vám v dokončení a urychlení studia.

Nepochybuji v nejmenším, že touto vzájemnou spoluprací, když bude nesena vzájemnou důvěrou, tento těžký, ale nesporně velmi naléhavý problém zvládneme. Jsme takřka ještě v revolučních dnech velikého pražského povstání a není menší revoluční a národní úkol posaditi se dnes zde a hleděti získati co největší kvalifikaci, abychom jí v proudu celého světového závodění průmyslového obstáli a nejenom obstáli, nýbrž abychom se opravdu dostali na nej přednější místo! (Dlouhotrvající hlučný potlesk.)

Magnificence prof. Dr. Kadeřávek:

Pane ministře, potlesk, který jste právě slyšel, nebyl formou, to je výraz opravdu vděku za krásná slova, nová slova, která jste nám zde řekl. Děkujeme vám všichni z hloubi srdce za vaši krásnou řeč a zachováme se podle ní. Tím buďte, prosím, ubezpečen! (Potlesk.)

Dámy a pánové, nežli se rozejdeme, vzpomeneme dvěma minutami ticha všech těch, kteří zde na tomto místě, které pro nás techniky je tak vzácné, neboť je to první budova, která byla pro českého technika stavěna, již za Rakouska se namáhali a bojovali, až do těch, kteří skončili v koncentračních táborech a padli na barikádách.

(Shromáždění povstávají.)

Děkuji vám uctivě. (Shromáždění usedají.)

Dámy a pánové, dnešní slavnostní shromáždění nám otvírá znovu vysoké školy technické v Praze, otvírá nám cestu do krásné budoucnosti a také nám otvírá cestu do těžké a odpovědné práce. Naše České vysoké učení technické je tímto otevřeno.

Sláva naší republice, sláva všem spojencům, zejména velkému maršálovi Stalinovi a všem slovanským národům s ruským národem v čele! (Dlouhotrvající hlučný potlesk.)

OBSAH

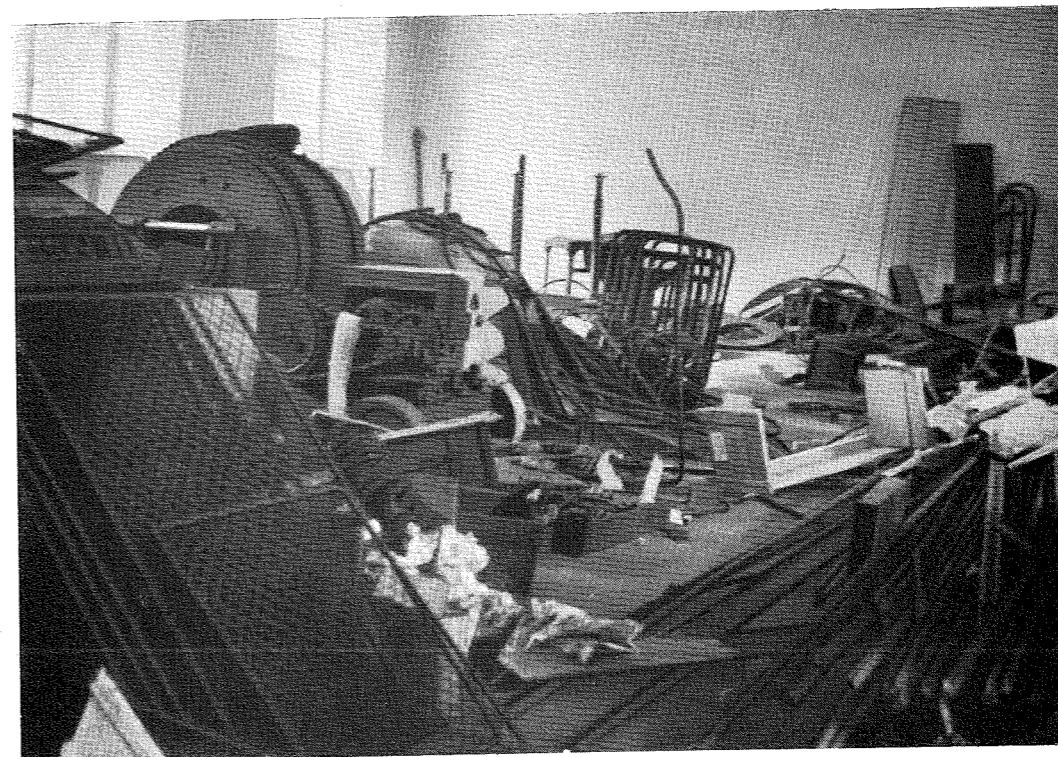
- I. Zpráva o školním roce 1938/39.
strana 7
- II. Rektorát v okupaci a v době porevoluční.
strana 9
- III. Vysoká škola inženýrského stavitelství.
strana 12
- IV. Vysoká škola architektury a pozemního stavitelství.
strana 34
- V. Vysoká škola strojního a elektrotechnického inženýrství.
strana 42
- VI. Vysoká škola chemicko-technologického inženýrství.
strana 64
- VII. Vysoká škola zemědělského a lesního inženýrství.
strana 81
- VIII. Vysoká škola speciálních nauk.
strana 109
- IX. Vysoká škola obchodní nyní vysoká škola věd hospodářských
strana 124
- X. Proslov rektora Českého vysokého učení technického
prof. Ing. Dr. Františka Kadeřávka při zahájení přednášek
na vysokém učení v pondělí dne 4. června 1945
strana 135
- XI. Projev ministra školství a osvěty prof. Dr. Zdeňka Nejedlého.
strana 142
- XII. Seznam vyobrazení

XII. SEZNAM VYOBRAZENÍ

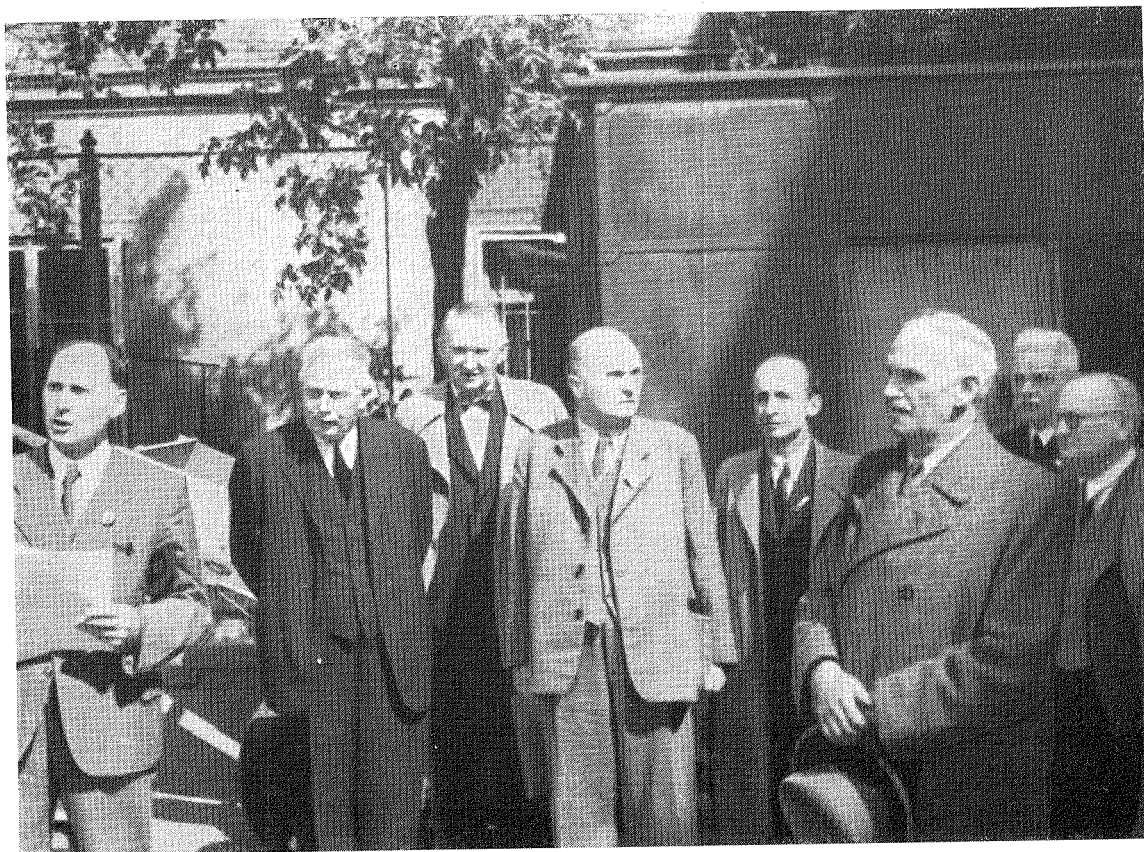
Název knihy: České vysoké učení technické v Praze 1938—1945. Spisovatel: Členové redakční rady.
Vrchní redakce: Prof. Ing. Dr. Jar. Milbauer. Vydalo: České vysoké učení technické v Praze v roce 1948.
Vytiskla „Práce“, Praha II, Václavské náměstí

1. Ukázky zničených místností
Českého vysokého učení technického v Praze
2. Provolání k posluchačům na nádvoří techniky
na Karlově náměstí dne 9. V. 1945
3. Slavnostní zahájení přednášek 4. VI. 1945
4. Prof. Ing. Dr techn. Antonín Klír
ke straně 19
5. Prof. Ing. Dr techn. h. c. Jan Vladimír Hráský
ke straně 19
6. Prof. Ing. Dr techn. Josef Klobouček
ke straně 19
7. Prof. Ing. Dr techn. Emanuel Snížek
ke straně 26
8. Prof. Ing. Dr techn. Leopold Šrámek
ke straně 50
9. Prof. Ing. Dr techn. Viktor Felber
ke straně 50
10. Prof. PhDr F. Nachtikal
ke straně 51
11. Prof. Ing. Dr techn. Otakar Grössl
ke straně 52
12. Prof. Ing. Dr h. c. Karel Novák
ke straně 53
13. Prof. Ing. Dr h. c. František Hasa
ke straně 54
14. Prof. Ing. Dr techn. h. c. Ludvík Šimek
ke straně 55
15. Prof. Ing. Dr Jan Šatava
ke straně 71
16. Prof. Ing. Dr J. Lukas
ke straně 73

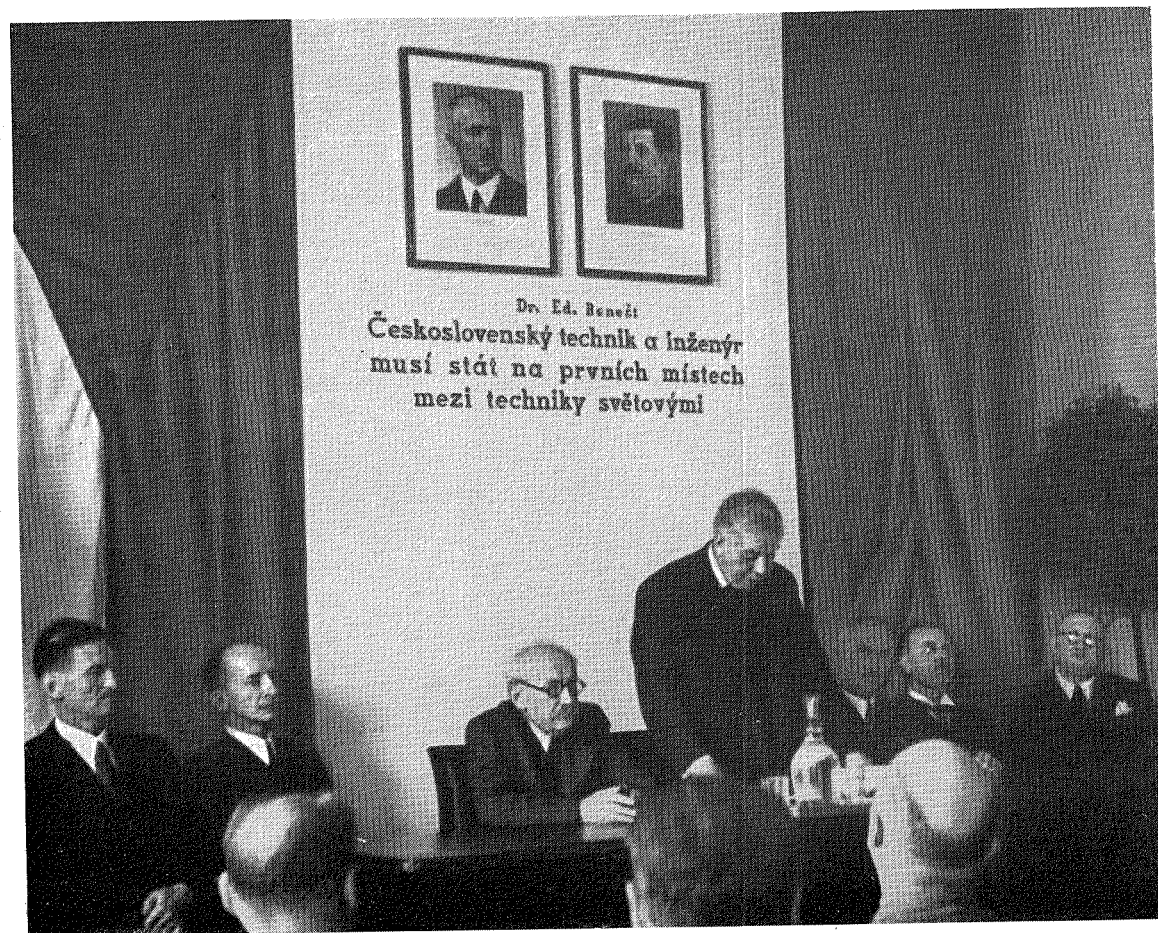
17. Prof. PhDr Ferdinand Schulz
ke straně 74
18. Prof. Ing. Dr J. Burian
ke straně 75
19. Prof. Ing. Dr Cyril Krauz
ke straně 76
20. PhDr Ing. Jan Šebor
ke straně 77
21. Prof. RNDr Jaromír Šámal
ke straně 86
22. Prof. MUDr Vladimír Tůma
ke straně 87
23. Prof. MVDr Jan Sigmund
ke straně 89
24. Prof. Ing. Dr Arch. Theodor Petřík
ke straně 91
25. Prof. JUDr František Kubec
ke straně 92
26. Prof. Ing. Dr Vilibald Ševčík
ke straně 96
27. Prof. Ing. Dr h. c. Vojtěch Kaisler
ke straně 97
28. Prof. Ing. Dr h. c. Gabriel Jirsík
ke straně 99
29. Prof. Ing. Alois Nechleba
ke straně 101
30. Prof. PhDr Jindřich Uzel
ke straně 103
31. Prof. Ing. Dr h. c. J. Petřík
ke straně 115
32. Prof. PhDr Jindřich Svoboda
ke straně 119
33. JUDr V. Joachim
ke straně 122

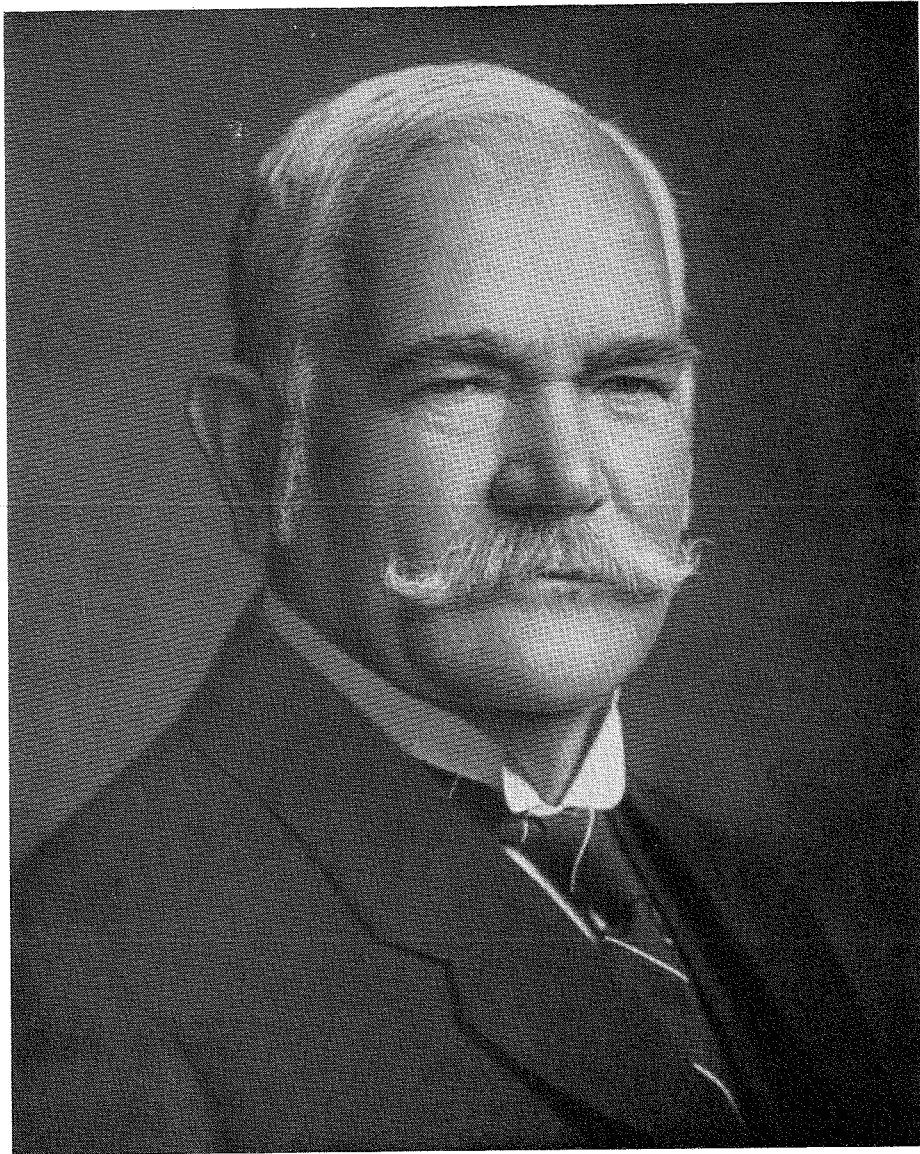
Ukázky zničených místností Českého vysokého učení technického v Praze

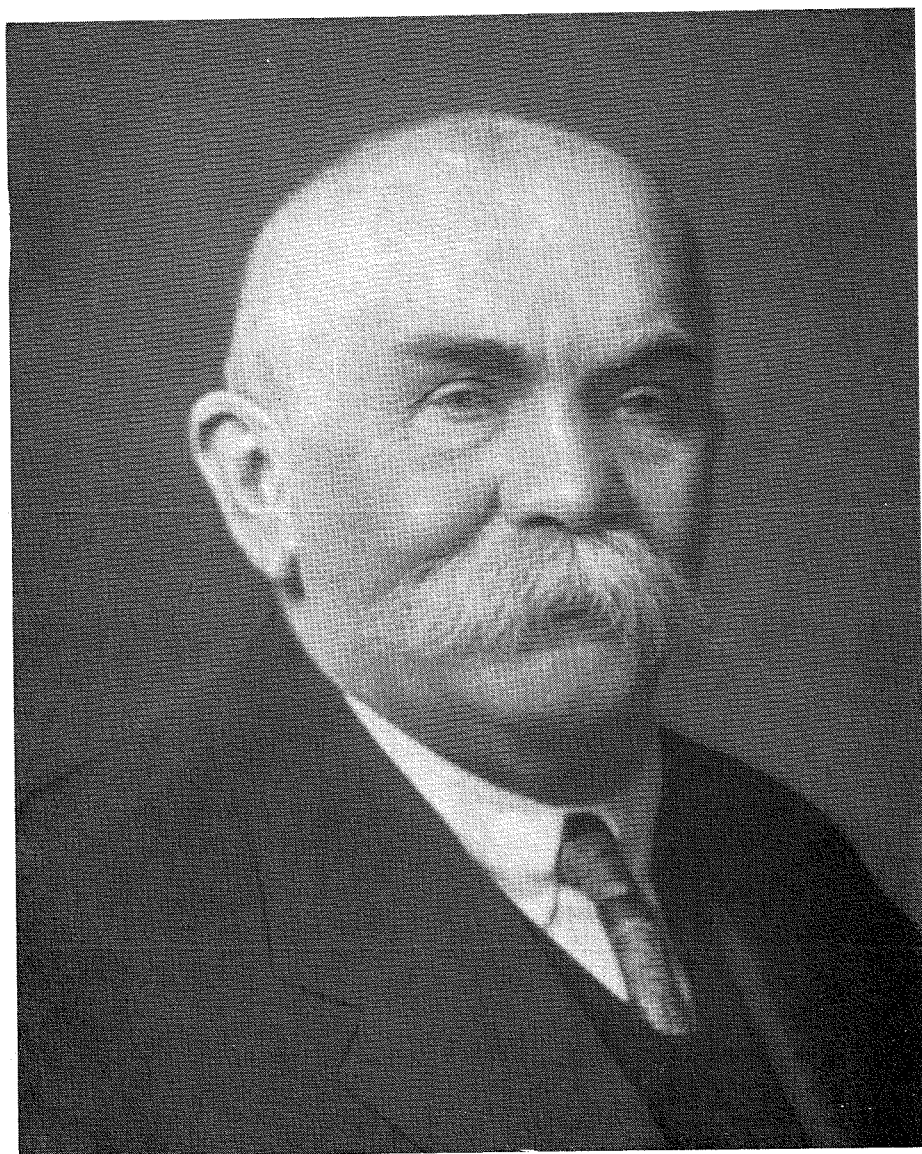
Provolání k posluchačům na nádvoří techniky na Karlově nám. dne 9. května 1945
(Dr Dvořák, Dr Kadeřávek, Dr Hacar, Dr Horna, Dr Krch, Dr Smetana, Dr Kadlický a Dr Konn.)

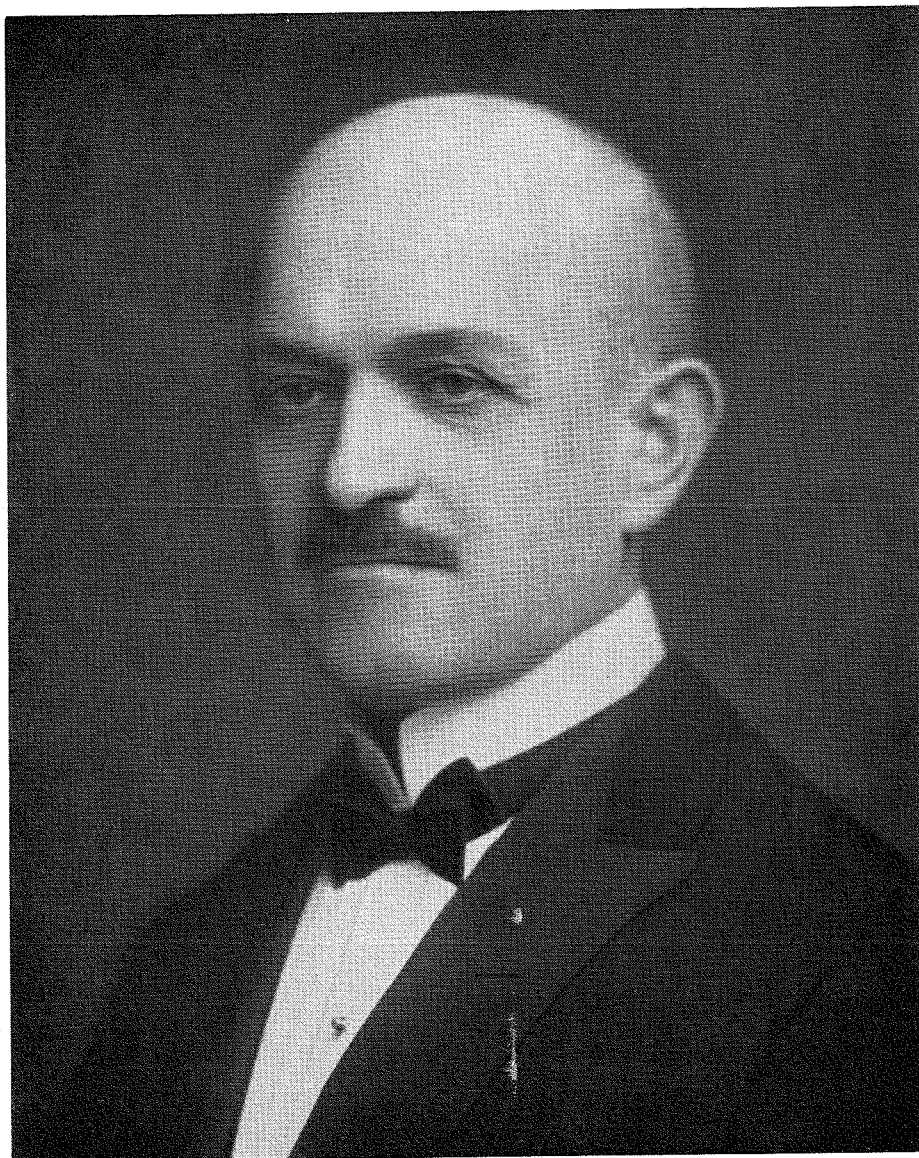
Slavnostní zahájení přednášek 4. června 1945

PROF. ING. Dr techn. ANTONÍN KLÍR

PROF. ING. Dr h. c. JAN VLADIMÍR HRÁSKÝ

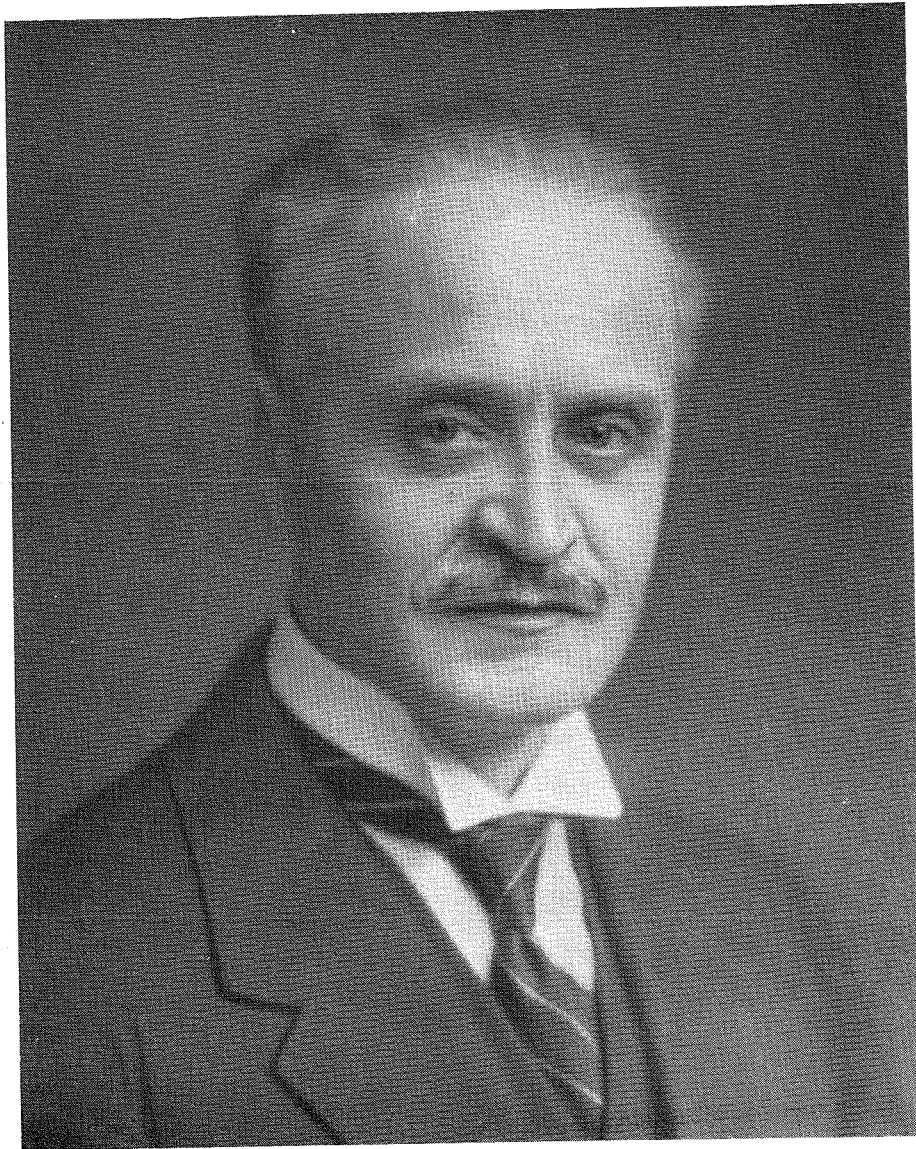
PROF. Dr techn. JOSEF KLOBOUČEK

PROF. ING. EMANUEL SNÍŽEK

PROF. ING. DR. LEOPOLD ŠRÁMEK

PROF. ING. Dr VIKTOR FELBER

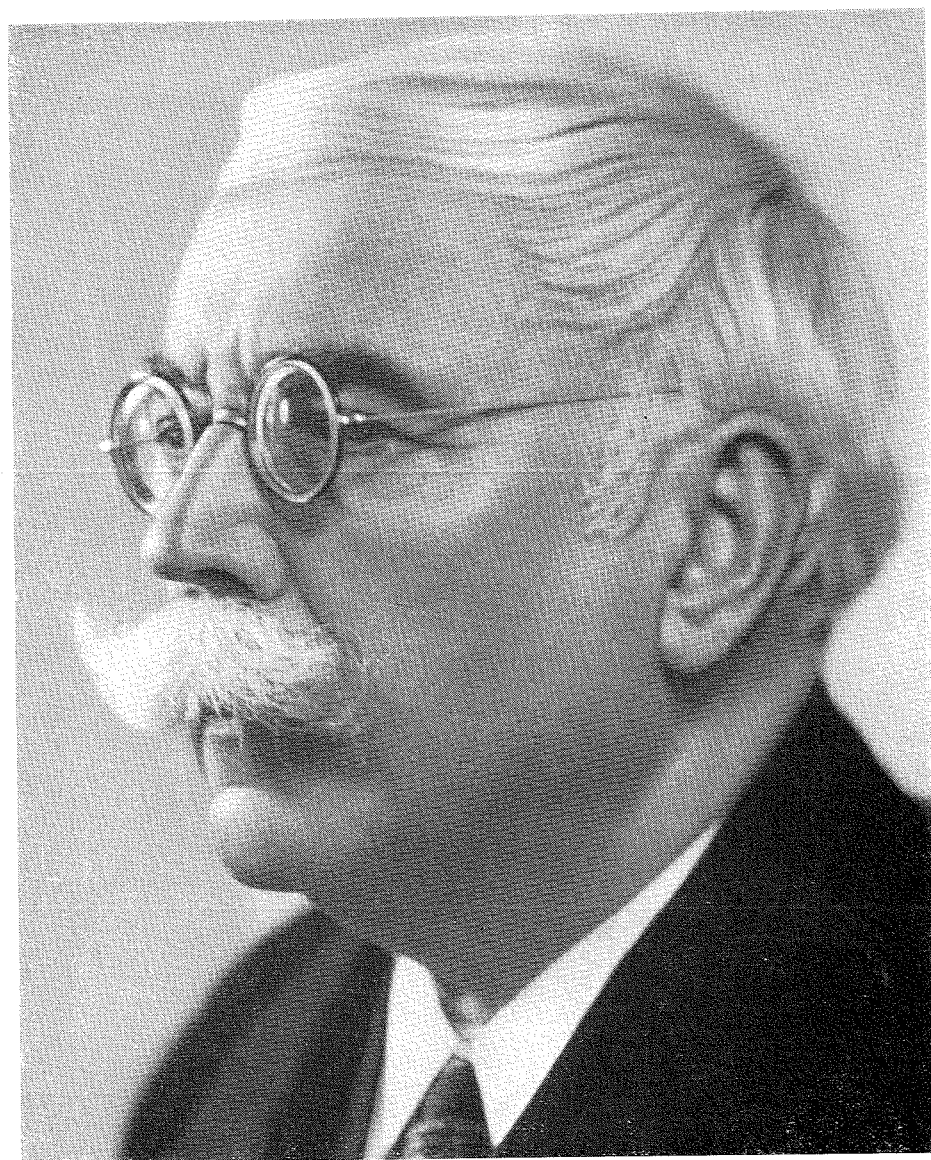
PROF. Dr F. NAČHTIKAL

PROF. ING. DR OTAKAR GRÖSSL

PROF. ING. Dr h. c. KAREL NOVÁK

PROF. ING. Dr h. c. FRANTIŠEK HASA

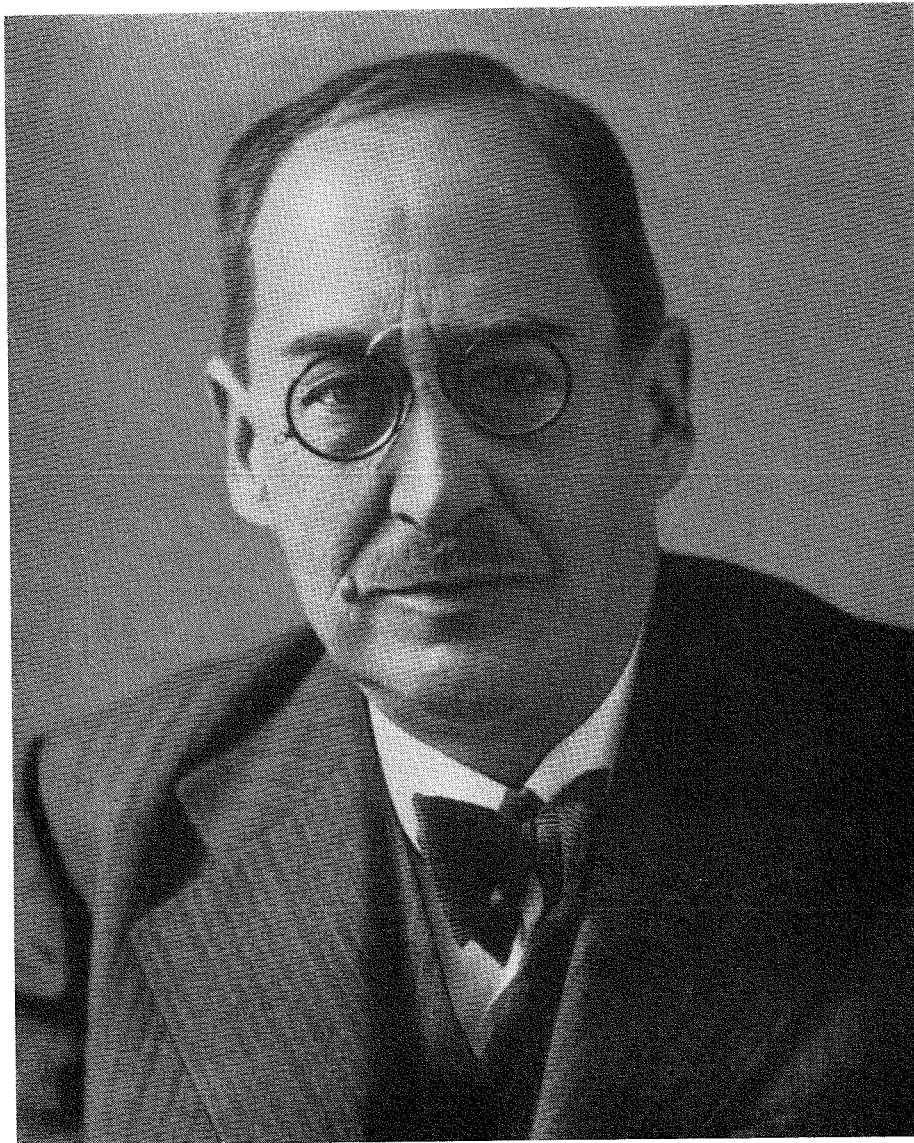
PROF. ING. Dr techn. h. c. LUDVÍK ŠIMEK

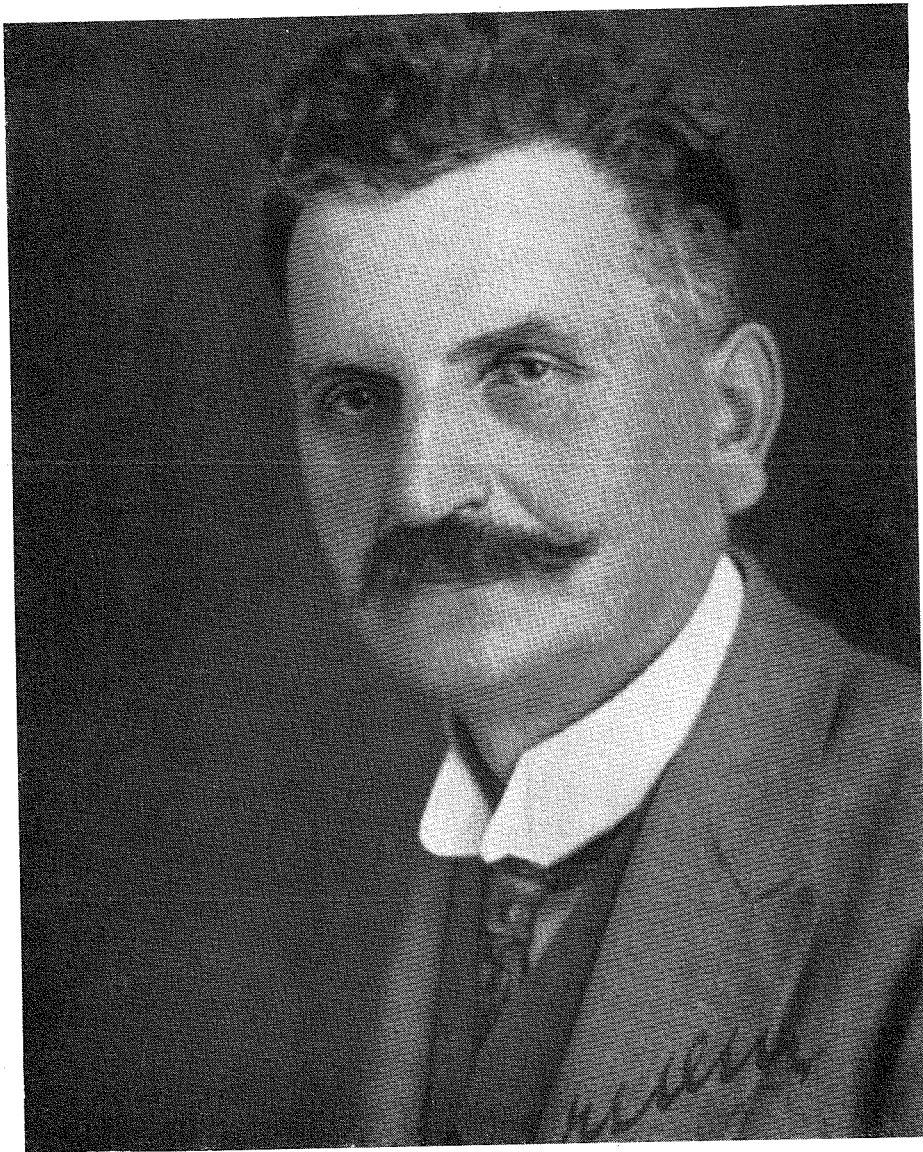
PROF. ING. Dr JAN ŠATAVA

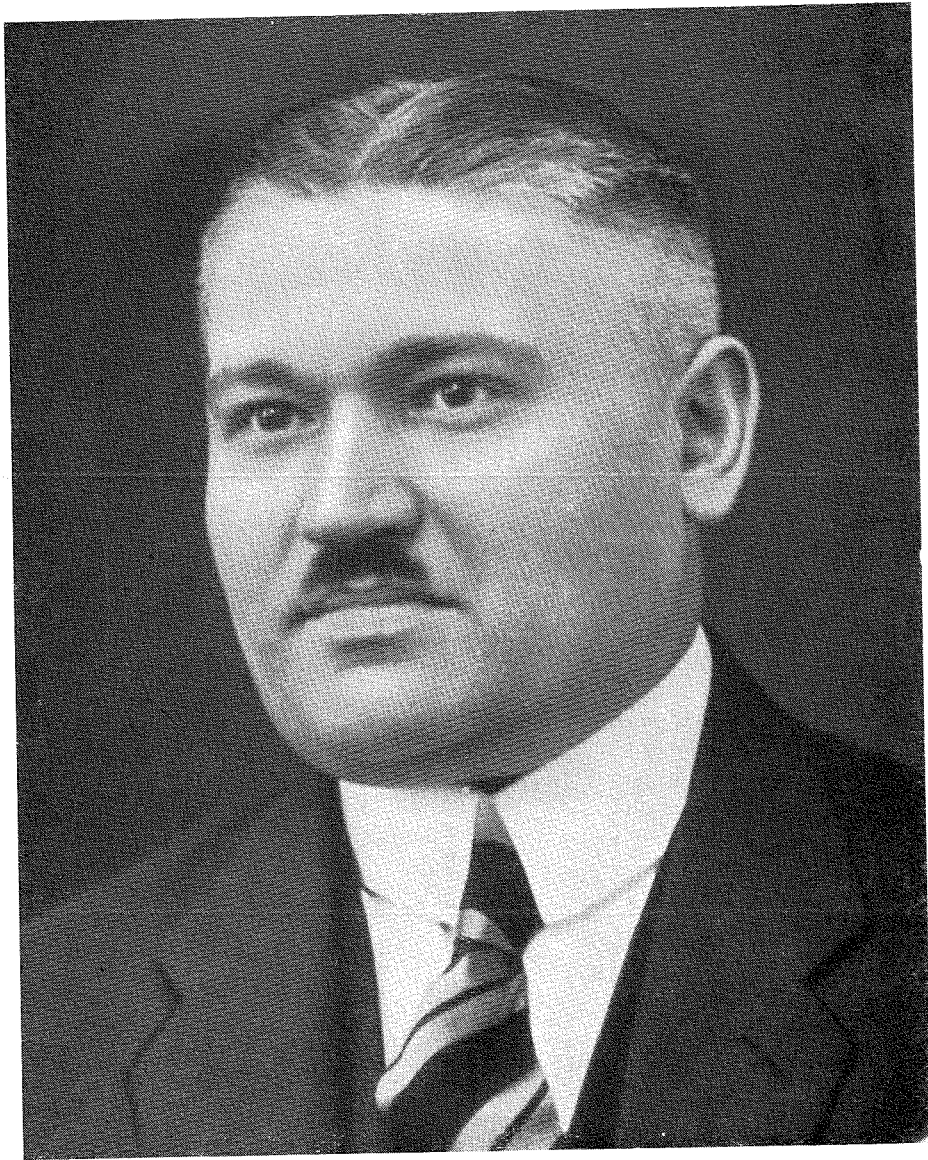
PROF. ING. Dr J. LUKAS

PROF. Ph. Dr FERDINAND SCHULZ

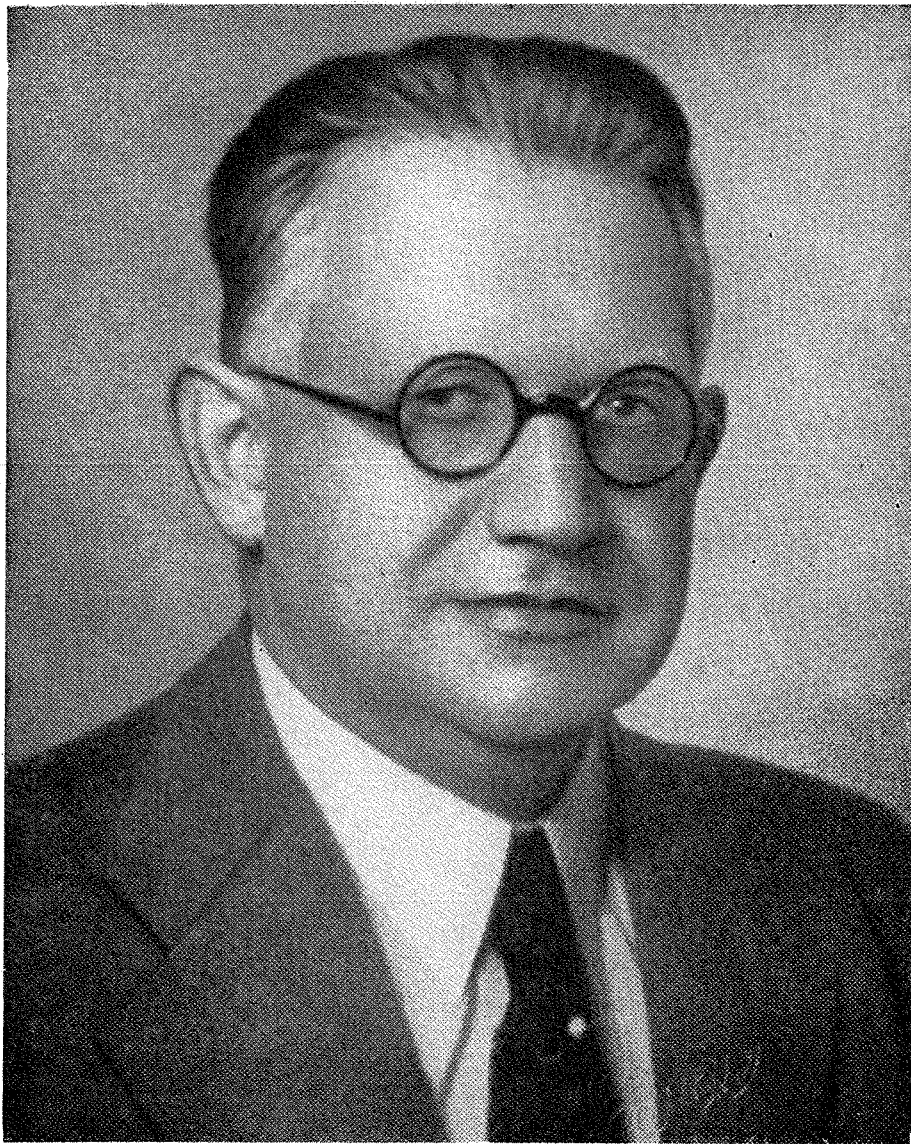
PROF. ING. Dr J. BURIAN

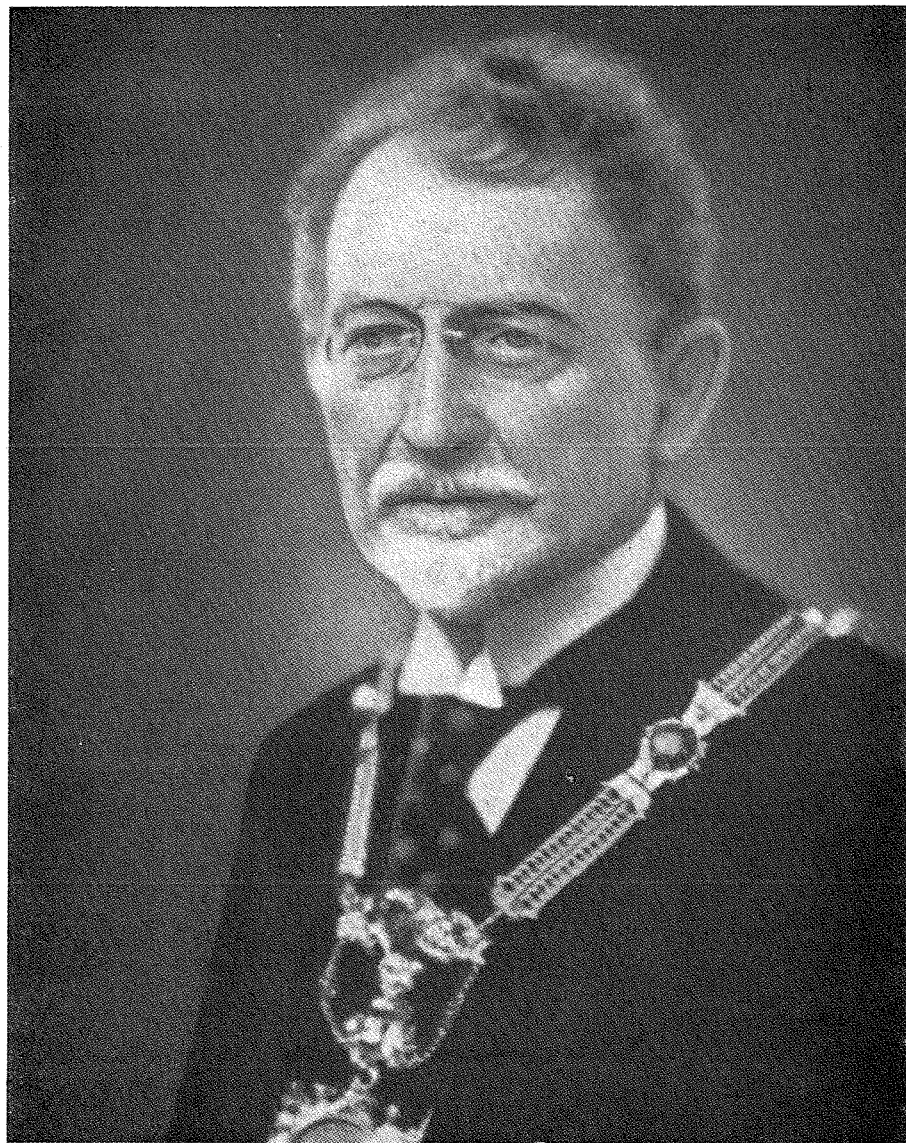
PROF. ING. Dr CYRIL KRAUZ

Ph. Dr. ING. JAN ŠEBOR

PROF. ING. DR. VILIBALD ŠEVČÍK

PROF. ING. Dr h. c. VOJTĚCH KAJSLER

PROF. ING. Dr h. c. GABRIEL JIRSÍK

SML. PROF. ING. ALOIS NECHLEBA

PROF. Dr JINDŘICH UZEL

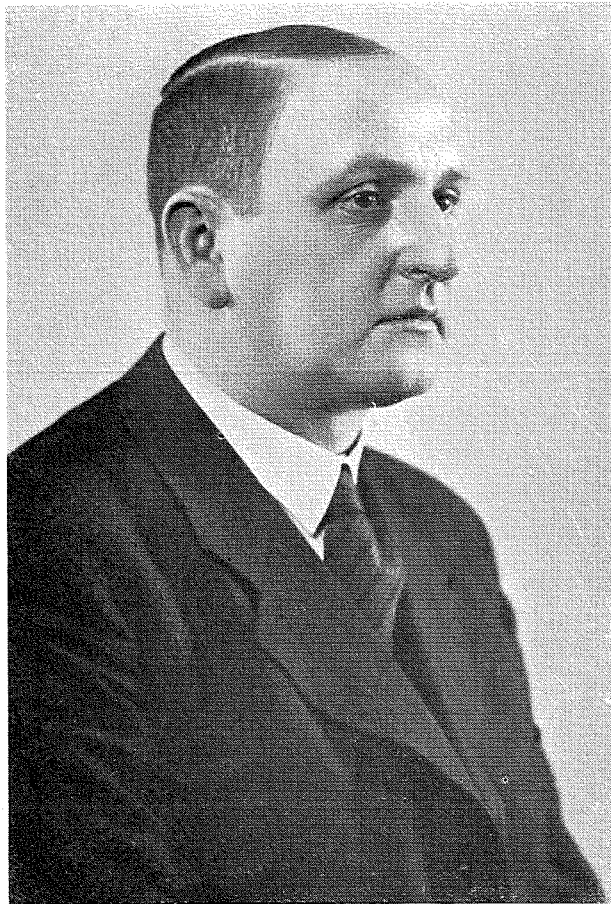
PROF. ING. Dr h. c. J. PETŘÍK

PROF. RNDr. JAROMÍR ŠÁMAL

PROF. MUDr. VLADIMÍR TŮMA

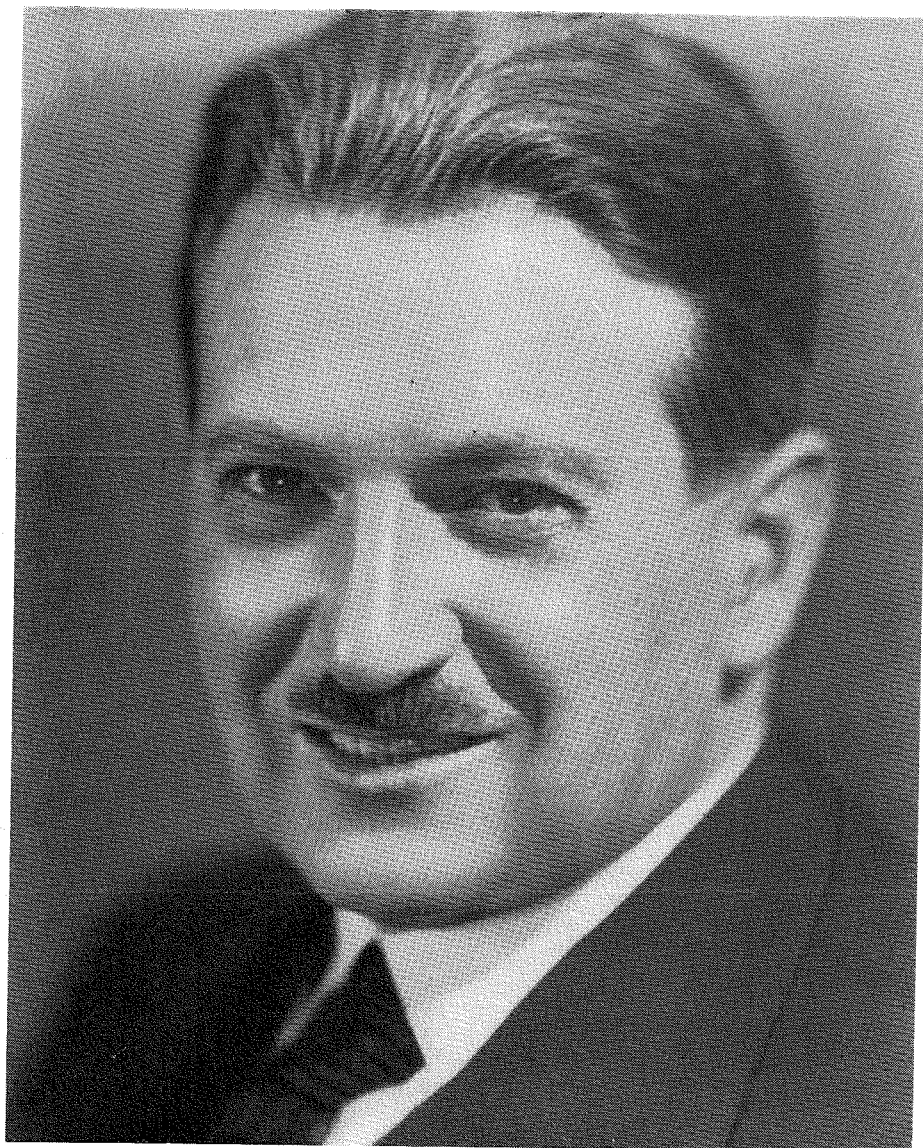
PROF. MUDr. JAN SIGMUND

PROF. ING. ARCH. DR. THEODOR PETŘÍK

PROF. JUDr. FRANTIŠEK KUBEC

PROF. PHDr. JINDŘICH SVOBODA

JUDr V. JOACHIM